

Плевако Микола Антонович

(27.11.(9.12).1890–25.04.1941)

Народився в с. Дворічна Харківської губернії. Навчався в Другій харківській гімназії (1903–1910).

Закінчив історико-філологічний факультет Харківського університету (1916). Під час навчання, в 1911 р., отримав премію ім. О. Потебні за твір «Квитка как художник и психолог», у 1913 р. – золоту медаль факультету за роботу «Св. Николай в русской народной словесности».

Після закінчення університету був залишений на кафедрі російської мови та словесності для підготування до професорського звання. Із 1914 р. одночасно працював хранителем етнографічного музею Харківського університету та діловодом-хранителем канцелярії Харківського історико-філологічного товариства.

У листопаді–грудні 1917 р. був головою Харківського організаційного комітету, членом Ради Слобідської України, членом редакційної колегії газет «Рідне слово» і «Нова громада», членом ради та головою видавничої секції харківської «Просвіти». Паралельно читав лекції на курсах товариства «Просвіта» в Харкові.

1917 р. його обрано директором Державної української гімназії імені Б. Грінченка в Харкові, яку він організував на базі 2-ї чоловічої гімназії. Завідував курсами українознавства для вчителів середніх шкіл Харківщини. Був комісаром Харківської шкільної округи. Брав участь у створенні курсів українознавства в Харківській губернії.

1919–1920 рр. – професор історії української літератури Державного українського університету в Кам'янець-Подільському. Працював також редактором видавничого відділу Подільської губернської крайової управи, брав участь у роботі Комісії для видання пам'яток українського письменства ВУАН.

Наприкінці 1920 р. переїхав до Києва. 1920–1922 рр. обіймав посаду професора Київського архітектурного інституту, викладав українську літературу й українознавство. Одночасно, в 1921–1922 рр., працював викладачем української мови та літератури в Мироцькому механічному технікумі (поблизу Києва).

1922–1928 рр. викладав у Харківському ІНО, як професор очолював літературну секцію Науково-дослідної кафедри історії української культури (1925–1926). Був науковим співробітником науково-дослідної кафедри літератури (1927–1928), керівником Кабінету бібліографії Інституту Тараса Шевченка в Харкові (1926–1931). Паралельно, в 1922–1925 рр., викладав українську та дитячу літературу в Харківському педагогічному технікумі імені Г. Сковороди.

1931 р. для участі в роботі ВУАН щодо видання повного зібрання творів Т. Г. Шевченка знову переїхав до Києва. Був штатним науковим співробітником Редакційного комітету для видання творів Т. Шевченка (1932–1934); Комісії літератури й мистецтва ВУАН (1934–1938).

Автор близько 100 наукових, науково-популярних праць, навчальних посібників. Найзначніша його праця – двотомна «Хрестоматія нової української літератури» (1924, 1926; витримала 5 перевидань). Редагував і готував до видання твори І. Франка, І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, Л. Глібова, Б. Грінченка, О. Стороженка. Склав картотеку до «Словника українських письменників» (1924–1934).

17 травня 1938 р. М. А. Плевако був заарештований за обвинуваченням «у приналежності до контрреволюційних націоналістичних організацій». Засуджений до 5 років вільного заслання до с. Вишньовка Акмолінської області Казахстану, де працював учителем математики та природознавства в місцевій школі. 25 квітня 1941 р. був убитий злочинцями-грабіжниками. Реабілітований у 1962 р.

Наукові інтереси: історія української дожовтневої літератури, зокрема творчість Б. Д. Грінченка, Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, Т. Г. Шевченка.

Праці

1. Життя та праця Бориса Грінченка. – Х. : Друк. Шмерковича, 1911. – 81 с. – (Вид-во ім. Б. Грінченка ; № 1).
2. Про Маркіяна Шашкевича й відродження галицьких українців : (3 нагоди 100 роковин народження М. Шашкевича). – Х. : Вид-во ім. Б. Грінченка, 1911. – 31 с. – (Вид-во ім. Б. Грінченка ; № 2).
3. Историко-филологическое общество при Харьковском университете : (Очерк истории об-ва и деятельности его в области украиноведения) // Укр. жизнь. – 1915. – № 11/12. – С. 56–76.
4. Григорій Квітка-Основ'яненко. – Х., 1916. – 33 с. – Окр. відбиток з «Записок Науково-літературного відділу Товариства ім. Г. Квітки-Основ'яненка у Харкові», 1916, т. 1.
5. О стиле и языке повести Г. Ф. Квитки «Маруся». – Х., 1916. – 39 с.
6. Григорій Квітка-Основ'яненко : 3 нагоди 75-ліття з дня смерті) // Наше минуле. – 1918. – Ч. 2. – С. 3–25.
7. Хрестоматія по українській літературі для народних вчителів, шкіл учительських та середніх і для самоосвіти. Ч. 1. Народна словесність і стара література (XI–XVIII ст.) / зложили проф. М. Сумцов і М. Плевако за участю проф. Д. Багалія. – Х. : Союз, 1918. – 152 с.
8. Що таке «Просвіта» і як її заснувати? – Х. : Просвіта, 1918. – 47 с. – (Видання Т-ва «Просвіта» ; ч. 1).
9. Вибрані твори нової української літератури (від Котляревського до наших днів) / [уклад.] М. Плевако. – К. : Рух, 1919. – 1087 с.
10. [Передмова] // Voа constrictor / Іван Франко. – К. ; Х., 1920. – С. V–XXVIII.

11. [Рецензія] // Книгар. – 1920. – № 1–3. – Ствп. 36–41. – Рец. на ст. : Російські й українські твори Шевченка в їх порівнянні / М. Марковський // Україна. – 1918. – № 1–2. – С. 32–48.
12. [Рецензія] // Голос друку. – 1921. – Кн. 1. – С. 191–192. – Рец. на кн.: Нова українська поезія / уклад. М. Зеров. – К. : Всеукраїдав, [1920]. – XXVII, 144 с. ; Червоний вінок : зб. творів новіт. укр. письменників. – Одеса, 1919. – IV, 102 с. ; Революційні поезії. – Х. : Всеукраїдав, 1920. – 80 с.
13. Академік М. Хв. Сумцов // Вісті ВУЦВК. – 1922. – 17 верес. – Підпис : М. П.
14. [Вступна стаття] // Щоденник : (уривки) / Тарас Шевченко ; під ред., з прим. й вступ. ст. М. Плевака. – Х. ; К., 1924. – С. I–XXXI.
15. Сковорода в світлі художньої літератури // Книга. – 1923. – Ч. 1. – С. 11–17.
16. Українська дитяча література в 1921–1922 рр. : [огляд] // Книга. – 1923. – № 2. – С. 43–46.
17. Хрестоматія нової української літератури. Т. 2. Від початку 80-х років XIX ст. до останніх часів. – Х. : Рух, 1923. – XVI, 528 с. – Передмова / М. Плевако. – С. VII – XII.
18. В боротьбі : читанка / склали Т. Винник, А. Панів, М. Плевако. – Х. : Пролетар, 1924. – VIII, 359 с.
19. Григорій Сковорода й українське письменство // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії України. – Х., 1924. – Кн. 1 : Пам'яті акад. М. Сумцова. – С. 33–48.
20. Коротка біографія С. Васильченка // Збірка творів для дітей / С. Васильченко ; уложила В. Чередниченко ; під ред. М. Плевака. – Х., 1924. – С. I–II.
21. Шевченків «Щоденник», його історія, зміст і значення // Щоденник : (уривки) / Тарас Шевченко ; під ред., з прим. й вступ. ст. М. Плевака. – Х. ; К., 1924. – С. III–XXXI.
22. Шевченко й критика : (Еволюція поглядів на Шевченка) // Черв. шлях. – 1924. – № 3. – С. 97–120 ; № 4–5. – С. 108–142.
Те саме. – Х. : Черв. шлях, 1924. – 75 с.
23. Микола Чернявський : (В тридцятилітній ювілей його літ. діяльності) // Черв. шлях. – 1925. – № 11–12. – С. 237–267 ; 1926. – № 1. – С. 207–240.
24. Перше травня : літ.-суспільствознав. хрестоматія в окремих книжках для дітей ст. віку і юнацтва / за ред. М. Плевака. – Х. : ДВУ, 1925. – 306 с.
25. Хрестоматія нової української літератури. Т. 2. Від початку 80-х років XIX ст. до останніх часів : підручна книга. – 2-ге вид. – Х. : Книгоспілка, 1925. – V, 528 с.
26. Від Лютого до Жовтня : Літ.-суспільствознав. б-ка для ст. груп шкіл соціал. виховання й юнацтва. – Х. : ДВУ, 1926. – 540 с.
27. Іван Франко : (З приводу 10-х роковин з його смерті) // Ілюстрований календар «Новий світ» на 1926 р. – Монреаль, 1926. – С. 54–67.
28. Микола Чернявський : Проза // Черв. шлях. – 1926. – № 1. – С. 206–240.
29. Тарас Шевченко : (збірка бібліогр. та іст.-літ. матеріалу для шк.). – Х. : ДВУ, 1926. – 400 с.

Зі змісту: Шевченко в цифрах (хронологія життя і творчості поета) / М. Плевако. – С. 37–57; Тарас шукає краю землі / М. Плевако. – С. 89–94. – Підпис: М. П.

30. 1905 рік після 9-го січня. – Х. : ДВУ, 1926. – 543 с. – (Б-ка «Молодого лєнінця»).
31. Хрестоматія нової української літератури: Т. І. Перша половина ХІХ ст. : 1. Дрібнопанська передшевченківська література. 2. Шевченко. – [Х.] : ДВУ, 1926. – 595 с.
32. Леонід Глібов та його твори // Байки / Л. Глібов. – Х., 1927. – С. ХІІІ–ХХІ.
33. Передмова // Твори / Л. Глібов ; за ред. І. Капустянського, М. Плевака. – Х., 1927. – Т. 2. – С. 5–9.
34. Переднє слово // Твори / Л. Глібов ; за ред. І. Капустянського, М. Плевака. – Х., 1927. – Т. 1. – С. ІХ–ХV.
35. У новий світ. Ч. 1. Для 5 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1927. – 404 с.
36. Хрестоматія нової української літератури. Від початку 80-х років ХІХ ст. до останніх часів : підручна книга. – 5-те вид. – Х. : Рух, 1927. – 528 с.
37. Іван Левицький-Нечуй та його літературна діяльність // Вибрані твори / І. Левицький-Нечуй ; упоряд. М. Плевако. – Х., 1928. – С. 3–16.
38. Повість «Сонячний промінь» та її автор // Твори / Борис Грінченко ; вступ. ст. М. Плевако. – 6-е вид. – К., 1928. – Т. 3 : Сонячний промінь : повість. – С. V–VII.
39. У новий світ. Читання / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 620 с.
40. У новий світ. Ч. 2. Для 6 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – Х. : ДВУ, 1928. – 512 с.
3-тє вид. – Х. : ДВУ, 1929. – 508 с.
41. Вибрані твори нової української літератури : (Від Котляревського до наших днів) : хрестоматія / упоряд. М. Плевако. – Х. : Рух, 1929. – 1088 с., ХІV стб.
42. Новознайдене оповідання Григорія Квітки-Основ'яненка // Квітка-Основ'яненко : збірник на 150-річчя народження, 1778–1928 / Ін-т Тараса Шевченка. – Х., [1929]. – С. 218–228.
43. У новий світ. Ч. 3. Для 7 групи труд. школи / М. А. Плевако, М. Панченко, А. Панов. – 3-тє вид. – Х. : ДВУ, 1929. – 404 с.
44. Нове видання Грицька Григоренка (Олександри Євгеніївни Косачевої) // Літ. архів. – Х., 1930. – Кн. 1–2. – С. 303–312. – Рец. на кн.: Твори. Т. 1 / Г. Григоренко. – Х. : Рух, 1930. – 472 с.
45. Повість «Сонячний промінь» та її автор // Твори / Борис Грінченко. – 2-ге вид. – К., 1930. – Т. 3. – С. І–LXXXV.
46. Олекса Строженко та його твори // Вибрані твори / О. Стороженко ; упоряд. М. Плевако. – Х., 1930. – С. 3–9.
47. Хрестоматія з історії західних літератур [та рек. списки літ.] : в 7 т. Т. 3 : Література ХVІІ–ХVІІІ ст. доби абсолютної монархії та буржуазних революційних рухів / за ред. О. І. Білецького. – Х. ; Одеса, 1931. – 650 с.

48. Періодика 30–50-х рр. XIX ст., як одне з джерел для вивчення Шевченкового світогляду : (план дослідження) // Бюл. Комітету для видання творів Т. Г. Шевченка при II відділі Всеукр. акад. наук. – К., 1933. – 15 лют. – Ч. 1. – С. 13.
49. Література : ст., розвідки й біобібліогр. матеріали / відбір, ред. текстів, бібліогр. та прим. Г. Костюка ; [підгот. і вид. Ю. Орланський]. – Нью-Йорк ; Париж, 1961. – 808 с. – (Укр. Віл. акад. наук у США. Сер. : З нашого минулого ; ч. 2).
50. Curriculum vitae : [автобіографія] / М. А. Плевако // Самі про себе : автобіографії укр. митців 1920-х років / упоряд. Раїса Мовчан. – К., 2015. – С. 314–317, 317–318.

Література про нього

1. Білецький О. [Рецензія] / О. Білецький // Черв. шлях. – 1927. – № 1. – С. 267–268. – Рец. на кн.: Хрестоматія з нової української літератури. Т. 1. Перша половина XIX століття. 1. Дрібнопанська передшевенківська література / М. Плевако. – Х. : ДВУ, 1926. – 591 с.
 2. Тарнавський В. Квітка-Основ'яненко : біогр. розвідка / В. Тарнавський // Всеукраїнська Академія наук : зб. історико-філол. відділу. – К., 1929. – Ч. 87. – XXIII, 340 с.
- Про Плевака М. А. див. «Передмову» (С. V–VII), № 235, 536, 654, 655, 656, 667, 721, 969, 970, 971, 976, 979, 1094, 1096, 1153.*
3. Куликова З. М. Микола Антонович Плевако / З. М. Куликова, Д. І. Павлов // Слово і час. – 1990. – № 12. – С. 44–47.
 4. Буран В. Літературознавець і бібліограф М. А. Плевако (1890–1941) / В. Буран. – К., 1996. – 93 с.
 5. Мовчан Р. Автобіографії з архіву М. Плевака : [автобіографія М. Івченка ; автобіографія В. Мисика ; автобіографія Т. Осьмачки ; життєпис С. Пилипенка та ін.] // Слово і час. – 1996. – № 6. – С. 30–35 ; 1997. – № 9. – С. 45–49.
 6. Зубкова Н. М. Плевако Микола Антонович (1890–1941) – літературознавець, бібліограф / Н. М. Зубкова // Особові архівні фонди Інституту рукопису НБУВ : путівник. – К., 2002. – С. 424–429.
 7. Костюк Г. Доля вченого. Микола Антонович Плевако. Життя та діяльність / Григорій Костюк // Літературно-мистецькі перехрестя (паралелі) / Григорій Костюк. – Вашингтон ; К., 2002. – С. 35–70.
 8. Матвійчук Л. О. Біобібліографічні матеріали з історії української літератури в особовому архівному фонді Миколи Плевака (1890–1941) в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / Л. О. Матвійчук // Рукописна і книжкова спадщина України. – 2007. – Вип. 12. – С. 93–101.
 9. Пархоменко В. М. Бібліографічна діяльність Миколи Антоновича Плевака (1890–1941) / В. М. Пархоменко // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту

ім. Івана Огієнка. Сер. : Бібліотекознавство. Книгознавство. – 2010. – Вип. 2. – С. 37–48.

10. Пшеничний Є. Плевако Микола Антонович / Євген Пшеничний // Шевченківська енциклопедія. – К., 2015. – Т. 4. – С. 164–165.

Плеский Микола Геннадійович

(15.12.1882–14.03.1939)

Народився в м. Кострома Костромської губернії (тепер – РФ) в родині службовців. Закінчив відділення словесних наук історико-філологічного факультету Харківського університету. Із 1906 р. викладав російську мову та літературу в приватній гімназії групи вчителів 3-ої гімназії в Харкові, там же працював бібліотекарем.

Із 1925 р. очолював секцію західноєвропейської літератури науково-дослідної кафедри літературознавства при ХІНО.

Одночасно працював бібліографом відділу марксизму-ленінізму в Харківській державній бібліотеці ім. В. Г. Короленка. У 1920-ті рр. був також секретарем відділу мистецтва Головного управління політичної просвіти.

У 1930-ті рр. – професор Харківського лінгвістичного інституту, викладав німецьку мову.

Заарештований 29 квітня 1937 р. за «шпигунську діяльність». Військовим трибуналом Харківського військового округу 22 листопада 1937 р. за статтею 54-1 п. «а» засуджений до страти. Військовою колегією Верховного суду СРСР 31 грудня 1937 р. розстріл замінено 10-ма роками позбавлення волі.

Помер 14.03.1939 р. у Північно-східному таборі НКВС у Магаданській області. Реабілітований прокуратурою Харківської області 17 листопада 1992 р.

Наукові інтереси: західноєвропейська література та мистецтво.

Праці

1. Каталог ученической библиотеки Харьковской 3-ей гимназии / сост. Н. Г. Плесский в сотрудничестве с учениками : А. Гнедичем, Н. Котовым, А. Смоленским и П. Чулоком. – Х. : Типолитограф. С. А. Шмерковича, 1911. – 40, [2] с. – Без тит. л.
2. «Гамлет» Шекспира // Зап. Харьк. ун-та. – 1906. – Кн. 3–4, ч. неофиц. – С. 125–183.
3. Список п'єс, дозволених до вистави Вищим Репертуарним Комітетом УПО НКО УСРР, що придатні до постановок на селі // Сіл. театр. – 1926. – № 1. – С. 42–45.
4. Марк Твен (Семюель Клеменс) // Сіл. театр. – 1927. – № 12. – С. 19.
5. Дві кінокомедії виробу ВУФКУ // Культробітник. – 1928. – № 2. – С. 31.

6. «Темрява» : кінокартина виробництва ВУФКУ // Сіл. театр. – 1928. – № 1. – С. 51.
7. [Рецензія] // Сіл. театр. – 1928. – № 3. – С. 32. – Рец. на кн.: В бабусиних обіймах : драма на 3 дії : (Клаптик сільського побуту) / Д. Бедзик. – Х. : Рух, 1928. – 40 с. – (Театральна бібліотека ; № 93).
8. [Рецензія] // Культробітник. – 1928. – № 19. – С. 47. – Рец. на кн.: Сич : комедія на 3 дії : (за Лебедевим) / Т. Колесниченко. – Х. : Рух, 1928. – 40 с. – (Театральна бібліотека ; № 90).
9. [Рецензія] // Сіл. театр. – 1928. – № 6. – С. 45. – Рец. на кн.: Холодногорець І. Хто не ризикує : комедія на 4 дії / І. Холодногорець. – Х. : Рух, 1927. – 52, [4] с. – (Театральна бібліотека ; № 68).
10. Драма в Німеччині : Берлін, Дюссельдорф, Ерфурт // Рад. театр. – 1929. – № 2–3. – С. 75–76.
11. Театр Піскатора // Рад. театр. – 1929. – № 2–3. – С. 75–76 ; № 4–5. – С. 72–75.
12. Що виставляють по театрах Німеччини // Рад. театр. – 1929. – № 4. – С. 78–80.

Література про нього

1. Список лиц, служащих по Харьковскому учебному округу, 1910. Вып. 1. – Х. : Тип. и лит. М. Зильберберг и С-я, 1911. – 339, 18 с.
С. 91: про М. Плесського.
2. Справочная книга «Весь Харьков» на 1926 г. – Х. : Коммунист, 1926. – 726 стб.
Стб. 44: про М. Плесського.
3. Плесский Н[иколай] Генн[адиевич] // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6. Научные работники СССР без Москвы и Ленинграда. – С. 314.
4. Наукові установи та організації УСРР. – Х. : Вид. Держ. Плянкової комісії УСРР, 1930. – 404 с.
С. 252, 281: про М. Плесського.
5. Вища педагогічна освіта і наука на Україні : історія, сьогодення і перспективи розвитку. Харківська область / ред. рада вид. : В. Г. Кремень (голова) [та ін.] ; редкол. тому : І. Ф. Прокопенко (голова) [та ін.]. – К. : Знання України, 2009. – 431 с.
С. 190: про М. Плесського.
6. Шевельов Ю. Я – мене – мені... (і довкруги) : спогади : в 2 ч. Ч. 1. В Україні / Ю. Шевельов (Юрій Шерех). – Х. ; Нью-Йорк : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 728 с. : 248 іл.
Про М. Плесського див. іменний покажчик.

Повх (Філіппова) Ганна Іванівна

(2.01.1927 р. народж.)

Народилася в с. Товкочівка Молодівицького району Чернігівської області в родині селянина. 1928 р. переїхала з батьками до с. Новий Лад Молодівицького району. 1934–1938 рр. навчалася у Новоладівській початковій школі, 1938–1941 рр. – у Першотравенській неповній середній школі.

Під час радянсько-німецької війни (1941–1945) із жовтня 1941 р. до жовтня 1943 р. перебувала в с. Новий Лад на тимчасово окупованій території, працювала в сільському господарстві на чорнових роботах.

Після визволення території продовжила навчання: у 1943–1946 рр. – в Прилуцькому педагогічному училищі (м. Прилуки Чернігівської області), з 1946 р. по 1950 р. – на мовно-літературному факультеті Київського педагогічного інституту, який закінчила з відзнакою. Навчалася в аспірантурі кафедри українського мовознавства цього вишу.

Після закінчення аспірантури в 1953 р. була призначена викладачем кафедри української мови Харківського державного педагогічного інституту.

1959 р. захистила кандидатську дисертацію «Говірки Прилуччини Чернігівської області» та отримала посаду старшого викладача тієї ж кафедри.

1960–1961 рр. очолювала кафедру мовознавства Черкаського педінституту. Через сімейні обставини повернулася до Харкова, працювала старшим викладачем у Харківському педагогічному інституті фізичного виховання ім. Г. С. Сковороди (нині – ХНПУ ім. Г. С. Сковороди).

Протягом 1962–1967 рр. працювала на кафедрі української мови Харківського державного університету старшим викладачем (1962), доцентом (1963). 1967 р. перейшла до педінституту.

В університеті читала курси: сучасна українська мова, історична граматики, українська діалектологія, старослов'янська мова.

Очолювала секцію літератури, мови та мистецтва Дзержинського (тепер – Шевченківського) району товариства «Знання» м. Харкова.

Наукові інтереси: діалектологія української мови.

Праці

1. Деякі риси іменникового відмінювання в говірках південно-східної частини Чернігівщини // Тези доп. XI звітно-наук. сесії Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. – 1956.*
2. Деякі особливості вокалізму говірок Прилуччини Чернігівської області // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди. Філол. сер. – 1957. – Т. 25. – С. 93–126.

3. Деякі синтаксичні особливості говірок південно-східної частини Чернігівської області // Тези доп. XII звітно-наук. сесії Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. – 1957.*
4. Деякі синтаксичні особливості говірок Прилуччини // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди. Філол. сер. – 1958. – Т. 31. – С. 149–176.
5. Характеристика морфологічних особливостей говірок Прилуччини Чернігівської області // Тези доп. XIII звітно-наук. сесії Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. – 1958.*
6. Говори Прилуччини : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1959. – 20 с.
7. Особливості консонантизму прилучьких говірок // Тези доп. XIV звіт. наук. конф. Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. Філол. від. – 1959.*
8. Лексичні особливості говірок південно-східної Чернігівщини // Тези доп. XV звіт. наук. сесії Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. Філол. від. – 1960.*
9. Про топоніміку південно-східної Чернігівщини // Тези доп. та повідомл. Черкаського педагогічного інституту. – 1960.*
10. Про семантичні і деякі лексичні діалектизми південно-східної Чернігівщини // XVII звіт. наук. конф. : тези доп. з мови та літератури / Харків. держ. пед. ін-т фіз. виховання ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1962. – С. 6–9.
11. Із спостережень над морфологією імен говірок Прилуччини, Чернігівської області // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту фіз. виховання ім. Г. С. Сковороди. – 1960. – Т. 35 : Питання літератури і мови. – С. 143–164.
12. «Густинський літописець» як пам'ятка писемної мови XVII ст. // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 63–66.
13. Зауваження до синонімії в поезії «Ой діброво – темний гаю!» Т. Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 58–60.
14. Нова фразеологія сучасного усного мовлення / Ф. П. Медведєв, Г. І. Повх // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – К., 1965. – [Гл.] 3. – С. 147–164.
15. Народні вчителі в боротьбі за Радянську Вітчизну // Радян. шк. – 1975. – № 2. – С. 14–18.
16. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. Т. 3 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко ... Г. І. Повх та ін. ; відп. ред. М. А. Жовтобрюх ; Харків. держ. ун-т]. – Х., 1979. – 689 с.

Література про неї

1. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред.

Погодін Олександр Львович

(3.(15).06.1872–16.05.1947)

Народився в м. Вітебськ (Білорусь). 1894 р. закінчив історико-філологічне відділення Петербурзького університету. Після закінчення курсу О. Погодін залишився при університеті, щоб підготуватися до професорського звання, й одночасно почав викладати в Археологічному інституті курс слов'янських старожитностей. 1901 р. захистив магістерську дисертацію «Из истории славянских передвижений».

Із 1902 р. по 1908 р. працював на кафедрі слов'янської філології Варшавського університету на посадах екстраординарного (1902) та ординарного професора. 1903 р. у цьому виші захистив докторську дисертацію «Следы корней-основ в славянских и балтийских языках». Із 1904 р. – доктор слов'янської філології. Підтримував надання Польщі політичної автономії та організацію Польського університету (на той час Царство Польське перебувало в складі Російської імперії).

Із 1908 р. – професор Вищих жіночих курсів у Петербурзі.

У червні 1909 р. із групою студентів і курсисток здійснив подорож слов'янськими землями, відвідавши, зокрема, Сербію і Болгарію.

1910–1919 рр. – ординарний професор кафедри слов'янської філології в Харківському університеті. Праці О. Погодіна, опубліковані в харківський період діяльності (1910–1919), стали вагомим внеском у розвиток російської славістики. Ідеться про слов'янські старожитності, історію західно-й південнослов'янських літератур, польську історію, загальну історію слов'ян.

У другій половині 1919 р. – гласний Харківської міської думи.

Початок громадянської війни й закриття Харківського університету припинили діяльність О. Погодіна в цьому закладі.

Навесні 1919 р. вчений виїхав до Королівства Сербів, Хорватів і Словенців. На відміну від деяких харківських колег (зокрема професора С. М. Кульбакіна), науковець важко інтегрувався до югославського академічного середовища. Однак, заняття наукою не покинув. Центральне місце в науковій діяльності О. Погодіна цього періоду займали питання південнослов'янської історії та російсько-сербських зв'язків.

1919–1941 рр. працював у Белградському університеті, читав курс російської мови й літератури. Із 1926 р. викладав російську мову та літературу в гімназіях.

Протягом 1932–1936 рр. видав у Белграді тритомну «Російсько-сербську бібліографію, 1800–1925», яка отримала широке визнання.

1939 р. був обраний професором Белградського університету, проте німецька окупація перешкодила його науковій діяльності (був відправлений у відставку).

Помер у Белграді.

Філологічні праці

1. Новости заграничной литературы // Рус. филол. вестн. – 1893. – Т. 30, № 4. – С. 346–354.
2. Космические легенды балтийских народов // Живая старина. – 1895. – № 3–4. – С. 428–448.
3. Основной курс общего языкознания : (Происхождение, развитие и распространение языка). Руководство к самообразованию. – СПб. : Типолит. А. Якобсона, 1897. – 120 с.
4. Последние труды в области финских древностей // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1897. – Ч. 311, июнь, отд. 2. – С. 421–445. – Рец. на кн.: Лингвистические добавления к финской культурной истории / Пазонен. – 1896 ; О слове «мед» в пермских (вотяцком и зырянском) языках / Вихман // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1897. – № 2.*
5. Новые сочинения о языке и культуре индогерманцев // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1899. – Ч. 321, февраль, отд. 2. – С. 493–512.
6. Распространение культуры в доисторические времена // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1900. – Ч. 329, июнь, отд. 2. – С. 259–280.
7. Из истории славянских передвижений. – М. : Тип. Лопухина, 1901. – 186 с.
Те саме. – М. : URSS, 2011. – 167 с.
8. К вопросу о варварских именах на южнорусских греческих надписях. – СПб. : Тип. Акад. наук, 1901. – 48 с.
9. К истории форм славянских языков // Варш. унив. изв. – 1903.*
Те саме: [Б. м ; б. г.]. – 19 с.
10. О происхождении русского слова «глаз». – СПб. : Тип. И. Н. Скороходова, 1903. – 4 с.
11. Образование сравнительной степени в славянских языках. – СПб. : Тип. Имп. Акад. наук, 1903. – 6 с.
12. Следы корней-основ в славянских языках. – Варшава, 1903. – VII, 312 с.
13. Боги и герои Эллады. – СПб. : Тип. О. Н. Попова, 1904. – 234 с.
Те саме: М. : URSS, 2007. – 232 с. – (Из наследия мировой философской мысли. Философия античности).
14. Севернорусские словарные заимствования из финского языка // Варш. унив. изв. – 1904. – № 4. – С. 1–72.

15. Две эпохи в изучении славянских древностей. – СПб. : Тип. М-ва внутр. дел, 1905. – 16 с.
16. Исследования в области народной песни. 1. Еврейские народные песни в России. 2. Литовские песни-сказки. – Варшава, 1905. – 64 с.
17. Внутренняя речь и ее расстройствa // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1906. – Ч. 4, ноябрь, отд. 3. – С. 25–60.
18. К вопросу о русских словарных заимствованиях из финского языка // Изв. Отд-ния рус. яз. и словесности Имп. Акад. наук. – 1907. – № 12. – С. 334–340.
19. Почему не говорят животные. К вопросу о происхождении языка. – СПб. ; М. : Т-во М. О. Вольф, 1908. – 89 с.
Те саме: Варшава : Тип. Варш. учеб. округа, 1909. – 72 с.
20. Лекции по общему языкознанию профессора А. Л. Погодина. – СПб. : Лит. Ю. Семечкиной, 1909. – 308 с.
21. Лекции по славянским древностям. – Х. : Типо-лит. С. Иванченко, 1910. – 452 с.
22. История польской литературы. – Х. : О-во взаимопомощи студентов-филологов Харьков. ун-та, 1911. – 451 с.
23. Отчет о сочинении Яло Калима «Die ostseefinnischen Lenhw. im Rus.», составленный проф. А. Л. Погодиным // Сб. отчетов о премиях и наградах за 1909 г. – СПб., 1911. – С. 449–468.
24. Адам Мицкевич. Его жизнь и творчество. Т. 1–2. – М. : В. М. Саблин, 1912.
Т. 1. – [8], 104 с.
Т. 2. – [4], 350 с.
25. Несколько данных для русской мифологии в XV веке. – СПб. : Тип. Имп. Акад. наук, 1912. – [4 с.].
26. Лекции по истории польской литературы. Ч. 1. Средние века и польско-латинский гуманизм первой половины XVI века. – Х. : Тип. «Печатное дело», 1913. – [2], 263 с.
27. Лекции по истории сербской и болгарской литератур. – Х. : Типо-лит. Иванченко, 1914. – 279 с.
28. Краткий очерк истории славян. – М. : Изд. Г. А. Лемана, 1915. – 126, 4 с.
29. Древние литовцы. – Вильно : Тип. «Промень», 1920. – 24 с.
30. Язык как творчество (психологические и социальные основы творчества речи) : Происхождение языка. – 2-е изд., стереотип. – Репринт. изд. – Х., 1913 ; М. : URSS, 2001. – 556 с. – (Лингвистическое наследие XX века).
31. Формы первобытной общественности в связи с мифотворчеством // Вопросы теории и психологии творчества. – Х., 1914. – Т. 5. – С. 479–494.
32. История польского народа в XIX веке / предисл. С. Кочеток. – М. : Изд. Г. А. Лемана и С. И. Сахарова : Тип. «Мысль» Н. П. Меснянкина и К°, 1915. – [2], II, 297 с.
33. Письмена // Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гранат и К°». – М., 1915. – Т. 32. – С. 230–238.
34. [Польский язык] // Энциклопедический словарь т-ва «Бр. А. и И. Гранат и К°». – М., 1915. – Т. 32. – С. 614–618.

35. Записки по истории западноевропейских литератур в средние века, составленные слушательницами Харьковских высших женских курсов применительно к курсу профессора А. Л. Погодина. – Х. : Изд. Проф. союза студентов-медиков, [1916]. – XI, 234 с.
36. «Идиот» Достоевского и «Каписте» Де-Шарьер. – Белград, 1930. – 36 с.
37. К вопросу о влиянии индо-европейских языков на кавказские. – [Б. м ; б. г.]. – 5 с.
38. Материалы для словаря литовских цыган. – [Б. м ; б. г.]. – 7 с.

Література про нього

1. Соловьев А. В. А. Л. Погодин : к 10-летию со дня кончины / А. В. Соловьев // Сов. славяноведение. – 1958. – Т. 23. – С. 57–59.
2. Погодин Александр Львович // Восточнославянские языковеды : биобиблиогр. слов. / М. Г. Булахов. – Минск, 1977. – Т. 2. – С. 138–142.
3. Лаптева Л. П. Погодин Александр Львович / Л. П. Лаптева // Славяноведение в дореволюционной России : биобиблиогр. слов. / отв. ред. С. Б. Бернштейн. – М., 1979. – С. 271–272.
4. Лаптева Л. П. Русская послереволюционная академическая эмиграция в Югославии (А. Л. Погодин) / Л. П. Лаптева // Интеллигенция и власть. – М., 1999. – С. 97–104.
5. Лаптева Л. П. Александр Львович Погодин (1872–1947) как исследователь истории славян // Средневековый город : межвуз. науч. сб. – 2006. – Вып. 17. – С. 166–184.
6. Блинова Л. В. Психологические и социальные основы творчества речи в работах А. Л. Погодина / Л. В. Блинова // Вестн. Нижегород. ун-та им. Н. И. Лобачевского. – 2009. – № 3. – С. 302–308.
7. Павлова Т. Г. Харьковская профессорская эмиграция 20–30-х годов XX века / Т. Г. Павлова // UNIVERSITATES = Университеты. – Х., 2010. – № 1. – С. 30–50.

С. 38–41: про О. Л. Погодіна.

8. Лаптева Л. П. Русский историк-славист Александр Львович Погодин : Жизнь и творчество (1872–1947) / Л. П. Лаптева. – М. : Дом Рус. Зарубежья им. Александра Солженицына, 2011. – 148 с.
9. Успенская Э. А. Л. Погодин о Ф. М. Достоевском / Э. Успенская // Русская диаспора и изучение русского языка и русской культуры в инославянском и иностранном окружении. – Белград, 2012. – С. 149–160.
10. Ковальчук Н. Сербська тематика у науковій та публіцистичній діяльності Олександра Погодіна [Електронний ресурс] / Н. Ковальчук // Українсько-сербські зв'язки XVIII – першої половини XX ст. (Харків, 24–25 травня 2013 р.): матеріали Міжнар. наук. конф. – 2013. – Режим доступу : <http://er.ucu.edu.ua/handle/1/451>.

Подпружнікова Ольга Петрівна

(7.12.1983 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1990–2000 рр. навчалася в Харківській спеціалізованій школі-інтернаті № 8 для дітей з інвалідністю, з 2000 по 2002 рр. – у середній школі № 11.

2002 р. вступила до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на відділення журналістики філологічного факультету (заочна форма навчання), яке закінчила в 2008 р. з відзнакою.

Із 2008 р. по 2012 р. навчалася в аспірантурі кафедри журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2013 р. у спецраді Інституту журналістики КНУ імені Тараса

Шевченка захистила дисертацію «Рекламний персонаж як явище в соціальній комунікації: креативний та функціональний аспекти» та отримала науковий ступінь кандидата наук із соціальних комунікацій.

Із 2013 р. працює на кафедрі журналістики філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах молодшого наукового співробітника (2013), наукового співробітника (2014), старшого викладача (2015).

Викладає курси: «Основи рекламної діяльності», «Психологія журналістської творчості», «Проблематика газетних виступів (Соціум, Культура)», «Журналістський менеджмент».

Наукові інтереси: журналістика, соціальні комунікації, теорія і практика рекламної діяльності.

Праці

1. Рекламні персонажі в історичному контексті : типологія та креативно-функціональна специфіка // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань : матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 26–27 лют. 2009 р. : у 2 ч. / Харків. держ. акад. культури ; [ред. кол. В. М. Шейко та ін.]. – Х., 2009. – Ч. 1. – С. 102–103.
2. Типи та функції рекламних персонажів у контексті залучення історичної тематики // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 874 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 1. – С. 97–100.
3. Категорія історичності як сфера реалізації креативу при творенні рекламних персонажів // Вісн. Харків. держ. акад. культури. : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 26. – С. 142–149.
4. Апелювання до категорії символу при творенні рекламних персонажів у сучасному медіапросторі // Стиль і текст : наук. зб. / КНУ ім. Т. Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2009. – Вип. 10. – С. 77–81.

5. Системи персонажів комерційної, політичної та соціальної реклами : спільне й відмінне // Актуальні питання масової комунікації. – К., 2010. – Вип. 11. – С. 17–20.
6. Характерні персонажі : фактор переконання й залучення уваги реципієнтів телевізійних рекламних повідомлень // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 903 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 2. – С. 107–110.
7. Характерні персонажі в телевізійній рекламі як засіб переконання й залучення уваги реципієнтів // Наук. зап. Ін-ту журналістики : наук. зб. / за ред. В. В. Різуна ; КНУ ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – Т. 40. – С. 213–216.
8. Привертання уваги реципієнта телереклами за допомогою персонажів-стоперів // Українські медіа 2012 : проблеми моделювання медійного контенту : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / наук. ред. В. Різун ; упоряд. Т. Скотнікова ; Ін-т журналістики. – К., 2011. – С. 111–116.
9. Комунікативний потенціал рекламного персонажа в аспекті аргументації // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 968 : Сер. : Соціальні комунікації. – С. 112–116. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_968/content/podpruzhnikova.pdf.
10. Корелювання рекламних персонажів з явищем інтертекстуальності в сучасному телепросторі // Мова. Суспільство. Журналістика : за матеріалами XVI міжнар. наук.-практ. конф. з проблем функціонування і розвитку української мови «Мова. Суспільство. Журналістика» (Київ, 26 берез. 2010 р.) : Присвяч. ювілею професора Катерини Серажим / КНУ ім. Тараса Шевченка, Ін-т журналістики. – К., 2012. – С. 128–132.
11. Персонажі-стопери в телерекламі як фактор привертання уваги реципієнта // Актуальні питання масової комунікації. – К., 2012. – Вип. 13. – С. 45–48. – Режим доступу : http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/apmk/apmk_2012_13.pdf.
12. Спеціалізовані інтернет-ресурси як засіб інформування в аспекті інтеграції в суспільство осіб з особливими потребами // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Соціальні комунікації. – 2014. – Вип. 6. – С. 46–50.
13. Персонаж як структурно-семантичний компонент рекламної комунікації // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Соціальні комунікації. – 2015. – Вип. 7. – С. 64–69.
14. Рекламний персонаж в системі механізмів стабілізації сучасного суспільства // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Соціальні комунікації. – 2016. – Вип. 10. – С. 70–74.
15. Соціокомунікаційний вимір категорії рекламного персонажа : монографія. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 128 с.

Поліщук Валер'ян Львович

(19.09.(1.10).1897–9.10.1937)

Народився в с. Більче Боремельської волості Дубенського повіту Волинської губернії (тепер – Демидівський район Рівненської області) в родині селянина-хлібороба. Закінчив Мирогощанську двокласну школу (Дубенський повіт), 1911–1913 рр. навчався в Луцькій гімназії, з 4-го класу – у 1-й Катеринославській гімназії (1914–1917). 1917 р. вступив до Петроградського інституту цивільних інженерів.

1918 р. очолив Боремельський волосний земельний комітет, із червня 1918 р. співробітничав із газетою Селянської спілки «Народна воля» (Київ), був секретарем часопису «Шлях». Того ж року в Катеринославі (зараз – м. Дніпро) працював секретарем журналу «Республіканець», співробітником журналу «Січ».

Був учасником повстанського руху Директорії Української Народної Республіки (членом Чорноморського коша, секретарем діяча УНР М. Ю. Шаповала). У січні 1920 р. потрапив до табору інтернованих вояків Армії УНР у м. Рівне.

Деякий час навчався на історичному факультеті Кам'янець-Подільського університету, редагував студентський журнал «Нова думка», працював у бібліотечному відділі Подільської губнаросвіти.

1920 р. у Києві співпрацював із газетою «Більшовик», створив мистецьке об'єднання «Гроно» (жовтень 1920), видавав однойменний альманах.

1921 р. переїхав до Харкова, став активним учасником організації українського літературного процесу, членом «Гарту» (1923), засновником літературно-мистецької групи «Авангард» (1925–1930), членом Спілки радянських письменників України (1934). Працював у різних літературних часописах. Твори публікував також під псевдонімами і криптонімами (Василій Сонцвіт, Микита Волокита, В.С., В.П., Н.В. та ін.).

1928 р. був аспірантом кафедри літературознавства при Харківському інституті народної освіти.

Автор 360 друкованих праць, серед яких більш ніж 40 книг – поем, збірок віршів та прози; літературознавчі статті, рецензії.

Наукові інтереси: сучасна українська література, літературознавство.

У листопаді 1934 р. був заарештований за звинуваченням у приналежності до так званого Центру антирадянської боротьбистської організації. На закритому засіданні виїзної сесії Військової колегії Верховного суду СРСР 27–28 березня 1935 р. був засуджений до 10-ти років ізоляції в концтаборах. Покарання відбував на Соловках, де згодом був звинувачений у створенні контрреволюційної організації «Всеукраїнський центральний блок».

Страчений за вироком особливої трійки Управління НКВС 9 жовтня 1937 р. у Сандармосі. Реабілітований 1962 р. за відсутністю складу злочину.

Основні праці

Повний перелік праць В. Л. Поліщука та літератури про нього до 2004 р. див у покажч.: Український письменник Валер'ян Поліщук (1897–1937) : бібліогр. покажч. / уклад. Н. Л. Манова. – Х. : Вид-во ХДНБК, 2004. – 114 с. – (Повернені імена).

1. [Рецензія] // Гроно : літ.-мистец. зб. – К., 1920. – С. 91–93. – Підпис : М. Волок. – Рец. на кн.: Альманах трьох / О. Слісаренко, А. Любченко, М. Семенко. – К. : Вид-во Т-ва укр. письменників, 1920. – 64 с.
2. Як дивитись на мистецтво : (доп., чит. на зборах літ.-мист. групи «Гроно» 18 жовт. 1920 р. в м. Києві) // Гроно : літ.-мистец. зб. – К., 1920. – С. 75–78.
3. Гімн прийдешньому // Шляхи мистецтва. – 1921. – № 2. – С. 138–139. – Рец. на кн.: В електричний вік : поема / М. Хвильовий. – Х. : Всеукрлітком, 1921. – 16 с.
4. Динамізм у сучасній українській поезії // Вир революції : мистец. зб. – Катеринослав, 1921. – С. 84–92.
5. «Шакунталя» : [до творчості Г. Хоткевича] // Вісті ВУЦВК. – 1921. – 14 груд. – Підпис : Валеріан П.
6. Як писати вірші : (практичні поради для початку). – Х. : Всеукрлітком, 1921. – 21 с. – На тит. арк. авт. : Філософ з головою хлопчика.
7. Революция и украинская литература // Театр. – 1922. – № 6. – С. 6–7.
8. [Рецензія] // Жовтень : зб., присвяч. роковинам Великої пролет. революції. – Х., 1922. – С. 147–149. – Підпис : Валщук. – Рец. на кн.: Тарас Шевченко : збірник / за ред. Є. Григорука і П. Филиповича. – К. : ДВУ, 1921. – 126 с.
9. Хибні стежки сучасної української поезії // Арена. – 1922. – № 1. – С. 7–8.
10. Шляхи і перспективи в сучасній українській літературі // Шляхи мистецтва. – 1922. – № 2. – С. 35–36.
11. «Заборонені теми» : [полеміка з приводу тем худож. творів] // Література, наука, мистецтво. – 1923. – 14 жовт. (№ 2). – Підпис : Василій Сонцвіт. – Додаток до газети «Вісті ВУЦВК».
12. Про динамічну образність і необразне напруження в ліриці // Література, наука, мистецтво. – 1923. – 11 (№ 6), 18 листоп. (№ 7). – Додаток до газети «Вісті ВУЦВК».
13. [Рецензія] // Книга. – 1923. – № 4. – С. 39–40. – Підпис : Сонцвіт В. – Рец. на кн.: Об'єктивна лірика : Схеми й діагнози / М. Доленго. – Х. : ДВУ, 1922. – 20 с. ; Блакитна жалоба : поезії. Зб. 1 / М. Доленго. – Х. : Цех каменярів, 1923. – 32 с. ; Litterae : Моє письмо / М. Доленго. – Х. : Цех каменярів, 1923. – 64 с.
14. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1923. – № 2. – С. 301–303. – Підпис : Василій Сонцвіт. – Рец. на кн.: Штурма / Г. Коляда, І. Сенченко, О. Копиленко. – Х. : Гарт, 1923. – 35 с. ; Ліричні поезії / В. Свідзінський. – [Кам'янець] : Всеукр. держ. вид-во, 1922. – 56 с.

15. Завдання доби : [про шляхи розвитку укр. культури у європ. контексті] // Черв. шлях. – 1924. – № 7. – С. 191–197.
16. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1924. – № 7. – С. 258–262. – Підпис : Василій Сонцвіт. – Рец. на кн.: Лабораторія : зб. вибр. віршів, 1917–1923. – Х. : Шлях освіти, 1924. – 80 с.
17. Залізний птах поезії : [творчість В. Еллана-Блакитного] // Вісті ВУЦВК. – 1925. – 6 груд.
18. Літературний авангард : перспективи розвитку укр. культури, полеміка і теорія поезії. – Х. : Держ. вид-во України, 1926. – 132 с.
19. Чому я кинув «Гарт» : (До ЦК «Гарту» одвертий лист) // Назадництво «Гарту» та заклик групи митців «Авангард». – Х., 1926. – С. 3–20.
20. Якою українська література вийде на міжнародний терен // Культура і побут. – 1926. – 19 верес. (№ 38). – Додаток до газети «Вісті ВУЦВК».
21. А все ж хуторяни... : (Про альманах «Вапліте») // Плужанин. – 1927. – № 3. – С. 37–40.
22. Артюр Рембо // Плужанин. – 1927. – № 5. – С. 38–39.
23. Нове й старе // Плужанин. – 1927. – № 1. – С. 34–36.
24. Пульс епохи : Конструктивний динамізм чи войовниче назадництво? – Х. : ДВУ, 223 с.
25. [Рецензія] // Плужанин. – 1927. – № 9–10. – С. 80–81. – Рец. на кн.: Трави : (Поезії) / В. Мисик. – Х. : ВАПЛІТЕ, 1927. – 47 с.
26. [Рецензія] // Гарт. – 1927. – № 2–3. – С. 141–142. – Підпис : Василь Сонцвіт. – Рец. на кн.: Вечірні тіні : поезії / А. Панів. – Х. : Плужанин, 1927. – 63 с.
27. Стан сучасної української літератури в угрупованнях // Знання. – 1927. – 20 січня (№ 2). – С. 24–26.
28. Автобіографія Леоніда Чернова – автора інтермедій, писана рукою Валеріана Поліщука // Літературний ярмарок. – 1929. – № 4. – С. 1–10.
29. Амальгама // Авангард. – Х., 1929. – Вип. 3. – С. 138–144.
30. Розквіт української літератури // Авангард : мистецькі матеріали. – Х., 1929. – С. 62–66.
31. Калейдоскоп : ескізи, афоризми, листи // Авангард. – Х., 1929. – Вип. 3. – С. 111–125.
32. Художник індустріяльних ритмів : [В. Єрмілов] // Авангард. – Х., 1929. – Вип. 3. – С. 145–155. – Підпис : В. Сонцвіт.
33. Віктор Ярина // Збірка творів : повне посмерт. вид. / Віктор Ярина (В. Я. Писаревський) ; ред. та вступ. ст. В. Поліщука ; матеріали зібрали : Л. Писаревська, З. Білоусова. – Х., 1930. – С. 7–31.
34. Степан Бен і неокласики : [про поета Степана Бендженка (1890–1937)] // Слово і час. – 1990. – № 10. – С. 52–55.
35. Відомості біографічні. Автобіографічна замітка. Автобіографічні відомості. Дороги моїх днів : (Автобіографічні матеріали) // Самі про себе : Автобіографії українських митців 1920-х років / упоряд. Р. Мовчан. – К., 2015. – С. 319–353.

Окремі художні твори

36. Сказання давнєє про те, як Ольга Коростень спалила : (ліропоема). – Січеслав (Катеринослав) : Друк. І. Б. Вісмана, 1919. – 9 с.
37. Ярина Курнатовська : (ритмований роман). – Х. : Всеукр. літ. ком., 1922. – 72 с.
38. Громохкий слід : Поезії, 1922–1924– 1925. – Х. : ДВУ, 1925. – 306 с.
39. 15 поем, 1921–1924. – Х. : Держвидав України, 1925. – 296 с. : 1л. портр.
40. Козуб ягід : оповідання, афоризми, брзки мислі й творчости, стежки думою і алегорії людини, яку життя приперчило. – [Х.] : Держ. вид-во України, 1927. – 165 с.
41. Григорій Сковорода : біографічно-ліричний роман з перемінного болісного та веселого життя укр. мандрівного філософа. – [Х.] : ДВУ, 1929. – 71 с.
42. Рейд у Скандинавію. – Х. : Рух, 1931. – 271 с. : іл.
43. Повість металу й вугілля : Книжка про Донбас. – [Х. : Рух, 1931]. – 216 с.
44. Вибране / вступ. слово А. О. Іщука. – К. : Держ. вид-во худож. літ., 1960. – 99 с.
45. Вибрані поезії / упоряд., підгот. тексту, вступ. ст., приміт. П. П. Кононенка. – К. : Дніпро, 1968. – 269 с. : 1л. портр.
46. Вибране. – К. : Дніпро, 1987. – 317 с.
47. Блажен, хто може горіти... : автобіографія, щоденники, листи / упоряд. З. П. Суходуб. – Рівне : Азалія, 1997. – 132 с. – (Реабілітовані історією).
48. Коли жити – гордо жити! : Літературна спадщина. Спогади про Валер'яна Поліщука. У вінок поету / упоряд. З. Суходуб. – Рівне : Азалія, 1997. – 184 с.
49. Вибрані твори / упоряд. Олеся Омельчук ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К. : Смолоскип, 2014. – 677 с. : іл. – (Розстріляне Відродження).
50. Козуб ягід : [всі прозові твори, у т. ч. цикли афоризмів, оповідання, листи до дружини] / упоряд. Я. Цимбал. – К. : Темпора, 2017. – 472 с.

Література про нього

1. Капустянський І. Валеріан Поліщук : Спроба характеристики творчості : З портретом, автографом і автобіографією поета та бібліогр. покажчиком / Ів. Капустянський. – Х. : ДВУ, 1925. – 181 с.
2. Полищук Валериан // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6 : Научные работники СССР без Москвы и Ленинграда. – С. 319.
3. Буревій К. Конструктивізм «філософа з головою хлопчика» : [В. Поліщук] / К. Буревій // Черв. шлях. – 1930. – № 7–8. – С. 93–113.
4. Ковалів Ю. Валер'ян Поліщук та проблеми авангардизму в українській літературі / Ю. Ковалів // Радян. літературознавство. – 1987. – № 10. – С. 22–32.
5. Брюховецький В. Валер'ян Поліщук / В. Брюховецький // З порога смерті : Письменники України – жертви стал. репресій. – К., 1991. – Вип. 1. – С. 369–371.
6. Крикуненко В. «Філософ з головою хлопчика» : (За маловідомими сторінками творчої спадщини Валер'яна Поліщука) : До 100-річчя від дня народження поета / В. Крикуненко. – К. : Вид. БУЛ, 1997. – 64 с.

7. Мельників Р. «Робочої України живе в мені душа» : нарис про Валеріана Поліщука / Ростислав Мельників // Від бароко до постмодерну : зб. праць каф. укр. та світової літ. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – Т. 3. – С. 195–210.
8. Український письменник Валер'ян Поліщук (1897–1937) : бібліогр. покажч. / уклад. Н. Л. Манова. – Х. : Вид-во ХДНБК, 2004. – 114 с. – (Повернені імена).
9. Жулинський М. Г. Валер'ян Поліщук (1897–1937) / М. Г. Жулинський // Слово і доля : навч. посібник / М. Г. Жулинський. – К., 2006. – С. 361–381.
10. Герасимова Г. П. Поліщук Валеріан Львович / Г. П. Герасимова // Енциклопедія історії України : у 10 т. – К., 2011. – Т. 8. – С. 340 з фот.

Полумисна (Шияненко) Ольга Олексіївна
(13.03.1981 р. народж.)

Народилася в м. Харків. Середню освіту здобула в Пересічанській загальноосвітній школі (1987–1998 рр.), вищу освіту – на філологічному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (1998–2003 рр.).

Із 2004 р. по 2009 р. навчалася в аспірантурі кафедри журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2009 р. захистила кандидатську дисертацію «Журнал “Украинская жизнь” (1912–1917 рр.) та літературний процес початку ХХ століття». Науковий ступень кандидата філологічних наук присуджений у 2010 р.

Із 2011 р. працює на кафедрі журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого викладача (2011), доцента (2016).

Читає курси: «Основи інформатики», «Електронна журналістика (Інтернет-журналістика)», «Новітні тенденції в газетній журналістиці», «Мультимедійні жанри в інтернет-журналістиці».

Наукові інтереси: нові медіа, конвергентна журналістика, мультимедійна журналістика, інформатика, історія української журналістики.

Праці

1. До історії створення журналу «Украинская жизнь» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 139–143.
2. Постать Т. Шевченка на сторінках «Украинской жизни» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 727 : Філологія. – Вип. 47. – С. 225–229.
3. Народництво і модернізм в інтерпретації літературних критиків журналу «Украинская жизнь» (1912–1917) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 766 : Сер. : Філологія. – Вип. 51. – С. 71–75.

4. Композиційні особливості літературно-критичних матеріалів журналу «Украинская жизнь» (1912–1917 рр.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 297–301.
5. Літературно-критичні матеріали журналу «Украинская жизнь» (1912–1917 рр.): проблема жанрової різноманітності // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. пр. – Ніжин, 2008. – Вип. 27 : Лінгвістика і літературознавство. – С. 223–229.
6. Регіональні ознаки й особливості розвитку української літератури в інтерпретації літературних критиків журналу «Украинская жизнь» // Наук. вісн. Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. – 2008. – Вип. 394–398 : Слов'янська філологія. – С. 275–280.
7. Журнал «Украинская жизнь» і літературний процес початку ХХ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. – Х., 2009. – 193 с.
8. Організаційна діяльність редакторського складу журналу «Украинская жизнь» (1912–1917 рр.) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 191–196.
9. Діяльність журналу «Украинская жизнь» (1912–1917) в оцінці українських і російських періодичних видань початку ХХ століття // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 2. – С. 412–415.
10. Літературно-мистецьке життя та видавнича діяльність у Харкові в 20-х рр. ХХ століття (на матеріалах журналу «Червоний шлях» (1923–1924 рр.)) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 968 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 3. – С. 73–77.
11. Симон Петлюра : літературний критик, публіцист, редактор // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. І. Я. Франка. – 2014. – Вип. 39 : Сер. : Журналістика. – С. 278–285.
12. Прецедентні феномени в публікаціях інтернет-видання «Українська правда» // Діалог : медіа-студії : зб. наук. пр. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова – Одеса, 2014. – № 18–19. – С. 434–441.
13. Соціальні мережі як засіб комунікації для людей із обмеженими можливостями (на прикладі «ВКонтакте») // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1143 : Сер. : Соціальні комунікації. – Вип. 6. – С. 50–53.
14. Електронна журналістика : навч.-метод. посіб. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 66 с. – (Методична література).
15. Новітні тенденції в газетній журналістиці : навч.-метод. посіб. для студентів за спец. «Журналістика». – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 46 с.

Полякова Людмила Олександрівна

(16.11.1931 р. народж.)

Народилася в Харкові. Навчання в школі було перервано німецько-радянською війною (1941–1945). Перебувала в окупованому німцями місті (1941–1943) разом із матір'ю, яка залишилася для підпільної роботи за завданням обкому партії та 1942 р. була заарештована й страчена гестапівцями.

Після війни Л. О. Полякова продовжила навчання й у 1947 р. закінчила 7 класів середньої школи № 134; того ж року вступила до технікуму радянської торгівлі, який закінчила в 1950 р. з відзнакою.

1950–1955 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету. Декілька місяців викладала українську мову та літературу в школі робітничої молоді. 1955–1959 рр. навчалася в аспірантурі ХДУ.

1959–2000 рр. працювала на кафедрі української мови ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах викладача (1959), старшого викладача (1972) до виходу на пенсію за віком.

Читала лекції з різних розділів «Курсу сучасної української мови», вела практикум з графіки та орфографії, спецкурс із виразного читання.

Була членом художньої ради університету та факультету, брала участь в організації історичного музею ХДУ.

Наукові інтереси: дієприкметники в українській мові, в українській художній літературі.

Праці

1. Спільні процеси у творенні дієприкметників української і російської мов // Республіканська наук. конф. з питань російсько-українських мовних зв'язків. – Луганськ, 1964. – С. 67.
2. Дієприкметникові форми на **-лий** у поезії Т. Шевченка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 22–27.
3. До історії функціонування дієприкметників у літературній мові української народності (XIV–XVII ст.) // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 66–67.
4. Особливості дієприкметникових форм у діловій мові XVI–XVII ст. // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 32–35.
5. До історії вивчення дієприкметника // Вісн. Харків. ун-ту. – 1971. – № 64 : Філологія. – Вип. 6. – С. 36–45.
6. Лексико-граматична багатозначність слова *коли* у творах Г. Ф. Квітки-Основ'яненка : (На матеріалі Словника мови його творів) // Збірник тез, доп.

- і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народження класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 96–97.
7. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. / відп. ред. М. А. Жовтобрюх / Харків. держ. ун-т. – Х., 1978–1979.
 Т. 1 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко ... Л. О. Полякова та ін.]. – Х., 1978. – 664 с.
 Т. 2 / [Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев, Л. О. Полякова та ін.]. – Х., 1979. – 680 с.
 Т. 3 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко ... Л. О. Полякова та ін.]. – Х., 1979. – 689 с.
 8. Особливості вживання форм активних дієприкметників у мові творів Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1982. – № 237. – С. 47–54.
 9. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Дієслово / Л. В. Венєвцева, Л. О. Полякова, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 58 с.
 10. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Прислівник. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук / Л. В. Венєвцева, Л. О. Полякова, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 49 с.
 11. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Словотвір. Морфеміка. Морфологія іменних частин мови / Л. В. Венєвцева, Л. О. Полякова, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 54 с.
 12. Мова і стиль газети : метод. рек. щодо поліпшення мовної культури періодичної преси Харківщини / Л. В. Венєвцева, В. С. Калашник, О. К. Клименко [та ін.]. – Х., 1985. – 57 с.
 13. Особливості вживання пасивних дієприкметників у мові творів Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369. – С. 100–109.
 14. Подарунок на іменини : [про газ. «Событие» від 19 верес. 1992 р., присвяч. Дню міста] / Л. Венєвцева, А. Сващенко ... Л. Полякова [та ін.] // Слобод. край. – 1992. – 29 верес.
 15. [Яків Петрович Ніколенко] // Харків. ун-т. – 1999. – 26 жовт.
 16. Український орфографічний словник з граматичними таблицями + короткий правописний коментар : 80 000 сл. – Х. : Торсінг, 2003. – 496 с.
 17. Український орфографічний словник. 80 000 слів з граматичними таблицями + короткий правописний коментар. – Х. : Торсінг, 2006. – 492 с.

Література про неї

1. Солдатенко Я. «Нам пощастило...» : [керівник акад. групи фільмаку Л. О. Полякова] / Я. Солдатенко // Харків. ун-т. – 1986. – 4 лют. з фот.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 518, 696: про Л. О. Полякову.

3. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження Л. О. Полякової – див. іменний покажчик.

Пономаренко (Сердюк) Валентина Дмитрівна
(18.05.1961 р. народж.)

Народилась у с. Харківці Лохвицького району Полтавської області. Після закінчення Харківської восьмирічної школи (1976 р.) навчалась у Харківському педагогічному училищі. Із 1980 р. – студентка філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), який закінчила 1985 р. з відзнакою. Працювала викладачем української мови в Червоноградському училищі легкої промисловості Львівської області (1985–1988 рр.), учителем російської мови в середній школі «Горки-Х» Московської області

(1988–1993 рр.).

1993–1996 рр. навчалася в аспірантурі кафедри української мови Харківського університету. 1996 р. захистила кандидатську дисертацію «Словотвірна семантика відад’єктивів сучасної української мови (проблема фразеологізації значень дериватів)».

Із 1997 р. працює на кафедрі української мови Харківського університету на посадах старшого викладача, доцента (2000) (вчене звання – з 2002 р).

Читає навчальні курси з морфеміки, словотвору, морфології, веде науковий семінар «Основні проблеми граматики та словотвору сучасної української мови», спецкурс «Інноваційні процеси в словотворенні сучасної української мови». Керує педагогічною та діалектичною практикою.

Автор понад 60 наукових і науково-методичних праць. Співатор кількох тлумачних словників української мови, «Комплексного словника української мови: Орфоепія. Морфеміка. Морфологія. Словотвір. Орфографія», що має інтерактивну версію тощо.

Була членом Спеціалізованої вченої ради зі спеціальності українська мова. Підготувала 6 кандидатів філологічних наук.

Із 1997 р. співпрацювала з МАН. Її учні неодноразово ставали переможцями й призерами Республіканського етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН.

Підготувала багатьох переможців Всеукраїнського конкурсу знавців української мови серед студентів, а також переможців обласного етапу мовно-літературного конкурсу ім. Т. Г. Шевченка. Упродовж багатьох років була членом журі Всеукраїнського учнівського конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика.

Неодноразово нагороджувалася почесними грамотами й подяками Міністерства освіти і науки України, Харківської обласної державної адміністрації, Харківського головного управління освіти і науки, Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації. Нагороджена знаком «Відмінник освіти України» (2004), відзнакою МОН України «Медаль Івана Франка» (2016).

Наукові інтереси: проблеми словотвору й морфології сучасної української мови, зокрема граматичної та словотвірної семантики, способів творення слів, дериваційної спроможності твірних баз, фразеологічності семантики похідних одиниць дериваційного значення, інноваційних процесів у словотворенні сучасної української мови.

Праці

1. Словотвірна полісемія та омонімія в сучасній українській мові (проблеми їх розмежування) // Українська мова : історія і стилі : зб. ст. / упоряд. І. В. Муромцев. – Х., 1992. – С. 122–125.
2. Семантичні нарошення у структурі похідного слова // Словотвір як вияв динаміки мови : матеріали наук. конф., [присвяч. пам'яті проф. Т. Возного] (Львів, 12 квіт. 1994 р.). – Львів, 1994. – Ч. 2. – С. 50–54.
3. Семантичні нарошення у термінах відприкметникового походження // Українська та іншомовна термінологія : наук.-метод. матеріали. – Житомир, 1995. – Вип. 8. – С. 72–74.
4. Предметно-понятійні семантичні нарошення у відад'єктивах на –ик / І. В. Муромцев, В. Д. Пономаренко // Семантика слова і тексту : матеріали V Міжнар. наук. конф. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 132–133.
5. Семантико-словотвірні відношення між прикметниками і похідними від них термінами // Матеріали IV міжнар. наук. конф. «Проблеми української науково-технічної термінології». – Львів, 1996. – С. 81–83.
6. Семантичні нарошення у відад'єктивах на –ість // Видатний філолог сучасності : наук. виклади на честь 85-ліття Ю. Шевельова. – Х., 1996. – С. 75–78.
7. Наголос у системі правил українського правопису / О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко // Тези наук. конф. з проблем сучасного українського правопису і термінології : з нагоди 70-річчя першої Всеукр. правопис. конф. у Харкові 1927 р., 12–13 груд. 1997 р. – К., 1997. – С. 46–47.

8. Семантико-словотвірні відношення між прикметниками і похідними від них іменниками // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – 1997. – Вип. 3. – С. 201–206.
9. Словотвірна спроможність прикметникових основ у творенні іменників сучасної української мови // Збірник матеріалів наукової конференції, присвяченої акад. М. І. Беляєву / Харків. держ. акад. технології та організації харчування. – Х., 1998. – Ч. 1. – С. 291–294.
10. Типи семантичних наросень у значенні похідних відад'єктивів // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 55–58.
11. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія іменних частин мови : підсумкові контрол. завдання з курсу і метод. вказівки до їх виконання для студентів філол. ф-ту. / уклад. О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко. – Х. : Вид-во ХДУ, 1999. – 55 с.
12. Основні фактори, що визначають фразеологічність похідних слів // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 385–389.
13. Співвідносність між загальними словотвірними значеннями відад'єктивних іменників та фразеологічністю їх семантики // Ономастика і апелятиви : зб. наук. пр. / Дніпропетр. держ. ун-т, каф. укр. мови ; за ред. В.О. Горпинича. – Дніпропетровськ, 2000. – Вип. 9. – С. 109–112.
14. Контрольні завдання з орфографії сучасної української мови та методичні вказівки до їх виконання / уклад. О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко. – Х. : Принт-Дизайн, 2001. – 43 с.
15. Контрольні завдання з пунктуації сучасної української мови та методичні вказівки до їх виконання для студентів філологічного факультету заочної форми навчання / О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2001. – 53 с.
16. Різновиди семантичних структур відад'єктивів сучасної української мови // Діахронічне, типологічне і контрактивне дослідження германських, романських і слов'янських мов (семантика й словотвір) : матеріали міжнар. наук. конф. (Донецьк, 13–15 жовт., 2001 р.). – Донецьк, 2001. – С. 185–189.
17. Екстралінгвістичні чинники семантичних наросень у значенні похідних слів // Традиція і сучасне в українській культурі : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 125-річчю Г. Хоткевича. – Х., 2002. – С. 126–127.
18. Ідіоматичність похідних іменників із загальним словотвірним значенням «носії ознаки» // Актуальні проблеми українського словотвору : зб. наук. пр. / за ред. В. Грещука. – Івано-Франківськ, 2002. – С. 226–233.
19. Тлумачний словник української мови : Понад 12 500 статей (близько 40 000 слів) / [Л. Г. Боярова, О. О. Дудка ... В. Д. Пономаренко та ін.] ; за ред. д-ра філол. наук, проф. В. С. Калашника. – Х. : Прапор, 2002. – 992 с.
Зі змісту: Літери 3–Й / В. Д. Пономаренко. – С. 323–413.
2-ге вид., випр. і доп. – Х. : Прапор, 2005. – 992 с.

20. Дери́ваційний потенціал прикметників *білий – чорний* у сучасній українській мові // Вісн. Харків. ун-ту. – 2004. – № 627: Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 21–24.
21. Глумачний словник сучасної української мови / [уклад. Л. П. Коврига, Т. В. Ковальова, В. Д. Пономаренко] ; за ред. проф. В. С. Калашника. – Х. : Белкар-книга, 2005. – 799 с.
22. Словотвірна метафора як один із способів взаємодії субстантивно-процесуальної семантики // Сучасна україністика : проблеми мови, історії та народознавства : матеріали міжвуз. наук.-метод. конф. – Х., 2005. – С. 90–95.
23. Словотвірна семантика іменників-відад'єктивів сучасної української мови (проблеми фразеологізації значень дериватів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1996. – 21 с.
24. Словотвірна синонімія у сфері відіменникових дієслів / Т. М. Лагута, Д. В. Пономаренко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2006. – Вип. 20. – С. 58–62.
25. Сучасна українська літературна мова. Лінгвістичний аналіз : навч.-метод. матеріали для студентів філол. ф-ту ХНУ ім. В. Н. Каразіна / уклад. Дудка О., Калашник Ю., Пономаренко В., Рашупкіна Н. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 76 с.
26. Дієслово. Прислівник : модул. і тест. завдання з курсу і метод. вказівки до їх виконання / В. Д. Пономаренко, О. О. Дудка. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 55 с.
27. Морфологія сучасної української літературної мови (дієслово, прислівник) : модул. й тест. завдання з курсу та метод. вказівки до їх виконання для студентів філол. ф-ту / уклад. В. Д. Пономаренко, О. О. Дудка. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 54 с. – (Методична література).
28. Вплив категоріального значення похідних на фразеологічність їх семантики // Вісн. Харків. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 95–98.
29. Ігор Вікторович Муромцев – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. А. М. Нелюба, В. Д. Пономаренко ; авт. вступ. ст. А. А. Сагаровський, бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 24 с.
30. Семантико-словотвірні особливості суспільно-політичних інновацій у мові засобів масової інформації (на матеріалі періодичних видань 2005–2009 рр.) / В. Пономаренко, О. Ляхова // У вимірах слова : зб. наук. ст. (До ювілею проф. каф. укр. мови [ХНУ ім. В. Н. Каразіна] Л. Г. Савченко). – Х., 2009. – С. 152–159.
31. Глумачний словник сучасної української мови : Загальноживана лексика : Близько 60 000 слів / [Л. Г. Боярова, О. О. Дудка ... В. Д. Пономаренко та ін.] ; за заг. ред. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 960 с.
32. Глумачний словник сучасної української мови : Фахова лексика : Близько 20 000 слів / [Л. Г. Боярова, О. О. Дудка ... В. Д. Пономаренко та ін.] ; за заг. ред. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 464 с.

33. Особливості внутрішньої форми похідних слів із предметно-особовим значенням // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – №. 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – С. 145–148.
34. Особливості творення відстатонімних похідних / О. Дудка, В. Пономаренко // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / [уклад. М. Філон, Т. Ларіна] ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 271–284.
35. Утрата ідіоматичності внаслідок розширення значення похідного слова / В. Д. Пономаренко, О. В. Ляхова // Вісн. Запоріж. нац. ун-ту. Філологічні науки. – Запоріжжя, 2012. – № 1. – С. 347–354.
36. Оказіональні суфіксальні субстантиви як особливість ідіостилу Т. Мельничука (структурно-семантичний аспект) / В. Д. Пономаренко, О. В. Дюкар // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т. – К., 2013. – Вип. 26. – С. 103–116.
37. Префіксальні прикметники зі значенням кількісного вияву ознаки : особливості семантики / В. Пономаренко, Н. Нестеренко // Наук. зап. Сер. : Філологія (мовознавство) / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – 2013. – Вип. 17. – С. 84–89.
38. Суфіксація як найпродуктивніший спосіб творення прикметників-неологізмів у сучасній українській мові // Основные вопросы педагогики, психологии, лингвистики и методики преподавания в образовательных учреждениях : сб. ст. I Междунар. науч.-практ. конф. – Астрахань, 2013. – С. 67–71.
39. Енантіосемія як наслідок розширення значення похідного слова / В. Пономаренко, О. Ляхова // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. : Філологічні науки. – Луцьк, 2014. – Вип. 2 (279). – С. 27–33.
40. Життя поруч із ним – дарунок долі : [80-річчя від дня народження І. В. Муромцева] // Вивчаємо укр. мову та літ. – 2014. – № 31–32 (395–396). – С. 69–70.
41. Звуження значення як динамічний процес у лексико-семантичній системі сучасної української мови / В. Д. Пономаренко, О. В. Ляхова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 92–97.
42. Комплексний словник української мови : Орфоєпія. Морфеміка. Морфологія. Словотвір. Орфографія / [уклад. О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко, О. О. Тележкіна]. – Х. : Ранок, 2014. – 640 с. – (Активне навчання).
43. Сучасний ергонімікон Харкова : особливості структури й семантики / О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко // Наук. вісн. каф. ЮНЕСКО Київ. нац. лінгвіст. ун-ту. Сер. : Філологія, педагогіка, психологія. – 2014. – Вип. 28. – С. 90–94.
44. Дериваційні моделі суфіксальних видавничих термінів / О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко // Основные вопросы педагогики, психологии, лингвистики и методики преподавания в образовательных учреждениях : сб. ст. междунауч.-практ. конф. – Астрахань, 2014. – С. 20–25.

45. Вивчення структури й семантики складних прикметників-неологізмів як засіб удосконалення мовленнєвої компетенції студентів ВНЗ / В. Д. Пономаренко, Є. Б. Новікова // Забезпечення культурологічної підготовки студентів ВНЗ засобами іншомовної освіти : матеріали Міжнар. наук.-метод. семінару / ХНАДУ. – Х., 2014. – С. 3–9.
46. Інноваційні ад'єктивні графодеривати сучасної української мови / В. Д. Пономаренко, Є. Б. Новікова // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : [зб. наук. пр.]. – К., 2014. – Вип. 26. – С. 79–87.
47. Особенности ударения имен прилагательных в текстах украинских произведений Г. Квитки-Основьяненко под редакцией А. Потебни / О. О. Дудка, В. Д. Пономаренко // Инновации в технологиях и образовании : сб. ст. участников VIII Междунар. науч.-практ. конф. (Белово, 5–6 марта 2015 г.) : в 5 ч. – Белово (РФ) ; Велико Тырново (Болгария), 2015. – Ч. 3. – С. 308–312.
48. Особливості словотвірної семантики похідних із коренем *каз-* / В. Д. Пономаренко, О. О. Дудка // Вісн. Харків. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 134–137.
49. Особливості мотиваційних зв'язків дериватів із предметно-особовим значенням / В. Д. Пономаренко, О. О. Дудка // Язык и межкульт. коммуник. : сб. ст. IX между. научн.-практ. конф. – Астрахань, 2016. – С. 51–56.
50. Особливості структури й семантики okazіonalіzmів у словотвірних гніздах із вершинами «ЗИМА», «ВЕСНА», «ЛІТО», «ОСІНЬ» / В. Д. Пономаренко, О. О. Дудка // Язык и межкультурная коммуникация : сб. ст. X междунар. науч.-практ. конф. – Астрахань, 2017. – С. 137–146.

Література про неї

1. Степаненко М. І. В. Д. Пономаренко / М. І. Степаненко // Мовознавча Полтавщина : довідник / М. І. Степаненко. – Полтава, 2014. – С. 193–194.
2. В. Д. Пономаренко // Українська грамати́ка в іменах : енцикл. слов.-довід. : наук.-довід. вид. / упоряд. Анатолій Загнітко, Марина Балко / Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2013. – С. 299–301.
3. Ювілей Валентини Дмитрівни Пономаренко // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Пам'ятні та ювілейні дати. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/podii/archiv_podii.html.
4. Пономаренко Валентина Дмитрівна // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/ponomarenko/ponomarenko.html.

Попов Сергій Леонідович

(20.08.1964 р. народж.)

Народився в Полтаві. Із 1964 р. живе в Харкові. 1981 р. закінчив середню школу № 51. Того ж року вступив на відділення «російська мова як іноземна» філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчив у 1986 р.

Із 1986 р. по 1991 р. працював старшим лаборантом (1986), викладачем (1987) кафедри російської мови Харківського автомобільно-дорожнього інституту.

1991–1994 рр. навчався в аспірантурі кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ. 1995 р. захистив кандидатську дисертацію «Семантика предела и способы ее выражения в русском языке: предельные показатели *совсем* и *совершенно*» (науковий керівник – доц. В. М. Шевелєв).

Із 1994 р. працює на кафедрі російської мови ХДУ (ХНУ ім. В. Н. Каразіна) викладачем (1994), старшим викладачем (1995), доцентом (2002), професором (2016; вчене звання отримав у 2018 р.).

Паралельно з викладанням працював коректором та літературним редактором у різних харківських виданнях.

2003–2006 рр. працював на факультеті російської мови Інституту іноземних мов Педагогічного університету Центрального Китаю (місто Ухань, провінція Хубей). Редагував часопис «Русский язык в средней школе», який випускав факультет для китайських шкіл другого ступеня з вивченням російської мови як іноземної. Має нагороду від уряду провінції як «іноземець, що зробив вагомий внесок у розвиток провінції Хубей».

2011–2014 рр. паралельно з викладанням на кафедрі російської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна навчався в докторантурі кафедри російської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. 2015 р. захистив докторську дисертацію «Грамматические варианты в русском языке: когнитивно-эволюционный аспект» (науковий консультант – д-р філол. наук, проф. І. І. Степанченко).

Читає курси: «Лексикология русского языка», «Синтаксис русского языка», «Практическая стилистика русского языка», «Редактирование», «Корректura текста», «Країнознавство», «Когнитивные основания языковой эволюции». Веде наукові семінари з проблем російської граматичної варіантності, важких випадків літературного редагування та з питань когнітивно-еволюційних досліджень на різних мовних рівнях.

Автор понад 60 друкованих праць.

Наукові напрямки: лексична семантика, семантичний синтаксис, проблеми російської граматичної варіантності, когнітивно-еволюційні дослідження на різних рівнях російської мови.

Праці

1. Некоторые особенности лексической сочетаемости русских и французских параметрических прилагательных // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателя) / отв. ред. Д. И. Руденко ; ХИМЭСХ. – Х., 1990. – Вып. 3, ч 2. – С. 91–93.
2. Семантика предельности и адвербиальные средства ее выражения // Сборник научных работ аспирантов Харьковского государственного университета (Гуманитарные науки). – Х., 1992. – С. 232–235.
3. Предельное градуирование в тексте // Текст и методика его анализа : материалы VII междунар. науч. конф. по проблемам семантических исследований / ХГПУ. – Х., 1994. – Ч. 1 : Теоретические основы лингвистики текста. – С. 67–69.
4. Семантика предела и способы ее выражения в русском языке : предельные показатели «совсем» и «совершенно» : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01. – Х., 1995. – 19 с.
5. Предельные адвербиальные интенсификаторы в русском языке (дескриптивность vs оценочность) / С. Л. Попов, В. М. Шевелев // Лингвистические, культурологические и методические вопросы обучения русскому языку как иностранному : Седьмой Междунар. симпоз. МАПРЯЛ'98 : докл. и сообщ. – Велико-Тырново, 1999. – С. 75–80.
6. О семантическом различии вариантов типа *по окончании* – *после окончания* // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 572 : Сер. Філологія. – Вип. 36. – С. 123–126.
7. О семантическом критерии выбора варианта при согласовании в числе сказуемого с подлежащим, выраженным количественно-именным сочетанием // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 10–13.
8. Число сказуемого в вариантах типа *все, кто работает* – *все, кто работают* и *те, кто работает* – *те, кто работают* : семантический аспект // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 44–47.
9. Практикум по литературному редактированию (синтаксический аспект). – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 20 с.
10. Практическая стилистика русского языка. Контрольные задания. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 28 с.
11. По ком звонил Колокол, и по кому он звонит все чаще : к вопросу о падежах местоимений в сочетаниях с предлогом *по* // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. – Вип. 53. – С. 59–61.

12. Проблема партитивности в современном русском языке : семантико-морфологический аспект // Русская филология. Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – 2008. – № 2 (36). – С. 23–27.
13. Определенность/неопределенность как семантический критерий выбора варианта при беспредложном управлении в современном русском языке // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко. – Х., 2008. – Вип. 25. – С. 92–98.
14. Задания по лексикологии и фразеологии (для студентов-журналистов). – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2010. – 22 с.
15. Русские паронимы и однокоренные синонимы : трудности интерпретации // Русская филология : вестн. Харьк. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – Х., 2010. – № 1–2 (42). – С. 12–17.
16. Вариантность русских прилагательных, мотивированных существительными и глаголами : смысловразличительные тенденции // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2011. – Вип. 31. – С. 88–95.
17. О «стилистических» преувеличениях при кодификации грамматических вариантов // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы V Междунар. науч. конф., 7–8 апр. 2011 г. – Днепропетровск, 2011. – С. 304–307.
18. Словообразовательные варианты сложных русских прилагательных с двумя равноправными основами // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 65–69.
19. Стилистические характеристики фонетических и грамматических вариантов : тенденции кодификации // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. Мовознавство. – 2011. – Вип. 17, т. 1. – С. 115–122.
20. Homo codificans, homo reflectens, homo neglegens : парадоксы коммуникации // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 103–109.
21. Закономерности исторического развития вариантов согласования в русском языке // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 166–171.
22. Изучаются русский язык и литература : «грамматическая близорукость» препозитивного согласования в числе прилагательного с однородными членами – существительными // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 66–71.
23. Кодификация грамматических вариантов и логический прогресс // Культура письменной речи. – СПб., [2012]. – Режим доступа : <http://www.gramma.ru/RUS/?id=1.77>.
24. Кодифицированная разговорность русского просторечия : о неприятии некоторыми носителями языка уступок узусу // Литературный язык в проекциях истории и современности. К 90-летию юбилею профессора

- Геоργия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / ХНУ имени В. Н. Каразина ; сост. Л. В. Педченко. – Х., 2012. – С. 66–71.
25. Парадоксы коммуникации в экосфере кодификации // Культура письменной речи. – СПб., [2012]. – Режим доступа : <http://www.gramma.ru/RUS/?id=1.80>.
26. Тенденции склоняемости географических названий, собственных и нарицательных имен, аббревиатур и составных слов в современном русском языке // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2012. – № 3 (47). – С. 29–34.
27. Возможности дифференциации атрибутивных образований с *вне-/не-* и *дву-/двух-*: семантико-аргументационный аспект // Мова : наук.-теорет. часопис. – Одеса, 2013. – № 20. – С. 158–162.
28. Когнитивные основания эволюции форм русского синтаксического согласования : монография. – Х. : НТМТ, 2013. – 150 с.
29. Развитие русских грамматических вариантов с семантикой конкретности и абстрактности // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальные коммуникации. – 2013. – Т. 26 (65). – № 4, ч. 1. – С. 108–114.
30. Функции грамматической вариантности и главное условие их реализации // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2013. – № 1–2 (49). – С. 128–133.
31. Дифференциация грамматических вариантов перцептивно-аргументационным методом : показатели паритивности и цельности // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. філологічна. – Острог, 2014. – Вип. 49. – С. 102–106.
32. Дифференциация и интеграция русских грамматических вариантов : ортологические противоречия и возможности их разрешения // Изв. Юго-Запад. гос. ун-та. Сер. : Лингвистика и педагогика. – Курск, 2014. – № 2. – С. 23–31.
33. Когнитивно-эволюционный алгоритм «восприятие → логичность мышления → логичность грамматики» и его реализация императивными грамматическими вариантами // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 70–75.
34. О применении теории аргументации при дифференциации грамматических вариантов (на материале русского языка) // Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica Rossica. – Lodz, 2014. – № 10. – S. 125–135.
35. Перцептивно-аргументационный метод дифференциации грамматических вариантов (на материале русского языка) // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур : Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : зб. наук. пр. – К., 2014. – Вип. 24. – С. 172–182.
36. Русская грамматическая вариантность в когнитивно-эволюционном освещении : монография. – Х. : Міськдрук, 2014. – 304 с.
37. Семантико-стилистическая интеграция русских грамматических вариантов // Любословие : годишно списание за хуманитаристика / Шуменски ун-т

- «Епископ Константин Преславски». – Шумен (Болгария), 2014. – № 14. – С. 130–150.
38. Словообразовательные варианты типа *по-дружески – дружески* : стилистическая дифференциация префиксально-суффиксальных и суффиксальных форм качественных наречий на *-ски* // Славянские чтения. – Кишинев, 2014. – Вып. 3/9. – С. 52–61.
39. Дифференциация грамматических вариантов перцептивно-аргументационным методом : словообразовательные варианты типа *прочесть – прочитать* // Актуальні проблеми філологічної науки : сучасні наукові дискусії : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 20–21 берез. 2015 р. / Міжнар. гуманіт. ун-т. – Одеса, 2015. – С. 21–26.
40. Русские синтаксические варианты типа *из-за ошибки – по ошибке* : семантическая дифференциация падежных конструкций с предлогами *из-за* и *по*, употребляемых в значении внутренней причины // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та имени Г. С. Сковороды. – Х., 2015. – № 1 (54). – С. 3–7.
41. Граматичні варіанти в російській мові : когнітивно-еволюційний аспект : автореф. дис. ... д-ра філол. наук / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. – К., 2015. – 36 с.
42. Потебня о пессимизме русской народной поэзии : современная когнитивно-эволюционная интерпретация // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. – 2015. – Вип. 73. – С. 238–243.
43. Корректурa : теоретические аспекты и практические задания : учебно-методическое пособие для студентов специальности «язык и литература (русский)» всех форм обучения / сост. С. Л. Попов. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2015. – 30 с.
44. Литературоведческие наблюдения Потебни как предвестники теорий восприятия и аргументации // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – № 1 (56). – 2016. – С. 66–72.
45. О перцептивно-логической эволюции фонетического строя русского языка : согласные // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. : Мовознавство. – 2016. – Вип. 22. – С. 129–135.
46. О перцептивно-логической эволюции фонетического строя русского языка : гласные // Наук. вісн. Міжнар. гуманіт. ун-ту. Сер. : Філологія. – Одеса, 2016. – Вип. 20, т. 1. – С. 38–41.
47. Дифференциация нерегулярных грамматических вариантов перцептивно-аргументационным методом : синтаксические варианты *видно деревню – видна деревня, слышно песню – слышна песня* // Одес. лінгв. вісн. : наук.-практ. журн. – Одеса, 2016. – Вип. 7. – С. 179–185.
48. Метонимия и метафора как корреляты двух этапов вынужденно поверхностного восприятия возможности создать новое лексическое значение // Jazykovedný časopis. – Bratislava (Polska), 2016. – Roč. 67, № 1. – С. 31–44.

49. Закономерности перцептивно-логической эволюции русской морфологии : существительные, прилагательные, числительные // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 138–144.
50. Когнитивно-эволюционная интерпретация синтаксической безличности : причины возникновения и современного использования неактивности агенса (на материале русского языка) // Русская филология : вестн. Харьк. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2016. – № 3 (58). – С. 10–16.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про С. Л. Попова.
2. Кальницька Д. Докторську дисертацію [захистив доцент кафедри російської мови філологічного факультету С. Л. Попов] / Д. Кальницька // Харків. ун-т. – 2016. – 29 берез. з фот.

Проненко Владислав Володимирович

(15.08.1960–10.11.2017)

Народився в Харкові. 1982 р. закінчив відділення «русский язык как иностранный» філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

1985–1993 рр. працював викладачем кафедри історії зарубіжної літератури та класичної філології ХДУ.

Професійно займався журналістикою з 1988 р. 1991–2000 рр. працював в українській службі «Радіо “Свобода”», 1995–1997 рр. одночасно працював в українському відділі Ватиканського радіо. 2000–2005 рр. –

власний кореспондент української програми східноєвропейської редакції радіо «Німецька хвиля».

Автор понад 300 статей з гуманітарної тематики, видрукованих в періодиці Харкова, Києва, Львова й у Великобританії, США, Канаді.

Засновник та перший головний редактор загальноукраїнського громадсько-політичного та культурно-релігійного двотижневика «Український простір». У 2008–2011 рр. працював директором та викладачем Інтенсивних курсів журналістики Фонду національно-культурних ініціатив імені Гната Хоткевича.

Із лютого 2015 р. був військовим кореспондентом та волонтером у зоні Антитерористичної операції (АТО) на Донбасі. Працював у Луганській та Донецькій областях.

Член Національної спілки журналістів України (2013).

Ініціював та реалізував проєкт із встановлення пам'ятника Григорію Сковороді в Харкові (скульптор І. Кавалеридзе, 2012); опублікував «Спогади» видатного сковородинознавця А. М. Ніженець; віднайшов приблизне місце поховання М. Хвильового. Ініціював встановлення меморіальних дошок художнику Василю Кричевському (2008) та голові Української греко-католицької церкви кардиналу Йосифу Сліпому (2004, знищена 2011) (автор обох дошок – Валерій Бондар, 1956–2012).

Автор документальних фільмів «Слобідська місія великого митрополита» (про Андрія Шептицького) (2015), «Спасибі, брати Шемети» (2015), циклу «Харківські завулки» (почато в 2015 р.; серія триває), трисерійного фільму «Сковородинівська географія» (2016–2017) та багатосерійного – «Східний фронт» (2015; серія триває).

Лауреат Муніципальної премії імені Григорія Сковороди (2005). Нагороджений Грамотою Української греко-католицької церкви (2009). Лауреат Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка в царині журналістики (2017).

Основні праці

1. Отражение творческого опыта Достоевского в прозе Стивенсона / Р. Н. Поддубная, В. В. Проненко // Науч. докл. высш. школы. Филол. науки. – 1986. – № 2. – С. 28–35.
2. Занедбані джерела пам'яті : (До ювілею Г. С. Сковороди) // Веч. Харків. – 1989. – 16 жовт.
3. Возвращаясь к прошлому : [о Междунар. организации рев. писателей (МОПР)] // Лат. Америка. – 1989. – № 1. – С. 98, 120, 131.
4. Изучение романа А. Роа Бастоса «Я, верховный» в курсе истории зарубежной литературы XX века // Актуальные проблемы изучения и преподавания филологических дисциплин. Оптимизация учебного процесса : тез. докл. обл. науч.-метод. конф., Харьков, 27–29 сент. 1989 г. – Х., 1989. – С. 60.
5. К вопросу о внутреннем единстве романа А. Роа Бастоса «Сын человеческий» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 49–51.
6. Катедра : [історія храму святого Миколая Укр. Автокефал. Православ. Церкви в Харкові] // Березіль. – 1999. – № 9–10. – С. 142–153.
7. Літописець українського православ'я : (Нотатки про Івана Власовського) // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. 2004. – Т. 10. – С. 113–119.
8. Excelsior! [= Все вище! : передмова] // Доля і шлях : поезії / Володимир Біляїв. – Донецьк, 2005. – Кн. 4. – С. 5–6.

9. Анастасія Ніженець та її спогади // Від бароко до постмодерну : зб. пр. каф. укр. та світ. літ. / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – Т. 3. – С. 311–314. – Післямова до «Спогадів» А. М. Ніженець (с. 270–311).
10. Діалектика опору : [зб. ст.]. – Х. : Права людини, 2010. – 119 с. ; 4 л. іл.
11. Дорога додому : спогад про Галину Хоткевич ; упоряд. В. Проненко. – Х. : Фонд нац.-культур. ініціатив ім. Гната Хоткевича, 2011. – 128 с.
Зі змісту: Світлої пам'яті Галини Хоткевич / Владислав Проненко. – С. 7–10 ; Харків – Париж – Харків. Тривалість дороги – вісімдесят років / Владислав Проненко. – С. 11–19.
12. Фон Гейденстам під Полтавою : [про нобелівського лауреата у царині літератури, шведського письменника К. Г. В. фон Хейденстама] // Харків. – 2015. – № 1. – С. 198–201.
13. Заповідник «Zacharpolis» : [зб. ст.]. – Х. : Майдан, 2015. – 202 с.

Література про нього

1. [Володислав Проненко : біогр. довідка ; фото] // Діалектика опору : [зб. ст.] / Володислав Проненко. – Х., 2010. – Задня обкладинка.
2. Ковальова О. П. Актуальність опору : [рецензія] / Олександра Ковальова // Березіль. – 2012. – № 7–8. – С. 138–142. – Рец. на кн.: Діалектика опору : [зб. ст.] / Володислав Проненко. – Х. : Права людини, 2010. – 119 с. ; 4 л. іл.
3. Проненко Владислав Володимирович // Вікіпедія. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Проненко_Владислав_Володимирович.
4. Відійшов у вічність Владислав Проненко : [відомості про місце поховання ; довідка про творчий шлях; фоторяд] // euro.kharkiv.ua. – 16.11.2017. – Режим доступу : <http://euro.kharkiv.ua/?p=18501>.

Протасова Марія Юхимівна

(9.01.1929–30.01.1984)

Народилася в с. Піскошено Веселівського району Запорізької області в сім'ї селянина-бідняка. У 1936–1941 рр. навчалася в школах с. Веселого Запорізької області, м. Луцька й м. Ковеля за місцем мешкання батьків.

Протягом 1941–1943 рр. (під час німецько-радянської війни (1941–1945)) знаходилася на окупованій території в с. Піскошено. Продовжила навчання з 1944 р., а в 1948 р. після здобуття середньої освіти в середній школі с. Велика Білозерка Запорізької області вступила на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчила з відзнакою в 1953 р.

1953–1956 рр. – навчалася в аспірантурі кафедри української мови ХДУ.

Із 1956 р. по 1984 р. працювала на кафедрі української мови викладачем (1956), старшим викладачем (1961), доцентом (1974; звання – з 1975 р.).

1966 р. захистила кандидатську дисертацію «Майстерність Я. О. Галана-памфлетиста (мовні засоби сатири)».

Читала курси сучасної української мови й практичної стилістики.

Наукові інтереси: творчість Я. Галана, мова творів Г. Квітки-Основ'яненка.

Праці

1. Церковнослов'янізми та релігійна термінологія в антиклерикальних памфлетах Ярослава Галана // Наукова конф. викладачів філологічного факультету, присвячена підсумкам науково-дослідної роботи за 1958 рік, січень 1959 р. : тези доп. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1959. – С. 7–10.
2. Мовностилістичні засоби сатири в публіцистиці Ярослава Галана // Учені зап. Харків. ун-ту. – 1960. – Т. 111 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 9. – С. 145–156.
3. Майстерність Галана-памфлетиста // Укр. мова в шк. – 1962. – № 4. – С. 28–31.
4. Майстерність Я. Галана-памфлетиста у використанні фразеологічного матеріалу // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 228–237. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
5. Ярослав Галан про Кобзаря // Соціаліст. Харківщина. – 1964. – 11 лют. – С. 4.
6. Деякі синтаксичні прийоми сатири в памфлетах Я. Галана // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 92–99.
7. Майстерність Я. О. Галана-памфлетиста (мовні засоби сатири) : дис. ... канд. філол. наук. – Х. : Б. и., 1965. – 248 с.

8. Сатиричне використання словотворчих можливостей мови у памфлетах Ярослава Галана // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 68–70.
9. Мастерство Я. А. Галана-памфлетиста (языковые средства сатиры) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1966. – 23 с.
10. До питання про традиційне і новаторське у мові української радянської публіцистики // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф., (трав., 1967 р.) / ХГУ. – Х., 1967. – Вип. 2. – С. 216–217.
11. Ярослав Галан про Кобзаря // Соціаліст. Харківщина. – 1969. – 11 лют.
12. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки для студентів-заочників філологічного факультету університету. Вип. 2. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія / Л. В. Веневцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х. : Вид-во ХДУ, 1971. – 93 с.
13. Ярослав Галан і Харків : До 70-річчя з дня народження письменника // Соціаліст. Харківщина. – 1972. – 25 лип.
14. До питання про традиції Г. С. Сковороди у художньо-мовній практиці Г. Ф. Квітки-Основ'яненка / Л. В. Веневцева, М. Ю. Протасова // Тези доп. респ. наук. конф., присвяч. 250-річчю з дня народж. Г. С. Сковороди. – Х., 1972. – С. 101–104.
15. З історії перших українських фразеологічних видань / Л. В. Веневцева, М. Ю. Протасова // Питання фразеології східнослов'янських мов : тези респ. наук. конф. – К., 1972. – С. 142–143.
16. Ювілею присвячена : [про міжвуз. наук.-теорет. конф., присвяч. 50-річчю утворення СРСР, що відбулася у ХДУ] / Л. В. Веневцева, М. Ю. Протасова // Укр. мова і літ. в шк. – 1972. – № 8. – С. 92–93.
17. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки для студентів-заочників філологічного факультету університету. Вип. 1. Вступ. Лексика. Фразеологія / Л. В. Веневцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х. : Вид-во ХДУ, 1973. – 100 с.
18. Вживання числових назв // Трибуна лектора. – 1975. – № 11. – С. 39.
19. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко про українську мову // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125 : Філологія. – Вип. 10. – С. 45–52.
20. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету. Вип. 3. Словотвір. Морфеміка. Морфологія іменних частин мови / Л. В. Веневцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х., 1976. – 106 с.
21. Методична розробка і учбові матеріали для занять студентів у спецсемінарах з української лексикології та лексикографії / Л. В. Веневцева, М. Ю. Протасова. – Х., 1976. – 44 с.
22. Система числівників у мові українських творів Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Збірник тез доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня

- народж. класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 113–116.
23. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. / відп. ред. М. А. Жовтобрюх ; Харків. держ. ун-т. – Х., 1978–1979.
- Т. 1 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко ... М. Ю. Протасова та ін.]. – Х., 1978. – 664 с.
- Т. 2 / [Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев ... М. Ю. Протасова та ін.]. – Х., 1979. – 680 с.
- Т. 3 / [Л. В. Венєвцева, Г. М. Дмитренко ... М. Ю. Протасова та ін.]. – Х., 1979. – 689 с.
24. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка як тип лексикографічного опису мови письменника / Л. В. Венєвцева, М. Ю. Протасова // Збірник тез доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народж. класика української літератури Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 83–84.
25. Слово ТУТ в слов'янських мовах : (На матеріалі лексикографічних видань) // Лексика української мови в її зв'язках з сусідніми слов'янськими і неслов'янськими мовами : тези. доп. – Ужгород, 1982. – С. 19–21.
26. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету. Вип. 4. Дієслово / Л. В. Венєвцева, Л. О. Полякова, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 58 с.
27. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Вступ. Лексика. Фразеологія / Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 50 с.
28. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Прислівник. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук / Л. В. Венєвцева, Л. О. Полякова, М. Ю. Протасова. – Х., 1983. – 49 с.
29. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Словотвір. Морфеміка. Морфологія іменних частин мови / Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х. : Вид-во ХДУ, 1983. – 54 с.
30. Контрольні завдання з сучасної української літературної мови та методичні вказівки до курсу для студентів-заочників філологічного факультету університету : Фонетика. Орфоспія. Графіка. Орфографія / Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев, М. Ю. Протасова. – Х. : Вид-во ХДУ, 1983. – 58 с.
31. Принципы отражения устойчивых неметафорических сочетаний в словаре писателя / Л. В. Венєвцева, М. Ю. Протасова // Сочетаемость русских слов как лингвистическая и методическая проблема : (Материалы для преподавателя). – М., 1983. – [Ч. 1]. – С. 59–60.

Література про неї

1. Про майстерність Галана : [про захист кандидат. дисертації М. Ю. Протасової] // Харків. ун-т. – 1966. – 12 квіт.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

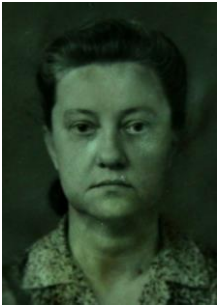
С. 518: про М. Ю. Протасову.

3. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження М. Ю. Протасової – див. іменний покажчик.

Пучківська Галина Матвіївна

(9.07.1924–1997)

Народилася в Полтаві. 1934 р. з батьками переїхала до Харкова. У 1941 р. там же закінчила середню школу № 105. Під час німецько-радянської війни (1941–1945) перебувала в окупованому німцями місті.

Після звільнення Харкова (1943) вступила до лав Радянської Армії червоноармійцем, згодом одержала звання молодшого сержанта роти зв'язку 217-го гвардійського стрілецького полку. 1944 р. була поранена. Після госпітально повернулася до своєї частини. 1945 р. демобілізувалася.

Того ж року вступила на класичне відділення філологічного факультету Харківського університету, яке закінчила в 1950 р. з відзнакою.

1950–1953 рр. навчалася в аспірантурі кафедри класичної філології ХДУ. Після її завершення працювала там же викладачем (1953), старшим викладачем (1961). Звільнилася в зв'язку з виходом на пенсію в 1989 р. Десять статей (за списком в архівній справі) залишилися в рукописах.

Викладала курси латинської та грецької мов на філологічному, історичному факультетах та факультеті романо-германської філології.

Нагороджена медаллю «За отвагу».

Наукові інтереси: література давньої Греції та Давнього Риму, латинська та грецька мови.

Праці

1. Истоки неотеризма // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 49–51.
2. Корнелий Непот. Жизнь Эпаминонда. – Х. : ХГУ, 1965.*
3. Учебное пособие по латинскому языку : [для гуманит. ф-тов ун-та] / Н. Г. Корж, Г. М. Пучковская. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1965. – 36 с.

Література про неї

1. [О Г. М. Пучковской] // Биробиджанская звезда. – 1953. – 24 сент.*
2. Поспішайте робити добро... : Понад 50 років життя Галини Матвіївни Пучківської віддано рідному Харківському університету... / Ф. Й. Луцька, Н. Г. Корж // Харків. ун-т. – 1997. – 2 груд.
3. Галина Матвіївна Пучківська // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 16.

Рева Петро Артемович

(14.07.1912–21.02.1988)

Народився в с. Ново-Спасівка Бердянського повіту Катеринославської губернії (тепер – с. Осипенко Бердянського району Запорізької області). 1927–1929 рр. навчався в Бердянській профтехшколі. 1929–1930 рр. – політінспектор Володарського районного відділу народної освіти (м. Бердянськ). 1930–1931 рр. – культпрацівник радгоспу Першої Бердянської Ради та Бердянського РК ЛКСМУ.

1931–1936 рр. навчався в Харківському державному університеті. У 1935–1936 рр. – викладач історії української літератури Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди. Із 1936 р. по 1938 р. – директор та викладач літератури Шевченківської вечірньої медшколи.

1938–1941 рр. – аспірант, асистент та викладач кафедри історії української літератури ХДУ. На початку німецько-радянської війни (1941–1945) евакуйований до с. Бударино Чапаївського району Західно-Казахстанської області (Казахська РСР), де працював директором середньої школи та секретарем партійної організації колгоспу ім. Чуйкова. Із грудня 1941 р. по червень 1943 р. був комісаром військово-навчального пункту Чапаївського РВК. Протягом червня–вересня 1943 р. служив у Радянській Армії, згодом був демобілізований та направлений на роботу до Харкова.

1943–1947 рр. – старший викладач кафедри історії української літератури та декан філологічного факультету ХДУ (у ті ж роки). 1945–1947 рр. завідував кафедрою історії української літератури ХДУ. 1947 р. захистив кандидатську дисертацію «Віддзеркалення революції 1905 року в творчості М. Коцюбинського». Із 1947 р. по 1961 р. працював на посаді доцента (звання – з 1955 р.) Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди.

Із 1961 р. працював на посаді доцента кафедри історії української літератури ХДУ.

Нагороджений медалями «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» та багатьма іншими.

Наукові інтереси: українська література XIX ст.

Праці

1. Віддзеркалення революції 1905 року в творчості М. Коцюбинського : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1947. – 175 с.
2. Иван Антонович Кочерга // Соціаліст. Харківщина. – 1956. – Листоп.*

3. До характеристики художніх засобів повісті М. М. Коцюбинського «Fata morgana» // Учені зап. / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1957. – Т. 21 : Тр. філол. ф-ту. – С. 103–116.
4. З історії боротьби за Т. Г. Шевченка // Тези до XVI звіт.-наук. конф. ХДПІ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1960.*
5. Іван Франко про особливості реалізму Льва Толстого // Тези XVI звіт.-наук. конф. ХДПІ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1961.*
6. Слово про великого Кобзаря // Харків. ун-т. – 1964. – 12 берез.
7. Жовтневі роздуми // Харків. ун-т. – 1966. – 5 листоп.
8. Про мистецтво Стефаника : [рецензія] // Прапор. – 1967. – № 4. – С. 80–81. – Рец. на кн.: Творчість Василя Стефаника : ідейно-творчі шукання письменника : (Новелістична майстерність) / В. М. Лесин. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1965. – 204 с.
9. *Ред.*: Партолін М. П. Світогляд М. М. Коцюбинського / М. П. Партолін ; відп. ред. П. А. Рева. – Х. : ХДУ, 1965. – 308 с.
10. *Ред.*: Кенігсберг М. І. Жовтень у творчості українських радянських письменників / М. І. Кенігсберг ; ред. П. А. Рева. – Х. : Знання, 1967.*
11. *Ред.*: Легавка М. П. Горький – борець за комунізм / М. П. Легавка ; ред. П. А. Рева. – Х. : Знання, 1968.*
12. Великий новеліст : [про В. Стефаника] // Веч. Харків. – 1971. – 14 трав.
13. З нащадків Прометей : [про Л. Українку] // Веч. Харків. – 1971. – 25 лют.
14. Один з нащадків Прометей : [про Л. Українку] // Харків. ун-т. – 1971. – 23 лют.
15. Леся Українка – видатна письменниця, борець, мислитель : (метод. розробка на допомогу лектору). – Х., 1971. – 24 с. – (Т-во «Знання» УРСР).
16. Мудра, мужня, віща : [до 100-річчя з дня народж. Лесі Українки] // Веч. Харків. – 1971. – 19 лют.
17. Спалах прометеєвого вогню : До 100-річчя з дня народження Лесі Українки // Соціаліст. Харківщина. – 1971. – 19 лют.
18. Буревісник і Кобзар : [М. Горький і Т. Шевченко] // Веч. Харків. – 1972. – 13 черв.
19. До захисту вітчизни готові / А. Рева, І. Михайлин // Харків. ун-т. – 1974. – 18 черв. (№ 48–49).

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 427, 435, 441: про П. А. Рева.
2. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / [уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова та ін.]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження П. А. Реви – див. іменний покажчик.

Редько Євген Олександрович

(23.12.1989 р. народж.)

Народився 1989 р. в м. Куп'янськ Харківської області. Із 2000 р. до 2007 р. навчався в Куп'янській гімназії.

2007 р. вступив на філологічний факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, який закінчив з відзнакою 2012 р. Із 2012 р. по 2015 р. навчався в аспірантурі кафедри української мови ХНУ В. Н. Каразіна. 2016 р. захистив кандидатську дисертацію «Типи і способи номінування осіб в українських арготичних системах».

Із 2014 р. працює на кафедрі українознавства філософського факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна викладачем (2014), старшим викладачем (2015). Викладає курс «Українська мова за професійним спрямуванням».

Із 2015 р. – член Харківського історико-філологічного товариства.

Наукові інтереси: теорія номінування, словотвір, історія української мови, українські соціолектні системи (арго, жаргон, сленг), лексикографія, неологія, неографіка.

Праці

1. Універбаційний потенціал староукраїнської мови (на матеріалі назв осіб актових пам'яток II пол. XVI – I пол. XVIII ст.) // Слово – образ – текст – дискурс : матеріали доп. IV регіон. студент. наук. конф., 20 квіт. 2011 р., м. Харків. – Х., 2011. – С. 84–90.
2. Арготизм *авлудник* у контексті розвою особової деривації української мови // Лінгвістика. – 2012. – № 1. – С. 155–162.
3. Словотвірне контамінування в арго українських вояків у контексті розвою дериваційної системи мови // Мова та література як об'єкти філологічного дослідження : тези доп. V регіон. студент. наук. конф., 21 берез. 2012 р., м. Харків. – Х., 2012. – С. 99–102.
4. Типи і способи номінування осіб в арго слобожанських сліпців (невлів) // Лінгвістика. – 2013. – № 3. – С. 107–113.
5. Українська мовна особистість і арго (на прикладі семантичних назв осіб за спорідненістю і свояцтвом) // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. : Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). – 2014. – Вип. 5. – С. 212–218.
6. Словотвірне контамінування у називанні осіб в українських арготичних системах // Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Сер. : Філологія. – 2014. – Вип. 19. – С. 162–167.
7. Семантичні етноніми в українських арготичних системах // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 87–92.

8. Дещо про лінгвокультурні особливості номінування осіб в українських арго // *Jazyk a kultura*. – 2014. – № 19–20. – Режим доступу : http://www.ff.unipo.sk/jak/rus/19-20_2014/Redko_studia.pdf.
9. Лексико-словотвірні інновації. 2012–2013 : словник / Нелюба А., Редько Є. ; заг. ред. А. Нелюби. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 172 с.
10. Лексико-словотвірні інновації (2014) : словник / Анатолій Нелюба, Євген Редько ; [заг. ред. А. Нелюби]. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2015. – 220 с.
11. Мовні інновації й арго : словотвірний аспект // *Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы VII Междунар. науч. конф.*, 2–4 апр. 2015 г. – Днепропетровск, 2015. – С. 139–141.
12. Номінування осіб у вояцькому арго : семантика і прагматика // *Наук. пр. Чорномор. держ. ун-ту ім. П. Могили. Сер. : Філологія. Мовознавство*. – 2015. – Вип. 240, т. 252. – С. 86–90.
13. Назви осіб за локальною належністю в українських арго // *Типологія та функції мовних одиниць*. – 2015. – № 1 (3). – С. 191–200.
14. Жінки. Арго. Словотвір // *Rossica Olomuensia*. – Olomouc (Česká republika), 2015. – Vol. 65, № 1. – С. 73–86.
15. Запозичення як спосіб номінування осіб в українських арго // *Мова : класичне – модерне – постмодерне*. – К., 2016. – Вип. 2. – С. 370–379.
16. Словотвірна контамінація в сучасних інноваційних процесах // *XX–XXI століття : жанрово-стильові й лінгвістичні метаморфози в українській мові і літературі /* голов. ред. А. Архангельська. – Olomouc (Česká republika), 2016. – С. 205–229.
17. Особова фраземіка в українських арго // *Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія*. – 2016. – Вип. 74. – С. 180–184.
18. Типи і способи номінування осіб в українських арготичних системах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – Дніпропетровськ, 2016. – 296 с.
19. *Feminitives in the Ukrainian Argot : Attempt of Complex Analysis* // *Argotica : online journal*. – Craiova (Roumanie), 2016. – N 1 (5). – P. 155–170.
20. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник / Анатолій Нелюба, Євген Редько ; [заг. ред. А. Нелюби]. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2017. – 204 с.
21. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник / А. Нелюба, Є. Редько. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2017. – 204 с.
22. Словотворчість незалежної України : 2012–2016 : словник / уклад. А. Нелюба, Є. Редько. – Х. : Харків. іст.-філол. т-во, 2017. – 460 с.

Література про нього

1. Редько Євген Олександрович // *Філософський факультет Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Кафедра українознавства*. – Режим доступу : http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/staff_ua/redko.html.

Ріттер Павло Григорович

(5.04.1872–17.04.1939)

Народився в с. Чутове Полтавської губернії в родині обрусілих німців (його дід був управителем маєтку князя В. В. Кочубея). 1890 р. закінчив із золотою медаллю 3-тю харківську гімназію та вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету. Навчаючись на першому курсі, під впливом Д. М. Овсяннико-Куликовського вирішив присвятити себе вивченню порівняльного мовознавства, санскриту й давньоіндійської літератури. Крім цього, займався романськими мовами (зокрема італійською).

1894 р. закінчив університет і був залишений на кафедрі порівняльного мовознавства. Стажувався за кордоном, зокрема прослухав у Берлінському університеті курси відомих професорів: І. Шмідта – з порівняльного мовознавства, А. Вебера та К. Гельнера – з санскриту. У Німеччині захопився вивченням роману індійського письменника VI століття Дандіна «Пригоди десяти юнаків» (став одним із перших перекладачів цього роману).

Після повернення з Німеччини викладав італійську мову в Харківському університеті. 1899 р. обійняв посаду приват-доцента кафедри порівняльного мовознавства, з січня 1900 р. читав курси з санскриту, історії індійської літератури та ін. Після того як у 1905 р. Д. М. Овсяннико-Куликовський залишив Харківський університет деякий час очолював кафедру порівняльного мовознавства.

Протягом 1907–1908 рр. працював редактором харківської газети «Утро», друкував на її шпальтах матеріали, присвячені музичному життю міста.

Після 1917 р. продовжив наукову й педагогічну діяльність у Харківському університеті, а після його розформування – в Академії теоретичних знань та ХІНО. Викладав порівняльну граматику індоєвропейських мов, очолив науково-дослідну кафедру мовознавства. Отримав звання професора без захисту дисертації, за сукупністю наукових розвідок.

1926 р. став одним із співзасновників та активних діячів Всеукраїнської асоціації сходознавців (ВУНАС), членом редколегії «Бюлетеня ВУНАС», журналу «Східний світ» (згодом – «Червоний схід»). Тоді ж став директором трирічних курсів східних мов, що почали працювати в Харкові. Перекладав з індійської твори Р. Тагора, Бхартрхарі, Ріг-Веди, зробив український переклад елегії Калідаси «Хмара-віщун», підготував велику антологію давньоіндійської літератури в перекладі українською мовою.

1930 р. ВУНАС було ліквідовано, а замість неї в Києві створено Інститут мовознавства з філіалом у Харкові. П. Ріттер мав стати керівником

цього філіалу. Але вже 1932 р. внаслідок розгортання нової хвилі репресій проти сходознавців, яких було звинувачено в шпигунській діяльності, його звільнили з посади.

1936 р. тяжкохворий і майже сліпий учений, який іще працював на філологічному факультеті Харківського університету, вийшов на пенсію. Але, незважаючи на хворобу, 1938 р. він був заарештований і помер у лікарні в квітні 1939 р., не дочекавшись закінчення слідства.

Крім перекладу й коментування творів санскритської літератури, П. Ріттер написав більше 50 статей із різних проблем індології (зокрема – для енциклопедичного словника братів Гранат).

Наукові інтереси: порівняльне мовознавство (найперше, вивчення санскриту), історія індійської літератури, сходознавство.

Праці

Повну бібліографію праць П. Г. Ріттера до 2009 р. див у кн.: Павло Григорович Ріттер (1872–1939) : зб. біогр. та бібліогр. матеріалів / відп. ред. А. П. Ковалівський. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1966. – 99 с. ; [Бібліографія работ П. Г. Риттера и литературы о нем] / Х. С. Надель, Ю. Ю. Полякова // Протей : переклад. альм. / Нар. укр. акад. – Х., 2009. – Вип. 2. – С. 476–484.

1. *Пер.*: Кардуччи Д. Очерк развития национальной литературы в Италии : (5 лекций) / пер. с итал. П. Г. Риттера // Зап. Харьков. ун-та. – 1896. – Кн. 3. – Прил. – С. 1–15 ; Кн. 4. – Прил. – С. 17–34 ; 1897. – Кн. 3. – Прил. – С. 35–54 ; Кн. 4. – Прил. – С. 55–92.
2. Дандин и его роман «Похождения десяти юношей» // Зап. Харьков. ун-та. – 1898. – Кн. 2. – Ч. неофиц. – С. 1–13.
3. Что такое санскрит? : (пробная лекция) // Зап. Харьков. ун-та. – 1900. – Кн. 2. – Ч. неофиц. – С. 1–12.
То же. – Х. : Типолит. С. Иванченко, 1902. – 16 с. – Литогр.
4. Краткий курс санскритской грамматики. – Х. : Тип. ун-та, 1904. – 112 с. – Литогр.
5. Барендт Иоганн-Готфрид // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905). – Х., 1908. – Биогр. словарь профессоров и преподавателей. – С. 218.
6. Диллен Эмилий Михайлович // Там же. – С. 224–227.
7. Дорн Борис Андреевич // Там же. – С. 218–228.
8. Брахманизм // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1911]. – Т. 6. – Стб. 507–513.
9. Буддизм // Там же. – М., [1911]. – Т. 7. – Стб. 60–73.
10. Веданта // Там же. – М., [1911]. – Т. 8. – Стб. 101–103.
11. Санскрит : изд. О-ва взаимопомощи студентов-филологов Харьков. ун-та. – Х. : Типолит. С. Иванченко, 1911. – XXVIII, 74 с. – Литогр.
12. Санскрит : изд. слушательниц Высших женских курсов. – Х. : Типолит. С. Иванченко, 1911. – 104 с. – Литогр.

13. Дандин // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1913]. – Т. 17. – Стб. 548–549.
14. Даосизм, или таоизм // Там же. – Стб. 621–626.
15. Джайнизм // Там же. – [1913]. – Т. 18. – Стб. 290–293.
16. Каста // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1914]. – Т. 23. – Стб. 598–599.
17. «Облако-вестник» (Meghahūta), древнеиндийская элегия Калидасы // Сборник статей в честь проф. В. П. Бузескула. – Х., 1914. – С. 543–586. – (СХИФО ; т. 21).
То же. – Х. : Тип. ун-та, 1914. – 46 с.
18. Махабхарата // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1915]. – Т. 28. – Стб. 344–346.
19. Санскрит. – Х. : Типолит. С. Иванченко, 1916. – 136 с. – Литогр.
20. *Пер.*: З Рабіндраната Тагора : «Коли на заклик твій не відкликається ніхто» : вірш / пер. з бенгал. П. Ріттера // Бюл. Всеукр. асоц. сходознавців. – 1926. – № 1. – С. 18.
21. *Пер.*: Дандин. Похождения десяти юношей : древнеинд. роман / Дандин ; пер. с санскрита, примеч. и введение проф. П. Г. Риттера // Східн. світ. – 1927. – № 1. – С. 155–181 ; № 2. – С. 29–80.
То же, отд. изд. – Х. : Пролетарий, 1927. – 28 с.
22. *Пер.*: З Рабіндраната Тагора / пер. з бенгал. проф. П. Г. Ріттера // Східн. світ. – 1927. – № 1. – С. 182–185. – Резюме фр. мовою.
23. *Пер.*: Тагор Р. Чотири вірші. Ріг-веда : Чотири гімни / пер. з бенгал. І санскрит. мов проф. П. Ріттер. – Х. : Пролетарий, 1927. – 8 с.
24. Рабіндранат Тагор – музика // Бюл. Всеукр. наук. асоц. сходознавства. – 1927. – № 4–5. – С. 27–30. – Опублікований переклад тексту пісні «Ти мені знана, чужинко» і ноти.
25. *Пер.*: З Бхартрхарі : [15 стансів] / з санскриту пер. проф. П. Ріттер // Східн. світ. – 1928. – № 3–4. – С. 259–263. – Резюме фр. мовою.
26. *Пер.*: Дандин. Похождения десяти юношей : (Древнеиндийский роман) / Дандин ; пер. с санскрита с введ. и прим. П. Г. Риттера. – Х. : Пролетарий, 1928. – 168 с.
27. *Пер.*: З Рабіндраната Тагора : [Гітанджалі : 5 віршів] / з бенгал. пер. проф. П. Г. Ріттер // Східн. світ. – 1928. – № 3–4. – С. 264–267.
28. Проф. І. В. Нетушил (1850–1928) // Зап. Харків. ін-ту нар. освіти ім. О. О. Потебні. – 1928. – Т. 3. – С. 154.
29. Хмара-вістун (Megha-dūta) : староіндійська елегія Калідаси / [вступ. ст., приміт. і пер. з санскриту проф. П. Г. Ріттера]. – Х. : [Б. в.], 1929. – 48 с. – (Всеукраїнська наукова асоціація сходознавців).
30. [Рецензія] // Східн. світ. – 1928. – № 3–4. – С. 350–351. – Підпис: П. Р. – Рец. на кн.: Hackmann H. Chinesische Philosophie / H. Hackmann. – München : Verlag von Ernst Reingardt, 1928. – (Geschichte der Philosophie in Einzeldarstellungen ; Bd. 5).

31. [Рецензія] // Східн. світ. – 1928. – № 6. – С. 287–288. – Рец. на журн. : Zeitschrift für Chinakunde und Chinaforschung : (Hefte 1, 2–3–4). – Frankfurt am Main, 1928. – 174 S. – Підпис: П. Р.
32. *Пер.*: Тагор Р. Поемка прозою / Р. Тагор ; з бенгал. пер. проф. П. Г. Ріттер // Східн. світ. – 1928. – № 5. – С. 239–241.
33. Современные деятели науки, литературы и искусства Запада (1910–1929). Языкознание : биобиблиогр. указ. // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – М., [1929]. – Т. 48. – Стб. 39–43.
34. Сучасний стан вивчення бенгальської мови // Український сходознавчий з'їзд (Всеукраїнської наукової асоціації сходознавців), 2–7 черв. 1929 р. – Х., 1929. – С. 4.
35. Тагор Рабиндранат // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – М., [1929]. – 7-е изд. – Т. 41, ч. 6. – Стб. 682–686.
36. Тибетский язык и литература // Там же. – М., [1929]. – Т. 41, ч. 8. – Стб. 45–52.
37. Шива // Там же. – М., [1930]. – Т. 49. – Стб. 578–579.
38. Радда-Бай (Блаватская) // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1931]. – Т. 35. – Стб. 319–320.
39. Рамакришна // Там же. – Стб. 577–578.
40. Рамаяна // Там же. – Стб. 580–584.
41. Санкхья // Там же. – М., [1935]. – Т. 37. – Стб. 278–281.
42. Санскрит // Там же. – Стб. 300–304.
43. Санскритская литература // Там же. – Стб. 282–300.
44. Упанишады // Там же. – М., [1935]. – Т. 42. – Стб. 406–409.
45. *Пер.*: Калидаса. Облако-вестник / Калидаса ; пер. П. Риттера // Избранное / Калидаса ; предисл. И. Рабиновича. – М., 1956. – С. 257–275.
46. *Пер.*: Калідаса. Хмара-вістун / Калідаса ; пер. з санскриту П. Ріттера // Шякунтала. Хмара-вістун / Калідаса. – К., 1958. – С. 167–203.
47. Антологія літератур Сходу : переклади з адигейської, азербайджанської, арабської, асурської, бенгальської, вірменської, гінді, грузинської, грапара (старовірменської), індонезійської, китайської, корейської, меотійсько-грецької, осетинської, палі, перської, санскритської, таджицької, турецької, японської та інших мов, зроблені або видані в Харкові / упоряд., вступ. ст. та прим. проф. А. П. Ковалевського. – Х. : Вид-во ХДУ, 1961. – 452 с.

Зі змісту: Походження десяти юношей / Дандин ; пер. з санскрита П. Г. Риттера. – С. 135–145 ; Ти мені знана, чужинко / Р. Тагор ; пер. з бенгал. П. Г. Ріттера. – С. 293 ; Із збірника «Гітанджалі» / пер. з бенгал. П. Г. Ріттера. – С. 294–295 ; Поемка прозою / пер. з бенгал. П. Г. Ріттера. – С. 295–296 ; Нарис про елегію Калідаси «Хмара-Вістун» : (уривки) / Р. Тагор ; пер. з бенгал. П. Г. Ріттера. – С. 298 ; Хмара-Вістун : (уривок) / Калідаса ; пер. з санскриту П. Г. Ріттера. – С. 299–301 ; Нецасне кохання ; Жінка – джерело радощів і страждань ; Нікчемність життя ; Марність світу ; Благородність, своя користь, злоба ; Миць науки ; Захід життя / Бхартрхарі ; пер. з санскриту П. Г. Ріттера. – С. 310–311 ; З літератури на мові Палі : Вогневе казання ;

Запитання Мілінди (Мілінда Панчо). – С. 312–314 ; 3 гімнів Ріг-Веди : До лісової Феї ; До вітру ; Космогонія / пер. з санскриту П. Г. Ріттера. – С. 315–316.

48. Калидаса, его время и произведения // Избранные труды русских индологов-филологов. – М., 1962. – С. 216–227.
49. Рігведа : вибр. гімни / пер. з ведійск. санскриту та комент. П. Ріттера // Всесвіт. – 1976. – №11. – С. 128–150.
50. Голоси стародавньої Індії : антол. давньоінд. літ. / упоряд., пер. із санскриту і прим. П. Ріттера ; [передм. І. Серебрякова ; ст. О. Білецького]. – К. : Дніпро, 1982. – 351 с.

Література про нього

1. Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые сто лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х. : Тип. А. Дарре, 1908. – 166, 390, Х.
С. 141, 142, 154, 161, 163 (1-я паг.), 231 (автобиография), 368 (2-я паг.): про П. Г. Ріттера. Фото на вклейці.
2. Ковалівський А. П. Вивчення Сходу в Харківському університеті / А. П. Ковалівський // Антологія літератур Сходу. – Х., 1961. – С. 9–122.
С. 55–51, 77–79, 82–83, 374–377, 413–414, 416–417: про П. Г. Ріттера.
3. Доценко Р. Український індолог / Р. Доценко // Вітчизна. – 1972. – № 5. – С. 216–217.
4. История отечественного востоковедения с середины XIX века до 1917 года / РАН, Ин-т востоковедения. – М. : Вост. лит., 1997. – 536 с.
С. 80–81: про П. Г. Ріттера.
5. Риттер Павел Григорьевич // Энциклопедический словарь / изд. т-ва бр. А. и И. Гранат. – 7-е изд. – М., [1932]. – Т. 36, ч. 2. – Стб. 594–595.
6. Павло Григорович Ріттер (1872–1939) : зб. біогр. та бібліогр. матеріалів / відп. ред. А. П. Ковалівський. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1966. – 99 с.
Зі змісту: Павел Григорьевич Риттер : (биогр. очерк) / А. П. Ковалевский, С. И. Авербух. – С. 1–28 ; Воспоминания о Риттере / А. П. Ковалевский. – С. 40–47 ; [Воспоминания о Риттере] / А. П. Розенберг. – С. 48–49 ; Материалы к биобиблиографии проф. Павла Григорьевича Риттера / Х. С. Надель. – С. 50–65.
7. Протей : переклад. альм. Вип. 2. – Х. : Вид-во НУА, 2009. – 640 с.
Зі змісту: Павел Григорьевич Риттер / Ю. Ю. Полякова. – С. 471–475 ; [Библиография работ П. Г. Риттера и литературы о нем] / Х. С. Надель, Ю. Ю. Полякова. – С. 476–484.
8. Завгородній Ю. Ю. Індійська релігійно-філософська традиція у статтях П. Г. Ріттера (1872–1939) в «Енциклопедичному словнику Гранат» // Людина. Світ. Суспільство (до 175-річчя філософського факультету). Дні науки філософського факультету – 2009 : міжнар. наук. конф. (21–22 квіт. 2009 р.) : матеріали доп. та виступів. – К., 2009. – Ч. 1. – С. 26–27.

9. Грицай С. Павло Григорович Ріттер – фундатор української національної індології : бібліогр. покажч. із творчого спадку вченого та літ. про нього / Світлана Грицай // Рідний край : альм. Полт. держ. пед. ун-ту. – 2010. – № 2. – С. 236–247.
10. Степаненко М. Енциклопедія «Полтавіка» про вчених-мовознавців / Микола Степаненко // Рідний край : альм. Полт. держ. пед. ун-ту. – 2013. – № 1 (28). – С. 148–157.
- С. 156–157: про П. Г. Ріттера.*

Рожина (Мартінова, Панченко) Олександра Дмитрівна
(30.06.1948 р. народж.)

Народилася в с. Бабаї Харківського району Харківської області. Навчалася в Бабаївській середній школі, яку закінчила в 1966 р. зі срібної медаллю. Рік працювала електромонтажницею Спеціального конструкторського бюро систем автоматичного управління.

1967–1972 рр. навчалася на філологічному факультеті ХДУ, який закінчила з відзнакою.

1972–1973 рр. працювала бібліотекарем газети «Ленінська зміна».

1973–1974 рр. навчалася в аспірантурі кафедри зарубіжної літератури за спеціальністю «Література країн Західної Європи, Америки та Австралії».

Із 1974 р. по 1977 р. була відряджена на навчання до аспірантури до Німеччини, де в Берлінському університеті ім. Гумбольдта захистила кандидатську дисертацію «Поетична спадщина та перекладацька практика. До проблеми відтворення А. Куреллою поезії Т. Шевченка німецькою мовою» (1977).

Із 1978 р. – викладач, старший викладач, доцент (1986; звання – з 1990 р.) кафедри зарубіжної літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна. Звільнилася в 2015 р.

Читала лекціїні курси зарубіжної літератури від античності до другої половини XIX ст.

Автор близько 70 наукових праць.

Наукові інтереси: творчість Т. Г. Шевченка та Й. В. Гете, перекладознавство, міжнародні культурні зв'язки, проблеми літературної критики.

Основні праці

1. Сатиричні поезії Т. Шевченка у перекладі А. Курелли // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140. – С. 37–44.

2. A. Kurella als Organizer der Übersetzung des «Кобзар» durch deutsche antifaschistische Autoren // Zeitschrift für Slawistik. – 1977. – Н. 3. – С. 317–324.
3. Творческое наследие и переводческая практика. К проблеме воспроизведения А. Куреллой поэзии Т. Шевченко на немецком языке : дис. ... канд. филол. наук. – Berlin : Humboldt univ., 1977. – 208 с.
4. Наследие немецких поэтов-антифашистов – переводчиков творчества Шевченко – в борьбе с его интерпретацией современным буржуазным литературоведением // Zeitschrift für Slawistik. – 1978. – Н. 4. – С. 597–606.
5. Поэма Т. Шевченко «Мария» в переводе А. Куреллы // Zeitschrift für Slawistik. – 1979. – Н. 3. – С. 376–379.
6. З історії видання «Кобзаря» німецькою мовою // Прапор. – 1980. – № 3. – С. 131–133.
7. Поезії Т. Г. Шевченка 1860 р. у перекладах А. Курелли / О. О. Миронов, О. Д. Панченко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217. – С. 33–42.
8. Друзі й недрузі великого Кобзаря // Прапор. – 1983. – № 3. – С. 125–128.
9. «У моє життя ввійшов Ленін» : [Про політ. діяльність нім. письменника А. Курелли] // Прапор. – 1985. – № 4. – С. 184–186.
10. Всесоюзна нарада викладачів класичної філології і зарубіжної літератури в Харкові / Н. М. Сімейкіна, О. Д. Панченко // Радян. літературознавство. – 1987. – № 7. – С. 78–79.
11. Всесоюзное совещание «Актуальные проблемы преподавания дисциплин классической филологии и зарубежной литературы» / М. С. Лапина, А. Д. Панченко, Н. Н. Семейкина // Филол. науки. – 1987. – № 5. – С. 94–97.
12. Славна сторінка історії : До 60-річчя першої Міжнар. конф. пролетар. і рев. письменників // Прапор. – 1987. – № 11. – С. 162–165.
13. Пропозициональные установки восприятия и осмысления в одном типе художественного повествования // ВХУ. – 1988. – № 327. – С. 41–44.
14. Харківський журнал «Штурмшрітт» у боротьбі за Шевченка // Прапор. – 1988. – № 3. – С. 182–185.
15. Изучение творчества А. Куреллы в спецкурсе «Литература ГДР» // Актуальные проблемы изучения и преподавания филологических дисциплин : Оптимизация учебного процесса : тез. докл. обл. науч.-метод. конф., Харьков, 27–29 сент. 1989 г. – Х., 1989. – С. 52–53.
16. Роль немецкой шевченкианы в воспитании интернациональных чувств студентов // Гуманизация науки и образования : материалы науч.-метод. конф. / Харьков. ун-т. – Х., 1991. – С. 58–62.
17. А. Курелла в роботі над словом : [На матеріалі перекладу поеми Т. Шевченка «Княжна»] // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 369. – С. 29–37.
18. Природа в естетичній концепції Ж. Ж. Руссо і Г. С. Сковороди / О. Д. Мартинова, М. М. Мартинов // Тези доп. Харківських Сковородинівських читань, присвяч. 270-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди (24–25 листоп. 1992 р.). – Х., 1992. – С. 173–175.

19. Г. С. Сковорода в оцінці П. Кірхнера // Тези доп. Харківських Сковородинівських читань, присвяч. 270-річчю з дня народження Григорія Савича Сковороди (24–25 листоп. 1992 р.). – Х., 1992. – С. 18–19.
20. Вольтер о Гомере // Литературное и философское наследие Вольтера и современность : докл. и тез. докл. междунар. науч. конф., посвящ. 300-летию со дня рождения (1694–1778) выдающегося фр. просветителя, писателя и философа, 26–29 окт. 1994 г. – Х., 1994. – С. 52–54.
21. Шевченко німецькою мовою в системі гуманітарної освіти // Українська духовна культура в системі національної освіти : тези доп. та повідомл. наук. конф., 18–19 квіт. 1995 р. – Х., 1995. – С. 81–82.
22. Т. Шевченко в оцінці і перекладах А. Курелли // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф. 15–16 трав. 1996 р. – Х., 1996. – С. 41–42.
23. Художественный перевод как фактор в обучении иностранному языку // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : Науч. исслед., опыт, поиски : Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1997. – Вып. 1. – С. 54–55.
24. Античний мир в естетике и лирике Ф. Шиллера 80–90х годов XVIII в. // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 399. – С. 117–123.
25. Н. В. Гоголь об «Одиссее», переводимой В. А. Жуковским // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 400/4 : Наука і культура. – С. 178–182.
26. П. Мериме в оцінці Н. В. Гоголя // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 400 : Теорія культури і філософія науки. – Вип. 10. – С. 31–34.
27. М. Е. Салтыков-Щедрин и античность // Вестн. Харьков. ун-та. – 1998. – № 407 : Философия. – С. 115–120.
28. Українська народна пісня в творчості П. Грабовського і М. Гоголя // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 400 : Теорія культури і філософія науки. – Вип. 10. – С. 61–64.
29. Гете и античность // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 445. – С. 18–23.
30. Гете и греческая мифология // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 399–401. – (Сер. : Філологія).
31. Н. В. Гоголь об «Одиссее», переводимой В. А. Жуковским // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 429 : Теорія культури і філософія науки. – Вип. 14. – С. 48–50.
32. П. Грабовський і зарубіжні письменники // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426. – С. 267–271.
33. Пушкин о Гете // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 449 : : Пушкін наприкінці XX століття. – С. 96–99. – (Сер. : Філологія).
34. Гете и французская литература XVII–XVIII в. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2000. – 133 с.
35. Салтыков-Щедрин и французские писатели // Франція та Україна : науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : VI міжнар.

- конф. : матеріали / Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2000. – Т. 1. – С. 215–219.
36. Гете и література Древнего Рима // Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія : зб. наук. пр. / КНУ ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2001. – Ч. 2. – С. 298–303.
37. Классицизм в немецкой литературе XVIII в. : сб. ст. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2001. – 51 с.
38. Проблемы литературной критики : сб. ст. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2001. – 78 с.
39. Гете о литературе : сб. ст. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 44 с.
40. Природа в философско-эстетической концепции Ж. Ж. Руссо // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 440–447.
41. Мала проза Е. Штрітматтера в оцінці критики / О. Д. Рожина, Н. В. Жила // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 595 : Сер. : Філологія. – Вип. 38. – С. 104–108.
42. Гете и античное искусство : в поиске образца // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 118–122.
43. Гете о Мольере // Франція та Україна : Науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : IX Міжнар. конф. : матеріали. – Дніпропетровськ, 2006. – С. 160–162.
44. Шекспир в эстетике Гете // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 167–180.
45. Гете и французский классицизм : матеріали XII Міжнар. конф. «Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур». – Дніпропетровськ, 2007. – С. 176–178.
46. К вопросу рецепции Гомера в эстетике Гёте // Корж Наталья Григорьевна : сб. ст. / под общ. ред. А. М. Михилева и проф. А. П. Коржа. – Х., 2010. – С. 111–120.
47. Д. Дидро в рецепции И. В. Гете // Избранные работы : сб. науч. трудов / Александр Михилев ; [ред. С. К. Криворучко]. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – С. 389–398.
48. 75-річчя молодості // Избранные работы : сб. науч. трудов / Александр Михилев ; [ред. С. К. Криворучко]. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – С. 29–30.
49. Завдячує древнім наставникам : античність у духовній культурі Гете // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 615–623.
50. Гете и Дидро : философия искусства // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 134–139.

Література про неї

1. Бондаренко О. Оживає безсмертний Мольєр : Студент про викладача [О. Д. Панченко, доцента кафедри зарубіжної літератури] / О. Бондаренко // Харків. ун-т. – 1986. – 23 груд.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 695, 698: про О. Д. Рожину.
3. Рожина Олександра Дмитрівна // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 28–29.
4. Блажеєвська Т. Закохана в троянди : [про доц. каф. історії заруб. літ. та класич. філології О. Д. Рожину] / Т. Блажеєвська // Харків. ун-т. – 2008. – 4 листоп. з фот.
5. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки ХІХ – початок ХХІ ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження О. Д. Панченко (Мартинової, Рожиної) – див. іменний покажчик.
6. Рожина Олександра Дмитрівна // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/rozhina/rozhina.html.

Розвадовська (Пономаренко) Лариса Григорівна

(16.11.1926 – 20.06.1990)

Народилася в Харкові. З 1934 р. по 1941 р. навчалася в школі. 1941 р. (після початку німецько-радянської війни 1941–1945 рр.) евакуювалася з батьками до Сталінграда (тепер – Волгоград), 1942 р. – до Рубцовська Алтайського краю, де закінчила середню школу.

Із 1944 р. по 1949 р. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету, який закінчила з відзнакою.

1949–1952 рр. – аспірантка кафедри російської мови ХДУ. 1954 р. захистила кандидатську дисертацію «Особенности языка и стиля советской поэзии для детей дошкольного и младшего школьного возраста».

1952–1959 рр. працювала у Вільнюському педагогічному інституті на кафедрі російської мови викладачем (1952–1954 рр.), завідувачем (1954–1958 рр.), старшим викладачем (1958–1959).

1959–1963 рр. – старший викладач кафедри російської мови Белгородського педагогічного інституту.

Із 1963 р. по 1990 р. – доцент (затверджена в 1968 р.), завідувачка (1978–1984) кафедри російської мови Харківського університету.

1970–1971 рр. перебувала у відрядженні в Польщі, де працювала в Познанському університеті доцентом кафедри слов'янської та російської філології. 1974–1976 рр. викладала російську мову у Венсенському університеті (Париж, Франція).

У ХДУ читала курси: старослов'янська мова, історія російської літературної мови, практична стилістика; вела наукові семінари з орфоєпії та історичної лексикології, керувала педагогічною практикою.

Була членом методичної ради та лектором Харківського обласного товариства «Знання».

Наукові інтереси: мова і стиль сучасної дитячої поезії, творів А. П. Чехова, І. С. Тургенєва, М. Горького та ін.

Праці

1. Особенности языка и стиля советской поэзии для детей дошкольного и младшего школьного возраста : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1952. – 186 с.
2. Особенности языка и стиля советской поэзии для детей дошкольного и младшего школьного возраста : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1953. – 16 с.
3. Хорошие рассказы в плохом сборнике : (О языке детской книги) // Молодежь Литвы. – 1953. – № 95.*

4. Имя прилагательное в языке советской детской поэзии // Учен. зап. Вильнюс. гос. пед. ин-та. – 1960. – Т. 6. – С. 81–93.
5. Образный строй детской поэзии // Учен. зап. Вильнюс. гос. пед. ин-та. – 1960. – Т. 7.*
6. К вопросу о стилистических средствах создания пейзажа в произведениях А. П. Чехова // Учен. зап. Орлов. гос. пед. ин-та. – 1962. – Т. 21. – С. 30–34.
7. К вопросу о сущности стилистических ошибок и способах их предупреждения // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преп. филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 116–120.
8. «Побачення» Тургенєва і «Єгер» Чехова : (Спроба стилістичного аналізу) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 12 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 49–54.
9. Деякі особливості мови і стилю сучасної дитячої поезії : (Принцип метафоризації) // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХДУ. – Х., 1967. – С. 223–225.
10. Стилистика пейзажных описаний раннего Горького : (Об одном стилистическом «диспуте» между А. П. Чеховым и М. Горьким) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1968. – № 36 : Сер. філол. – Вип. 4. – С. 97–100.
11. Щоб не було помилок з мови // Харків. ун-т. – 1969. – 3 черв. – (Наради викладачів).
12. Из наблюдений над речевыми средствами полемики в языке В. И. Ленина // Studia rossica posnaniensia. – Poznań, 1971. – Zeszyt 2. – S. 127–132.
13. Из наблюдений над языком Ленина-публициста // Lenin a zagadnienia historii, języka i literatury : materiały z Sesji Leninowskiej zorganizowanej w dniu 6 kwietnia 1970 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. – Poznań, 1971. – S. 115–130. – (Prace Wydziału filozoficzno-historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ser. Historia ; № 46).
14. Про способи вираження емоцій у творах А. П. Чехова // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125 : Філологія. – Вип. 10. – С. 52–57.
15. Русское языкознание в Харьковском университете / Г. И. Шкляревский, Л. Г. Розвадовская // Традиции русского языкознания в Украине. – К., 1977. – Разд. 1, [§ 1]. – С. 12–44.
16. Из наблюдений над языком А. П. Чехова – пародиста // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183 : Філологія. – Вип. 12. – С. 76–80.
17. Методические указания к контрольной работе по старославянскому языку для студентов-заочников филологического факультета. – Х. : ХГУ, 1981. – 20 с.
18. Материалы и методические указания к контрольной работе по истории русского литературного языка. – Х. : ХГУ, 1983. – 21 с.
19. Информационное сообщение об итогах работы республиканской научной конференции «Творческое наследие А. А. Потебни и современные филологические науки» : [к 150-летию со дня рождения А. А. Потебни] : отчет о науч.-исслед. работе / ХГУ ; отв. исп. Л. Г. Розвадовская. – Х., 1985. – 33 с.

20. О традициях А. А. Потебни и современных проблемах исследования словесных произведений искусства // Творча спадщина О. О. Потебні й сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 203–204.
21. Методические указания к контрольной работе по старославянскому языку : Для студентов-заочников филол. ф-та. – Х. : ХГУ, 1986. – 28 с.
22. Темы курсовых работ по лексике русского языка и методические указания к их выполнению для студентов 1 курса филологического факультета / сост. В. М. Шевелев, Н. В. Бойко, Л. Г. Розвадовская, Л. А. Старобинская. – Х. : Изд-во ХГУ, 1987. – 28 с.
23. Контрольная работа по истории русского литературного языка и методические указания по ее выполнению для студентов заочной формы обучения. – Х. : Изд-во ХГУ, 1988. – 24 с.
24. Традиции Харьковской лингвистической школы : материалы конф., посвящ. памяти Ларисы Григорьевны Розвадовской (3 июня 1991 г.) / Харьков. ун-т, филол. ф-т. – Х., 1991. – 70 с.
Зі змісту: Из рукописних матеріалів Л. Г. Розвадовської : 1. Язык и социальная история (на материале харьковской урбонимики). – С. [3–18] ; Приложение : [конспект выступления Л. Г. Розвадовской на методол. семинаре по топонимике / записал и опубли. В. В. Левитский]. – С. [19–22] ; 2. Возможно ли поручить машине задачу или круг задач, связанных с анализом художественного текста? – С. [23–26].

Література про неї

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 38, 39: про дослідження Л. Г. Розвадовської (Пономаренко).
2. Традиции Харьковской лингвистической школы : материалы конф., посвящ. памяти Ларисы Григорьевны Розвадовской (3 июня 1991 г.) / Харьков. ун-т, филол. ф-т. – Х., 1991. – 70 с.
Зі змісту: Филологическая концепция научных публикаций Л. Г. Розвадовской / И. Р. Ахундова. – С. [27–29] ; Из списка трудов Л. Г. Розвадовской. – С. [30] (14 назв.) ; Лариса Григорьевна Розвадовская : Инобытие в слове / Н. В. Бойко. – С. [31–35] ; Интерпретирующий характер языковой картины мира / Н. И. Сукаленко. – С. [36–40] ; О специфике соотношения реального и литературного характеров в реалистических художественных произведениях / Н. П. Доценко. – С. [41–48] ; Контекстуальная актуализация как способ формирования эстетически значимых смысловых единств (на материале украинской поэзии) / В. С. Калашиник. – С. [49–60] ; Современный русский студенческий социолект : система или набор специфических слов и выражений / В. В. Цыбулькин. – С. [61–63] ; Методология жанра и стилистика текста в научном общении / В. В. Левитский. – С. [64–70].

3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 697: про Л. Г. Розвадовську.

4. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 117: про дослідження Л. Г. Розвадовської.

Розенберг Олександр Григорович

(22.04.(4.05).1897–25.10.1965)

Народився в м. Київ, у родині хіміка-фармацевта. 1916–1918 р. навчався на філологічному факультеті Університету Св. Володимира (Київ). Закінчив Харківську академію теоретичних знань (1921). Із 1924 р. вчився в аспірантурі Харківського інституту народної освіти.

Один із авторів відомої збірки літературних пародій «Парнас дыбом» (1925).

Був науковим співробітником науково-дослідної кафедри літературознавства при ХІНО (секція теорії і методології літератури), викладав у ХІНО зарубіжну літературу.

Із 1933 р., коли були відновлені університети, працював у Харківському державному університеті. 1939 р. захистив дисертацію «Теорія класичного стилю».

У роки німецько-радянської війни (1941–1945) працював в Об'єднаному українському університеті (м. Кзил-Орда, Казахстан). Написав докторську дисертацію «Доктрина класицизму», але не захистив її.

1944 р. повернувся до Харкова. Із 1946 р. завідував кафедрою західноєвропейської літератури ХДУ.

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: історія української літератури, історія зарубіжної літератури, фольклор.

Праці

1. Парнас дыбом: Про козлов, собак и веверлеев : [пародии] / сост. Э. С. П[аперная], А. Г. Р[озенберг], А. М. Ф[инкель]. – Х. : Космос, 1925. – 64 с.
2. До характеристики філософічних поглядів О. О. Потебні // Наук. зб. Харків. наук.-дослід. катедри історії укр. культури. – 1926. – Ч. 2–3. – С. 69–77.
3. Творчество рабфаковца // Путь просвещения. – 1926. – № 11. – С. 140–149.

4. Из наблюдений над синтаксисом былевого эпоса // Наук. зап. наук.-дослід. кафедри історії укр. культури. – 1927. – № 6. – С. 339–351.
5. Китежский летописец : (Опыт темат. сопоставления) // Наук. зап. наук.-дослід. кафедри історії європ. культури. – Х., 1927. – Ч. 2 : Історія і література. – С. 85–94.
6. До шукань стилю / Критика. – 1928. – № 4. – С. 118–128.
7. Історія і теорія художньої літератури : (огляд підручників) // Шлях освіти. – 1928. – № 10. – С. 238–241.
8. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 2. – С. 160–162. – Рец. на кн.: Культура и стиль : Система и принципы социологии искусств. Литература, живопись, музыка натурального, товарно-денежного, индустриального хозяйства / И. Иоффе. – Л. : Прибой, [1927]. – 366 с.
9. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1928. – № 3. – С. 153–154. – Рец. на кн.: Теория драмы : Главные этапы ее исторического развития / М. А. Яковлев. – Л. : Изд. автора, 1927. – 164 с.
10. Чернишевський і Плеханов // Черв. шлях. – 1928. – № 9–10. – С. 141–151.
11. Л. Н. Толстой : К 25-летию со дня смерти // Харьков. рабочий. – 1935. – 20 нояб.
12. Перлина народної літератури : 750-річчя «Слова о полку Ігореві» // Піонерія. – 1938. – № 5. – С. 32–33.
13. Вопросы ритмики Т. Г. Шевченко // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1939. – Т. 17 : Труды філол. ф-ту. – № 1 : Збірник, присвяч. 125-річчю з дня народж. Т. Г. Шевченка. – С. 45–50.
14. Теория классического стиля : дис. ... канд. филол. наук. – [Х., 1939]. – 85 с.
15. Теория классического стиля // Науч. зап. Харьков. гос. пед. ин-та. – 1940. – Т. 3. – С. 33–60.
16. Доктрина французького класицизму // Наук. хроніка Харків. держ. ун-ту ім. О. М. Горького : зб. анот. – 1945. – № 3 (груд.) : Філол. ф-т. – С. 20–21.
17. Сербські народні пісні // Соціаліст. Харківщина. – 1946. – 5 трав.
18. Організувати практичні заняття для студентів-філологів // Сталін. кадри. – 1947. – 24 черв.
19. Шлях до науки // Сталін. кадри. – 1947. – 15 трав.
20. Деякі спостереження в галузі образотворчих засобів української народної пісні // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1952. – Т. 45 : Труды філол. ф-ту. – Т. 2. – С. 151–159.
21. «Отелло» : [вистава за п'єсою В. Шекспіра в Харків. театрі ім. Т. Г. Шевченка] / П. Вербицький, О. Розенберг // Соціаліст. Харківщина. – 1952. – 8 черв.
22. Поради студентам-філологам // Сталін. кадри. – 1952. – 24 жовт.
23. Гордість і слава народу : (До 125-річчя з дня народж. Л. М. Толстого) // Сталін. кадри. – 1953. – 15 верес.
24. Генріх Гейне : (До 100-річчя з дня смерті) // Сталін. кадри. – 1956. – 18 лют.

25. Драматические опыты Стендаля // Учені зап. Харків. держ. ун-ту. – 1959. – Т. 101 : Тр. філол. ф-ту. – Т. 7. – С. 223–237.
26. 3 поетики О. О. Потебні // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики : тези доп. і повідом. III респ. славіст. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. О. О. Потебні (23–27 груд. 1960 р.) / ХДУ ім. О. М. Горького, Укр. комітет славістів при АН УРСР. – Х., 1960. – С. 99–101.
27. Деякі філософські й теоретико-літературні погляди О. О. Потебні // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 63–66.

Художні твори

1. Парнас дыбом : Про козлов, собак и веверлеев : лит. пародии / [Э. С. Паперная, А. Г. Розенберг, А. М. Финкель]. – Х. : Космос, 1925. – 64 с.
Книга мала багато перевидань. Одне з останніх: Парнас дыбом : лит. пародии / Э. С. Паперная, А. Г. Розенберг, А. М. Финкель ; сост., подг. текста, вступ. ст. Л. Г. Фризмана. – М. : Худож. лит., 1989. – 126 с.

Література про нього

1. Пам'яті О. Г. Розенберга // Харків. ун-т. – 1965. – 2 листоп. (№ 63) : фото. – Підпис: Група товаришів.
2. Березовський Ю. 3 Слобожанщини на берег Дніпра / Ю. Березовський // Освіта. – 1997. – № 40–41 (28 трав. – 4 черв.). – С. 6.
3. Память об учителе : [к 100-летию А. Г. Розенберга, зав. каф. истории заруб. лит. ХГУ] // В кругу времен : лит., ист. и филос. журн. – 1998. – № 1. – С. 56.
4. Олександр Григорович Розенберг // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 23.
5. Бойко Н. В. Розенберг Олександр Григорович / Н. В. Бойко // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 2007. – С. 231–232.
6. Романов Е. Аплодисменты в аудитории / Евгений Романов // Энтузиаст : журн. студентов рус. отд-ния филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2007. – № 28. – С. 128–130.
7. Губин Д. Вне курса зарубежной литературы : [115 лет со дня рождения А. Г. Розенберга] / Д. Губин // Время. – 2012. – 5 мая.
8. Можейко И. История о том, как харьковчане поставили Парнас дыбом / Инна Можейко // Харьков : пульс прошлого : ист. очерки / Инна Можейко. – Х., 2012. – С. 240–245.
9. Розсоха В. А. Маркеры пародийного дискурса : (На материале сборника «Парнас дыбом») / В. А. Розсоха // Вісн. Луган. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – 2013. – № 24 (283). – С. 32–45.

Руденко Геннадій Георгійович

(19.08.1948 р. народж.)

Народився в м. Харків. 1966 р. закінчив середню школу № 11. 1966–1967 рр. працював токарем на Харківському електро-механічному заводі. 1967–1970 рр. служив у лавах Радянської Армії. Після демобілізації рік працював на ХЕМЗі слюсарем та навчався на підготовчому відділенні ХДУ.

Із 1971 р. по 1976 р. – студент філологічного факультету Харківського державного університету. Після закінчення навчання працював учителем російської мови та літератури середньої школи № 146 (1976–1977), старшим редактором Харківського центру інформації

(1977–1978).

Із 1978 р. працює на кафедрі історії російської літератури ХДУ. 1981–1985 рр. навчався в заочній аспірантурі цієї кафедри. 1988 р. в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка захистив кандидатську дисертацію «Идейные искания и жанровая система прозы Александра Яшина в контексте литературного процесса».

На кафедрі історії російської літератури ХДУ (нині ХНУ імені В. Н. Каразіна) обіймав посади старшого лаборанта (1978) і викладача з погодинною оплатою, викладача (1979), старшого викладача (1987). Із 1992 р. (звання – з 1999 р.) – доцент кафедри.

Викладає курси: «Устное народное творчество», «Введение в литературоведение», «История русской литературы XX века», «История русской литературы I половины XX века», «История русской литературы II половины XX века», вів спецкурс «Жанровая система русской литературы 50–60-х гг. XX века».

Наукові інтереси: історія російської літератури XIX та XX ст., методика викладання історії російської літератури.

Праці

1. Народный сказитель : К 100-летию со дня рождения П. П. Бажова // Красное знамя. – 1979. – 27 янв.
2. Поэзия А. Яшина начала войны // Вопросы русской литературы : респ. межвед. науч. сб. – Львов, 1981. – Вып. 2 (38). – С. 21–29.
3. Характер лирического героя в поэзии А. Яшина 60-х годов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245. – С. 36–41.
4. Жанровые особенности лирической прозы А. Яшина // Вопросы русской литературы. – Львов, 1986. – Вып. 2 (48). – С. 9–15.

5. Жанровые особенности повести Ф. Абрамова «Деревянные кони» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353. – С. 29–33.
6. Лирическая проза : проблемы типологии // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 128–130.
7. Темы курсовых и дипломных работ по творчеству В. Астафьева, К. Федина, А. Яшина, Ф. Абрамова 50–70-х годов и методические указания к ним (для студентов-заочников филологического факультета / ХГУ; [сост. Н. И. Кузнецов, Р. Г. Кузьменко, Г. Г. Руденко]. – Х. : ХГУ, 1991. – 39 с.
8. Сатирические рассказы П. Романова 20-х годов о деревне // Комическое в мировом литературном процессе XX века : (Художественная практика и проблемы научного осмысления) : тез. докл. и сообщ. межгос. науч. конф. (8–10 октября 1992 г.). – Х., 1992. – С. 177–178.
9. Методическое пособие в помощь работе над курсовыми и дипломными сочинениями на тему: «Великая Отечественная война в современной литературе»: Для стационара и заоч. отд-ния филол. ф-та вузов / сост. Р. Г. Кузьменко, Г. Г. Руденко. – Х. : ХГУ, 1998. – 11 с.
10. Литература : хрестоматия : 11 класс : для школ с русским языком обучения / под ред. проф. И. И. Московкиной ; сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина, Г. Г. Руденко. – Х. : Ранок, 2000. – 768 с.
11. Методическое пособие и рабочий план-программа по курсу «Введение в литературоведение» : для студ. I курса отд-ния рус. языка и лит. филол. ф-та днев. и заоч. формы обучения / И. И. Московкина, Г. Г. Руденко, В. Е. Татаринцов. – Х. : [Б. в.], 2002. – 29 с.
12. Украинская и зарубежная культура : метод. пособие и контрол. задания для студентов-заочников экон. ф-та. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2002. – 28 с.
13. Борис Пастернак. – Х. : Веста ; Ранок, 2004. – 64 с.
14. Генрих Белль. – Х. : Веста ; Ранок, 2004. – 48 с.
15. История русской литературы конца XIX – начала XX века : метод. указания, раб. план-прогр. Курса / И. И. Московкина, Н. П. Евстафьева, Г. Г. Руденко. – Х., 2004. – 48 с.
16. Символистские мотивы в сборнике Б. Пастернака «Близнец в тучах» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 80–83.
17. Литература в школе. Часть 1. XIX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Г. Г. Руденко и др.] ; Харьков. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2008. – 352 с.
18. Литература в школе. Часть 2. XX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Г. Г. Руденко и др.] ; Харьков. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2008. – 336 с.

19. Учебник по литературе для подготовительных факультетов вузов : каким ему быть? / С. В. Варава, В. И. Груцьяк, Г. Г. Руденко // Культура народов Причерноморья : науч. журн. – 2008. – № 137. – Т. 2. – С. 258–263.
20. Изучение этапов развития мировой литературы на подготовительных факультетах для иностранных граждан / С. В. Варава, В. И. Груцьяк, Г. Г. Руденко // Диалог культур – культура диалога : материалы междунар. науч. конф. / КГУ им. Н. А. Некрасова. – Кострома, 2009. – С. 54–58.
21. Литература : 11 класс : хрестоматия-справочник / сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина, Т. В. Надозирная, Р. Н. Поддубная, Г. Г. Руденко ; под ред. И. И. Московкиной. – Х. : Веста ; Ранок, 2011. – 912 с.
22. Учебно-методический комплекс по курсу «Введение в литературоведение». – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – 28 с.
23. Интегрированный курс. 11 класс / сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко, И. И. Московкина, Т. В. Надозирная, Р. Н. Поддубная, Г. Г. Руденко. – Х. : Ранок, 2013. – 912 с.
24. Русская литература 20–90-х годов XX в. : закономерности и тенденции. Основные имена : метод. указ., рабоч. план-программа и рек. список лит. для студентов филол. ф-та (специальность – украинский язык и литература, журналистика). – Х., 2007. – Режим доступа : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/rus_lit/metod/20_90_g_20_v.pdf.
25. Рабочий план-программа и рек. список лит. для студ. филол. ф-та : Специальность – украинский язык и литература, журналистика). – Х., 2007. – 17 с.
26. История русской литературы конца XIX – начала XX века (1890-е – начало 1920-х годов) : метод. указ., рабочий план-программа курса / Евстафьева Н. П., Московкина И. И., Руденко Г. Г. – Х., 2008. – 48 с.
27. Введение в литературоведение : учеб.-метод. комплекс по курсу. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 18 с.
28. Интегрированный курс. 11 класс / [сост. Н. П. Евстафьева, Р. Г. Кузьменко ... Г. Г. Руденко и др.]. – Х. : Ранок, 2013. – 912 с.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про Г. Г. Руденка.

Рудь Володимир Костянтинович

(8.07.1956–20.05.1996)

Народився в м. Харків. Навчався у восьмирічній школі № 53, у середній школі № 10. 1973 р. вступив на українське відділення філологічного факультету Харківського державного університету, яке закінчив у 1978 р. Один рік викладав українську мову та літературу в сш № 10.

Із 1979 р. по 1984 р. та з 1987 р. по 1990 р. – викладач кафедри історії української літератури ХДУ.

1984–1987 рр. навчався в аспірантурі, працював над кандидатською дисертацією «“Украдене щастя” І. Франка в контексті української соціальної драматургії».

Читав курси історії та теорії літератури. Керував гуртком української літератури. Звільнився за станом здоров'я.

В останні роки життя працював на кафедрі української мови та літератури Інституту вдосконалення вчителів.

Член Харківського історико-філологічного товариства, член секції молодих критиків при журналі «Прапор».

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: українська література XIX–XX ст., українська драматургія.

Праці

1. Вчорашній учень чи завтрашній учитель : [полемічна відповідь на ст. Б. Степанишина «Юний читач на перехрестях доби НТР» (Прапор, 1978, № 8)] // Прапор. – 1978. – № 10. – С. 130–131.
2. Реальне й фантастичне : [рецензія] // Прапор. – 1980. – № 8. – С. 119–120. – Рец. на кн.: Земні турботи / Віктор Бойко. – Х. : Прапор, 1978. – 40 с.
3. Іван Кочерга і сучасність : До 100-річчя з дня народження // Прапор. – 1981. – № 10. – С. 141–143.
4. Без вихідних : [про засл. артиста УРСР І. П. Костюченка] / В. Рудь, В. Боянович // Соціаліст. Харківщина. – 1982. – 22 черв.
5. Вічна молодість митця : До 100-річчя з дня народження Архипа Тесленка // Прапор. – 1982. – № 2. – С. 125–126.
6. Наодинці з героєм : [аналіз повістей Харків. авторів : М. Шаповала, Б. Силаєва, Р. Полонського, В. Омельченка] // Прапор. – 1982. – № 4. – С. 115–118.
7. П'єси корифеїв на сцені Харківського театру імені Т. Г. Шевченка (сезон 1981/82 р.) // Українська драматургія і театр в сім'ї братніх літератур. – Кіровоград, 1982.*

8. Воїн, журналіст, письменник : (Віталію Холоду – 60) // Веч. Харків. – 1983. – 18 листоп.
9. Перша в сузір'ї : [до 150-річчя з дня народження М. Вовчка] // Харків. ун-т. – 1983. – 20 груд.
10. Пошуки героя : (Укр. драматургія – 82) // Рік – 82 : літ-крит. огляд. – К., 1983. – С. 148–162.
11. Таїна простоти : До 150-річчя з дня народження Марка Вовчка // Прапор. – 1983. – № 12. – С. 118–120.
12. Буковинський просвітитель : До 150-річчя з дня народження Ю. Федьковича // Прапор. – 1984. – № 8. – С. 122–123.
13. Деякі аспекти Франкової концепції нової української драматургії // Українське літературознавство. – Львів, 1984. – Вип. 42. – С. 27–32.
14. Українські радянські письменники : зб. літ.-крит. матеріалів / упоряд. Ю. М. Безхутрий, Л. Г. Бикова ... В. К. Рудь [та ін.]. – К. : Радян. шк., 1984. – 349 с.
15. Барви поетичної райдуги : [рецензія] // Прапор. – 1985. – № 7. – С. 147–150. – Рец. на кн.: Родники и криницы : сборник / сост. Н. Г. Белоцерковец. – К. : Молодь, 1984. – 160 с.
16. Герои рядом с нами : заметки о худож.-док. прозе [Харьков. писателей] // Красное знамя. – 1985. – 8 янв.
17. Дорослі проблеми «маленької» людини : [рецензія] // Прапор. – 1985. – № 5. – С. 176–178. – Рец. на кн.: Про Андрійка, сонечко і вільний вітер : казки, оповідання / І. М. Христенко. – Х. : Прапор, 1984. – 111 с.
18. Поетична правда в естетичній концепції О. О. Потебні та І. Франка // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 239–241.
19. Потебнянські семінари // Прапор. – 1985. – № 8. – С. 166–169.
20. Шляхи і манівці : [рецензія] // Прапор. – 1985. – № 2. – С. 161–164. – Рец. на кн.: Видно шляхи полтавській : роман / Б. Н. Левін. – К. : Дніпро, 1984. – 677 с.
21. Ювілеєві О. О. Потебні присвячена / О. Панченко, Н. Сімейкіна, В. Рудь // Радян. літературознавство. – 1985. – № 12. – С. 72–73.
22. На порозі насущного : Нотатки про творчість запорізьких письменників (1981–1985 рр.) // Прапор. – 1986. – № 6. – С. 157–164, з портр.
23. Офорти й акварелі : [рецензія] // Прапор. – 1986. – № 2. – С. 176–178. – Рец. на кн.: Прикосновение : стихи / Алексей Бинкевич. – Х. : Прапор, 1985. – 39 с.
24. Принцип «поетичної справедливості» та його вияв у драмі І. Франка «Украдене щастя» // Радян. літературознавство. – 1986. – № 5. – С. 37–44.
25. Іван Франко, і нема йому кінця // Прапор. – 1986. – № 8. – С. 174–176.
26. До історії термінів «поетична правда», «поетична справедливість» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310. – С. 29–33.
27. Останній з корифеїв : [про П. Саксаганського] // Харків. ун-т. – 1989. – 5 верес.

28. Читайте Миколу Хвильового // Харків. ун-т. – 1989. – 24 січ.
29. 3 листа до незнайомки : [рецензія] // 3б. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1994. – Т. 3. – С. 167–173. – Рец. на кн.: Філософія української ідеї та європейський контекст : Франківський період / О. С. Забужко. – К. : Наук. думка, 1992. – 118 с. ; Філософія української ідеї та європейський контекст : Франківський період / О. С. Забужко. – К. : Основи, 1993. – 125 с.
30. Ушануємо генія : [до 99-річчя від дня народж. О. П. Довженка] // Харків. ун-т. – 1993. – 28 верес.
31. Про культуру культурології : [рецензія] // 3б. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1995. – Т. 5. – С. 192–196. – Рец. на кн.: Культура українського народу : навч. посіб. / В. М. Русанівський, Г. Д. Верес, М. В. Гончаренко [та ін.]. – К. : Либідь, 1994. – 272 с. ; Українська культура : історія і сучасність : навч. посіб. / за ред. С. О. Черепанової. – Львів : Світ, 1994. – 456 с.

Література про нього

1. Гавриленко А. Д. Валківчани у спогадах, документах та інше / Анатоль Гавриленко. – Х. : Курсор, 2007. – 346 с. : іл.
С. 345: про В. К. Рудя.
2. Матвєєва Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвєєва // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 151: про дослідження В. К. Рудя.
3. Михайлин І. Л. Мій друг – Володимир Костевич Рудь (1956–1996) / Ігор Михайлин // Літературна Харківщина / Ігор Михайлин. – Х., 2016. – Кн. 3 : Література. Журналістика. Освіта : есеїстика ; портрети ; рец. – С. 331–352.

Савченко Любов Григорівна

(14.07.1949 р. народж.)

Народилася в селі Бригадирівка Ізюмського району Харківської області. Із 1956 р. по 1966 р. навчалася у Бригадирівській, згодом в Ізюмській неповносередніх школах, в Ізюмській середній школі № 1. 1966–1967 рр. працювала на Ізюмському приладобудівному заводі токарем-револьверником, із 1967 р. по 1968 р. – піонервожатою у восьмирічній школі № 6 м. Ізюма.

1968–1973 рр. навчалася на філологічному факультеті ХДУ, який закінчила з відзнакою. 1973–1976 рр. працювала вчителем української мови та літератури Харківської середньої школи № 38.

Із 1976 р. по 2015 р. працювала на кафедрі української мови ХДУ (тепер – ХНУ ім. В. Н. Каразіна). 1985 р. закінчила аспірантуру кафедри української мови. 1986 р. захистила кандидатську дисертацію «Семантичні зміни в українській поетичній лексиці радянського періоду». На кафедрі української мови займала посади лаборанта (1976), викладача (1979), старшого викладача (1987), доцента (1989; звання – з 1992 р.), професора (2004).

Читала курси фонетики, лексикології та фразеології української мови, старослов'янську мову. Вела науковий семінар «Семантика поетичного слова».

1993–1999 рр. за сумісництвом завідувала кафедрою українознавства Харківського обласного інституту удосконалення вчителів.

Автор понад 90 друкованих праць, серед яких наукові розвідки із проблем семантики, поетики, стилістики художнього тексту, а також методичні розробки та низка словників.

Під її керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

Вела передачу на українському обласному радіо «Говоримо українською», в обласній газеті «Слобідський край» – рубрику «Мовне питання», має кілька науково-популярних статей у дитячому журналі «Я вивчаю українську». Дев'ять років очолювала журі обласного етапу Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика. Викладала українську мову для слухачів громадської організації «Просвіта».

Відмінник освіти України (2008). Нагороджена грамотою ХНУ ім. В. Н. Каразіна (2009), Почесною грамотою Харківської облдержадміністрації (2010).

Наукові інтереси: мова художньої літератури, зокрема поезії Т. Шевченка, Л. Українки, В. Свідзінського, Я. Головацького та ін.

Основні праці

1. Шевченківські традиції поетичного слововживання в сучасній українській радянській ліриці // Вісн. Харків. ун-ту. – 1984. – № 256. – С. 24–29.

2. Поняття поетичної лексики у сучасному мовознавстві // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272. – С. 92–96.
3. Семантические изменения в украинской поэтической лексике советского периода : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1986. – 17 с.
4. Розвиток символічної структури слова у революційній поезії В. Поліщука // Літературний процес на Україні 20–30 років і творчість В. Поліщука : тези доп. і повідомл. респ. літ. читань, 2 жовт. 1987 р. – Рівне, 1987. – С. 72–74.
5. Образно-символічна основа поезії Я. Головацького «Братів з-за Дунаю» // Яків Головацький і рух за національне відродження та культурне єднання слов'янських народів : тези доп. та повідомл. конф. (23–24 жовт. 1989 р.). – Тернопіль, 1989. – С. 178–179.
6. Інтернаціональне і національне у мові художніх перекладів / Л. Г. Савченко, Л. О. Пустовіт // Здійснення ленінської національної політики на Донбасі : тези доп. – Донецьк, 1990. – С. 124–125.
7. Мовнотилістичні особливості лірики Віктора Забіли / Л. Г. Савченко, В. С. Калашник // Література та культура Полісся. – Ніжин, 1990. – Вип. 1. – С. 176–177.
8. До питання про семантичне поле поетичної лексики // Українська мова : історія і стилі : зб. ст. / ХДУ ; відп. ред. І. В. Муромцев. – 1992. – С. 141–149.
9. Образно-символічна основа двох поетичних послань Я. Головацького // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376. – С. 99–103.
10. Семантика епітетів СИВИЙ і ПОСИВІЛИЙ у мові української сучасної лірики // Українська мова : історія і стилі : зб. ст. / ХДУ ; відп. ред. І. В. Муромцев. – Х., 1992. – С. 160–166.
11. Особливості методики викладання курсу ділового мовлення для слухачів із вищою освітою // Українська мова у вищих навчальних закладах України : тем. зб. наук. пр. – К., 1993. – С. 42–45.
12. Епітетика стрижневих субстантивних образів української лірики ХХ сторіччя (динамічний аспект) / Любов Савченко, Микола Філон // Мовознавство : Третій Міжнар. конгрес україністів, 26–29 серп. 1996 р. : [тези та повідомл.]. – Х., 1996. – С. 243–246.
13. Ділова українська мова : навч. посіб. для юристів / Л. Г. Савченко, А. А. Сагаровський. – Х., 1996. – 70 с.
14. Лексичні синоніми та антоніми, їх взаємозв'язок // Джерело педагогічної майстерності : метод. бюл. – Х., 1997. – Вип. 2 (18). – С. 32–33.
15. Українсько-російський словник наголосів / В. С. Калашник, Л. Г. Савченко. – Х. : Каравела, 1997. – 112 с.
16. *Ред.*: Український орфографічний словник : Близько 100 000 слів / А. О. Свашенко, О. М. Уліщенко, Н. С. Хрущова ; відп. ред. Л. Г. Савченко. – Х. : Прапор, 1997. – 845 с. – (Від А до Я).
17. Сучасна українська мова : лексика і фразеологія : матеріали для практич. занять / В. С. Калашник, Л. Г. Савченко. – Х. : Каравела, 1998. – 55 с.

[Доп. вид.]. – Х. : Каравела, 1999. – 55 с.

2-е вид., випр. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 56 с.

18. Нове у шкільній програмі з фонетики // Викладання мов у вузі на сучасному етапі : зб. наук. пр. – Х., 1999. – С. 247–248.
19. Образ СУМ-ПЕЧАЛЬ у поезії Василя Стуса / Любов Савченко, Ірина Святненко // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / Донецьк. держ. ун-т. – Донецьк, 1999. – Вип. 5. – С. 255–257.
20. Русско-украинский и украинско-русский толковый словарь = Російсько-український і українсько-російський тлумачний словник / уклад. Л. Г. Савченко, О. М. Уліщенко, Н. С. Хрущова ; за ред. Л. Г. Савченко. – Х. : Прапор, 1999. – 543 с. – (Від А до Я).
21. Епітет *золотий* у поетичній мові Ірини Жиленко // Вісн. Харків.ун-ту. – 2000. – № 491. – С. 623–626.
22. Орудний порівняння у сучасній науковій парадигмі // Вісн. Харків.ун-ту. – 2000. – № 491. – С. 381–385.
23. Криміналістика : енцикл. слов. / за ред. акад. НАН України В. Я. Тація ; [наук. ред. з укр. термінології канд. філол. наук Л. Г. Савченко]. – Х. : Право, 2001. – 560 с.
24. Художній образ *журба* в поетичній мові Олександра Олеся // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33. – С. 161–163.
25. Поетика кольору *золотий* у художній мові Олександра Олеся // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2002. – Вип. 8. – С. 82–87.
26. Розмовно-просторічна лексика у поетичній мові Миколи Зерова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 203–212.
27. Стилістична роль фразеологічних одиниць із розмовним компонентом у поетичній мові Миколи Зерова / Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 93–100.
28. Епітети тематичного поля «Батьківщина» у поетичній мові Яра Славутича // Харківський збірник : До 85-річчя Яра Славутича / упоряд. Л. Селіверстова. – Х., 2003. – С. 115–119.
29. Збірник диктантів з української мови / Л. Г. Савченко, Н. І. Гноєва, Н. П. Ращупкіна. – Х., 2004. – 77 с.
2-ге вид., виправл. й допов., під назвою: Збірник диктантів з української мови : тексти та коментар / Л. Г. Савченко, Н. П. Ращупкіна, Н. І. Гноєва. – Х. : Рейтинг, 2007. – 113 с.
30. Новейший русско-украинский словарь : около 50 000 слов / под ред. Л. Г. Савченко. – 3-е изд. – Х. : Прапор, 2004. – 1136 с. – (Від А до Я).
31. Російсько-український та українсько-російський тлумачний словник. – 2-ге вид. – Х. : Прапор, 2004. – 542 с.
32. Семантика кольороназв червоний-білий у поетичній мові Спиридона Черкасенка // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 151–154.

33. Ампліфікація як основний стилістичний прийом художньої мови Уласа Самчука (на матеріалі роману «Темнота») // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. – 2005. – Сер. : Мовознавство – № 1. – С. 218–227.
34. Астронім *зірка* як ключовий образ у поетичній мові Лесі Українки / О. Ф. Густодим, Л. Г. Савченко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. – Х., 2007. – Вип. 23. – С. 54–62.
35. Ділова українська мова / В. М. Пивоваров, Ю. І. Калашник, Л. Г. Савченко. – Х. : Одиссей, 2007. – 231 с.
36. 400 диктантів з української мови / Л. Г. Савченко, Н. І. Гноєва, Л. А. Шевелева. – Х. : Парус, 2007. – 367 с.
37. Ділова українська мова : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, Л. Г. Савченко, Ю. І. Калашник. – Х. : Право, 2008. – 120 с.
38. Модифікатор *сонце* в астральній моделі світу Лесі Українки / Л. Г. Савченко, О. Ф. Густодим // Лінгвістична палітра : зб. наук. праць з актуальних проблем лінгвістики / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2009. – С. 52–66.
39. «Низький» шар лексики у поетичному мовленні // Tabu jezykowe i eufemizacja w dialektach slowianskich / red. F. Czyżewski, A. Tyrra. – Lublin, 2009. – S. 229–238.
40. Образ дому в Святому Письмі / Н. А. Андросова, Л. Г. Савченко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 89–95.
41. Образ дому в художній мові Панаса Мирного (на матеріалі роману «Хіба ревуть воли як ясла повні?») // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60, ч. 1. – С. 688–693.
42. Російсько-український словник словосполучень. Труднощі перекладу : Майже 28 000 рос. словосполучень. – К. : Нац. кн. проект, 2010. – 512 с.
43. Збірник диктантів з української мови для 5–11 класів / упоряд. Н. І. Гноєва, Л. Г. Савченко, Л. А. Шевелева. – Х. : Гімназія, 2011. – 368 с.
44. Лексико-семантичне поле ДІМ у поетичній мові Василя Герасим'юка / Л. Г. Савченко, В. С. Тітомир // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 24–28.
45. Лексико-семантичне поле ЧУЖИНА у поетичній мові Євгена Маланюка // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 433–440.
46. Українська сонцепоклонниця Леся Українка / О. Ф. Густодим, Л. Г. Савченко // Вивчаємо укр. мову та літ. : наук.-метод. журн. – 2011. – № 5. – С. 4–8.
47. Мотив чужини у рослинних образах Тараса Шевченка // Тарас Шевченко і сьогодення : матеріали Другої Всеукр. наук.-практ. конф., 6–7 квіт. 2012 р. – Сімферополь, 2012. – С. 205–211.
48. Образ дому в поетичній мові Володимира Свідзінського // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – 2012. – С. 60–64.

49. Рослинні образи у поетичній картині світу Тараса Шевченка // Тарас Шевченко і сьогодення : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. – Сімферополь, 2013. – С. 174–177.
50. Фітообрази у художньому світі Тараса Шевченка як маніфестанти Батьківщини – чужини // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 216–221.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 581, 586, 696, 697: про Л. Г. Савченко.
2. «Зірки на моєму боці» : [бесіда з проф. каф. укр. мови Л. Г. Савченко, яка одержала почесний знак «Відмінник освіти України»] // Харків. ун-т. – 2008. – 30 груд.
3. У вимірах слова : зб. наук. ст. : До ювілею проф. каф. укр. мови Л. Г. Савченко / [відп. ред. В. С. Калашник ; ред.-упоряд. Г. А. Губарева]. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 207 с., 1 л. портр., 4 л. іл.
Зі змісту: Сторінки життєпису педагога й науковця. – С. 3 ; Із публікацій професора Л. Г. Савченко. – С. 4–5 (25 назв) ; І все життя з Любов'ю / Ю. І. Калашник. – С. 6–7 ; Серце віддає студентам (штрихи до портрета вчителя) / М. В. Кудряшова. – С. 8–9.
4. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова [та ін.] ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження Л. Г. Савченко – див. іменний покажчик.
5. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 109: про дослідження Л. Г. Савченко.
6. Савченко Любов Григорівна // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/savchenko_lg/savchenko_lg.html.

Савченко Людмила Ростиславівна

(14.10.1946–26.11.2016)

Народилася в м Ніжині Чернігівської області. 1964 р закінчила Ніжинську середню загальноосвітню трудову політехнічну школу № 3. 1964–1965 рр. працювала старшою піонервожатою Ніжинської середньої загальноосвітньої трудової політехнічної школи № 7.

1965 р. вступила на відділення російської мови і літератури філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчила в 1970 р.

1970–1973 рр. викладала російську мову в Харківському автодорожньому технікумі.

Із 1973 р. по 1981 р. працювала на кафедрі російської мови для іноземних студентів основних факультетів ХДУ на посадах лаборанта (1973), викладача (1974).

1981–1985 рр. – аспірантка кафедри російської мови філологічного факультету ХДУ. 1985 р. захистила кандидатську дисертацію «Семантическая организация высказывания с предикатами причинно-следственного отношения» (науковий керівник – д.ф.н. Л. Ф. Тарасов).

Із 1985 р до кінця життя працювала на кафедрі російської мови ХДУ (ХНУ ім. В. Н. Каразіна) на посадах викладача (1985), старшого викладача (1986), доцента (1993), в. о. завідувача кафедри (2000–2004).

1986–1987 рр. викладала російську мову в Дхарварському університеті (Індія), 1989–1992 рр. – в Інституті східноєвропейських досліджень Університету м. Осло (Норвегія).

Читала в різний час такі лекційні курси: «Сучасна російська мова. Словотвір», «Культура російської мови і стилістика російської мови», «Практична стилістика російської мови», спецкурс «Риторика в системі сучасного гуманітарного знання». Вела наукові семінари з проблем концептуальної семантики, художньої мови, дискурсивного аналізу.

2006–2010 рр. за сумісництвом працювала на посаді доцента кафедри журналістики ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Викладала курси: «Практична стилістика російської мови», «Риторична культура журналіста», керувала науковими семінарами «Особливості організації рекламного дискурсу», «Концептуальна структура сучасного журналу».

Під її керівництвом захищено 6 кандидатських дисертацій.

Наукові інтереси: різні аспекти сучасної лінгвістики: семантичний синтаксис, дискурсивний аналіз художнього мови, методологія гуманітарного знання, проблеми культурного діалогу, сучасна мовна ситуація.

Праці

1. Контрольные задания и методические указания по русскому языку для студентов 1 курса. Ч. 1. – Х. : ХГУ, 1980. – 37 с.
2. Контрольные задания и методические указания по русскому языку для студентов 1 курса. Ч. 2. – Х. : ХГУ, 1980. – 43 с.
3. Методические указания и задания к проведению занятий по русской литературе для студентов-иностранцев II–III курсов / сост. Л. М. Удоденко, Н. П. Доценко, Л. Р. Савченко. – Х. : ХДУ, 1980. – 73 с.
4. О семантическом наполнении аргументных структур непредикатного функтора каузации // Вестн. Харьков. ун-та. – 1982. – № 275. – С. 79–85.
5. К вопросу о средствах выражения причинно-следственных отношений в современном русском языке // Вестн. Харьков. политехн. ин-та. – 1984. – № 215. – С. 101–105.
6. Некоторые аспекты функционирования каузальных высказываний в тексте / Харьков. гос. ун-т. – Х., 1984. – 54 с. – Рукопис деп. В ИНИОН АН СССР 24.08.84, № 18042. – Сведения отражены в журн.: Новая советская литература по общественным наукам. Языкознание. – 1985. – № 1. – С. 88.
7. О современном состоянии проблем лингвострановедческого комментирования художественных текстов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 237. – С. 76–79.
8. Семантическая организация высказывания с предикатами причинно-следственного отношения : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1985. – 24 с.
9. ИмPLICITные средства выражения препозициональной установки «мнения» : (на материале высказываний со значением логической мотивации) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310. – С. 82–86.
10. Семантическая структура высказывания как лингвометодический фактор // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателей) / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1987. – С. 108.
11. Место пропозициональной установки «мнения» в высказываниях со значением логической мотивации // Семантика текста : к проблеме изучения русского языка в союзных республиках : тез. меж вуз конф. – Кировоград, 1987.*
12. Контрольная работа по морфемике и словообразованию современного русского языка и методические указания к ее выполнению : для студентов-заочников 3 курса филол. ф-та / В. А. Козьменко, О. В. Панченко, Л. Р. Савченко. – Х. : ХГУ, 1988. – 35 с.
13. Семантика и функционирование глагольного предиката «казаться» / Л. Р. Савченко, И. Б. Чернега // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 75–80.
14. Интерпретация художественного текста как творческий акт // Стилистика русского языка : теоретический и сопоставительный аспекты : материалы VI науч. конф. по проблемам семант. исслед. (1993, г. Харьков) / Ин-т

- языкознания им. А. А. Потебни НАН Украины; ХГПИ имени Г. С. Сковороды. – К. ; Х., 1993. – Ч. 3. – С. 107–108.
15. Модальная и прагматическая характеристика каузальных контекстов // Актуальные проблемы литературы и языка. – Roznau, 1996. – Вып. 26. – С. 145–153.
 16. Словообразовательная и лексическая работа в школе с приставками / Л. А. Быкова, Л. Р. Савченко // Язык и лит. в шк. Укр. вестн. – 1996. – № 1–2. – С. 12–17.
 17. Научные представления Д. Н. Овсяннико-Куликовского и художественные прозрения А. Платонова о природе умственного творчества // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411. – С. 397–405.
 18. Категория 'целого' в мифопоэтике Андрея Платонова // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 241–247.
 19. Стёб как дискурсивный феномен массовой коммуникации // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33. – С. 73–79.
 20. Некоторые аспекты современной языковой ситуации в контексте русской культуры // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 583 : Сер. : Філологія. – Вип. 37. – С. 16–19.
 21. «Что в имени моем?..» : (Культурно-речевой контекст непечатного слова) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2003. – № 595 : Сер. : Філологія. – Вип. 37. – С. 122–127.
 22. Дискурсивно-языковые соотношения в контексте диалога культур // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 197–200.
 23. Явное и неявное в межкультурной коммуникации // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 607 : Сер. : Філологія. – Вип. 39. – С. 241–245.
 24. Гносеологические и дидактические аспекты современного диалога культур // Русский язык и литература : проблемы изучения и преподавания в школах и в учебных заведениях Украины : сб. науч. работ. – К., 2005. – С. 172–176.
 25. В размышлениях о мыслящих и странствующих // Полилог : Философия. Культурология : альм. Харьков. гос. акад. культуры / сост. Л. В. Стародубцева. – Х., 2006. – Вып. 3 : Анти-культура. – С. 56–71.
 26. Виртуальное вопрошание : «Что в имени тебе моем?» // Полилог : Философия. Культурология : альм. Харьков. гос. акад. культуры / сост. Л. В. Стародубцева. – Х., 2006. – Вып. 3 : Анти-культура. – С. 72–80.
 27. Иконизм как феноменологическое свойство языка Андрея Платонова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 67–73.
 28. Переписка Л. А. Быковой : [письма проф. Оломоуц. ун-та (Чехословакия) А. В. Исаченко к аспирантке Харьков. гос. ун-та Л. А. Быковой, 1959,

- 1960 гг.] / [предисл. и подгот. к печати Л. Р. Савченко] // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006 – № 727 : Філологія. – С. 247–252.
29. Теория А. А. Потебни в контексте научного диалога // Олександр Потебня : сучасний погляд : матеріали Потебнян. читань, присвяч. 170-річчю від дня народження фундатора Харків. філол. шк. – Харків, 2006. – С. 52–61.
30. Небытие не для него : Памяти В. М. Шевелева // Энтузиаст. – Х., 2007. – № 28. – С. 57.
31. Парадоксы журналистского образования в контексте современности // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 766 : Сер. Філологія. – Вип. 51. – С. 19–23.
32. Сказка про белого бычка // Полилог. Философия. Культурология : альм. Харьков. гос. акад. культуры / сост. Л. В. Стародубцева. – Х., 2007. – Вип. 4 : Перфоманс. – С. 88–91.
33. Русское отношение к вежливости : контексты употребления слов *вежливость*, *вежливый*, *вежливо* // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 152–156.
34. «Сеть» и язык // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальная коммуникация. – Симферополь, 2008. – Т. 21 (60), № 1. – С. 320–327.
35. [О проективном лексиконе Михаила Эпштейна «Дар слова»] : фрагм. докл. // Дар слова : проективный лексикон Михаила Эпштейна. – 2008. – 20 апр. (№ 209).
36. Модусы бытия и сознания в языке А. Платонова // Творчество А. Платонова : исслед. и материалы. – Санкт-Петербург, 2008. – Кн. 4. – С. 76–84.
37. Слова *творческий* и *креативный* как явления дискурсивной квазиосинонимии // Наук. зап. Луган. ун-ту ім. Т. Шевченка. Сер. : Філол. науки : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 8, т. 1. – С. 351–361.
38. Родной язык : чужой среди своих, иной среди других // CLASH magazine. – 2009. – № 8 (окт.). – С. 45–48.
39. Заметки о словах и смыслах // CLASH magazine. – 2009. – № 7 (сент.). – С. 66–67.
40. Язык и культура : Лингводидактические проблемы преподавания современной русистики // Проблемы использования, изучения и преподавания русского языка на Украине : (сб. докл. и сообщ. науч.-практ. конф.) / ХГТУСиА. – Х., 2011. – Вип. 5. – С. 234–242.
41. Мыслительная аттракция в интерпретационном пространстве творчества Н. В. Гоголя // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 12–19.
42. Языковая концептуализация ОБИДЫ : вариации на тему одной из работ И. И. Срезневского // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 84–90.

43. Критика как дискурсивная практика // Наук. зап. Луган. нац. ун-ту. Сер. : Філологічні науки. – 2013. – № 1 (37) : Дискурсологія : мова, культура, суспільство. – С. 142–160.
44. Методические указания по выполнению, оформлению и защите курсовых, дипломных и магистерских работ (для студентов специальности «Русский язык и литература» всех форм обучения) / Л. Р. Савченко, Е. В. Маслий ; ХНУ им. В. Н. Каразина. – Х., 2012. – 53 с.
45. Коннотативные смыслы узуальных слов в сопоставительном аспекте // Инновации и традиции в преподавании русского языка в вузе и школе : материалы IX междунар. науч.-практ. конф. / ХНУСА. – Х., 2014. – С. 88–92.
46. Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х. : ПАРК, 2015. – 184 с. : ил.
47. «Кому повем печаль мою...» // Неонила Бойко : мысль животворящая : сборник / сост. Л. Р. Савченко. – Х., 2015. – С. 51–57.
48. Русские VS Россияне : метаморфозы коннотативных смыслов // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 12–19.
49. Людмила Савченко: душа воспламененная : сб. науч. тр. / сост. Е. В. Маслий, А. В. Кардашова. – Х. : ХНУ В. Н. Каразина, 2018. – 352 с. : ил.
Зі змісту: Ч. 1. «Когда я перевоплощаюсь в слово...»: Работы Л. Р. Савченко. – С. 8–246.
50. Традиции и новаторство в лингвистической науке : сб. науч. тр. каф. рус. яз. филол. ф-та Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина второй половины XX – начала XXI вв. / сост. Л. Р. Савченко, Л. В. Педченко, Е. В. Чернцова. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2018. – В печати.

Литература о ней

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : ил.
С. 697: про Л. Р. Савченко.
2. Людмила Савченко : душа воспламененная : сб. науч. тр. / сост. Е. В. Маслий, А. В. Кардашова. – Х. : ХНУ В. Н. Каразина, 2018. – 352 с. : ил.
Зі змісту: Ч. 2. «Сотри случайные черты»: [воспоминания о Л. Р. Савченко ее коллег и учеников]. – С. 247–286; Ч. 3. Памяти Л. Р. Савченко : [ст. Г. М. Зельдовича «Композиция лирического стихотворения...»]. – С. 287–346; Библиография [Л. Р. Савченко / сост. С. Б. Глибицкая]. – 347–351.

Савчук Григорій Олегович

(12.11.1981 р. народж.)

Народився в м. Харкові. З 1988 р. до 1991 р. навчався в міській СШ № 126; з 1992 – у школі № 18, яку в 1998 р. закінчив із золотою медаллю.

1998 р. вступив до Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна) на відділення української мови та літератури філологічного факультету. 2002 р. отримав диплом бакалавра з відзнакою, 2003 р. закінчив університет із червоним дипломом магістра. Під час навчання був старостою групи. Протягом 2002 р. – головою Студентського

наукового товариства філологічного факультету.

2003 р. вступив до аспірантури кафедри історії української літератури. 2007 р. захистив кандидатську дисертацію «Поезія В. Стуса: художня семантика та структура (на матеріалі збірки «Палімпсести»)» (науковий керівник – проф. Ю. М. Безхутрий).

Із квітня до серпня 2006 р. працював лаборантом на кафедрі української, російської мов і прикладної лінгвістики Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Із вересня 2006 р. до червня 2007 р. – викладачем курсу «Ділова українська мова» на цій же кафедрі.

Із березня 2007 р. працює на кафедрі історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна посадах старшого викладача (2007), доцента (2011; звання – з 2013 р.).

Викладав (або викладає) такі навчальні дисципліни: «Історія української літератури ХХ ст.», «Теорія літератури», «Історія української літературно-наукової критики»; веде (чи вів) спецкурси: «Предметний світ поезії Василя Стуса», «Новітні тенденції в літературознавстві», «Літературне редагування»; наукові семінари: «Українське літературне шістдесятництво», «Українська лірика 70–80-х рр. ХХ ст.», «Українська харківська лірика».

Із 2011 р. й дотепер є куратором Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Наукові інтереси: проблеми дослідження лірики ХХ–ХХІ ст.

Праці

1. Молитва як релігійний концепт // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 37–42.
2. Рецепція міфологічних уявлень про слово і суб'єкт дії в структурі та семантиці українських замовлянь // 2001 – рік мов : людина, мова,

- комунікація, культура в світлі нової парадигми знань : Міжнар. студ. наук. конф., 1 лют. 2001 р. : тези доп. – Х., 2002. – С. 53–55.
3. Поезії-видіння у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2004. – № 632 : Сер. : Філологія. – Вип. 42. – С. 394–397.
 4. Золотий колір – «ікона» світла» у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 153–156.
 5. Мотив крові у збірці «Палімпсести» В. Стуса : семантична поліфонія // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 233–236.
 6. Мотив сонця у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Мова і культура : наук. щоріч. журн. – К., 2005. – Вип. 8. – Т. 4, ч. 1 : Художня література в контексті культури. – С. 303–310.
 7. Поезії-видіння у збірці «Палімпсести» Василя Стуса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 394–397.
 8. Творчість В. Стуса в оцінці українського літературознавства // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 72–75.
 9. Художня семантика вогню у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. – Ужгород, 2005. – Вип. 9 : Українська література в загальноєвропейському контексті : матеріали Міжнар. наук. конф., 10–12 верес. 2005 р., м. Ужгород. – С. 263–267.
 10. «Вихід у чорне» : чорний колір у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Актуальні проблеми слов'янської міфології : міжвуз. зб. наук. ст. – Київ ; Ніжин, 2006. – Вип. 11 : Лінгвістика і літературознавство. Ч. 2. – С. 324–331.
 11. Небесні кольори у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Молода нація : альманах. – К., 2006. – № 1. – С. 108–119.
 12. Предметний світ у семантичній структурі поезій зі збірки «Палімпсести» В. Стуса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 131–134.
 13. Білий колір як синонім і антипод чорного у збірці «Палімпсести» В. Стуса // Актуальні проблеми української літератури і фольклору. – 2008. – Вип. 12. – С. 295–302.
 14. Звільнена молитва В. Стуса // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 181–185.
 15. Творчість Василя Стуса : навч.-метод. посіб. для студентів філол. ф-ту (спеціальність – українська мова і література). – Х. : ХНУ ім. Каразіна, 2010. – 56 с.
 16. Енергетика крику в збірці «Палімпсести» В. Стуса // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – К., 2011. – Вип. 34. – С. 184–189.
 17. Сонце, радість і щастя в поетичному світі збірки І. Жиленко «Соло на сольфі» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 144–148.

18. Предметний світ поезії Василя Стуса : навч.-метод. посіб. для студентів філол. ф-ту (спеціальність – українська мова і література). – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 52 с.
19. Українські письменники ХХ–ХХІ ст. – вихованці університету // Харківський університет і українська культура : До 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна / ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; передм. В. С. Бакірова ; за ред. Ю. М. Безхутрого. – Х., 2015. – С. 135–154.

Література про нього

1. Савчук Григорій Олегович // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії української літератури. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/savchuk/savchuk.html.

Сагаровський Анатолій Ананійович

(8.09.1940 р. народж.)

Народився в с. Берестова Близнюківського району Харківської області. Після закінчення середньої школи імені Т. Г. Шевченка в м. Лозова Харківської області три роки працював у будівельно-монтажних організаціях м. Лозова.

1961–1966 рр. навчався на відділенні української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету.

Із 1965 р. по 2014 р. працював на кафедрі української мови ХДУ, обіймаючи посади старшого лаборанта (1965), викладача-погодинника (1966), викладача (1968), старшого викладача (1974), доцента (1991; звання – з 1995 р.).

1973–1974, 1976–1978 рр. навчався в аспірантурі кафедри української мови ХДУ. 1989 р. захистив кандидатську дисертацію «Фонетична і морфологічна системи українських говорів Белгородської області РРФСР».

Читав навчальні курси: «Українська діалектологія», «Історична граматика», «Практична стилістика й культура українського мовлення». Вів науковий семінар із діалектології.

Автор понад 80 наукових, методичних і лексикографічних праць із діалектології, культури мови, стилістики.

Брав і бере участь у різноманітних усеслов'янських, національних і регіональних діалектологічних проектах, добираючи матеріали до Атласу української мови, Загальнослов'янського лінгвістичного атласу, Лексичного атласу української мови. Працює над створенням Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини).

Наукові інтереси: діалектологія, діалектна лексикографія, історія мови, стилістика.

Основні праці

Повну бібліографію праць до 2010 р. див. у покажчику: Сагаровський Анатолій Ананійович – доцент Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : анот. біобібліогр. покажч. / уклад. К. В. Коротич, А. А. Сагаровський ; авт. вступ. ст. Л. І. Коломієць ; бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 28 с.

1. Вокалізм українських говірок Белгородської області // Вісн. Харків. ун-ту. – 1976. – № 140 : Деякі проблеми драматургії і поезії. – С. 73–80.
2. Говори української мови : (зб. текстів) / АН УРСР ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; [відп. ред. Т. В. Назарова]. – К. : Наук. думка, 1977. – 590 с.
С. 550–552, 553–554: записи текстів А. А. Сагаровського.
3. До питання про контакти різнодіалектних систем (на матеріалі словозміни українських говірок Белгородської області РРФСР) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183. Сер. : Філологія. – Вип. 12. – С. 26–31.
4. Із діалектного словотворення контактної території (українсько-російські паралелі сучасної Белгородщини) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217 : Поетика. Стиль. Лексикологія. – С. 29–33.
5. Із спостережень над словотворенням контактної території (на матеріалі українських і російських говірок Белгородщини) // XV Респ. діалектологічна нарада «Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапі» : тези доп. і повід. / АН УРСР, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні. – Житомир, 1983. – С. 69–71.
6. Плеоназм і тавтологія / Л. В. Веневцева, В. С. Калашник, О. К. Клименко, В. А. Маринчак, Є. П. Мартем'янова, Л. О. Полякова, А. А. Сагаровський, А. О. Свашенко // Мова і стиль газети : метод. рек. щодо поліпшення мовної культури періодичної преси Харківщини / Правління Харків. обл. організації Спілки журналістів УРСР ; Харків. держ. ун-т ; Філол. ф-т. – Х., 1985. – С. 14–23.
7. Позасистемні чинники і реалізація діалектних рис у багатоконтактних українських говорах Белгородщини // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272 : Спадщина О. О. Потебні і проблеми сучасної філологічної науки. – С. 85–91.
8. Українсько-російські взаємовпливи і мовлення учнів у школах багатоконтактної території // Вісн. Харків. ун-ту. – 1988. – № 327 : Лінгвістична спадщина Л. А. Булаховського і розвиток філологічної науки в Харківському університеті. – С. 57–62.
9. Фонетическая и морфологическая системы украинских говоров Белгородской области РСФСР : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02. «Языки народов СССР (украинский язык)». – Х., 1989. – 19 с.

10. Про деякі явища зі сфери фонетики в українських і російських говірках Белгородщини // Українська мова : історія і стилі / Харків. держ. ун-т. – Х., 1992. – С. 125–137.
11. Програма курсу сучасної української мови для аспірантів / В. С. Калашник, А. Д. Мельник, А. А. Сагаровський ; Харків. держ. ун-т. – Х. : ХДУ, 1993. – 9 с.
12. Уживання словосполучень із грекізмами й латинізмами в українському й російському мовленні // Взаимодействие украинского и русского языков на территории Украины и актуальные проблемы их исследования и преподавания : материалы I Ганичевских чтений / Полт. гос. пед. ин-т им. В. Г. Короленко. – Полтава, 1993. – Т. 2. – С. 73–76.
13. Ділова українська мова : навч. посіб. для юристів / Л. Г. Савченко, А. А. Сагаровський ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Нац. юрид. академія України, 1996. – 71 с.
14. Особливості мовленнєвих елементів «дитячої» сфери у слобожанських говорах / А. Сагаровський, О. Сітало // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку : зб. наук. пр., присвяч. пам'яті проф. С. П. Самійленка / Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 1996. – Ч. 2. – С. 54–56.
15. Слобожанські діалектні раритети // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку : зб. наук. праць, присвяч. пам'яті проф. С. П. Самійленка / Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 1996. – Ч. 2. – С. 50–53.
16. Ще раз про фрагмент східної межі українських говорів // III Міжнародний конгрес українців, 26–29 серпня 1996 р. : Мовознавство / Міжнар. асоціація українців. – Х., 1996. – С. 172–176.
17. Дещо про якість перекладних посібників // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : [Научные исследования, опыт, поиски : Харьков. сб. науч. тр.] / Харьков. гос. ун-т. – Х., 1997. – Вып. 1. – С. 30–31.
18. *Лер.*: Політологія : навч. посіб. для вузів / М. І. Сазонов, О. А. Фісун, В. І. Чигринов, І. О. Поліщук ; пер. Л. Венєвцева, І. Муромцев, А. Сагаровський. – Х. : Фоліо, 1998. – 735 с. : іл., табл.
19. Спроба Діалектного словника Харківщини // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова і сучасні гуманітарні науки. – С. 159–163.
20. Культура мови деяких новітніх гуманітарних посібників // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 491 : Сер. : Філологія : Традиції Харківської філологічної школи : До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 683–688.
21. Перспективи створення Діалектного словника Харківщини // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту. Сер. : Філологічні науки. – 2000. – № 4 (24). – С. 59–64.
22. Лексика Центральної Слобожанщини (Харківщини) як об'єкт словництва // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць / Ужгор. нац. ун-т. – Ужгород, 2001. – Вип. 4 : Українське і слов'янське мовознавство : міжнар. конф. на честь 80-річчя проф. Й. Дзєндзелівського. – С. 465–469.

23. Фрагмент діалектного словника Харківщини // Волинь-Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. Проблем / Ін-т укр. мови НАН України ; Північноукр. діалектол. центр Житомир. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка ; Житомир. іст.-філол. ін-т регіон. дослідж. – Житомир, 2001. – № 6. – С. 249–254.
24. Із досвіду укладання Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини) // Лінгвістика : зб. наук. праць. – Луганськ, 2003. – Вип. 1. – С. 114–121.
25. Неділові підручники з ділової мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 627. Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 234–238.
26. Діалектний словник індивідуума (фрагмент) / Анатолій Сагаровський, Оксана Іваштенко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. – Ужгород, 2005. – Вип. 8 : Зб. пам'яті проф. В. Добоша. – С. 108–120.
27. Із практики компонування Діалектного словника Харківщини // Волинь-Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. Проблем / Ін-т української мови НАН України ; Північноукр. діалектол. центр Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка ; Житомир. іст.-філол. ін-т регіон. дослідж. – Житомир, 2005. – № 14. – С. 179–187.
28. Метафора топосу : художній простір у прозі М. Хвильового // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 647 : Сер. : Філологія. – Вип. 43. – С. 117–121.
29. Українська діалектологія : фрагмент Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини) : навч.-метод. матеріали для студ. філол. ф-ту / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; [уклад. доц. А. А. Сагаровський]. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. – 56 с.
30. Чергова сторінка українського діалектного словника / А. А. Сагаровський, О. Іваштенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 29–32.
31. Видатному фразеологові на 70-ліття (В. Ужченко) // Служитель фразеологічної музи : зб. наук. ст. – Луганськ, 2006. – С. 5.
32. Діалектний словник Центральної Слобожанщини (Харківщини) : в 3 т. Т. 1 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006–2009. – Т. 1–3. – В електрон. вигляді.
Т. 1. – 2006. – 300 с.
Т. 2. – 2007. – 300 с.
Т. 3. – 2009. – 310 с.
33. Современный русско-украинский словарь = Сучасний російсько-український словник / А. Сагаровський, О. Іваштенко. – Х. : Сінтекс, 2006. – 1040 с.
34. Діалектний словник Слобожанщини : проблеми фонетичної коректності // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. / Ужгор. нац. ун-т ; НАН України ; Ін-т укр. мови. – Ужгород, 2008. – Вип. 12 : Укр. діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. – С. 176–178.

37. Антропогностеми у «Діалектному словнику Центральної Слобожанщини (Харківщини)» / А. А. Сагаровський, Н. В. Гречко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 169–174.
38. Методологія й методика укладання ідіодіалектного словника / А. Сагаровський, О. Івашченко // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 114–119.
35. Слово про вчителя й друга // Муромцев Ігор Вікторович – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. А. М. Нелюба, В. Д. Пономаренко. – Х., 2009. – С. 3–5.
36. Антропогностемика дотичних говірних територій / А. А. Сагаровський, А. І. Сєдих // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60. – Ч. 1. – С. 472–477.
37. Діаспорний острівець Лівобережнополіського діалекту на Воронезьчині // Волинь-Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. Проблем / Ін-т української мови НАН України ; Північноукр. діалектол. центр Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка ; Житомир. іст.-філол. ін-т регіон. дослідж. – Житомир, 2010. – № 22. – Т. 2. – С. 244–250.
38. До лексикографічного представлення говірок Центральної Слобожанщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Вип. 60. – Ч. 1. – С. 304–307.
39. Із фразеології центральнослобожанських говірок // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2010. – Вип. 3 (21). – Ч. 1. – С. 200–206.
40. Реалізація способів словотвору в антропогностичній лексиці Центральної й Східної Слобожанщини / А. А. Сагаровський, А. І. Сєдих // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2010. – Вип. 3 (21). – Ч. 1. – С. 113–119.
41. Матеріали до Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини) : у 2 вип. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011–2013.
Вип. 1. – 2011. – 296 с.
Вип. 2. – 2013. – 309 с.
42. Напівдорозі створення діалектного словника Харківщини : (До 90-річчя професора Й. О. Дзензелівського) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 7–11.
43. Професійні елементи у фразеологічному ідіодіалекті // Лінгвістика : зб. наук. пр. – Луганськ, 2011. – Вип. 3, ч. 1. – С. 140–146.
44. Реальна можливість укласти Фразеологічний словник Центральної Слобожанщини // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 243–248.
45. Українська діалектологія : навч. посіб. / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 124 с.
46. З астрономічної лексики центральнослобожанських говірок // Культурна спадщина Слобожанщини : зб. наук. ст. – Х., 2012. – Число 26. – С. 168–173.

47. Морфологічні «страждання» діалектного лексикографа (іменник) // Волинь – Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. Проблем ; ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2013. – № 24. – С. 87–101.
48. Із незабутніх // Волинь – Житомирщина : іст.-філол. зб. з регіон. Проблем ; ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2013. – № 24. – С. 288–292.
49. Матеріали до Фразеологічного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини). – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 226 с.
50. Талановита, неповторна, скромна : [до 90-річчя з дня народж. Є. Ф. Широкоград] // Культурна спадщина Слобожанщини : зб. наук. ст. – Х., 2019. – Число 41. – С. 7–10.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 586, 696: про А. А. Сагаровського.
2. Немилюста Ю. Діалект – душа народу : [Проект «Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини)», що отримав грант Фонду фундаментальних, прикладних і пошукових науково-дослідних робіт ХНУ ім. В. Н. Каразіна : Бесіда з доц. кафедри української мови філол. ф-ту А. А. Сагаровським, проф. Ю. М. Безхутрим, проф. В. С. Калашником] / [бесіду вела Ю. Немилюста] // Харків. ун-т. – 2006. – 3 жовт.
3. Немилюста Ю. Вагомий внесок у лінгвістичну науку : [Бесіда з доц. кафедри української мови філол. ф-ту А. А. Сагаровським, упорядником «Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини)»] / [бесіду вела Ю. Немилюста] // Харків. ун-т. – 2007. – 18 верес.
4. Сагаровський Анатолій Ананійович – доцент Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : анот. біобібліогр. покажч. / уклад. К. В. Коротич, А. А. Сагаровський ; авт. вступ. ст. Л. І. Коломієць ; бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 28 с.
5. Василець Т. «Дорожу часом» : А. А. Сагаровський – доцент кафедри української мови / Т. Василець [та ін. підгот. сторінку] // Харків. ун-т. – 2012. – 3 січ., з фот.
6. Зеленина Е. Каждый из нас в душе – краевед : [о торжеств. пленуме Нац. союза краеведов Украины] // Время. – 2012. – 6 июня.
Доцент кафедри української мови А. А. Сагаровський презентував перший випуск матеріалів до книги «Матеріали до Діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини)».
7. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 108–109: про дослідження А. А. Сагаровського.

8. Сагаровський Анатолій Ананійович // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/sagarovsky/sagarovsky.html.

Сальников Віктор Дмитрович

(13.10.1935–14.06.2019)

Народився у с. Голищино Кирсанівського району Тамбовської області в селянській родині. В 1943 р. почав навчання у Голищинській семирічній школі. В 1949 р. родина переїхала до м. Мічурінськ, де він продовжив навчання у чоловічій середній школі № 60 Московсько-Рязанської залізниці. Закінчивши її в 1953 р., переїхав до Харкова.

Свою трудову діяльність почав завідувачем клубу с. Гіївка Зміївського району Харківської області (під Люботином), а в грудні 1953 р. був переведений на посаду завідувача відділом кадрів і оргпраці Харківського райкому

ЛКСМ України.

1954 р. вступив на заочне відділення філологічного факультету Харківського державного університету. Того ж року був призваний до лав Радянської Армії. Служив в авіації. 1957 р. демобілізувався та продовжив навчання в університеті, який закінчив 1963 р. Рік працював завідуючим клубом у с. Безлюдівка Харківського району Харківської області. 1958–1961 рр. працював інструктором Харківського райкому комсомолу. З 1961 по 1969 рр. – у Харківській районній заочній середній школі вчителем російської мови та літератури і завідуючим навчально-консультаційним пунктом (з 1966 р. – завідувач на правах завуча). 1969–1972 рр. – інструктор відділу пропаганди та агітації Червонозаводського райкому Компартії України.

З 1972 по 2007 рр. працював у ХДУ на посадах: викладача (1972) кафедри історії російської літератури ХДУ; викладача (1977), старшого викладача (1979) кафедри методики викладання мови та літератури ХДУ (у 1987 р. кафедру приєднано до кафедри загального та прикладного мовознавства). З 1977 по 1981 рр. – заступник декана філологічного факультету ХДУ.

1976 р. пройшов стажування у НДІ змісту та методів навчання Академії педагогічних наук СРСР.

1981–1983 рр. був у відрядженні в Інституті славістики (м. Грац, Австрія), де читав курс методики викладання російської мови.

Читав курси: «История русской литературы начала XX века», «История русской советской литературы», «Методика преподавания литературы в средней

школе»; спецкурси «Учебники литературы для средней школы и методика их использования в учебном процессе», «Организация учебно-воспитательного процесса в школе», вів науковий семінар «Методические основы школьного анализа художественного произведения».

Керував педагогічною практикою студентів. Вів велику громадську роботу.

Нагороджений медаллю «За доблестный труд», Грамотою Міністерства освіти УРСР, Грамотою Харківського університету.

Праці

1. Методические указания по русской литературе для слушателей подготовительных курсов. – Х. : Ротапринт, 1974. – 6 с.
2. Учебный план для студентов 1 курса филологического факультета (заочная форма обучения) : Специальность – русский язык и литература / ХГУ ; отв. за вып. В. Д. Сальников. – Х., 1978. – 37 с.
3. Программа, инструкции и методические указания по организации и проведению педагогической практики студентов филологического факультета Харьковского государственного университета имени А. М. Горького / ХГУ ; И. С. Баций, Л. В. Дорогань, П. Я. Корж, В. Д. Сальников. – Х., 1979. – 18 с.
4. Учебный план для студентов 1 курса филологического факультета (заочная форма обучения) : Специальность – украинская мова та література / ХДУ ; відп. за вип. В. Д. Сальников. – Х., 1979. – 27 с.
5. К вопросу об учебниках литературы для старших классов средней школы и методике их использования // Вісн. Харків. ун-ту. – 1981. – № 217. – С. 62–68.
6. К вопросу о терминологическом составе методики преподавания литературы // Тезисы докл. респ. науч.-метод. конф. «Совершенствование форм учебных занятий со студентами по методике школьного предмета в университете». – Донецк, 1988.*
7. Разом з виборцями : інтерв'ю з депутатом / інтерв'ю взяв Б. Анатольєв // Соц. Харківщина. – 1990. – 1 трав.
8. Дидактический анализ художественных произведений в школе // Проблемы преподавания литературы по новым программам : материалы науч.-практ. конф. / Тамбов. обл. ин-т повышения квалификации работников образования. – Тамбов, 1997.*

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.] ; худож.-оформлювач: І. В. Осипов. — Х. : Фоліо, 2004. — 750 с. : іл.
С. 698: про В. Д. Сальникова.

Самарін Михайло Павлович

(18.09.1885–30.09.1956)

Народився в м. Самара (РФ) в родині залізничника. Закінчив гімназію у Санкт-Петербурзі (1904). Навчався спочатку у Петербурзькому університеті.

1910 р. переїхав до Харкова. Закінчив слов'яно-російське відділення філологічного факультету Харківського університету (1913). 1913–1919 рр. викладав російську мову та літературу у різних гімназіях Харкова (чоловічій гімназії 2-ї групи викладачів, приватній чоловічій гімназії групи викладачів 3-ї чоловічої гімназії, жіночій гімназії Покровської та Ільшової, музичному училищі) та на Вищих жіночих курсах. Влітку 1919 р. працював у Харківському відділі пропаганди армії А. І. Денікіна.

Восени 1919 р. виїхав із Харкова до Ростова-на-Дону, де з квітня 1920 р. по червень 1921 р. читав лекції в Донському археологічному інституті.

1921 р. повернувся до Харкова. 1921–1930 рр. викладав історію російської літератури в Харківському інституті народної освіти, 1930–1933 рр. – у Харківському педагогічному інституті професійної освіти. Одночасно в 1922–1929 рр. був викладачем російської мови на робітничому факультеті Харківського технологічного інституту.

Із 1933 р. працював у Харківському державному університеті. Із 1937 р. – професор кафедри літературознавства (секція російської літератури).

Одночасно з 1938 р. викладав у Харківському педагогічному інституті.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) перебував в окупованому Харкові та Харківській області (1941–1943). Із серпня 1942 р. по серпень 1943 р. працював консультантом-бібліографом у Центральній науковій бібліотеці Харківського університету.

1943–1946 рр. – старший викладач, (у 1943 р. в. о. завідувача) кафедри історії російської літератури ХДУ. Одночасно продовжив працювати на посаді старшого викладача кафедри російської літератури Харківського педінституту.

Кандидатська праця була написана, але втрачена під час евакуації.

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: історія російської літератури, історія зарубіжної літератури.

Праці

1. Ученические журналы : [докл., чит. 28 янв. 1916 г. в Пед. отд. Ист-филол. о-ва при Харьков. ун-те]. – Х. : Печат. дело, 1916. – 21 с.
2. О творчестве В. Г. Короленко // Внешкольное просвещение = Позашкільна освіта. – 1918. – № 2. – С. 4–14.
3. Тема страсти у Тургенева // Творческий путь Тургенева : сб. ст. / под ред. Н. Л. Бродского. – Пг., 1923. – С. 126–134.
4. Революция 1905 г. : Предпосылки, этапы, итоги / Д. С. Садынский, М. П. Самарин. – Курск : Сов. деревня, 1925. – [2], IV, 511 с.

5. Бібліографічний покажчик з української й російської мови й літератури для масової школи профосвіти / за ред. проф. А. Машкіна, участь брали Л. Булаховський, Є. Кагаров, В. Кучмий, К. Німчинов, О. Патокова, М. Самарін. – Х., 1926. – 59 с.
6. Борис Дмитриевич Гринченко // Под тихими вербами / Б. Д. Гринченко. – Х., 1927. – С. 5–22.
7. Из маргиналий к «Евгению Онегину» : (Место и роль сна Татьяны в композиции «Евгения Онегина» // Наук. зап. наук.-дослід. катедри укр. культури. – Х., 1927. – № 6. – С. 307–314.
8. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 11. – С. 275–276. – Рец. на кн.: Літературний альманах «Плуг». 36. 3. – Х. : ДВУ, 1927. – 548 с.
9. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 11. – С. 282–283. – Рец. на кн.: Чабанський вік / С. Божко. – Х. : ДВУ, 1927. – 184 с.
10. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1927. – № 4. – С. 257–258. – Рец. на кн.: Під тихими вербами : повість / Б. Грінченко. – Х. : ДВУ, 1927. – 269 с.
11. Думки про Льва Толстого // Всесвіт. – 1928. – № 37. – С. 1, 8, 11 : фот.
12. Володимир Володимирович Маяковський (1894–1930) // Літ. архів. – 1930. – № 1–2. – С. 266–273.
13. Русский язык. Пятый год обучения / сост. А. Феоктистов, А. Финкель, М. Самарин. – Х. : Госиздат Украины, 1930. – 110 с.
14. Русский язык. Шестой год обучения / сост. А. Петренко, А. Финкель, М. Самарин. – Х. : Госиздат Украины, 1930. – 90, [2] с.
15. Учебник русского языка для школ с русским языком преподавания. Пятый год / сост. А. Феоктистов, А. Финкель, М. Самарин. – Х. : Радян. шк., 1931. – 92 с.
16. Максим Горький : До сорокалітнього ювілею літературної діяльності // Рад. літ. – 1933. – № 1. – С. 212–218.
17. Великий російський письменник : 55 років з дня смерті І. С. Тургенєва // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 3 верес.
18. Чорновики «Онегина» : Замітки про чорновики III і IV глав роману // Літ. журн. – 1937. – № 1. – С. 127–130.
19. Восьмая глава «Евгения Онегина» // Науч. зап. Харьков. пед. ин-та. – 1941. – № 1.*
20. К вопросу об изучении романа Гончарова «Обломов» в средней школе // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін.-ту ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1947. – Т. 10. – С. 105–119.

Література про нього

1. Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / упоряд., передм. В. Ю. Іващенко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 431 с.
С. 29, 34, 76, 129–130, 143, 411: про М. П. Самаріна.

Самарін Роман Михайлович

(13.(26).10.1911–28.01.1974)

Народився в Харкові в родині вчителя російської мови М. П. Самаріна. Закінчив Харківський педагогічний інститут професійної освіти (1933). Із 1931 р. викладав російську, українську та німецьку мови в Харківському книжковому технікумі та в Харківському робітничому університеті.

Із 1933 р. працював на кафедрі зарубіжної літератури Харківського університету. 1940 р. захистив кандидатську дисертацію «“Трагические поэмы” Агриппы д’Обинье».

Під час війни, у 1941–1943 рр., знаходився в евакуації, викладав історію зарубіжної літератури в Томському університеті.

Із 1944 р. працював у Московському університеті: завідувачем кафедри зарубіжної літератури (1947–1974), деканом філологічного факультету (1956–1961). 1948 р. захистив докторську дисертацію «Творческий путь Дж. Мильтона».

Одночасно завідував відділом історії зарубіжної літератури Інституту світової літератури ім. Максима Горького АН СРСР (1953–1974). Член-кореспондент Академії мистецтв НДР (з 1965).

Автор підручників з історії зарубіжної літератури, монографій про творчість Дж. Мільтона та В. Шекспіра, статей про творчість О. Бальзака, Й. В. Гете, В. Гюго, Т. Драйзера та ін.

Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Прапор праці» (Німецька Демократична Республіка).

Помер у Москві.

Наукові інтереси: історія зарубіжної літератури (зокрема англійської, німецької та французької).

Праці

1. Таємниця імперіалістичної війни : Війна 1914–1918 рр., готування нових воєн і інтервенції проти СРСР в західноєвроп. літ. / Д. Галушко, Р. Самарін // Черв. шлях. – 1935. – № 8. – С. 159–190.
2. Едуард Багрицький : [до 4-ї річниці з дня смерті] // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 16 лют.
3. Анрі Барбюс : (До 65-річчя з дня народження) // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 17 трав.
4. В. Г. Белінський : (90 років з дня смерті) // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 6 черв.
5. Валерій Яковлевич Брюсов (1874–1924) // Красное знамя. – 1938. – 14 дек.

6. Великий російський письменник : 55 років з дня смерті І. С. Тургенєва // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 3 верес.
7. В. М. Гаршин : (До 50-річчя з дня смерті) // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 5 квіт.
8. Гі де Мопассан // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 6 лип.
9. Класик соціалістичної літератури [О. М. Горький] // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 28 серп.
10. В. Г. Короленко // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 27 лип.
11. Владимир Владимирович Маяковский : К 45-летию со дня рождения // Красное знамя. – 1938. – 20 июля.
12. М. П. Огарьов : 125 років з дня народження // Соціаліст. Харківщина. – 1938. – 8 лют.
13. «Трагические поэмы» Агриппы д'Обинье : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1940. – 169, 4 с.
14. «Трагические поэмы» А. д'Обинье на фоне публицистики его эпохи // Наук. зап. Укр. комуніст. ін-ту журналістики. – 1940. – Т. 1. – С. 105–126.
15. Аналіз «Трагічних поем» Агриппи д'Обіньє // Наук. зап. Харків. держ. пед. ін-ту інозем. мов. – 1941. – Т. 2. – С. 157–182.
16. Ранняя поэзия Мильтона // Тр. Воен. Ин-та иностр. языков. – 1946. – № 2. – С. 117–138.
17. Трагедия «Самсон-борец», ее место и значение в творчестве Мильтона // Доклады и сообщения филологического факультета МГУ. – 1946. – Вып. 1. – С. 46–48.
18. Творчество Дж. Мильтона в оценке Пушкина // Доклады и сообщения филологического факультета МГУ. – 1948. – Вып. 6. – С. 62–70.
19. Творчество Дж. Мильтона в оценке В. Г. Белинского // Белинский, историк и теоретик литературы : сб. ст. / АН СССР, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – М. ; Л., 1949. – С. 424–434.
20. Теодор Агриппа д'Обинье (1552–1630) // Трагические поэмы. Мемуары / А. д'Обинье. – М., 1949. – С. 3–22.
21. Бальзак и французское рабочее движение 30–40-х гг. XIX в. // Учен. зап. Ин-та мировой лит. им. А. М. Горького. – 1952. – Т. 1. – С. 325–348.
22. Теодор Драйзер в борьбе против американского империализма / Я. Засурский, Р. Самарин. – М. : Изд-во МГУ, 1952. – 111 с.
23. Курс лекций по истории зарубежных литератур XVII века / Ю. Б. Виппер, Р. М. Самарин. – М. : Изд-во МГУ, 1954. – 816 с.
24. М. М. Морозов // Избранные статьи и переводы / М. М. Морозов. – М., 1954. – С. 3–18.
25. О дрезденском варианте «Заговор Фиеско в Генуе» : К творческой истории пьесы Ф. Шиллера // Театр. – 1955. – № 7. – С. 137–138.
26. Шиллер в оценке передовой русской критики // Изв. АН СССР. Отд. лит. и яз. – 1955. – Т. 14, вып. 2. – С. 136–145.

27. К проблеме реализма в западноевропейских литературах эпохи Возрождения / АН СССР, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – М., 1957. – 29 с.
То же // *Вопр. лит.* – 1957. – № 5. – С. 40–62.
28. Письма Шиллера // Собрание сочинений : в 7 т. / Ф. Шиллер. – М., 1957. – Т. 7. – С. 613–637.
29. Зарубежная литература первой половины XIX в. в оценке В. Г. Белинского. – М. : Изд-во АН СССР, 1958. – 70 с.
30. История зарубежной литературы XVII века / С. Д. Артамонов, Р. М. Самарин. – М. : Учпедгиз, 1958. – 144 с.
31. Джон Мильтон и споры о нем // *Вопр. лит.* – 1959. – № 1. – С. 155–172.
32. О современном состоянии сравнительного изучения литератур в зарубежной науке. – М. : Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького АН СССР, 1959. – 39 с.
33. Джек Лондон // Собрание сочинений / Джек Лондон. – М., 1961. – Т. 1. – С. 3–36.
34. Вступительная статья // Основные течения американской мысли : в 3 т. : пер. с англ. / В. Л. Паррингтон. – М., 1962. – Т. 1 : Система взглядов колониального периода. – С. 5–30.
35. Проблемы гуманизма в современной литературе капиталистических стран. – М. : Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького АН СССР, 1962. – 47 с.
36. История зарубежной литературы XVIII века / С. Д. Артамонов, Р. М. Самарин. – 2-е изд. – М. : Учпедгиз, 1963. – 368 с.
37. М. М. Морозов // Статьи о Шекспире / М. Морозов. – М., 1964. – С. 3–22.
38. Пример Луначарского // *Иностран. лит.* – 1964. – № 2. – С. 198–207.
39. Проблема натурализма в литературе США и развитие американского романа на рубеже XIX–XX веков // Проблемы истории литературы США / АН СССР, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – М., 1964. – С. 287–346.
40. Реализм Шекспира. – М. : Наука, 1964. – 189 с.
41. Творчество Джона Мильтона. – М. : Изд-во МГУ, 1964. – 485 с.
42. Эстетическая проблема Бехера. – М., 1964. – 30 с.
43. Концепция мировой литературы Горького. – М. : Высш. шк., 1965. – 59 с. – (Современная зарубежная литература).
44. Октябрьская революция и зарубежный литературный процесс. – М. : Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького АН СССР, 1967. – 18 с.
45. М. Горький и мировой литературный процесс / Р. М. Самарин, Л. М. Юрьева. – М. : Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького АН СССР, 1968. – 60 с.
46. Проблема реализма в западноевропейских литературах XVII в. // XVII век в мировом литературном развитии / АН СССР, Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – М., 1969. – С. 61–83.
47. Эпопея в литературах социалистического реализма : [доклад]. – М. : [Б. и.], 1972. – 32 с.
48. «...Этот честный метод...» : (К истории реализма в западноевропейских литературах). – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1974. – 253 с.
49. Зарубежная литература : учеб. пособие для филол. спец. вузов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1978. – 463 с., портр.

50. Зарубежная литература : учеб. пособие для филол. спец. вузов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1987. – 366 с.

Література про нього

1. Рожновский С. В. Профессор Р. М. Самарин : (к 50-летию со дня рождения) / С. В. Рожновский // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 7, Филология, журналистика. – 1962. – № 1. – С. 95–96.
2. Николукин А. Н. Самарин Роман Михайлович / А. Н. Николукин // Краткая литературная энциклопедия. – М., 1971. – Т. 6. – Стб. 634.
3. Роман Михайлович Самарин : некролог // Филол. науки. – 1974. – № 3. – С. 112.
4. Роман Михайлович Самарин // Зарубежная литература / Р. М. Самарин. – М., 1987. – С. 358–359.
5. Самарин Роман Михайлович // Летопись Московского университета : в 3 т. / авт.-сост. Е. В. Ильченко. – М., 2004. – Т. 2. – С. 59.
6. Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців / упоряд., передмова В. Ю. Іващенко. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. – 431 с.
С. 12, 76–77, 110, 129–130, 143–144, 411: про Р. М. Самаріна.
7. Самарин Роман Михайлович // Википедия. – Режим доступа : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD_%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.
8. Самарин Роман Михайлович // Летопись Московского университета. – Режим доступа : <http://letopis.msu.ru/peoples/3721>.

Свашенко (Євтушенко) Алла Олександрівна
(10.05.1937 – 23.11.2005)

Народилась в с. Деркачі (тепер м. Дергачі) Харківської області. 1944–1954 рр. навчалася в Деркачівській середній школі № 1.

1954–1959 рр. навчалася на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила з відзнакою.

Працювала вчителем української мови та літератури в Чугуївській восьмирічній школі № 3 (Харківська обл.) (1959–1961), в Дергачівській середній школі-інтернаті (1961–1962).

1962–1965 рр. навчалася в аспірантурі кафедри української мови ХДУ. 1968 р. захистила кандидатську дисертацію «Мова “Кролевецької ратушної книги” другої половини XVII – першої половини XVIII ст. (фонетика, морфологія)».

Із 1965 р. по 1984 р. працювала на кафедрі української мови Харківського державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди (пройшла шлях від асистента до доцента).

Із 1984 р. до кінця життя працювала на кафедрі української мови ХДУ (зараз – ХНУ ім. В. Н. Каразіна) на посадах доцента (1984), професора (1997).

У ХДУ підготувала й читала курси морфеміки та словотвору, спецкурси, зокрема «Лінгвістичний аналіз тексту (у школі та вузі)», вела науковий семінар з історичної лексикології, працювала з аспірантами й пошукачами. В обох вишах (університеті та педінституті) викладала історичну граматику, морфологію, синтаксис української мови, керувала педпрактикою, вела заняття з виразного читання.

За сумісництвом читала лекції на курсах підвищення кваліфікації вчителів і в Інституті вдосконалення вчителів.

Збирала матеріал за планами Загальнослов'янського лексичного атласу. Неодноразово брала участь у міжнародних конгресах білорусистів, виступала на міжнародних конференціях у Росії, Польщі. На замовлення польських колег збирала матеріал до «Atlasu słowiańskiego zoonimicznego».

Автор понад 200 публікацій. Серед них багато підручників української мови та методичних матеріалів для початкової школи.

Підготувала двох кандидатів наук.

Нагороджена знаком «Відмінник народної освіти», дипломом I ступеня лауреата конкурсу ХНУ (2000).

Наукові інтереси: історія української мови, дериватологія, антропоніміка, методика викладання української мови.

Основні праці

Повну біобібліографію до 2007 р. див. у покажчику: Алла Олександрівна Свашенко – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. О. М. Геращенко, Т. І. Кривно ; вступ. ст. О. М. Геращенко. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 44 с.

1. Знайомство з професійною і діалектною лексикою // Укр. мова і літ. в шк. – 1962. – № 8. – С. 62–64.
2. Глагольные формы в «Кролевецкой ратушной книге» XVII – первой половины XVIII века // Вестн. Харьков. ун-та. – 1965. – № 12 : Сер. филол. – Вып. 2. – С. 66–72.
3. Фонетичні особливості мови актових книг Кролевецького міського уряду XVII–XVIII ст. у порівнянні з сучасними говорами (вокалізм) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 108–115.
4. Язык «Кролевецкой ратушной книги» второй половины XVII – первой половины XVIII ст. : (Фонетика, морфология) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1968. – 19 с.
5. Вивчення омонімів // Укр. мова і літ. в шк. – 1971. – № 1. – С. 78–80.
6. Ознакомлення з професійною і діалектною лексикою // Укр. мова і літ. в шк. – 1972. – № 8. – С. 62–64.
7. Деякі психологічні питання навчання українській мові в російській школі / Н. О. Воскресенська, А. О. Свашенко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 91 : Психологія. – Вип. 6. – С. 65–68.
8. Цікаві завдання і вправи з лексики // Укр. мова і літ. в шк. – 1973. – № 4. – С. 54–59.
9. Ознакомлення четвертокласників із багатозначними словами // Укр. мова і літ. в шк. – 1974. – № 12. – С. 53–54.
10. Проблемне вивчення відмінювання іменників української мови у 3-му класі шкіл з російською мовою навчання / Н. О. Воскресенська, А. О. Свашенко // Педагогіка і методика початкової освіти : респ. наук.-метод. зб. – К., 1975. – Вип. 10. – С. 58–65.
11. Лінгвістичні вечори і ранки в школі : метод. рек. вчителям укр. мови / В. П. Андрусенко, Л. С. Загребельна, А. О. Свашенко. – Х. : Вид-во Харків. держ. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди, 1980. – 38 с.
12. Экспериментальное определение места формирования языковых навыков автора анонимного документа (на материале украинской письменной речи). Ст. 1. Юго-восточное наречие / С. М. Вул, А. А. Свашенко // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1983. – № 27. – С. 51–54.
13. Исследование украинской письменной речи в целях решения вопросов установления места формирования языковых навыков автора документа / С. М. Вул, А. А. Свашенко // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1984. – № 28. – С. 67–72 ; № 29. – С. 88–95.

14. Мовні ранки в школі / Л. С. Загребельна, А. О. Свашенко // Укр. мова і літ. в школі. – 1984. – № 12. – С. 43–54.
15. Экспериментальное исследование украинской письменной речи в целях решения вопросов о месте формирования языковых навыков автора документа / С. М. Вул, А. А. Свашенко // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1984. – Вып. 29. – С. 88–94.
16. Языковые нарушения в русской письменной речи, обусловленные воздействием украинского языка // Вопросы судебно-автороведческой диагностической экспертизы : сб. ст. – К., 1984. – С. 29–78.
17. З історії термінів періодики // Укр. мова і літ. в шк. – 1985. – № 10. – С. 62–64.
18. Перифрази та їх стилістичні функції в поезії І. Я. Франка // Укр. мовознавство. – 1985. – Вип. 13. – С. 116–121.
19. Позакласна робота з фразеології // Укр. мова і літ. в шк. – 1986. – № 6. – С. 51–60.
20. Мовні ранки у початкових класах : метод. рек. / А. О. Свашенко, Н. О. Воскресенська / Харків. держ. пед. ін-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 1987. – 48 с.
21. Римовані загадки : [На допомогу вчителю] // Укр. мова і літ. в шк. – 1987. – № 11. – С. 71–76.
22. Методика викладання української мови : посіб. для педучилищ / М. С. Вакуленко, Л. О. Варзацька, Н. О. Воскресенська, С. І. Дорошенко, О. І. Мельничайко, А. О. Свашенко [та ін.] ; за ред. С. І. Дорошенка. – К. : Вища шк., 1989. – 90 с.
2-ге вид., допов., під назвою: Методика викладання української мови в школі : посіб. для учнів педучилищ і студентів пед. ін-тів. – 1992. – 188 с.
23. Про деякі непродуктивні типи творення іменників у східнослов'янських мовах // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329 : Деякі проблеми сучас. шевченкознавства. – С. 69–75.
24. Самоучитель украинского языка / Ю. А. Исиченко, В. С. Калашник, А. О. Свашенко. – К. : Вища шк., 1989. – 278 с.
2-е изд., перераб. и доп. – 1990. – 284 с.
3-е изд., перераб. и доп. – 1993. – 286 с.
25. В країну знань велику путь долай уперто, друже! : цикл фразеол. ранків для учнів 5–6 кл. «У країні фразеології» та «Історії живі сліди». – К., 1991. – 34 с. – (Уроки з народознавства).
26. З історії термінів образотворчого мистецтва (митець, мистецтво, картина) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучас. рад. літературознавства і мовознавства. – С. 99–105.
27. Особливості вивчення правопису відмінкових форм іменників у школах з російською мовою навчання // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 9. – С. 14–18.
28. Русско-украинский разговорник / В. С. Калашник, А. Я. Опришко, А. А. Свашенко. – К. : Вища шк., 1991. – 236 с.
2-ге вид. – 1992. – 217 с.

29. Аб крыніцах беларускіх антрапонімаў // Беларуская лінгвістыка. – Мінск, 1992. – № 152. – С. 51–58.
30. Білоруські прізвішча, утворені лексико-семантичным способом // Українська мова : історія і стилі : зб. праць співробіт. кафедри укр. мови ХДУ. – Х., 1992. – С. 106–121.
31. З історії термінів образотворчого мистецтва (лексми на позначення поняття «портрет» в українській мові) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1992. – № 376 : Теоретичні проблеми літературознавства та мовознавства на сучасному етапі. – С. 53–57.
32. Адносна некоторых крыніц беларускіх антрапонімаў // Беларуская лінгвістыка. – Мінск, 1993. – Вып. 42. – С. 57–62.
33. Мандрівка в країну «Етимологія» : сценарії мовних ранків для школярів 4–5 кл. – К., 1993. – 30 с.
34. Значення «Історичного словника українського языка» для дослідження етимології українських та білоруських антропонімів // Українська історична та діалектна лексика : зб. наук. пр. / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1996. – Вип. 3. – С. 115–122.
35. Зоонімія Слобожанщини // Rozprawy Slawistyczne, 11: Systemy zoonimiczne w językach słowiańskich / pod. red. Stefana Warchoła. – Lublin, 1996. – С. 133–146.
36. Рідної мови скарби : сценарії шкільних свят з укр. мови для учнів 2–6 кл. – Х. : Світ дитинства, 1996. – 159 с.
37. Із спостережень над іменниковою парадигмою рукописних Кролевецьких ратушних книг XVII–XVIII століть // Зап. Наук. т-ва ім. Шевченка. – Львів, 1997. – Т. 234 : Праці філол. секції. – С. 281–296.
38. Фразеологічний брейн-ринг як різновид позакласної роботи з української мови // Джерело педагогічної майстерності : Укр. мова і літ. : метод. бюл. – Х., 1997. – Вип. 2 (18). – С. 40–45.
39. Аб крыніцах «цёмных» беларускіх антрапонімаў // Беларуская лінгвістыка. – Мінск, 1998. – Вып. 48. – С. 51–58.
40. Антропонімія Слобожанщини в XVII ст. // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 408 : Актуальні питання сучасної філології. – С. 4–10.
41. Українські екзотизми в болгарських перекладах «Кобзаря» Т. Г. Шевченка // Слово про Шевченка : [збірник] / відп. за вип. Ю. М. Безхутрий. – Х., 1998. – С. 107–114.
42. Глумачний словник лексичних труднощів (для учнів 1–3 класів загальноосвіт. шкіл) / Н. О. Воскресенська, А. О. Свашенко, К. О. Воскресенська. – Х. : Логос, 1999. – 176 с.
43. Етимологічний аналіз як засіб підвищення пізнавальних інтересів та грамотності учнів / Н. Воскресенська, А. Свашенко // Рідні джерела. – К., 2000. – № 4. – С. 18–22.
44. Люби і знай свій рідний край : (сценарій етимол. ранку) / А. Свашенко, Н. Воскресенська // Рідні джерела. – К., 2000. – № 3. – С. 10–13.

45. Етимологічна подорож по ріках України / Н. Воскресенська, А. Свашенко // Рідні джерела. – К., 2002. – № 1. – С. 40–44.
46. Антропонімія старої Лохвиччини // Українська історична та діалектна лексика : зб. наук. пр. / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2003. – Вип. 4. – С. 309–317.
47. Промінець : Супутник букваря «Сонечко» / Н. О. Воскресенська, А. О. Свашенко. – Х. : Логос, 2003. – 96 с.
Те саме. – Х. : СПДФО Бурдов, 2004. – 96 с.
48. Семантичні зміни польських запозичень в українській мові (на матеріалі пам'яток XVI–XVIII ст. та сучасної мови) // Język ukraiński : współczesność – historia / Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. – 2003. – С. 203–214.
49. Рукописна «Кролевецька ратушна книга» XVII–XVIII століть // До джерел : зб. наук. пр. на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя : у 2 т. – К. ; Львів, 2004. – Т. 1. – С. 379–393.
50. Мови рідної скарби : сценарії шкільних свят з укр. мови для учнів 2–6 кл. – 2-е вид., випр. і допов. – Х. : Світ дитинства, 2006. – 157 с.

Література про неї

1. Неординарна особистість : [А. О. Свашенко – дитяча поетеса] // Харків. ун-т. – 1997. – 27 трав., з фот.
2. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
Про А. О. Свашенко див. «Іменний покажчик».
3. А. О. Свашенко : [некролог] // Харків. ун-т. – 2005. – 6 груд., з фот.
4. Захарків О. Світла пам'ять, і любов, і шана : [пам'яті А. О. Свашенко] / О. Захарків // Просвіта. – 2006. – № 11 (298), листоп.
5. Алла Олександрівна Свашенко – професор Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. покажч. / уклад. О. М. Геращенко, Т. І. Кревно ; вступ. ст. О. М. Геращенко ; наук. ред. В. С. Калашник ; бібліогр. ред. Ю. Ю. Полякова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 44 с.
6. 70 років від дня народження Алли Олександрівни Свашенко // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 212 з фот.
7. Свашенко Алла Олександрівна // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – С. 264 з фот.
8. 75 років від дня народження Алли Олександрівни Свашенко (1937–2005) // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 262–263 з фот.
9. Гуріна В. Жінка, яка відбулася в житті : [про долю проф. філол. ф-ту ХНУ ім. В. Н. Каразіна А. О. Свашенко] / Валентина Гуріна // Слобід. край. –

2013. – 5 лют. – С. 8.

10. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 107: про дослідження А. О. Свашенко.

Селівєрстова Лариса Іванівна

(19.10.1966 р. народж.)

Народилася в м. Мерефа Харківського району Харківської області. Після закінчення в 1981 р. Мереф'янської восьмирічної школи № 4 навчалася в Харківському технікумі залізничного транспорту (1981–1985). 1988–1991 рр., після декретної відпустки, працювала на посаді лаборанта кабінету української мови Харківського педагогічного училища.

1991–1996 рр. навчалася на відділенні української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету.

1996–2003 рр. працювала викладачем кафедри української мови ХДУ (до 1999 р. – за сумісництвом).

1998–2003 рр. – здобувач кафедри української мови філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. 2003 р. захистила кандидатську дисертацію «Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича».

2003–2005 рр. працювала на кафедрі мовної підготовки Центру міжнародної освіти ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого викладача (2003), доцента (2005; звання – з 2008 р.).

Із 2006 р. дотепер працює на посаді доцента кафедри української та російської мов як іноземних Центру міжнародної освіти ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Викладає (та викладала) курси: «Українська мова: лексика, фразеологія, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис», українська ділова мова, українська мова як іноземна, російська мова як іноземна.

Читала курс «Ділова українська мова» в Харківській національній академії залізничного транспорту (1999–2001) та в Харківській інженерно-педагогічній академії (2001–2002).

Автор близько 60 друкованих праць.

Нагороджена дипломом переможця в конкурсі за кращий підручник та навчальний посібник у царині соціально-гуманітарних наук (підручник

«Українська мова для іноземців»; 2008). Отримала подяку Голови Харківської обласної ради за особистий внесок у розвиток освіти і науки, підготовку й виховання високоосвічених фахівців (2011). Нагороджена грамотою за особистий внесок у розвиток освіти і науки, підготовку й виховання високоосвічених фахівців (2016).

Наукові інтереси: художня ономастика, поетичне мовлення, методика викладання мов як іноземних, лінгвокраїнознавство.

Праці

1. Особливості поетичної лексики Яра Славутича // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : зб. ст. наук. конф. – Х., 1996. – С. 98.
2. Ономастикон «Енеїди» І. П. Котляревського як засіб націоналізації Вергілієвої «Енеїди» // Українська мова : з минулого в майбутнє : зб. ст. міжнар. наук. конф. – К., 1998. – С. 23–25.
3. Поетичний ідіостиль Яра Славутича у працях Ю. Бойка-Блохина, В. Сварога та Б. Чопика // Харків 30–40-х рр. ХХ ст. Література. Історія. Мистецтво : зб. ст. міжнар. наук. конф. – Х., 1998. – С. 63–65.
4. Поетичний ономастикон Яра Славутича як засіб інтернаціоналізації української поезії // Научные исследования. Опыт. Поиски : Харьков. сб. науч. тр. – Х., 1998. – С. 14–16.
5. Власні назви у поетичній мові Яра Славутича // Січеславський збірник : До 80-річчя Яра Славутича / упоряд. М. А. Миколаєнко. – Київ ; Січеслав, 1999. – С. 43–64.
6. Курс лекцій та контрольні завдання до курсу «Українська ділова технічна мова» : навч. посіб. – Х. : ХарДАЗТ, 1999. – 62 с.
7. Язичеська міфологія у творчості Яра Славутича // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 300–303. – (Сер. : Філологія).
8. Елементи «Слова о полку Ігоревім» у поезії Яра Славутича // Словознавство : зб. наук. пр. – К. ; Суми ; Путивль, 2000. – Вип. 1. – С. 82–86.
9. Топонім-поетизм «Москва» в українській поезії // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 473 : Праці молодих учених. – С. 179–182. – (Сер. : Філологія).
10. Назвознавство і поезія : Творчість Яра Славутича : наук. вид. – Х. : Майдан, 2001. – 64 с.
11. До питання про ідіолект Яра Славутича // Вісн. Харків. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 212–218.
12. Культурно-історична самобутність назвознавчого тезаурусу в поетичній мові Яра Славутича // Харківський збірник : До 85-річчя Яра Славутича / ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; упоряд., вступ. ст. Л. І. Селіверстової. – Х., 2003. – С. 120–161.

13. Фразеологізми з власними назвами в ідіолекті Яра Славутича // Наук. зап. Сер. : Мовознавство. Ономастика / Терноп. держ. пед. ін-т. – Тернопіль, 2003. – Ч. 2. – С. 171–175.
14. Ономастичний тезаурус у поетичному ідіолекті Яра Славутича // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філол. – 2004. – Вип. 34, ч. 2. – С. 191–198.
15. Українська мова як іноземна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі : Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. – Х., 2004. – Вип. 8. – С. 231–236.
16. Шевченківські традиції у творчості Яра Славутича // Шевченкіана на початку ХХІ століття : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка, 25 берез. 2004 р. – Х., 2004. – С. 70–81.
17. Диференціація лексики української мови в навчанні іноземних студентів // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. – Х., 2005. – Вип. 9. – С. 289–294.
18. Китайсько-русько-англійський розговорник : справ. Посobie / Сюй Хунчжен, Л. І. Селіверстова. – Х. : Форт, 2005. – 198 с.
19. Відбір лексики іншомовного походження до підручника української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 80–85.
20. Диференційована організація навчання іноземців української мови / А. Б. Чистякова, Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. – Львів, 2006. – Вип. 1. – С. 13–21.
21. Принципи створення підручника з української мови для іноземних студентів (початковий етап навчання) / А. Б. Чистякова, Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – Вип. 10. – С. 301–311.
22. Сучасні підходи до навчання іноземних студентів в Україні / Т. М. Лагута, Л. І. Селіверстова // Матеріали Всеукр. наук. конф. «Формування національних і загальнолюдських цінностей в українському суспільстві» : зб. ст. / за заг. ред. О. С. Черемської. – Х., 2006. – С. 263–268.
23. Українська мова для іноземців : підручник / А. Б. Чистякова, Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – 524 с.
2-ге вид. – Х. : *Індустрія*, 2008. – 384 с.
24. Українсько-китайсько-англійський розмовник : довід. посіб. / Л. І. Селіверстова, Сюй Хунчжен. – Х. : Форт, 2006. – 214 с.
25. Центр тестування іноземних громадян з української мови // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – Вип. 10. – С. 259–265.
26. Говорите по-китайски, по-руски, по-англійски : довід. посіб. / Л. І. Селіверстова, Сюй Хунчжен. – Х. : *Індустрія*, 2007. – 240 с.

27. Концепти-поетоніми української діаспори // І Крымские Междунар. Михайловские чтения «Собственное имя в русской и мировой литературе» : материалы (Украина, АР Крым, Саки-Евпатория, 14–16 сент. 2007 г.). – Крым ; Донбасс, 2007. – Вип. 1. – С. 121–124.
28. Концептуальні сфери в українських комунікативних культурних сценаріях // Слово и словарь : сб. науч. тр. по лексикографии / ГрГУ им. Я. Купалы ; отв. ред. Л. В. Рычкова, В. Л. Воронович. – Гродно, 2007. – С. 20–23.
29. Лексико-семантичне поле поетоніма // Вісн. Прикарп. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника. Сер. : Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 547–550.
30. Лінгвістична та психологічна основи навчання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 8–14.
31. Ономастична лексика у вивченні української мови як іноземної // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : тези XI Міжнар. наук.-практ. конф., 7–8 черв. 2007 р. – Х., 2007. – С. 194–197.
32. До 90-річчя Яра Славутича // Український письменник, літературознавець та мовознавець Яр Славутич : (до 90-річчя від дня народження) : бібліогр. покажч. / Харків. держ. наук. 6-ка ім. В. Г. Короленка ; [уклад. Т. О. Сосновська, В. О. Ярошик]. – Х., 2008. – С. 4–17.
33. Етнічні концепти-поетоніми // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2008. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 97–101.
34. Музика як основа фонетики в навчанні російської мови як іноземної / Л. І. Селіверстова, С. І. Гіль // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2008. – Вип. 12. – С. 199–207.
35. Проблеми укладання навчальних програм з української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 21–27.
36. Стратегія реформування освіти іноземних студентів в Україні // Мова і культура : матеріали XVI Міжнар. наук. конф. ім. проф. Сергія Бураго / Ін-т філології Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – Т. 8. – С. 234–241.
37. Психолінгвістичний аспект дослідження навчального тексту для іншомовної аудиторії // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – Вип. 14. – С. 195–201.
38. Музыкальная фонетика : учеб. пособие / С. И. Гиль, О. В. Рева, Л. И. Селиверстова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 224 с.
39. Музыкальная фонетика в обучении русскому языку как иностранному // Язык как фактор интеграции образовательных систем и культур : сб. науч. ст. (по итогам междунар. науч.-практ. конф.) / Белгород. гос. ун-т ; под ред.

- И. Б. Игнатовой, Л. А. Безкоровайной. – Белгород, 2010. – Вып. 5. – С. 327–331.
40. Технологія навчання говоріння українською мовою іноземних студентів на початковому етапі // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2010. – Вип. 16. – С. 210–218.
41. Ономастичний простір поезії Володимира Калашника // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна. – Х., 2011. – С. 456–468.
42. Українські антропоніми в когнітивному аспекті в курсі української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. пр. – Львів, 2011. – Вип. 6. – С. 121–127.
43. Читаймо про Україну українською, російською, англійською : навч. посіб. / Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута, Т. В. Клочко, А. А. Яценко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 272 с.
44. Сучасна художня ономастика (на матеріалі поезії Володимира Калашника) // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. – Хмельницький, 2013. – Вип. 6, ч. 3. – С. 214–225.
45. Особенности методологии и технологии создания курса дистанционного обучения «Русский язык (базовый уровень) для иностранцев» // Проблемы сучасної освіти : зб. наук.-метод. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2014. – Вип. 5, ч. 2. – С. 147–154.
46. Читаймо про Україну українською, російською, китайською : навч. посіб. / Л. І. Селіверстова, Т. М. Лагута, А. А. Яценко, Чу Ин. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 278 с.
47. Трансформація форм і змісту навчання іноземців в умовах інноваційного розвитку освіти // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. пр. / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2016. – Вип. 28. – С. 96–105.
48. Епідигматичні відношення локативів в українській мові // Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., 12–13 жовт. 2017 р. / ХНАДУ. – Х., 2017. – С. 149–155.
49. Читання в розвитку вторинної мовної особистості іноземного студента на початковому етапі // Новітні технології у викладанні мов іноземним студентам : матеріали наукового семінару / Харків. нац. автодорож. ун-т. – Х., 2017. – С. 237–246.

Художні твори

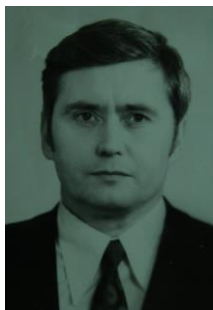
50. Поезія моїх земляків : [збірка] / за ред., передм. Л. І. Селіверстової ; упоряд. Л. Н. Клочко. – Х. : ФОП Тарасенко В.П., 2016. – 180 с.
- Зі змісту: Нехай торкає струни душ поезія народна : [передмова]. – С. 4–5 ; [Вірші]. – С. 143–156.*

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 696: про Л. І. Селівєрстову.
2. История подготовительного факультета для иностранных граждан Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина : исследования и воспоминания ветеранов факультета / под. ред. В. И. Груцяка. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 266 с.
С. 97, 113, 114: про Л. І. Селівєрстову та її праці.

Селін Олександр Борисович

(31.01.1937–5.11.2013)

Народився в м. Харків. 1954 р. закінчив Харківську середню школу № 112. Із 1954 р. по 1955 р. працював електромонтером Управління мереж Харківенерго; 1955–1956 рр. – токарем Харківського електромеханічного заводу.

1956–1959 рр. проходив строкову службу в Радянській Армії. Один рік (1956–1957) вчився в Уманській школі повітряних стрільків-радистів, після закінчення якої продовжив службу в армії. 1959 р. демобілізований для вступу до вишу.

1959–1964 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету.

Працював викладачем кафедри російської мови Харківського інституту гірничого машинобудування, автоматики й обчислювальної техніки (1964–1965), одночасно – в лабораторії програмованого навчання.

1965–1966 рр. – секретар Дзержинського райкому комсомолу м. Харкова.

Із 1966 р. по 1969 р. – аспірант кафедри історії російської літератури Харківського університету. 1974 р. захистив кандидатську дисертацію «Идейно-творческие искания М. Шагинян 10–20-х гг.».

1969–1988 рр. працював на кафедрі історії російської літератури ХДУ викладачем (1969), старшим викладачем (1972).

1977 р. викладав російську літературу у Клермон-Ферранському університеті (Франція).

У ХДУ читав курси: «История русской литературы XIX века», «История русской литературы конца XIX – начала XX века», «Русская советская литература», «Введение в литературоведение»; вів науковий семінар та спецкурс «Русская поэзия конца XIX – начала XX века».

Наукові інтереси: російська література XIX – початку XX ст.; творчість М. Шагінян.

Праці

1. До питання про вивчення творчості М. С. Шагінян // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50 : Сер. : Філологія. – Вип. 5. – С. 27–33.
2. П'єси М. Шагінян : (До розуміння російською інтелігенцією Великої Жовтневої соціалістичної революції) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 88 : Сер. : Філологія. – Вип. 8. – С. 11–19.
3. Идеино-творческие искания М. Шагинян 10–20-х гг. : дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1973. – 196 л.
4. У пошуках дійової філософії : (Про деякі особливості ідейно-творчої еволюції М. Шагінян на початку XX сторіччя.) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Сер. : Філологія. – Вип. 9. – С. 13–20.
5. Античность в художественно-эстетической символике русской поэзии конца XIX – начала XX вв. // Тезисы докл. всесоюз. науч. конф. «Проблемы античной истории и классической филологии», г. Харьков, 6–8 февр. 1980 г. – Х., 1980. – С. 172–174.
6. Еще одна грань : пьесы в стихах // Творчество Мариэтты Шагинян : сб. ст. / [под. ред. В. А. Ковалева]. – Л., 1980. – С. 54–61.
7. Н. В. Гоголь и русская литература XIX – начала XX вв. // I Гоголевские чтения : тез. докл. – Полтава, 1982.*

Література про нього

1. Гомон М. Л. Дороги життя (спогади і роздуми) / Михайло Гомон. – Балаклія : Балдрук, 2008. – 244 с.
С. 140–142: про О. Б. Селіна.

Сердега Руслан Леонідович

(26.12.1977 р. народж.)

Народився в м. Харків Середню освіту здобув у 1985–1995 рр. у Солоницівській загальноосвітній школі (зараз це Солоницівський колегіум Дергачівської районної ради Харківської області).

1995–2000 рр. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна).

2000–2001 рр. – учитель української мови та літератури в Солоницівській загальноосвітній школі.

Одночасно, за сумісництвом, – викладач кафедри української мови філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Із 2001 р. по 2004 р. – аспірант цієї ж кафедри. 2005 р. захистив кандидатську дисертацію «Лексика традиційного господарювання в говорах Центральної Слобожанщини (Харківщини)».

Із 2004 р. працює на посадах викладача (2004), старшого викладача (2007), доцента (2011, звання присуджене в 2012 р.) кафедри української мови філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.

Викладає курси: «Українська діалектологія», «Сучасна українська літературна мова (Лексикологія. Фразеологія)», «Сучасна українська літературна мова (Фонетика)», «Сучасна українська літературна мова (Морфеміка та словотвір)», спецкурс «Лінгвофольклористика в системі гуманітарного і філологічного знання». Веде наукові семінари «Лінгвістичні та лінгвокультурологічні аспекти дослідження народного тексту», «Українська діалектна лексика в лінгвістичному та лінгвокультурологічному вимірах», «Проблеми вивчення діалектної лексики».

Автор понад 50 друкованих праць.

Наукові інтереси: діалектологія, лінгвофольклористика, лінгвістика тексту, лінгвокультурологія, етнолінгвістика.

Основні праці

1. Назви сільськогосподарських культур у центральнослобожанських говорах // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 538 : Сер. : Філологія. – Вип. 34. – С. 151–156.
2. Ареальне виявлення елементів сільськогосподарської лексики у говорах Харківщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 10–13.
3. Номінація сортів городніх рослин у говорах Харківщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 67–70.

4. Особливості творення назв стебел і листя сільськогосподарських культур у говорах Харківщини // Вісн. Житомир. пед. ун-ту. – 2004. – Вип. 14. – С. 145–146.
5. Лексика традиційного господарювання в говорах Центральної Слобожанщини (Харківщини) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. – Х., 2005. – 20 с.
6. Лексико-семантичне словотворення в центральнособожанських говірках (на матеріалі сільськогосподарської лексики) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 707 : Сер. : Філологія. – Вип. 46. – С. 29–31.
7. Назви господарських приміщень у центральнособожанських говірках (склад і семантична структура) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47 – С. 36–39.
8. Випадки універбації в говірковому та розмовному мовленні Центральної Слобожанщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 31–33.
9. Бібліографічні матеріали до курсових, бакалаврських і магістерських робіт із української діалектології : навч.-метод. матеріали / [уклад. Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський]. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 91 с. – (Методична література).
10. Назви етапів росту й дозрівання сільськогосподарських культур у центральнособожанських говірках (склад і структура) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 765 : Сер. : Філологія. – Вип. 50. – С. 11–14.
11. Повір'я та забобони в говірках Центральної Слобожанщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 129–132.
12. Проблеми вивчення діалектної лексики : програма наук. семінару з укр. діалектології (теми і література до них) : навч.-метод. матеріали. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 47 с. – (Методична література).
13. Програма для збирання сільськогосподарської лексики говірок центральної Слобожанщини : навч.-метод. матеріали для студентів укр. від-ня філол. фак-ту. – Х. : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2007. – 33 с.
14. Назви традиційних сухопутних транспортних засобів у центральнособожанських говірках // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. – Вип. 53. – С. 42–45.
15. Програма для збирання етнолінгвістичних матеріалів у говірках Центральної Слобожанщини : (Вірування, забобони, повір'я, прикмети). Ч. 1 : Навчально-методичні матеріали для вузів. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 47 с. – (Методична література).
16. Вірування, забобони, повір'я і прикмети (спроба систематизації понять) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 130–133.
17. Давня Синьолицівка чи Сінолицівка? (міркування про давню назву сучасної Солоницівки та її походження) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 846 : Сер. : Філологія. – Вип. 56. – С. 40–44.

18. Агентивні назви (*nomina agentium*) у центральнослобожанських говірках // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 873 : Сер. : Філологія. – Вип. 58. – С. 11–14.
19. Програма для збирання етнолінгвістичних матеріалів у говірках Центральної Слобожанщини : (Родильний, весільний, поховальний та поминальний обряди). Ч. 2 : Навчально-методичні матеріали. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 35 с. – (Методична література).
20. Глумачний словник сучасної української мови : Загальноновживана лексика (близько 60 000 слів) / [за заг. ред. проф. В. С. Калашника]. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 960 с.
С. 922–930 (літери Ц, Ч): автор тексту – Р. Л. Сердега.
21. Глумачний словник сучасної української мови : Фахова лексика (близько 20 000 слів) / [за заг. ред. проф. В. С. Калашника]. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 464 с.
С. 176–199 (літери К, Л): автори тексту – О. О. Дудка, Р. Л. Сердега ; С. 419–439 (літери Ц, Ч): автор тексту – Р. Л. Сердега.
22. Структурно-функціональні особливості «заборонно-залякувальних» повір'їв // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2010. – № 910 : Сер. : Філологія. – Ч. 2. – С. 371–375.
23. Назви сільськогосподарських знарядь у говірках Центральної Слобожанщини // Лінгвістика : зб. наук. пр. / ЛНУ ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2010. – № 3 (21), ч. 1. – С. 119–124.
24. Назви зернових культур та деяких їх частин у центральнослобожанських говірках // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 70–73.
25. Повір'я, пов'язані з основними етапами людського існування та ритуалами, що їх супроводжують // Культурна спадщина Слобожанщини. Культура, мистецтво, філософія, охорона пам'яток : зб. наук.-попул. ст. – Х., 2011. – Вип. 24. – С. 261–267.
26. Особливості повір'їв із міфологічною мотивацією // Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. пр. на пошану проф. В. С. Калашника / ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2011. – С. 512–518.
27. Семантичний аналіз ідеологем суспільно-політичної сфери (нацизм, націоналізм, расизм, фашизм, шовінізм) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 963 : Сер. : Філологія. – Вип. 62. – С. 98–103.
28. Назви хвороб сільськогосподарських рослин у центральнослобожанських говірках // Наук. вісн. Ужгор. ун-ту : Філологія; Соціальні комунікації. – 2011. – Вип. 24 : [Присвячений 90-річчю від дня народження Й. О. Дзендзелівського]. – С. 182–186.
29. Назви хвороб і шкідників сільськогосподарських культур у центральнослобожанських говірках // Воронежское лингвокраеведение : межвуз. сб. науч. тр. / Воронеж. гос. ун-т. – Воронеж, 2011. – Вип. 2. – С. 122–131.

30. Українська діалектологія : навч. посіб. / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 123 с. : табл. – (Навчальний посібник).
31. Репрезентованість основних способів словотворення в сільськогосподарській лексиці Центральної Слобожанщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 38–44.
32. Виражені реченням повір'я у колі суміжних фактів народної культури та мови // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1014 : Сер. : Філологія. – Вип. 65. – С. 25–30.
33. Деякі специфічні явища, спостережені у складі повір'їв, виражених реченням // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 90–93.
34. Народна іронія і жарт як один із можливих чинників виникнення та мотивації вираженого реченням повір'я // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 1021 : Сер. : Філологія. – Вип. 66. – С. 206–210.
35. Репрезентованість основних способів словотворення в сільськогосподарській лексиці Центральної Слобожанщини // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 38–44.
36. Сучасна українська літературна мова : зб. завдань для від-ня журналістики / О. Є. Хомік, Р. Л. Сердега. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 107 с. – (Методична література).
37. Історія вивчення та систематизації народних повір'їв // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1048 : Сер. : Філологія. – Вип. 67. – С. 72–78.
38. Дещо про поняття «культуротворчість» і культуротворчий потенціал українських народних повір'їв // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 218–224.
39. Сільськогосподарська лексика в говірках Центральної Слобожанщини (Харківщини) / Р. Л. Сердега, післямова А. А. Сагаровський. – Х. : Вид-во Іванченка І. С., 2013. – 218 с.
40. Опозиція «лівий» / «правий» в українських народних повір'ях // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 41–44.
41. Формальна варіативність виражених реченням повір'їв // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 33–36.
42. До проблеми лексичного варіювання (на матеріалі виражених реченням повір'їв) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 42–46.
43. Українська діалектологія : зб. завдань / Р. Л. Сердега, О. В. Ляхова. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 47 с. – (Методична література).
44. Колективне та індивідуально-авторське у фольклорно-мовному процесі // Сучасна українська нація : мова, історія, культура : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 16 берез. 2016 р. з нагоди 15-річчя каф. українознавства. – Львів, 2016. – С. 426–428.

45. Опозиція «лівий» / «правий» в українських народних повір'ях // Культурна спадщина Слобожанщини. Культура і мистецтво. Історичне краєзнавство. Етнографія, фольклористика, діалектологія, літературне краєзнавство. Сторінки пам'яті : зб. наук. ст. – Х., 2016. – Ч. 29. – С. 187–191.
46. Фольклор як неоціненне джерело інформації і вдячний об'єкт гуманітарних студій // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 103–107.
47. Синтаксична організація виражених реченням повір'їв (безсполучникові конструкції) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 12–15.
48. Синтаксична організація виражених реченням повір'їв (підрядні умови та причини) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 74. – С. 55–59.
49. Лінгвофольклористичні витоки в працях О. О. Потебні // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 77. – С. 25–29.
50. Про зв'язок лінгвофольклористики з різними науковими дисциплінами // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 76. – С. 374–377.

Література про нього

1. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.
С. 10, 110: про дослідження Р. Л. Сердеги.
2. Сердега Руслан Леонідович // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра української мови. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/serdega/serdega.html.

Сидорова Інна Михайлівна

(12.11.1922–14.06.1997)

Народилася в м. Харків. 1940 р. після закінчення середньої школи № 131 м. Харкова вступила на класичне відділення філологічного факультету Харківського державного університету.

1941 р., після початку німецько-радянської війни (1941–1945), разом із батьками евакуювалася до м. Красноярськ, де вчилася у Красноярському педагогічному інституті. Після повернення до Харкова в 1944 р. продовжила навчання в Харківському університеті, який закінчила в 1948 р. з відзнакою.

Із 1948 р. по 1951 р. навчалася в аспірантурі кафедри класичної філології ХДУ. 1955 р. захистила кандидатську дисертацію «Язык “Анналов” Тацита (лексические особенности)».

1945–1951 рр. – викладач Харківської школи медичних сестер.

Паралельно з 1948 р. працювала на кафедрі класичної філології Харківського університету (згодом – іноземної літератури та класичної філології) викладачем (1948), старшим викладачем (1952), доцентом (1955; звання – з 1963 р.). Звільнилася в зв'язку з виходом на пенсію в 1988 р.

Викладала латинську мову.

Під її керівництвом захистилося 2 кандидати наук.

Куратор академічного хору університету, член Методцентру та Художньої ради університету.

Останні роки мешкала в Геттингені (Німеччина), де й померла.

Наукові інтереси: латинська мова, латиномовна література.

Праці

1. Язык «Анналов» Тацита (лексические особенности) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1954. – 15 с.
2. Из наблюдений над лексикой «Анналов» Тацита // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1959. – Т. 101 : Тр. филол. ф-та. – Т. 7. – С. 299–314.
3. К вопросу о периодизации истории латинского языка // Учен. зап. Харьков. ун-та. – 1960. – Т. 109 : Труды филол. ф-та. – Т. 8. – С. 165–169.
4. Учебное пособие по латинскому языку : контрол. работы и метод. указ. к ним для студентов филол. ф-тов / И. М. Сидорова, М. С. Лапина. – Х. : Изд-во ХГУ, 1962. – 122 с.
5. Именные формы латинского глагола : учеб. пособие для студентов гуманитар. отд-ния ф-тов высш. учеб. заведений / И. М. Сидорова, М. С. Лапина. – Х. : Изд-во ХГУ, 1963. – 22 с.

6. Латинский язык : курс лекций с граммат. упражнениями и текстами для перевода. Ч. 1. Фонетика. Морфология. Синтаксис простого предложения / И. М. Сидорова, М. С. Лапина. – Х. : Изд-во ХГУ, 1966. – 151 с.
7. Синтаксис складного предложения в підручниках латинської мови радянських авторів // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф., (трав., 1967 р.) / ХГУ. – Х., 1967. – С. 190–192.
8. Латинский язык : курс лекций с граммат. упражнениями и текстами для перевода. Ч. 2. Морфология : конъюнктив, именные формы глагола. Синтаксис простого предложения (продолжение). Синтаксис сложного предложения / И. М. Сидорова, М. С. Лапина. – Х. : Изд-во ХГУ, 1969. – 100 с.
9. Контрольные работы по латинскому языку и методические указания к ним : Для студентов-заочников ун-тов / отв. за вып. И. М. Сидорова. – Х. : ХГУ, 1970. – 69 с.
10. Контрольные работы по латинскому языку и методические указания к заданиям для студентов исторического факультета (заочная и вечерняя форма обучения). – Х. : ХГУ, 1977. – 18 с.
11. Истоки и основные линии развития латиноязычной литературы XVI–XVIII вв. на Украине и в России / Ф. И. Луцкая, И. М. Сидорова // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 183 : Сер. : Філологія. – Вип. 12. – С. 59–63.
12. Методические указания и задания по латинскому языку для студентов исторического факультета заочного и вечернего обучения 1–2 курсов. – Х. : ХГУ, 1978. – 28 с.
13. Методические указания и задания для аудиторной и внеаудиторной работы по латинскому языку. Занятие 1-е. Именное склонение и употребление падежей : Для студентов гуманит. ф-тов. – Х. : ХГУ, 1979. – 24 с.
14. Герундий и герундив в «Анналах» Тацита // Тезисы докл. Всесоюз. науч. конф. «Проблемы античной истории и классической филологии», 6–8 февр. 1980 г. – Х., 1980. – С. 170–172.
15. Хроникальные заметки : [о конф. «Проблемы античной истории и классической филологии», Харьков, 6–8 февр. 1980 г.] / М. С. Лапина, И. М. Сидорова // Вопр. языкознания. – 1981. – № 2. – С. 156–159.
16. Методические указания и задания для аудиторной и внеаудиторной работы по латинскому языку : Глагол. Личные формы. Изъявительное и повелительное наклонение : Для студентов гуманит. ф-тов всех форм обучения. – Х. : ХГУ, 1983. – 64 с.
17. Методические указания и задания для аудиторной и внеаудиторной работы по латинскому языку : Занятие 5. Именное склонение и употребление падежей местоимений : Для студентов гуманит. ф-тов всех форм обучения. – Х. : ХГУ, 1982. – 26 с.
18. Методические указания и задания для аудиторной и внеаудиторной работы по латинскому языку «Именное склонение и употребление падежей. Местоимения» : Занятие шестое для студентов гуманит. ф-тов всех форм обучения. – Х. : ХГУ, 1983. – 34 с.

19. Методические указания к курсу латинского языка для студентов гуманитарных факультетов заочной формы обучения / М. С. Лапина, И. М. Сидорова. – Х. : ХГУ, 1984. – 21 с.

Література про неї

1. Інна Михайлівна Сидорова // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова, М. С. Лапіна, О. Ю. Ярko ; за заг. ред. О. Д. Міхільова. – Х., 2005. – С. 15.
2. Милица Сергеевна Лапина – ученый-языковед : биобиблиогр. указ. / [сост. Ю. Ю. Полякова ; вступ. ст. А. Д. Михилева]. – Х., 2006. – 32 с.
Про І. М. Сидорову див. імен. покажч.
3. Валентина Илларионовна Астахова : «Я выпускница главного харьковского вуза!» : [интервью брала Виктория Круглова] // Университеты = Universities : наука и просвещение. – 2013. – № 4. – С. 4–11.
С. 8: про І. М. Сидорову.

Синявський Олексій Наумович

(23.09.(5.10).1887 – 24.10.1937)

Народився в с. Андріївка (тепер Бердянського району Запорізької області). 1899 р. закінчив початкову школу. Навчався в нижчій ремісничій школі та середній електротехнічній школі в Одесі. 1909 р. екстерном закінчив гімназію (м. Юр'єв, зараз – Тарту, Естонія).

1909 р. вступив на фізико-математичний факультет Імператорського Харківського університету, 1910 р. перевівся на історико-філологічний. Брав участь в українському національному русі.

1914 р. заарештований і висланий на два роки до Полтави під нагляд поліції. Повернувшись до Харкова 1916 р., закінчив екстерном університет і отримав диплом 1-го ступеня. За пропозицією С. М. Кульбакіна залишений на кафедрі слов'янської філології (на підставі ненадрукованих праць «Описание говора с. Покровского» (на Катеринославщині), за яку університет присудив срібну медаль, та реферат «Судьба звуков о и е в украинском языке»).

Із осені 1917 р. до початку 1918 р. працював управителем і учителем першої на Слобожанщині Державної української гімназії ім. Б. Грінченка, комісаром при Харківському шкільному окрузі (з грудня 1917 р.), головою Комісаріату в справах Харківської шкільної округи (квітень – вересень 1918 р.), викладав на курсах українську мову. Брав участь у виданні часописів «Рідне

Слово» й «Нова Громада», редагував українські підручники у видавництві «Союз». Був членом «Харківської шкільної громади».

Із 1920 р. по 1928 р. був професором, керівником секції української мови науково-дослідної кафедри мовознавства ім. О. О. Потебні Харківського інституту народної освіти.

Був членом Комісії Народного комісаріату освіти з перевірки роботи в мовній царині. Очолював діалектологічну комісію при ВУАН (1928–1934) та відділення діалектології при ВУАН Інституту лінгвістики (1930–1934).

Читав лекції з української мови в Київському університеті та Київському педагогічному інституті (1932–1937).

Відіграв провідну роль у становленні української орфографії та граматики в 1927 р. Вивчав українську діалектологію, орфографію, історію української мови, особливості мови Г. С. Сковороди, І. П. Котляревського, Т. Г. Шевченка. Результати його роботи було оприлюднено в монографії «Норми української літературної мови» (1931).

Був заарештований за часів сталінського терору в 1934 р. Убитий у тюрмі в Києві. Реабілітований у 1958 р.

Наукові інтереси: лінгвістика, історія української літературної мови, сучасна та історична фонетика, граматика, діалектологія.

Праці

1. Про що співають кобзарі: (про українські історичні думи) / написав О. Синявський. – Х. : Вид-во ім. Б. Грінченка, 1912. – 66, [4] с.
2. Політичні завдання українського народу (Доповідь виголошено на з'їзді 17 квітня) // Рідне слово. – 1917. – Ч. 6–7.*
3. Короткий нарис української мови. – Х. : Союз, 1918. – 56 с.
4. Описание рукописей А. А. Потебни / І. Я. Айзеншток, О. Н. Синявський // Бюл. ред. ком. для видання творів О. О. Потебні. – Х., 1922. – № 1. – С. 86–92.
5. Порадник української мови, пристосований до буденного вжитку д-ром В. Сімовичем. – Х. ; Берлін ; Нью-Йорк : Космос, 1922. – IX, 150 с.
6. [Рецензія] // Книга. – 1923. – № 3. – С. 29. – Рец. на кн.: Паралельні форми в українській мові, їх значіння для стилю / О. Курило. – К., 1923. – 23 с.
7. Вчимося писати : Початкова наука письма. – 2-ге вид. – Х. : Книгоспілка, 1923. – 84 с.
8. Украинский язык : пособие для практического изучения украинского языка на рабфаках, в техникумах, курсах для взрослых, а также для самообразования. – Х. : Книгоспілка, 1923. – 120 с.
9. Діалектологічний порадник. Програма для збирання діалектичних матеріалів з лівобережних монофтонгічних говорів української мови. – Х., 1924.*
10. Мова творів Гр. Сковороди // Черв. шлях. – 1924. – № 4–5. – С. 248–255.
11. [Полеміка між П. Бузуком, М. Сулимою та О. Н. Синявським] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1924. – № 9. – С. 251–259.

12. Українська мова. Для шкіл соціального виховання. Ч. 1. Третій рік навчання. – 2-ге вид. – Х. : Книгоспілка, 1924. – 132 с.
13. Дещо про Шевченкову мову. Спроба вияснити декотрі сумнівні моменти Шевченкової вимови // Україна. – 1925. – № 1–2. – С. 100–114.
14. Украинский язык : пособие для практ. изучения укр. яз. на рабфаках, в техникумах, курсах для взрослых, а также для самообразования. – 4-е изд. – Х. : Госиздат, 1925. – 120 с.
15. Українська мова для шкіл соціального виховання. – 2-ге вид. – Х. : ДВУ, 1925. – 128 с.
16. Діалектологічна анкета : почат. порадник до збирання діалект. матеріалу. – Х., 1927. – 8 с.
17. Фонетична контрверса // Зап. Іст.-філол. відділу ВУАН. – 1927. – Кн. 13–14. – С. 264–276.
18. З верховин нової літературної української мови : (Про мову І. Котляревського) // Зб. іст.-філол. від. Всеукр. акад. наук. – 1928. – № 76-б, т. 2. – С. 106–210.
19. Потебня як дослідник української мови // Зб. Харків. ін-ту нар. освіти. – 1928. – Т. 3. – С. 14–18.
20. З української діалектології (Про фонематичний принцип у діалектології) // Укр. діалектол. зб. – 1929. – Кн. 2. – С. 231–273.
21. Зразки простого слова. – Х., 1929. – 93 с.
22. На синтаксичні теми // Культура укр. слова. – Х. ; К., 1931. – Зб. 1. – С. 85–91.
23. Найголовніші правила української мови : (За новим правописом). – Х. : Держвидав України, 1929. – 62 с.
24. Спроба звукової характеристики літературної української мови // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – 1929. – № 2. – С. 5–34.
25. Елементи Шевченкової мови, їх походження й значення // Культура українського слова : збірник. – 1931. – № 1. – С. 7–51.
26. Норми української літературної мови. – Х. ; К., 1931. – 368 с.
27. Російсько-український словник ВУАН // На мовознавчому фронті. – 1931. – Кн. 1. – С. 57–66.
28. Замітки про мову села Любеча на Чернігівщині // Мовознавство. – 1934. – № 1. – С. 91–97.
29. Коротка історія «Українського правопису» // Культура українського слова : збірник. – 1931. – № 1. – С. 93–112.
30. На синтаксичні теми (З приводу орудного дієвої особи при переємних дієприкметниках) // Культура українського слова : збірник. – 1931. – № 1. – С. 85–91.
31. Принципи редагування мови й правопису Т. Шевченка та конкретні зразки : (пропозиція) // Культура українського слова : збірник. – 1931. – № 1. – С. 116–124.

32. Норми української літературної мови. – Львів, 1941. – 363 с. – Режим доступу : https://uk.wikisource.org/wiki/Олекса_Синявський._Норми_української_літературної_мови.

Література про нього

1. Грищенко А. П. Пам'яті видатного мовознавця (до 80-річчя з дня народження О. Н. Синявського) / А. П. Грищенко // Мовознавство. – 1967. – № 6. – С. 23–29.
2. Жовтобрюх М. А. Визначний дослідник укр. мови / М. А. Жовтобрюх // Укр. мова й літ. в шк. – 1967. – № 12. – С. 18–25.
3. Мовознавство на Україні за п'ятдесят років / відп. ред. Й. А. Багмут. – К. : Наук. думка, 1967. – 455 с.
С. 30, 39–42, 44, 46, 51, 130–132, 136, 138, 140, 411, 424: про О. Н. Синявського.
4. Винник В. О. В авангарді українського радянського мовознавства / В. О. Винник // Мовознавство. – 1982. – № 2. – С. 11–21.
5. Шевельов Ю. Портрети українських мовознавців / Ю. Шевельов. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2002. – 132 с.
С. 11, 12, 14–16, 18, 23, 26, 34, 68–70, 87: про Синявського.
6. Жовтобрюх М. А. Синявський Олекса Наумович // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 597–598.
7. Грищенко А. П. Люди і долі : (Штрихи до портрета Олекси Синявського) / А. П. Грищенко // Рідн. Край : наук.-публ., худож.-літ. альм. – 2005. – Число 1. – С. 37–65.
8. Грищенко А. П. О. Н. Синявський : місце в історії українського мовознавства / А. П. Грищенко // Укр. мова. – 2005. – № 4. – С. 22–62.
9. Синявська Г. О. Червоне колесо прокотилося по нашій родині з усією міццю / Г. О. Синявська // Укр. мова. – 2006. – № 1. – С. 90–98.
10. Черемська О. С. Мовна особистість Олекси Синявського в історії Харківської філологічної школи 20–30-х рр. XX ст. / О. С. Черемська // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2015. – Вип. 73. – С. 47–53.

Скубачевська Любов Олександрівна

(9.06.1982 р. народж.)

Народилася в м. Феодосія (АР Крим). Навчалася у Феодосійській загальноосвітній середній школі № 17, яку закінчила 1999 р.

Вищу освіту здобула на філологічному факультеті Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (1999–2004), який закінчила з відзнакою.

Протягом 2004–2007 рр. навчалася в аспірантурі кафедри історії російської літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2007 р. захистила кандидатську дисертацію «Специфика неореализма А. И. Куприна».

Із 2003 р. працює на кафедрі історії російської літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах старшого лаборанта (2003), старшого викладача (2007), доцента (2011; звання – з 2012 р.).

Читає курси: «История русской литературы второй половины XIX века», «Основы издательского дела», «Системы верстки и макетирования», спецкурси «Традиция и конвенция в книгоиздании», «Поэтика литературной маски в русской прозе второй половины XIX века»; веде наукові семінари «Литературно-художественная маска в русской прозе второй половины 19 века», «Специфика неореализма в русской прозе конца XIX – начала XX века».

Наукові інтереси: російська проза другої половини XIX та рубежу XIX–XX ст.

Праці

1. Специфика и функции мотивов в очерке «Тишина» из цикла А. И. Куприна «Листригоны» // Вісн. Харків. нац. ун-ту В. Н. Каразіна. – 2004. – № 627 : Сер. : Філологія. – Вип. 40. – С. 148–151.
2. Специфика художественного времени и пространства в «Листригонах» А. И. Куприна // Восток – Запад : пространство русской литературы : материалы Междунар. науч. конф. (заочной), Волгоград, 25 нояб. 2004. – Волгоград, 2005. – С. 147–154.
3. Циклообразующие функции мотивов в «Листригонах» А. И. Куприна // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 215–218.
4. Семантика и функция мотивов в прозе А. И. Куприна // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 745 : Сер. : Філологія. – Вип. 49. – С. 89–92.
5. Художественная эмпирика и метафизика в прозе А. И. Куприна // Наук. праці Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Філол. науки. – 2006. – Вип. 12, т. 2. – С. 99–108.
6. Жанровое своеобразие газетных очерков А. И. Куприна 1890-х годов // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 766 : Сер. : Філологія. – Вип. 51. – С. 169–172.

7. А. И. Солженицын «Один день Ивана Денисовича» // Все произведения школьной программы. XX век. 10–11 классы : Для подготовки к уроку, сочинению, экзамену / О. И. Нестерова, А. М. Гуторов, Л. А. Скубачевская. – М., 2007. – С. 563–655.
8. Литература в школе. Часть 1. XIX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Л. А. Скубачевская и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 352 с.
9. Литература в школе. Часть 2. XX век : учеб. пособие для студентов-практикантов 4-х и 5-х курсов филол. ф-та / [П. Н. Бабай, Н. П. Евстафьева ... Л. А. Скубачевская и др.]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 336 с.
10. Метафизика страха смерти в прозе А. Куприна // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 836 : Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 228–231.
11. Неореализм А.И. Куприна в контексте литературного процесса «серебряного века» // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. – С. 207–210.
12. Интертекстуальная основа петербургской темы в новеллах А. И. Куприна // Актуальні проблеми слов'янської філології. Сер. : Лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / Бердян. держ. пед. ун-т ; відп. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ, 2009. – Вип. 22. – С. 81–87.
13. ЕГЭ. Литература : универсал. справ. / Л. А. Скубачевская, Н. В. Слаутина, Т. В. Надозирная. – М. : ЭКСМО, 2010. – 400 с.
14. Литература. 10 класс : хрестоматия-справочник / сост. Т. А. Шеховцова, А. И. Лагунов, Л. А. Скубачевская. – Х. : Ранок, 2010. – 672 с.
15. Учебно-методический комплекс по курсу «Системы верстки и редактирования». – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. – 28 с.
16. Мотив пустых дач в новеллах А. И. Куприна 1900–1910-х годов // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 936 : Сер. : Філологія. – Вип. 61. – С. 121–124.
17. Системы верстки и макетирования : учеб.-метод. комплекс по курсу. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2011. – 25 с.
18. Метафизическое измерение неореалистического художественного мира А. И. Куприна // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 994 : Сер. : Філологія. – Вип. 64. – С. 93–97.
19. [Послесловие и примечания] // Кому на Руси жить хорошо : поэмы, стихотворения / Николай Некрасов ; послесловие и прим. Л. А. Скубачевской. – Х., 2012. – С. 365–379. – (Школьная б-ка укр. и зарубеж. лит.).
20. Комментарии // Севастопольские рассказы / Лев Толстой ; коммент. Л. А. Скубачевской. – Х., 2013. – С. 342–350. – (Школьная б-ка укр. и зарубеж. лит.).
21. Основы издательского дела : учеб.-метод. комплекс для студентов филол. ф-та, специальность «Язык и литература (русский)», специализация

- «Издательское дело и редактирование». – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2013. – 35 с.
22. Послесловие ; Комментарии // В окопах Сталинграда / Виктор Некрасов ; послесл. и коммент. Л. А. Скубачевской. – Х. : Фолио, 2013. – С. 284–317. – (Школьная б-ка укр. и зарубеж. лит.).
23. Традиція та конвенція у книговидаванні : навч.-метод. комплекс для студентів філол. ф-ту. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 40 с.
24. Имя, случай и судьба в «Святочных рассказах» Н. С. Лескова // Вісн. Харків. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Сер. : Філологія. – 2016. – Вип. 75. – С. 36–39.

Сливицька Ольга Володимирівна

(20.10.1931 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1950–1956 рр. навчалася на російському відділенні філологічного факультету Харківського державного університету, який закінчила з відзнакою. 1956–1957 рр. працювала вчителем російської мови та літератури в середній школі № 91 м. Харкова.

Із 1957 по 1962 рр. – викладач російської літератури на підготовчих курсах ХДУ.

Із 1961 р. по 1972 р. працювала на кафедрі історії російської літератури філологічного факультету ХДУ на посадах викладача (з 1961 р. – за сумісництвом, з 1963 р. – у штаті кафедри), доцента (з березня 1972).

1970 р. захистила кандидатську дисертацію «Проза И. А. Бунина 1914–1917 гг.».

Працюючи в Харківському університеті, вела курси фольклору, історії російської літератури II половини XIX ст., радянської літератури.

У липні 1972 р. звільнилася в зв'язку з переїздом до Ленінграда (тепер – Санкт-Петербург, РФ). Із 1972 р. – доцент, згодом професор кафедри літератури та дитячого читання бібліотечно-інформаційного факультету Санкт-Петербурзького державного університету культури та мистецтв. Після захисту в 1988 р. докторської дисертації «Человек и мир в романе “Война и мир”: (“Диалектика души” и “Общая жизнь”))» отримала звання професора (1989).

Брала участь у підготовці 9-томного зібрання творів І. О. Буніна (Москва, 1965–1967).

2003 р. присвоєне звання «Заслуженный работник высшей школы Российской Федерации».

Наукові інтереси: російська література XIX – початку XX ст., творчість І. Буніна, Л. Толстого, О. Пушкіна, Ф. Достоевського та ін.

Основні праці

1. К эволюции творческого метода И. А. Бунина // Вопросы литературоведения и языковедения : науч. конф. преподавателей филол. ф-та : тез. и автореф. докл., сент. 1965 г. / ХГУ. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 30–33.
2. Из спостережень над творчістю І. О. Буніна 1916 року : (Оповідання «Старуха») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1966. – № 19 : Сер. філол. – Вип. 3. – С. 83–88.
3. Бунин И. А. Собрание сочинений : в 9 т. Т. 5. Повести и рассказы. 1917–1930 / И. А. Бунин ; [подгот. текста П. Л. Вячеславов, О. В. Сливичкая ; примеч. О. Н. Михайлов, П. Л. Вячеславов, О. В. Сливичкая]. – М. : Худож. лит., 1966. – 543 с.
4. Судьба событийного начала в сюжетах бунинских новелл 10-х гг. // Проблемы реализма в русской и зарубежной литературах. Метод и мастерство : тез. докл. II межвуз. науч. конф. литературоведов, май 1969 г. – Вологда, 1966. – С. 111–112.
5. Проблема социального и «космического» зла в творчестве И. А. Бунина («Братья» и «Господин из Сан-Франциско») // Русская литература XX века (дооктябрьский период) : сб. ст. : [докл. межвуз. науч. конф. по пробл. ист.-лит. процесса в рус. лит. конца XIX – начала XX вв., 15–17 февр. 1967 г., г. Калуга]. – Калуга, 1968. – С. 123–135.
6. О концепции человека в творчестве И. А. Бунина : (Рассказ «Казимир Станиславович») // Русская литература XX века (дооктябрьский период) : сб. ст. – Калуга, 1970. – Сб. 2.*
7. Проза И. А. Бунина 1914–1917 годов : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Х., 1970. – 23 с.
8. Рассказ И. А. Бунина «Петлистые уши» (Бунин и Достоевский) // Русская литература XX века (дооктябрьский период). – Калуга, 1971. – Сб. 3. – С. 156–167.
9. Пафос творчості велетня : До 150-річчя Ф. М. Достоевського // Прапор. – 1971. – № 11. – С. 81–83.
10. Фабула – сюжет – подробность бунинской новеллы // Русская литература XX века (дооктябрьский период). – Калуга, 1973. – Сб. 4 : Творчество И. А. Бунина. – С. 39–50.
11. Фабула – композиция – деталь бунинской новеллы // Бунинский сборник : (материалы науч. конф., посвящ. столетию со дня рождения И. А. Бунина). – Орел, 1974. – С. 90–103.
12. Бунин и Тургенев («Грамматика любви» и «Бригадир»). Опыт сравнительного анализа // Проблемы реализма. – Вологда, 1980. – Вып. 7. – С. 78–90.
13. «Война и мир» Л. Н. Толстого. Проблемы человеческого общения. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. – 192 с.

14. Человек и мир в романе «Война и мир»: («Диалектика души» и «Общая жизнь») : автореф. ... д-ра филол. наук. – Л., 1988. – 32 с.
15. О природе бунинской «внешней изобразительности» // Рус. лит. – 1994. – № 1. – С. 72–80.
16. Космос и душа человека : (О психологизме позднего Бунина) // Царственная свобода. О творчестве Бунина : межвуз. сб. науч. тр. к 125-летию со дня рождения писателя. – Воронеж, 1995. – С. 5–34.
17. Бунин и русский космизм // Studia Rossica Posnaniensia / A. Miczkiewicz University. – Poznań, 1996. – Vol. 27. – С. 43–51.
18. Бунин : психология как онтология. О рассказе «В ночном море» // Концепция и смысл : сб. ст. – СПб., 1996. – С. 283–293.
19. Человек Бунина как космос и личность // Сборник науч. тр. Санкт-Петербург. гос. ин-та культуры. – 1997. – № 148. – С. 294–307.
20. «Что такое искусство?» : (Бунинский ответ на толстовский вопрос) // Рус. лит. – 1998. – № 1. – С. 44–54.
21. Витализм Пушкина и Бунина // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 449 : Пушкін наприкінці ХХ століття. – С. 115–121.
22. Сюжетное и описательное в новеллистике Бунина // Рус. лит. – 1999. – № 1. – С. 89–111.
23. О витальности Бунина и Пушкина // Вторая навигация : альманах. – Мюнхен ; Харьков, 2001. – Вып. 3. – С. 174–179.
24. Основы эстетики Бунина // И. А. Бунин : про et contra : Личность и творчество Ивана Бунина в оценке русских и зарубежных мыслителей и исследователей : антология / сост. Б. В. Аверин, Д. Риникер, К. В. Степанов. – СПб., 2001. – С. 461–462. – (Русский путь).
25. Чувство смерти в мире Бунина // Рус. лит. – 2002. – № 1. – С. 64–78.
26. Об эффекте жизнеподобия «Анны Карениной». – СПб. : СПбГУКИ, 2004. – 103 с.
27. «Повышенное чувство жизни» : мир Ивана Бунина / Рос. гуманитар. ун-т. – М. : РГГУ, 2004. – 268, [2] с.
28. Герцен-поэт // Вторая навигация : альманах. – Запорожье, 2008. – Вып. 8. – С. 154–175.
29. Человек – как «Всё» и как часть «Всего» – «подвижное основание» мира Толстого (от «Детства. Отрочества. Юности» к «Хаджи-Мурату») // Яснополянский сборник – 2008 : ст., материалы, публ. – Тула, 2008. – С. 25–48.
30. Анна Каренина // Л. Н. Толстой : энциклопедия / сост. и науч. ред. И. И. Бурнашева. – М., 2009. – С. 21–29.
31. «Война и мир» как «утраченный нами секрет» : антропологический аспект // Толстой и мировая литература : материалы VI междунар. конф. / ред.-сост. Г. Алексеева. – Тула, 2009. – С. 117–129.
32. «Истина в движении». О человеке в мире Толстого. – М. : Амфора, 2009. – 448 с.

33. Космическое мироощущение И. А. Бунина // Труды Объединения научного центра проблем космического мышления / Междунар. Центр Рерихов. – 2009. – Т. 2. – С. 213–239.
34. «Человек Толстого» как динамическое тождество // Вторая Навигация : альманах. – Мюнхен ; Харьков, 2010. – Вып. 10. – С. 172–191.
To же // Рус. лит. – 2010. – № 4. – С. 3–14.
Te same, ital. мовою: «L'uomo di Tolstoj» come unita' dinamica // Enthymema : rivista intern. di critica, teoria e filosofia della letteratura. – 2010. – № 2. – P. 278–293.
35. «Идеальная встреча» : Лермонтов и Толстой // Рус. лит. – 2011. – № 3. – С. 37–50.
Te same, ital. мовою: Un "incontro ideale": Lermontov e Tolstoj // Enthymema : rivista internazionale di critica, teoria e filosofia della letteratura. – 2011. – № 4. – P. 76–93.
36. Толстой «сопрягает все» : О романах Мюриель Барбери // Звезда. – 2011. – № 2. – С. 207–213. – (Эссеистика и критика).
37. Неожданное в мире закономерного : «вдруг» у Льва Толстого // Рус. лит. – 2012. – № 3. – С. 3–14.
Te same, angl. мовою: Tolstoy's Tropics of Unexpectedness : The Unexpected in the World of the Law // Tolstoy Studies Journal. – 2012. – Vol. 24. – P. 3–14. – Англ. мовою.
38. Ольга Мещерская и Ольга Орг (И. Бунин и Ю. Слезкин) // Эпические жанры в литературном процессе XVIII–XXI вв. : забытое и «второстепенное» : VII Майминские чтения : материалы междунар. науч. конф. – Псков, 2012. – С. 12–18.
39. Оптическая система «Анны Карениной» : на подступах к теме о современном звучании антропологии Толстого // Яснополянский сборник – 2012 : ст., материалы, публ. – Тула, 2012. – С. 213–233.
Te same, ital. мовою: Il sistema ottico dell'Anna Karenina : approcci al tema della modernità dell'antropologia tolstoiana // Enthymema : rivista intern. di critica, teoria e filosofia della letteratura. – 2012. – № 6. – P. 82–100.
40. [Предисловие] // Лабиринт сцеплений = Le labyrinthe de connexions : проблема оформления мысли словами в творчестве Л. Н. Толстого / К. Г. Алавердян ; [предисл. О. В. Сливичкой]. – СПб. : Нестор-История, 2012. – 147, [2] с.
41. В «сопряжении» с Толстым. – Тула : Музей-усадьба Л. Н. Толстого «Ясная Поляна», 2013. – 160 с.
42. «Вдруг» у Толстого // Вторая навигация. – Мюнхен ; Харьков, 2013. – Вып. 11. – С. 82–101.
43. «Отверстия во что-то высшее» : «Война и мир» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1080 : Сер. : Філологія. – Вип. 69. – С. 120–127.
To же // Лев Толстой и мировая литература : материалы VIII междунар. науч. конф. «Ясная поляна», 2014. – С. 33–47.

То же // Вторая навигация : альманах. – Мюнхен ; Харьков, 2015. – Вып. 13. – С. 196–210.

44. L'ottica di Tolstoj // Enthymema : rivista intern. di critica, teoria e filosofia della letteratura. – 2012. – № 6. – P. 82–84. – Итал. мовою.
45. The Poetic Nature of War and Peace // Critical insights. War and Peace. – Salem Press. Grey House Publishing (USA), 2014. – P. 119–134. – Англ. мовою.
46. «Идеальная встреча» : Лермонтов и Толстой // Мир Лермонтова / ИРЛИ, СПбГУ. – СПб., 2015. – С. 51–67.
47. «Продленный призрак бытия синее за чертой страницы...» : роман Толстого как целостность и как фрагмент Всего // Вторая Навигация : альманах. – Мюнхен ; Харьков, 2016. – С. 180–190.
То же // Классические и постклассические литературные стратегии в пространстве современной культуры : кол. моногр. / под ред. И. И. Москвиной, Т. А. Шеховцовой. – Х., 2017. – С. 7–16.
48. Lew Tolstoi : [Essay] // Dekoder : Russland entschlüsseln. – 09.09.2016. – URL : <http://www.dekoder.org/de/gnose/lew-tolstoi>. – Нім. мовою.
49. О поэтической антропологии Л.Толстого : «Война и мир» // Рус. лит. – 2016. – № 3. – С. 175–181.
50. Лев Толстой // Русские писатели. 1800–1917 : биогр. слов. / гл. ред. П. А. Николаев. – Т. 6. – В печати.

Література про неї

1. Кисельова Т. Ї захопленість і натхнення : [про викладача філол. ф-та О. В. Сливичку] / Т. Кисельова // Харків. ун-т. – 1970. – 1 січ.
2. О награждении государственными наградами Российской Федерации : Указ Президента Российской Федерации от 19.05.2003 г. № 537. – Режим доступа : <http://kremlin.ru/acts/bank/19486>.
Про присвоєння звання «Заслуженный работник высшей школы Российской Федерации» Сливичкій-Колодезній Ользі Володимирівні – профессору Санкт-Петербурзького державного університету культури та мистецтв.
3. Двинятина Т. М. «Мир Ивана Бунина» : идеальная проекция : [рецензия] // Рус. лит. – 2008. – № 2. – С. 216–223. – Рец. на кн.: Повышенное чувство жизни : мир Ивана Бунина / О. В. Сливичкая. – М. : РГГУ, 2004. – 272 с.
4. Глушаков П. Ольга Владимировна Сливичкая / Павел Глушаков // Литературный Санкт-Петербург, XX век : энцикл. слов. : в 3 т. / [С.-Петерб. гос. ун-т] ; гл. ред. и сост. О. В. Богданова. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб., 2015. – Т. 3. – С. 270–271.

Смирнов Олександр Олександрович

(27.08.(8.09).1883–16.09.1962)

Народився в Москві, в сім'ї товариша обер-прокурора Сенату. Закінчив 7-му чоловічу гімназію в Петербурзі (1901).

1901 р. вступив на фізико-математичний факультет Петербурзького університету, 1902 р. перевівся на романо-германське відділення історико-філологічного факультету, яке закінчив у 1907 р. Працював викладачем у гімназіях Петербурга.

1905–1908 рр. перебував у Франції та Іспанії, вивчаючи середньовічну літературу. 1908 р. був закріплений за кафедрою романо-германської філології

Петербурзького університету для підготовки до викладацької діяльності. 1911–1913 рр. перебував у закордонному відрядженні у Франції, Ірландії, Іспанії, Італії, де продовжував вивчення середньовічної літератури та кельтських мов. 1912–1913 рр. працював секретарем журналу «Revue Celtique» у Парижі.

Із 1913 р. викладав у Петербурзькому університеті та на Вищих жіночих (Бестужівських) курсах, читав історію західноєвропейської літератури.

1916–1917 рр. був приват-доцентом Пермського відділення Петербурзького університету, завідував кафедрою романської філології.

1918–1919 рр. працював на посаді приват-доцента кафедри західноєвропейських літератур Харківського університету.

Друкувався у виданнях «Творчество», «Театральный журнал», газеті «Новая Россия».

1920–1922 рр. – професор Кримського університету (Симферополь).

1922–1941 та 1944–1958 рр. викладав у Петроградському (Ленінградському) університеті. Із 1934 р. – професор, із 1937 р. – доктор філологічних наук (без захисту дисертації).

1936–1950 рр. був також співробітником Інституту російської літератури АН СРСР.

Під час німецько-радянської війни (1941–1945) протягом 1942–1944 рр. перебував в евакуації, був професором Ярославського педагогічного інституту.

Автор близько 150 наукових праць з історії західноєвропейських літератур, засновник російської кельтологічної школи. Був автором першого перекладу російською мовою ірландських саг (1929). Редагував зібрання творів В. Шекспіра, Мольєра, Стендаля, П. Меріме, Г. де Мопассана.

Помер у Ленінграді.

Наукові інтереси: історія зарубіжної літератури, перекладознавство, історія театру.

Праці

Більш повний перелік праць вченого див.: Список основных научных трудов А. А. Смирнова / сост. З. И. Плавский // Изв. Акад. наук СССР. Сер. лит. и яз. – 1963. – Т. 22, вып. 1. – С. 82–85.

1. Испанский романтизм // История западной литературы XIX века / под ред. Ф. Батюшкова. – М., 1914. – Т. 3. – С. 234–251.
2. Ирландская сага о смерти Муйрхертаха, сына Эрк // Зап. Неофилол. О-ва. – Пб., 1915. – Вып. 8. – С. 141–162.
3. К биографии трубадура Пейре Видаля // Журн. М-ва нар. просвещения. Новая сер. – 1916. – Ч. 31, № 1. – С. 74–96.
4. Средневековый французский роман : (По поводу работ М. Бородиной) // Рус. мысль. – 1916. – № 9. – С. 27–30.
5. Тайный голос Шекспира : (Памяти Шекспира, 1616–1916) // Северные записки. – 1916. – № 4–5. – С. I–XXI.
6. «Калевала». Финский народный эпос : (По поводу нового русского издания, в переводе Л. Бельского) // Рус. мысль. – 1917. – № 1. – С. 17–24.
7. Лопе де Вега на современной сцене // Театр. журн. – 1918. – № 3. – С. 7–8.
8. Душа средневекового театра : (К спектаклю Художественного цеха) // Творчество. – 1919. – № 2. – С. 33–36.
9. Московский Художеств. театр и текст Чехова : [пьеса «Дядя Ваня»] // Театр. вестн. – 1919. – № 18 (18–20 июня). – С. 3.
10. Новая книга о немецком романтизме // Творчество. – 1919. – № 5–6. – С. 34–36. – Рец. на кн.: Религиозное отречение в истории немецкого романтизма / В. Жирмунский. – М. ; Саратов : Изд. Сахарова, 1919. – 204, 81 с.
11. О балете вообще и о балете Седовой // Театр. вестн. – 1919. – № 18 (18–20 июня). – С. 2–3.
12. О революциях в поэзии // Творчество. – 1919. – № 1. – С. 24–25.
13. [Рецензия] // Творчество. – 1919. – № 3. – С. 28. – Рец. на кн.: Звезда-Земля : стихи / Е. Новская. – Х. : Ипокрена, 1918. – 76 с.
14. [Рецензия] // Творчество. – 1919. – № 4. – С. 23–24. – Рец. на кн.: Опыты / В. Брюсов. – М. : Геликон, 1918. – 200 с.
15. [Рецензия] // Творчество. – 1919. – № 5–6. – С. 40. – Рец. на кн.: Минуты : стихотворения / Э. Лишева. – М. : Карнейор, 1919. – 110 с. ; Тайные песни : стихотворения / Э. Лишева. – М. : Гацида, 1919. – 16 с.
16. Новая поэтесса // Новая Россия. – 1919. – 2 янв. – Рец. на кн.: Соты : книга стихов / Анна Радлова. – Пг. : Фиаметта, 1918. – 63 с.
17. Английский театр в эпоху Шекспира // Очерки истории западноевропейского театра / под ред. А. Гвоздева и А. Смирнова. – Пб., 1923. – С. 142–178.
18. «Дон Жуан» Байрона : крит.-биограф. Очерк // Дон Жуан : пер. с англ. / Д. Г. Байрон. – Пб. ; М., 1923. – Ч. 1. – С. 7–22.
19. Испанская сцена XVI–XVII вв. // Очерки истории западноевропейского театра / под ред. А. Гвоздева и А. Смирнова. – Пб., 1923. – С. 193–205.

20. Анри де Ренье – романист и рассказчик // Яшмовая трость : рассказы : пер. с фр. / Анри де Ренье. – Л., 1926. – С. 5–36.
21. Древний ирландский эпос // Ирландские саги / пер. и коммент. А. А. Смирнова. – Л., 1929. – С. 13–55.
22. Проспер Мериме, жизнь и творчество // Собрание сочинений / Проспер Мериме. – Л., 1929. – Т. 1. – С. V–XXXII.
23. Французская литература // Лит. учеба. – 1931. – № 7. – С. 103–116 ; № 8. – С. 113–126 ; № 10. – С. 106–120.
24. О переводах «Дон Кихота» // Хитроумный идальго Дон Кихот Ламанчский : роман : пер. с исп. : в 2 т. / М. де. Сервантес. – М. ; Л., 1929. – Т. 1. – С. LXXXVI–XCI.
25. Роман о Тристане и Исольте по кельтским источникам // Тристан и Исольт : сб. ст. – Л., 1932. – С. 3–16.
26. Творчество Шекспира. – Л. : Гос. ин-т искусствознания, 1934. – 200 с.
27. Французский артуровский роман эпохи зрелого феодализма // Мул без узды / Пайен из Мезьера. – М. ; Л., 1934. – С. 9–29.
28. Александр Дюма и его исторические романы // Три мушкетера / А. Дюма. – Л., 1928. – С. IX–XXIV.
29. Жизнь и творчество Ги де Мопассана // Избранные произведения / Ги де Мопассан. – Л., 1936. – С. VII–XXII.
30. На путях изучения Мольера : (О работах С. Мокульского) // Западный сборник. – М. ; Л., 1937. – Вып. 1. – С. 145–157.
31. Советские переводы Шекспира // Шекспир, 1564–1939. – Л. ; М., 1939. – С. 144–188.
32. Испанский народный эпос и «Поэма о Сиде» // Культура Испании. – М., 1940. – С. 119–148.
33. Образ Дон Жуана у Мольера // Учен. зап. Ленингр. ун-та. Сер. филол. наук. – 1941. – Вып. 8. – С. 71–84.
34. Федор Волков – основатель русского театра // Федор Волков / Б. А. Горин-Горяйнов. – Ярославль, 1942. – С. 3–22.
35. Средневековая поэзия и гуманизм // Учен. зап. Ярослав. пед. ин-та. – 1944. – Вып. 1. – С. 1–16.
36. Художественное творчество Вольтера // Вольтер (1694–1778) : ст. и материалы. – М. ; Л., 1948. – С. 95–150.
37. Роман о Тристане и Изольде // Роман о Тристане и Изольде / Ж. Бедье. – М., 1955. – С. 3–8.
38. Две старофранцузские повести // Две старофранцузские повести. – М., 1956. – С. 3–14.
39. Проблемы текстологии Шекспира // Изв. Акад. наук СССР. Отд. лит. и языка. – 1956. – Т. 15, вып. 2. – С. 122–132.
40. История зарубежных литератур : (Средние века и Возрождение) / А. А. Смирнов, З. И. Плавский. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1957. – 44 с.

41. Кристофер Марло и его историческая драма «Эдуард II» // Эдуард Второй / Кристофер Марло. – М., 1957. – С. 3–16.
42. «Лэ» Марии Французской и проблемы изучения французской куртуазной литературы средневековья // Романо-германская филология : В честь академика В. Ф. Шишмарева. – Л., 1957. – С. 263–280.
43. Уильям Шекспир // Полное собрание сочинений : в 8 т. / У. Шекспир ; под общ. ред. А. Смирнова и А. Аникста. – М., 1957. – Т. 1. – С. 7–83.
44. О мастерстве Шекспира // Шекспировский сборник. – М., 1958. – С. 45–77.
45. Испанский героический эпос и сказания о Сиде // Песнь о Сиде. – М. ; Л., 1959. – С. 165–213.
46. Лопе де Вега как новеллист // Новеллы / Лопе де Вега. – М. ; Л., 1960. – С. 3–15.
47. О творческом использовании Шекспиром его сюжетных источников // Учен. зап. Ленингр. ун-та. – 1961. – № 299 : Сер. филол. наук. – Вып. 59. – С. 197–204.
48. Шекспир. – Л. ; М. : Искусство, 1963. – 192 с.
49. Из истории западноевропейской литературы. – М. ; Л. : Худож. лит., 1965. – 367 с.
50. Средневековая литература Испании / вступ. ст. З. И. Плавскина. – Л. : Наука, Ленингр. отд-ние, 1969. – 211 с.

Література про нього

1. Плавский З. И. А. А. Смирнов : (К семидесятипятилетию со дня рождения) / З. И. Плавский // Вестн. Ленингр. ун-та. Сер. истории, языка и лит. – 1958. – № 20, вып. 4. – С. 172–175.
2. Жирмунский В. М. Памяти А. А. Смирнова (1883–1962) / В. М. Жирмунский // Изв. Акад. наук СССР. Сер. лит. и языка. – 1963. – Т. 22, вып. 1. – С. 78–81.
3. Список основных научных трудов А. А. Смирнова / сост. З. И. Плавский // Известия АН СССР. Сер. литературы и языка. – 1963. – Т. 22, вып. 1. – С. 82–85.
4. Плавский З. И. Смирнов Александр Александрович / З. И. Плавский // Краткая литературная энциклопедия. – М., 1971. – Т. 6. – Стб. 975.
5. Эдельштейн М. Ю. Смирнов Александр Александрович / М. Ю. Эдельштейн, при участии А. А. Холикова // Русские писатели, 1800–1917 : биограф. слов. – М., 2007. – Т. 5. – С. 670–672.
6. Корконосенко К. С. А. А. Смирнов как теоретик художественного перевода : (На материале статьи «О переводах „Дон Кихота“») / К. С. Корконосенко // Рус. лит. – 2008. – № 3. – С. 211–215.
7. Каганович Б. А. А. Смирнов и пастернаковские переводы Шекспира / Б. А. Каганович // Вопр. лит. – 2013. – № 2. – С. 20–71.

Смирнова Тетяна Миколаївна

(10.10.1947 р. народж.)

Народилася в м. Харків. Після закінчення середньої школи № 65 вступила на відділення російської мови та літератури філологічного факультету ХДУ (тепер – ХНУ імені В. Н. Каразіна), яке закінчила в 1971 р.

Із 1972 р. працює на кафедрі російської мови філологічного факультету ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) старшим лаборантом (1972), викладачем (1978), старшим викладачем (1986), доцентом (1991).

1982–1985 рр. навчалася в заочній аспірантурі. 1986 р. захистила кандидатську дисертацію «Семантическая структура предложений с предикатами состояния».

Викладає курс морфології сучасної російської літературної мови. Веде наукові семінари. Читає спецкурси з питань аспектуальної семантики, семантики дискурсивних слів, інноваційних процесів в лексиці російської мови.

Під її керівництвом захистилася одна аспірантка.

Наукові інтереси: семантика та прагматика; прикладна соціолінгвістика; типи дискурсів, особливості художньої мови; інноваційні процеси в російській мові.

Праці

1. Методические указания к практическим занятиям по морфологии русского языка и системе основных заданий : для студентов вечер. и заоч. форм обучения по спец. «Русский язык и литература» / Л. А. Быкова, Т. Н. Смирнова. – Х. : Изд-во ХГУ, 1984. – 40 с.
2. Предложения с семантикой состояния в работах А. А. Потебни // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 157–158.
3. Семантика текста : инциденты, состояния, катастрофы / В. А. Маринчак, Т. Н. Смирнова // Материалы 8-го Всесоюз. симп. по психолингвистике и теории коммуникации : (тез. докл.). – М., 1985. – С. 110–112.
4. К семантико-синтаксической характеристике предикатов состояния // Вісн. Харків. ун-ту. – 1986. – № 284. – С. 94–99.
5. Современный русский язык : сб. упражнений для слушателей подгот. отд-ний вузов / А. М. Бондаренко, Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская, Т. Н. Смирнова, Л. А. Старобинская, Н. П. Супонева, Е. М. Ткаченко, В. М. Шевелев, Г. И. Шкляревский. – Х. : Вища шк., Изд-во при Харьков. ун-те, 1988. – 135 с.

6. Методические указания и контрольные задания по русскому языку : Для слушателей подгот. курсов / ХГУ ; [А. Я. Опришко, Т. Н. Смирнова, Л. А. Старобинская и др.]. – 1989. – 44 с.
7. 555 упражнений по русскому языку. Обучающие упражнения / [сост. Л. А. Быкова, Л. И. Ковалевская, Т. Н. Смирнова и др. ; под ред Л. А. Быковой]. – М. : Издат-школа, 1997. – 207 с.
8. Корреляция «я/он» структур внутреннего и внешнего состояния с типами модальности // *Przegląd rusycystyczny*, 1997. – Warszawa, 1998. – Roczник 20, zeszyt 3–4 (79–80). – S. 271–276.
9. Восприятие времени в «Северных элегиях» Анны Ахматовой // *Вісн. Харків. ун-ту*. – 1999. – № 448. – С. 154–158.
10. Эффект замыкания в рассказе В. Набокова «Круг» // *Вісн. Харків. нац. ун-ту*. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. Вип. 33 – С. 441–445.
11. Современный русский литературный язык (Морфология) : метод. материалы для студентов дистанцион. обучения по спец. «Журналистика» / Т. Н. Смирнова, О. В. Чернцова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 17 с.
12. Современный русский язык. Морфология : контрол. раб. по теме «Глагол» для студентов-филологов всех форм обучения. – Х., 2006. – 40 с.
13. Переформатирование структуры слова как инновационное средство выразительности в рекламном дискурсе // *Лексико-грамматические инновации в современных восточнославянских языках : материалы III Междунар. науч. конф.* – Днепропетровск, 2007. – С. 309–311.
14. Прагматика иноязычного слова в русской речи // *Вісн. ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. 2007. – № 787 : Сер. : Філологія. – Вип. 52. – С. 160–162.
15. Русский язык : комплекс. справ. / Т. Н. Смирнова, Л. А. Шевелева. – Х. : Ранок, 2009. – 396 с.
Т. М. Смирновій належать розділи: «Фонетика», «Лексика», «Морфемика и словообразование», «Морфология».
16. Справочник по русскому языку / Т. Н. Смирнова, Л. А. Шевелева. – Х. : Ранок, 2009. – 400 с.
17. Русский язык : карман. справ. / Т. Н. Смирнова, Л. А. Шевелева. – Х. : Ранок 2010. – 416 с.
Т. М. Смирновій належать розділи: «Фонетика», «Графика», «Орфоэпия», «Орфография», «Лексикология», «Фразеология», «Морфемика», «Словообразование», «Морфология».
18. Русский язык : полный курс / Л. А. Шевелева, Т. Н. Смирнова. – Х. : Веста, 2011. – 400 с.
Т. М. Смирновій належать розділи: «Фонетика и графика», «Орфография», «Лексикология. Фразеология», «Морфемика. Словообразование», «Морфология».
19. Русский язык. Экспресс-подготовка : учеб. пособие / Т. Н. Смирнова, Л. А. Шевелева. – К. : Литера ЛТД, 2012. – 224 с.

Т. М. Смирновій належать розділи: «Фонетика и графика», «Орфография», «Лексикология. Фразеология», «Морфемика. Словообразование», «Морфология».

20. Человек университетского масштаба : [о Г. И. Шкляревском] / Л. А. Кравцова, Т. Н. Смирнова // Литературный язык в проекциях истории и современности : К 90-летию юбилею проф. Георгия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / ХНУ им. В. Н. Каразина ; сост. Л. В. Педченко. – Х., 2012. – С. 5–8.
21. Контрольная работа по морфологии глагола для студентов специальности «Русский язык и литература» всех форм обучения. – Х., 2013. – 40 с.
22. Заимствования из близкородственных языков // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2015. – № 1152 : Сер. : Філологія. – Вип. 72. – С. 135–138.
23. Заимствованные концепты в близкородственных языках (МАЙДАН) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 77. – С. 55–57.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 697: про Т. М. Смирнову.

Снурнікова Юлія Михайлівна

(12.12.1977 р. народж.)

Народилася в м. Харків. 1985–1993 рр. навчалася в Харківській середній загальноосвітній школі № 91, далі – в Харківському ліцеї «Професіонал» (лінгвістичне відділення), який закінчила в 1995 р. 1995–1999 рр. – студентка факультету документознавства та інформаційної діяльності Харківської державної академії культури.

Із 1999 р. розпочала журналістську діяльність на посадах кореспондента Агенції телебачення «Новини» («7-й канал», м. Харків; 1999–2003 рр.), сценариста й редактора православної телепрограми «Возрождение» (телеканал А/ТВК, м. Харків; 2000–2003 рр.), позаштатного кореспондента телепрограми «Проспект», «7-й канал» (проект Студії телевізійних програм при Харківській міській раді; 2004–2006 рр.), сценариста, редактора та режисера телепрограми «Символ віри» (ТРК «Simon», м. Харків; 2004–2007 рр.), редактора служби новин телекомпанії «АТН» (м. Харків; березень–липень 2008 р.).

2000–2003 рр. навчалася в аспірантурі ХДАК за спеціальністю «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології», в 2004–2006 рр. – в аспірантурі кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

2006 р. в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка захистила кандидатську дисертацію «Ефективне використання електронних документів мережі Інтернет в тележурналістиці».

2003–2011 рр. працювала викладачем на кафедрі телерепортерської майстерності факультету театрального та кіно-, телемистецтва Харківської державної академії культури. Викладала дисципліни: «Тележурналістика», «Сценарна майстерність», «Майстерність телеведучого», «Електронні ЗМІ в Інтернеті»; вела спецкурс «Мережеві ЗМІ».

Із вересня 2006 р. дотепер працює на кафедрі журналістики філологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (2006), доцента (2007; звання – з 2011 р.).

Навчалася на курсах підвищення кваліфікації педагогів сценічного мовлення театральних вузів Росії та країн СНД в Російській академії театрального мистецтва (РАТИ-ГІТИС), Москва, листопад 2007 р. (з отриманням сертифікату); в Школі професійної журналістики «Нова Україна» (Крим – Одеса – Львів – Київ, упродовж 2010 р.) (з отриманням диплому).

Стажувалася в Академічному товаристві Міхала Балудянського з інноваційних методів та підходів в європейській освіті (м. Кошице, Словаччина, 8–11 лютого 2016 р.) (з отриманням сертифікату).

Проводила тренінги англійською мовою з дисциплін: «Тренерська майстерність», «Ораторське мистецтво», «Мистецтво публічних виступів», «Планування структури тренінгу» для аудиторії грузинських ІТ-спеціалістів (тренінговий проект Центру підготовки ІТ-спеціалістів SkillUP Georgia, м. Тбілісі, Грузія, 28 березня – 10 квітня 2016 р.).

На кафедрі журналістики ХНУ імені В. Н. Каразіна викладає дисципліни: «Основи тележурналістики», «Сценарна майстерність», «Інформаційне телебачення», «Аналітико-публіцистичне телебачення», «Техніка мовлення на ТБ»; веде «Творчі майстерні», наукові семінари. Куратор телевізійного відділення, «Творчих майстерень».

Підготувала до захисту одного кандидата наук.

Наукові інтереси: новинарна журналістика, медіакритика, практична риторика, інтернет-маркетинг. Досліджує теми: Інтернет-журналістика, блогерство, сучасне новинарне виробництво, православна телепубліцистика, проблеми виховання мовленнєвої майстерності працівників телефіру.

Як журналіст брала участь у створенні фільмів: «И это всё о нас...» (фільм до 350-річчя м. Харкова; 2004 р., співавтор); «И. И. Мечников: гений родом из детства» (2005 р., автор сценарію та режисер); «Не бывает атеистов в окопах под огнем...» (2006 р., сценарист і режисер); «Харьковский Архиерейский собор. 15 лет спустя...» (2007 р., режисер); «Антисекты» (2007 р., сценарист і режисер); «Путь на север» (з циклу «Паломничество к святыням Руси») (2008 р., сценарист, режисер, режисер монтажу).

Дипломант Міжнародних православних кінофестивалів «Покров» (м. Київ), «Встреча» (м. Обнінськ, Московська обл.), «Радонеж» (м. Ярославль), «Кубанский православный кинофестиваль» (м. Краснодар).

Отримала журналістські відзнаки за роботи: телевізійна програма «Символ веры: Природа творческого вдохновения» (диплом «За миссионерскую деятельность в области информации», МКФ «Покров», Київ, 2005 р.); документальний фільм «Не бывает атеистов в окопах под огнем...» (диплом «За освещение военной тематики», МКФ «Покров», Київ, 2006 р.; диплом «За сохранение традиций и вклад в развитие православного искусства», МФПК «Встреча», м. Обнінськ, 2007 р.); документальний фільм «Антисекты» (диплом «За верность Православию», МКФ «Покров», МКФ «Радонеж», 2007 р.).

Праці

1. Електронний документ у мережі Інтернет // Культура та інформаційне суспільство на зламі тисячоліть : матеріали підсумк. наук.-творч. студ. конф. / Харків. держ. акад. культури. – Х., 1999. – С. 30.
2. Электронный документ в сети Интернет как составляющая объекта современных библиотечно-информационных наук // Библиотечное дело-

- 2000 : проблемы формирования открытого информационного общества : тез. докл. Пятой междунар. науч. конф., 25–26 апр. 2000 г. / Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М., 2000. – Ч. 1. – С. 52–53.
3. Вопросы каталогизации электронных документов в сети Интернет // Библиотечное дело – 2001: рос. 6-ки в мировом информ. и интеллектуал. пространстве : тез. докл. Шестой междунар. науч. конф., 26–27 апр. 2001 г. / Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – М., 2001. – Ч. 1. – С. 183–184.
 4. Мови подання електронних документів у інформаційному середовищі Інтернет // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – 2001. – Вип. 6. – С. 247–255.
 5. Проблемы учета и стандартизации электронных документов в сети Интернет // Современные проблемы информатизации в непроизводственной сфере и экономике : тр. VI Междунар. откр. науч. конф., окт. 2000 – апр. 2001 г. / Воронеж. экон.-правовой ин-т. – Воронеж, 2001. – С. 60–61.
 6. Развитие системы управления электронным документооборотом / Ю. М. Снурникова, Л. Я. Филиппова // Современные проблемы информатизации в непроизводственной сфере и экономике : тр. VI Междунар. откр. науч. конф., окт. 2000 – апр. 2001 г. / Воронеж. экон.-правовой ин-т. – Воронеж, 2001. – С. 62–63.
 7. Аналіз пошукових систем Internet з точки зору відображення електронних засобів масової інформації // Вісн. Кн. палати. – 2002. – № 11. – С. 23–26.
 8. Библиотека в сети Интернет как «электронный архив» // Духовна культура в інформаційному суспільстві : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф., 24–25 січ. 2002 р. / Харків. держ. акад. культури. – Х., 2002. – С. 270–271.
 9. Проблеми електронних засобів масової інформації у мережі Інтернет // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали конф. молодих науковців, 17–19 квіт. 2002 р. / Харків. держ. акад. культури. – Х., 2002. – С. 128–129.
 10. Дублінський формат опису електронних публікацій в Internet та проблеми його адаптації в Україні // Вісн. Кн. палати. – 2003. – № 8. – С. 24–26.
 11. Источники создания электронных документов в сети Интернет // Соціокультурні комунікації в інформаційному суспільстві : матеріали міжнар. наук. конф., 21–22 листоп. 2003 р. / Харків. держ. акад. культури. – Х., 2003. – С. 158–160.
 12. Прогнози та перспективи розвитку сегмента ЗМІ в Інтернет // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 11. – С. 181–188.
 13. Електронні засоби масової інформації в Інтернеті : програма курсу / Харків. держ. акад. культури ; уклад. П. І. Гаврилюк, Ю. М. Снурнікова. – Х. : ХДАК, 2004. – 18 с.
 14. Інтернет-лікбез як невід'ємний елемент освіти для студентів журналістських спеціальностей // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали наук. конф. молодих учених, 22–23 квіт. 2004 р. / Харків. держ. акад. культури. – 2004. – С. 216–217.

15. Web-публікації мережі Інтернет як сучасне джерело професійної інформації для тележурналістів // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 659 : Сер. : Філологія. – Вип. 44. – С. 263–266.
16. Використання ресурсів Інтернету в журналістиці : до питання достовірності електронних джерел // Діалог : медіа-студії : [зб. наук. пр.] / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2005. – Вип. 3. – С. 106–111.
17. Лексичні та стилістичні особливості журналістської творчості в Інтернеті : тенденція до створення «новоязу» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 666 : Сер. : Філологія. – Вип. 45. – С. 129–133.
18. Сучасна підготовка тележурналістів : вимоги до інформаційної компетентності // Нова філологія : [зб. наук. пр.] / Запоріж. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2005. – Вип. 3 (23). – С. 417–425.
19. Сценарное мастерство на ТВ : программа курса для студентов факультета «театрального и кино-, телеискусства» / Харьков. гос. акад. культуры ; сост. П. И. Гаврилюк, Ю. М. Снурникова. – Х. : ХГАК, 2005. – 18 с.
20. Тележурналистика : программа курса для студентов ф-та «театрального и кино-, телеискусства» / Харьков. гос. акад. культуры ; сост. П. И. Гаврилюк, Ю. М. Снурникова. – Х. : ХГАК, 2005. – 22 с.
21. Інформаційні ресурси Інтернету в тележурналістиці : специфічні аспекти використання // Вісн. Дніпропетр. ун-ту. Сер. : Літературознавство. Журналистика. – Дніпропетровськ, 2006. – Вип. 8. – С. 37–40.
22. Інтернет-компетентность как неотъемлемый компонент журналистского профессионализма // Профессия – журналист : вызовы XXI века : материалы междунар. науч. конф. «Журналистика-2006», 5–8 февр. 2007 г. / Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, ф-т журналистики. – М., 2007. – С. 203–204.
23. Мовленнєва підготовка майбутніх тележурналістів як спосіб досягнення вербальної досконалості ЗМІ // Вісн. Луган. нац. ун-ту. Сер. : Філологічні науки. – 2008. – Вип. 3 (142). – С. 201–209.
24. Мовленнєва підготовка майбутніх працівників телебачення : методичний аспект // Діалог : медіа-студії : зб. наук. пр. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2009. – Вип. 9. – С. 204–212.
25. «Чтение ушами» : аудиокнига как феномен современной социокоммуникативной среды // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань : у 2 ч. / Харків. держ. акад. культури. – Х., 2009. – Ч. 1 : Матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 26–27 лют. 2009 р. – С. 211–213.
26. Комунікаційні ефекти взаємодії телеведучого з аудиторією : сучасні українські реалії // Теле- та радіожурналистика : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2010. – Вип. 9, ч. 1. – С. 258–264.
27. Основи тележурналистики : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналистика». – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 63 с.
28. Православна телепрограма в секуляризованому українському медіа просторі : до проблеми розуміння духовно-просвітницької місії (з досвіду

- створення проекту «Символ віри», м. Харків) // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. : Журналістика. – Львів, 2010. – Вип. 33. – С. 219–227.
29. Православна телепрограма як чинник катехизації в українському медіапросторі (на прикладі Харківського регіону) // Наук. зап. Ін-ту журналістики : наук. зб. – К., 2010. – Т. 40. – Липень – вересень. – С. 194–198.
30. Інформаційне телебачення : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 72 с.
31. Новини з перцем та бульбашками : інфотейнмент на сучасному українському інформаційному телебаченні // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – 2011. – № 33. – С. 211–220.
32. Маніфест протестантської комунікації // Телекритика. – 2012. – 7 серп. – Режим доступу : <http://www.telekritika.ua/view/2012-08-07/73941>. – Назва з екрану.
33. Типи ампула ведучих-провокаторів сучасних українських діалогових програм / Снурнікова Ю. М., Бобильова Т. М. // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1074 : Сер. 6 : Соціальні комунікації. – Вип. 5. – С. 44–46.
34. Програми «інспекції їжі» як інструмент підвищення споживацької обізнаності / Ю. М. Снурнікова, Ю. В. Семененко // Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Тенденції і перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» : зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 7. – С. 182–185.
35. Профессиональные ожидания и разочарования студентов : педагогические рефлексии о проблемах подготовки тележурналистов в Украине / Юлия Снурникова // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. – Košice (Slovakia), 2016. – Vol. 4, № 4. – P. 85–87.

Соловйов Сергій Вікторович

(12.(24).06.1862–4.04.1913)

Народився в родовому маєтку Новомосковського повіту Єкатеринославської губернії (тепер – Новомосковський район Січеславської області) в родині лікаря. Початкову освіту отримав від батьків. 1875 р. вступив до 3-го класу Харківської 3-ої гімназії, яку закінчив 1881 р. зі срібною медаллю.

Із 1881 р. по 1885 р. навчався на історико-філологічному факультеті Харківського університету, який закінчив зі ступенем кандидата. 1886 р. склав іспит на звання вчителя французької мови при канцелярії Одеського навчального округу. 1887 р. затверджений лектором французької мови Харківського університету.

1890 р. витримав магістерський іспит з історії загальної літератури при Новоросійському університеті та затверджений у званні приват-доцента кафедри західноєвропейських літератур Харківського університету. 1895 р. при Новоросійському університеті захистив магістерську дисертацію «Историко-литературные этюды: К легендам об Иуде Предателе». 1904 р. призначений на посаду екстраординарного професора кафедри західноєвропейської літератури Харківського університету.

Читав курси: середньовічна література, література епохи Відродження в Італії та Німеччині, історія західноєвропейської літератури XVII–XVIII ст. (німецька, французька та іспанська); спецкурси: провансальська лірика, середньовічна лірика, середньовічний роман, французький романтизм.

Із 1888 р. – член Історико-філологічного товариства при Харківському університеті. Був деканом історико-філологічного факультету на Вищих жіночих курсах. Помер у Харкові.

Наукові інтереси: західноєвропейська література XVIII–XIX ст.; російська література XIX ст.

Основні філологічні праці

1. Несколько слов по поводу книги Л. Ю. Шепелевича : «Этюды о Данте. Апокрифическое видение св. Павла». Вып. 1 (1890). Вып. 2 (1891) : [рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1893. – Кн. 1. – Рец. на кн.: Апокрифическое «Видение св. Павла» : [магистер. дис.] / Л. Ю. Шепелевич. – Х. : Тип. А. Дарре, 1891–1892. – Ч. 1. – 1891. – [6], 130 с. ; Ч. 2. – 1892. – [4], 137 с. – На обл. : Этюды о Данте.

То же, отд. отт. – Х. : Тип. Адольфа Дарре, 1893. – 9 с.

2. Историко-литературные этюды. Вып. 1. К легендам об Иуде Предателе. – Х. : Тип. губерн. правл., 1895. – [208] с.

3. В. Гюго и Диккенс как проповедники гуманности и друзья детей // Тр. Пед. отд. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1896. – Вып. 3. – С. 91–114.
4. Провансальская поэзия // Тр. Пед. отд. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1899. – Вып. 5. – С. 83–105. – Отд. отт. – Х. : Печ. дело, 1899. – 32 с.
5. Юрий Веселовский. «Дети в современной французской беллетристике» : [рецензия] // Мирн. труд. – 1903. – Кн. 5. – С. 207–208. – Рец. на ст. : Дети в современной французской беллетристике / Ю. Веселовский // Вестн. воспитания. – М., 1902. – № 6. – С. 45–93 ; № 7. – С. 94–132.
6. Вестник лучших драматических произведений французских писателей «Chefs d'oeuvre du théâtre français» // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 2. – С. 216–217.
7. Взгляды В. А. Жуковского на поэзию. – Х. : Печ. дело, 1902. – 15 с.
8. Виктор Гюго : очерки // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 1. – С. 113–128. – Отд. отт. – Х., 1902.
9. Жорж Гюго о Викторе Гюго // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 2. – С. 77–86. – Отд. отт. – Х., 1902.
10. Последний миннезингер : (Освальд фон-Волькенштейн) // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 3. – С. 84–91.
11. Томас Мур (1799–1852) // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 2. – С. 235–237.
12. Georges Druilhet. Un poète français (François Coppée). Paris, 1902 : [рецензия] // Мирн. труд. – 1902. – Кн. 4. – С. 223–224. – Рец. на кн.: Un poète français : (François Coppée) / Georges Druilhet. – Paris : Publ. A. Lemerre, 1902. – 241 p.
13. Педагогические взгляды Ж. Занд // Вестн. Екатериносл. губерн. земства. – 1904.*
14. [Взгляды В. А. Жуковского на поэзию] // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Вып. 14. – С. LXXVI–LXXVII.
15. Памяти А. И. Кирпичникова // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Вып. 14. – С. 11–13.
16. Профессор Александр Иванович Кирпичников : (Характеристика и воспоминания) // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Вып. 14. – С. 13–20.
17. Кирпичников Александр Иванович // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 232–238.
18. Колмачевский Леонард Зенонович // Там же. – С. 239–241.
19. Лекторы французского языка : Паки-де-Совиньи ; Белен-де-Баллю ; Геллан Арман-Феликс Денисьев ; Борель Август ; Яплансон Антон Карлович ; Генни (Henpi) Марк Иванович ; Мало Игнатий Генрихович // Там же. – С. 349–354.
20. Лекторы английского языка : Шмерфельд Даниил ; Виллиамсон ; Струве Николай Иванович ; Денет Роман ; Кумминг Вильгельм Яковлевич ; Даунс Гульсон ; Шерцль Ричард Иванович // Там же. – С. 363–365.
21. Лекторы итальянского языка : Белен-де-Баллю Яков Николаевич ; Феррарини Иосиф Фабиевич ; Даньини Амвросий Иосифович ; Безсонов

- Петр Алексеевич ; Лоренцони Ринальдо Викторович ; Шепелевич-Лазаревич Лев Юлианович // Там же. – С. 366–368.
22. Жорж Занд как педагог // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1909. – Вып. 18. – С. 505–512. – Отд. отт. – Х.: Печ. дело, 1909. – 12 с.
23. Л. Ю. Лазаревич-Шепелевич : (некролог) // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1909. – Ч. 20, март, отд. 4. – С. 36–44.
24. Фредерик Мистраль : [публ. лекция]. – Х. : Печ. дело, 1909. – 28 с.
То же // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1913. – Вып. 19. – С. 75–96.
25. Новый труд по истории французского романтизма : [рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1910. – Кн. 4, ч. неофиц. – С. 121–139. – Отд. отт. – Х. : Тип. и литогр. М. Зильберберг и с-вья, 1911. – [20] с. – Рец. на кн.: Разыскания в области романтической поэтики и стиля. Т. 1. Романтическая поэтика во Франции / гр. Ф. де Ла-Барт. – К. : Тип. Имп. ун-та Св. Владимира ; Акц. о-ва Н. Т. Корчак-Новицкого, 1908. – VII, V, 517 с.
26. [Отзыв о сочинении Д. Павлова «Влияние Жорж Занд на русскую литературу»] // Зап. Харьков. ун-та. – 1910. – Кн. 2, ч. офиц. – С. 44–48.
27. М. Г. Халанский : (некролог) // Журн. М-ва нар. просвещения. – 1910. – Ч. 29, октябрь, отд. 4. – С. 60–71. – Отд. отт. – СПб. : Сенат. тип., 1910. – 14 с.
28. Бреславский университет и его столетний юбилей (1811–1911) // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1911. – Вып. 2. – С. 28–38.
29. Новая Сорбонна : [о методах преподавания] // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1911. – Вып. 1. – С. 70–75.
30. Популярная книга о Данте (Карл Федерн. Данте и его время. Москва, 1911) : [рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1911. – Кн. 1, [разд.] Критика и библиография. – С. 1–8. – Рец. на кн.: Данте и его время / Карл Федерн ; пер. с нем. В. М. Спасской ; под ред. М. Н. Розанова. – М. : Изд. Т-ва И. Д. Сытина, 1911. – XII, 284, IV с.
31. М. Н. Розанов. «Ж. Ж. Руссо и литературное движение конца XVIII и начала XIX с. Очерки по истории руссоизма на Западе и в России». Т. 1. Москва, 1910, VIII+559 стр. : [рецензия] // Журн. М-ва нар. просвещения. Новая сер. – 1911. – № 4, отд. 2. – С. 327–346. – Отд. отт. – М., 1911. – Рец. на кн.: Ж. Ж. Руссо и литературное движение конца XVIII и начала XIX в. : очерки по истории руссоизма на Западе и в России. Т. 1 / М. Н. Розанов. – М. : Тип. Имп. Моск. ун-та, 1910. – VIII, 559 с.
32. Л. Толстой как художник в оценке французской критики // Памяти Л. Н. Толстого : сб. речей, произнес. в торжеств. заседании Совета Имп. Харьков. ун-та и Ист.-филол. о-ва. – Х., 1911. – С. 19–29. – Отд. отт. – Х. : Тип. и литогр. М. Зильберберг и с-вья, 1911. – [2], 11 с.
33. Виктор Гюго как проповедник гуманности и друг детей : публ. лекция. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1912. – [4], 20 с.
34. Современное положение русского языка и литературы во Франции // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1912. – Вып. 2. – С. 22–27. – Отд. отт. – Х. : Печ. дело, 1912. – 8 с.

35. Ernest Siellière. Les Mystiques du néo-romantisme. Evolution contemporaine de l'appétit mystique (Quatrième partie. La Doctrine morale de Tolstoï). Paris, 1911 : [рецензия] // Зап. Харьков. ун-та. – 1912. – Кн. 2, [разд.] Критика и библиография. – С. 9–13. – Рец. на кн.: Les Mystiques du néo-romantisme : Evolution contemporaine de l'appétit mystique. Pt. 4. La Doctrine morale de Tolstoï). – Paris : Plon-Nourrit, 1911. – 16, XII, 337 p.
36. [О деятельности Парижского франко-славянского общества] // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1913. – Вып. 3. – С. 76.
37. Н. Н. Семенов и фелибры // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1913. – Вып. 4. – С. 1–5. – Отд. отт. – Х. : Печ. дело, 1913. – 8 с.
38. Очерки из истории новой французской и провансальской литературы. С прил. некролога, [сост. В. Бузескулом] и портр. автора. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1914. – XL, 342 с.

Література про нього

1. Кирпичников А. И. Отзыв об исследовании С. Соловьева «Историко-литературные этюды : К легендам об Иуде Предателе». Вып. 1. Харьков. 1895 г. // Зап. Имп. Новорос. ун-та. – 1896. – Т. 68, ч. офиц. – С. 15–20. – Отд. отт. – Одесса : Тип. Окруж. штаба, [1896]. – 6 с.
2. [Сумцов Н. Ф.] Соловьев Сергей Викторович / [Н. Ф. Сумцов] // Энциклопедический словарь / изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – 1900. – Т. 30-а. – С. 798. – Подпись: Н. С-въ.
3. Соловьев Сергей Викторович // Историко-филологический факультет Харьковского университета за первые 100 лет его существования (1805–1905) / под ред. М. Г. Халанского, Д. И. Багалея. – Х., 1908. – [Ч.] 2. Биографический словарь профессоров и преподавателей. – С. 242–244, 354. – Фото на с. 10 вклейки.
4. 25-летие учено-педагогической деятельности проф. С. В. Соловьева // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1912. – Вып. 2. – С. 66–68.
5. Вязигин А. С. Памяти профессора С. В. Соловьева / А. С. Вязигин. – Х. : Мирн. труд, 1913. – 16 с.
6. Мелихов В. А. С. В. Соловьев, професор Императорского Харьковского университета : 1862–1913 : (некролог) / В. А. Мелихов. – Х. : Мирн. труд, 1913. – 27 с.
7. Сумцов Н. Ф. Памяти профессора С. В. Соловьева / Н. Ф. Сумцов. – Х. : Печ. дело, 1913. – 14 с.
8. Сумцов Н. Ф. С. В. Соловьев : некролог / Н. Ф. Сумцов // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1913. – Вып. 4. – С. 15–26.
9. Бузескул В. П. [О литературном наследии С. В. Соловьева] // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1914. – Вып. 5. – С. 89.
10. Семенов Л. Д. Из воспоминаний о проф. С. В. Соловьеве / Л. Д. Семенов. – Х. : Печ. дело, 1915 [на обл. 1916]. – 12 с.

Солонська Галина Тимофіївна

(25.10.1914–4.08.2014)

Народилася в с. Ново-Спасівка (тепер – с. Осипенко) Бердянського району Запорізької області в родині вчителів. У тому ж селі в 1930 р. закінчила школу. Із 1931 р. по 1933 р. навчалася у фабрично-заводському училищі Харківського авторемонтного заводу. 1933 р. – студентка останнього курсу робітничого факультету Харківського електротехнічного інституту.

1934 р. вступила на філологічний факультет Харківського державного університету, 1935 р. перевелася до Київського університету, який закінчила в 1939 р.

Із 1939 р. по 1941 р. працювала викладачем кафедри російської мови Ворошиловградського (зараз – Луганськ) педагогічного інституту. У цьому ж виші працював її чоловік, який після початку німецько-радянської війни (1941–1945) пішов добровольцем на фронт і загинув у 1942 р. Влітку 1941 р. Г. Т. Солонська переїхала з неповнолітньою дитиною до батьків до Харкова, який був окупований у жовтні того ж року. 1942 р. втратила дитину. Протягом 1943–1944 рр. працювала в дитячому садку (після звільнення Харкова – вихователькою).

Із 1944 р. прийнята на роботу на філологічний факультет Харківського університету. Працювала старшим лаборантом кабінету мовознавства (1944), викладачем кафедри російської мови (1945–1949), старшим викладачем кафедри української мови (1949–1970). 1967 р. захистила кандидатську дисертацію «Українські говірки Воронежчини». 1970 р. стала доцентом цієї кафедри (затверджена в 1974 р.). 1979 р. звільнилася в зв'язку з виходом на пенсію.

Перебувала в багатьох діалектологічних експедиціях на Харківщині, Донеччині, Кубані. Учасниця міжнародного дослідницького проекту «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас» із вивчення та лінгвістичного картографування фонетичних, лексичних, граматичних рис усіх слов'янських мов. Працювала в Харківському товаристві радянсько-польської дружби, керувала гуртком польської мови в університеті.

Викладала курси сучасної української мови, української діалектології, сучасної російської мови, польської мови.

Наукові інтереси: діалектологія та історична граматика української мови.

Праці

1. До питання про діалектну базу української літературної мови / О. К. Клименко, Г. Т. Солонська // Питання історичного розвитку української мови : тези доп. міжвуз. наук. конф., 15–20 груд. 1959 р. – Х., 1959. – С. 87–91.

2. До вивчення українських говірок Воронежчини та їх зв'язку з іншими діалектами української мови // О. О. Потебня і деякі питання сучасної славістики / Харків. держ. ун-т ; Укр. комітет славістів при АН УРСР ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голов. ред.) та ін.]. – Х., 1962. – С. 238–250. – ([До V Міжнар. з'їзду славістів]).
3. До питання класифікації українських говорів Воронежчини // XI Укр. респ. діалектологічна нарада (11; 1964; Київ) : праці / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. – Київ, 1965. – С. 169–176.
4. До характеристики морфологічної системи українських говірок Воронежчини // Вісн. Харків. ун-ту. – 1965. – № 7 : Сер. філол. – Вип. 1. – С. 116–128.
5. Нове дослідження з історичної граматики української мови / П. А. Моргун, Г. Т. Солонська // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 78–87.
6. Склад голосних фонем південно- та північноукраїнських говірок Воронежчини // Питання літературознавства і мовознавства : наук. конф. викладачів філол. ф-ту : тези і автореф. доп., верес. 1965 р. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1965. – Вип. 1. – С. 73–76.
7. Обличчя мови : [рецензія] / П. Моргун, Г. Солонська // Прапор. – 1966. – № 5. – С. 76–77. – Рец. на кн.: Нариси з української історичної граматики / Ф. П. Медведєв ; за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – Х. : Вид-во Харків. ун-ту, 1964. – 247 с.
8. Особливості системи словозміни українських говірок Воронежчини // XII Респ. діалектологічна нарада : тези доп., квіт. 1965 р. – К., 1965. – С. 83–84.
9. Загальнонародні і локальні риси у фонетиці українських говірок Воронежської області РРФСР // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф., (трав. 1967 р.) / ХДУ. – Х., 1967. – С. 153–157.
10. Українські говірки Воронежчини : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1967. – 26 с.
11. Дон чи Дін ? // Мовознавство. – 1968. – № 3. – С. 66–67.
12. Про міжмовні контакти : (За діалектними даними українських говірок Воронежчини) // XIII Респ. діалектологічна нарада : тези доп., (Київ, квіт. 1969 р.). – К., 1969.*
13. Про українсько-російські міжмовні контакти на діалектичному рівні (за даними говірок Воронежчини) // Праці XIII респ. діалектологічної наради / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; [відп. ред. Ф. Т. Жилко]. – К., 1970. – С. 195–204.
14. Об одной морфологической модели имен существительных в украинских говорах и литературном языке // Совещание по Общеславянскому лингвистическому атласу : тез. докл., (Ужгород, 25–28 сент. 1973 г.). – М., 1973. – С. 48–49.

15. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. Т.Т. 2, 3 / [Л. В. Венєвцева, І. В. Муромцев ... Г. Т. Солонська та ін. ; відп. ред. М. А. Жовтобрюх ; Харків. держ. ун-т]. – Х., 1978–1979.
Т. 2. – 1979. – 680 с. ; Т. 3. – 1979. – 689 с.
16. Українська мова : перші кроки : навч. посіб. для іноземців / Т. Г. Кисельова, О. П. Солонська, Л. І. Безкровна ; Нац. фармацевт. акад. України. – Х. : Вид-во НФАУ, 2002. – 88 с.

Література про неї

1. Шевельов Ю. В. Історична фонологія української мови = Shevelov G. Y. A Historical Phonology of the Ukrainian Language. [Heidelberg [Нью-Йорк, Колумб. ун-т, жовт. 1976 р.] / Юрій Шевельов : пер. з англ. вид. С. Вакулєнка, А. Даниленка. – 1979: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : grinch-home.at.ua/_ld/1/103__-.doc.
У розд. 4: Зовнішні та внутрішні межі. Діалекти української мови – про статтю Г. Т. Солонської у «Віснику Харківського університету», сер. філологічна, 1965, вип. 1.
2. Свашенко А. Слово про вчителя : про колишнього викладача Г. Т. Солонську] / А. Свашенко, Н. Воскресенська / Харків. ун-т. – 1989. – 24 жовт.
3. Галина Тимофіївна Солонська (до 90-річчя) // Вісн. Харків. ун-ту. – 2004. – № 632 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 444.
4. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с.
С. 518: про Г. Т. Солонську.
5. З роси і води Вам! : [про життєвий та творч. шлях Г. Т. Солонської та Р. І. Тростинської] // Харків. ун-т. – 2009. – 1 груд.
6. Сердега Р. Л. Українська діалектологія : навч. посіб. / Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 156 с.
С. 33: про Г. Т. Солонську.
7. Г. Т. Солонська: Університет – це все моє життя / [інтерв'ю брала Вікторія Круглова] // Університети = Universitates. – 2013. – № 2. – С. 44–51 : ил.
8. До 100-річчя від дня народження Г. Т. Солонської (1914–2014) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/podii/juvilary/Solonska_juvilej.pdf.
9. Савченко Л. Г. Пам'яті Галини Тимофіївни Солонської – учителя, наставника, мовознавця / Л. Г. Савченко // Вивчаємо укр. мову та літ. : наук.-метод. журн. – 2014. – № 30. – С. 39.
10. Інтерв'ю с Г. Т. Солонської / [брала О. І. Красько в 2013 г.] // Харківський університет (1917–1941 рр.) у спогадах його викладачів та вихованців /

[уклад. В. Ю. Іващенко, Ю. А. Кісельова, О. І. Красько та ін.]. – Х., 2016. – С. 214–218. – Приміт. див. на с. 344. – Див. також імен. покажч.

Сподарець Михайло Павлович

(19.08.1968 р. народж.)

Народився в м. Харків. Із 1975 р. по 1985 р. навчався в середній школі № 115 м. Харкова.

1985 р. вступив на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчив із відзнакою в 1990 р.

Працював редактором-перекладачем у редакційно-видавничому відділі Харківського інженерно-економічного інституту (1990), асистентом кафедри української мови Харківського інженерно-економічного інституту (1991–1993).

Протягом 1993–1996 рр. навчався в аспірантурі кафедри історії української літератури ХДУ. 1997 р. захистив кандидатську дисертацію «Іван Багряний – романіст (Проблематика та жанрово-стильова своєрідність)».

Із 1996 р. працює на кафедрі історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на посадах викладача (1996), старшого викладача (1998), доцента (2002; звання – з 2008 р.).

2010–2017 рр. працював за сумісництвом у Малій академії наук, керував секцією «Фольклор та етнографія народу України»; з 2016 р. працює на курсах підвищення кваліфікації вчителів при ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Під його керівництвом захищено одну кандидатську дисертацію.

Викладає базові навчальні дисципліни: «Історія української літератури ХХ ст.», «Історія української літературної критики», «Теорія літератури», «Література зарубіжних країн (регіональний аспект)»; веде спецкурси, наукові семінари спільної тематики: «Жанрово-стильові пошуки письменників української діаспори», «Провідні тенденції сучасної української літератури», «Українська лірика 1920–1940-х рр.».

Наукові інтереси: українська література ХХ ст.: література «Розстріляного Відродження», література української діаспори, українська літературна критика та літературознавство 1920–1930-х рр.

Праці

1. Ідеї Г. С. Сковороди у романах І. Багряного // Тези доп. Міжнар. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня смерті українського поета і філософа Григорія Сковороди. – Х., 1994. – С. 41.

2. Іван Багряний – письменник і громадянин : (До дев'яносторіччя з дня народження). – Х. : ХДУ, 1996. – 102 с.
3. «Скелька» І. Багряного в контексті української історичної белетристики 20-х рр. ХХ ст. // Літературознавство. Бібліографія. Інформатика : доп. та повідомл. III Міжнар. конгресу українців. – Х., 1996. – С. 140–145.
4. Фольклорні елементи в романі І. Багряного «Скелька» // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф. 15–16 трав. 1996 р. – Х., 1996. – С. 33–34.
5. Іван Багряний – романіст (проблематика та жанрово-стильова своєрідність) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – К., 1997. – 16 с.
6. Філософські аспекти світоглядної концепції І. Багряного в структурі образу головного героя // Вісн. Харків. ун-ту. – 1997. – Вип. 394 : Філософські перипетії. – С. 138–139.
7. Харків із-за ґрат : семантика міського простору в романах І. Багряного // Харків 30–40-х рр. ХХ ст. Література. Історія. Мистецтво : матеріали Міжнар. наук. конф. до ювілею проф. Ю. Бойка-Блохина. – Х., 1998. – С. 108–111.
8. «Поетика потойбіччя» : (Міфологічні моделі в романі І. Багряного «Сад Гетсиманський») // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Сер. : Філологія. – С. 226–231.
9. Проза Ю. Косача в оцінці Ю. Шереха // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 426 : Творчий доробок Юрія Шевельова та сучасні гуманітарні науки. – С. 57–62.
10. Використання фонду УКБ у роботі над навчальним посібником «Іван Багряний письменник і громадянин» // Бібліотека Канадсько-українського центру : досвід роботи та тенденції розвитку : матеріали наук.-практ. конф. – Х., 2000. – С. 23–31.
11. Українська література. 10 клас : хрестоматія / упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – Х. : Ранок, 2000. – 749 с.
2-ге вид., перероб. та доп. – Х. : Ранок, 2003. – 750 с.
12. Українська література. 11 клас : хрестоматія. – Х. : Ранок, 2000. – 703 с.
13. Екзистенційні контрверзії Юрія Косача // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. «Лінгвістика і літературознавство». – К., 2001. – Вип. 4. – С. 212–219.
14. Особливості структури образу героя романів І. Багряного // Південний архів. Філологічні науки : зб. наук. пр. – Херсон, 2001. – Вип. 9. – С. 285–289.
15. Парадокси Івана Багряного : біогр. проекція на текст // *Ukrainistika na prahu noveho století a tisíciletí. Problémy jazyka, literatury a kultury : I Olomoucké sympozium ukrajinistů : sb. příspěvků.* – Olomouc, 2001. – S. 186–189.
16. Міфопоетична модель українського світу в романі М. Стельмаха «Чотири броди» // Наукові праці Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Сер. : Філол. науки. – 2002. – Вип. 6. – С. 32–40.
17. Парадокси І. Багряного : біогр. проекція на текст // Іст.-літ. журн. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2002. – № 7. – С. 177–182.

18. Ідеї Г. Сковороди в творчості І. Багряного // Сковорода Григорій : ідейна спадщина і сучасність. – К., 2003. – С.473–480.
19. Українська література. 9 клас : хрестоматія / авт.-упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – 2-е вид., переробл. і доп. – Х. : Ранок, 2003. – 640 с.
20. Українська література. 11 клас : хрестоматія / упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – Х. : Ранок, 2003. – 752 с.
2-ге вид., перерід. та доп. – Х. : Ранок, 2005. – 752 с.
21. Тарас Шевченко у сприйнятті неоромантика Івана Багряного // Матеріали Тридцять четвертої наук. шевченківської конф. (24–26 квіт. 2001 р.) : у 2 кн. – Черкаси, 2003. – Кн. 2. – С. 84–91.
22. Між «народництвом» і «модернізмом» : трансформації рецепції Шевченка в українському літературознавстві 1920-х рр. // Тарас Шевченко і народна культура : 190-річчю з дня народж. Т. Г. Шевченка присвячується : зб. пр. міжнарод. (35-ї) наук. шевченків. конф., 20–22 квіт. 2004 р. : у 2 кн. – Черкаси, 2004. – Кн. 1. – С. 256–263.
23. Спадщина Шевченка і націєтворчі процеси в політичній та ідейно-художній концепції І. Багряного // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. – К., 2004. – Вип. 6. – С. 31–34.
24. Т. Шевченко у політичній та ідейно-художній концепції І. Багряного // Шевченкіана на початку ХХІ століття : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка, 25 берез. 2004 р. – Х., 2004. – С. 60–70.
25. Тарас Шевченко у сприйнятті неоромантика Івана Багряного // Збірник праць міжнар. Тридцять п'ятої наук. шевченків. конф. (24–26 квіт. 2001) : у 2 кн. – Черкаси, 2004. – Кн. 1. – С. 256–263.
26. Екзистенціальні пошуки української людини в романі І. Багряного «Людина біжить над прірвою» // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва. – К., 2006. – С. 263–269. – (Лінгвістика і літературознавство ; вип. 11, ч. 2).
27. І. Костецький як редактор часопису «Україна і світ» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 766 : Сер. : Філологія. – Вип. 51. – С. 220–223.
28. Семантика міського простору в ліриці В. Свідзінського // Наук. зап. Кам'янець-Поділ. держ. ун-ту. Сер. : Філол. науки. – 2006. – Вип. 13. – С. 152–160.
29. Творчий портрет митця // Український письменник і політичний діяч Іван Багряний (1906–1963) : До 100-річчя від дня народж. : бібліогр. покажч. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка – 2-ге вид. – Х., 2006. – С. 7–33.
30. «Я визначив собі шлях – шлях українського письменника...» : (Перипетії творчості і біографії І. Багряного) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 742 : Сер. : Філологія. – Вип. 48. – С. 3–12.
31. Історія української літератури ХХ ст. : навч. програма й метод. матеріали для самост. роботи та підготовки до модул. контролю студентів філол. ф-ту

- (спеціальність – журналістика). – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. – 28 с.
32. Міфопоетичні моделі популярної української радянської літератури (роман М. Стельмаха «Чотири броди») // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва. – Ніжин, 2007. – С. 116–123. – (Лінгвістика і літературознавство ; вип. 14).
 33. Історія української літератури ХХ століття : метод. матеріали для організації самостійної роботи та підготовки до модул. контролю студентів ф-ту інозем. мов. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 129 с.
 34. Рецептивні моделі в компаративістиці : «Вальдшнепи» М. Хвильового і проблеми інтерпретації // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва. – К., 2008. – С. 397–404. – (Лінгвістика і літературознавство ; вип. 15).
 35. Функції міфологічних мотивів у романі І. Багряного «Сад Гетсиманський» // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філол. науки. – 2008. – № 1 (140). – С. 163–168.
 36. Традиції літературної критики 1920-х років у творчому доробку Юрія Шереха // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2009. – № 854 : Сер. : Філологія. – Вип. 57. – С. 6–13.
 37. Українська література. 11 клас : хрестоматія-довідник : 12-річна шк., нова прогр. / авт.-упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – Х. : Ранок, 2009. – 751 с.
 38. Образ Харкова в романі О. Копиленка «Визволення» і проблеми формування української урбаністичної свідомості // Актуальні проблеми слов'янської філології : міжвуз. зб. наук. ст. / відп. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ, 2010. – С. 33–42. – (Лінгвістика і літературознавство ; вип. 23, ч. 1).
 39. Володимир Коряк про Тараса Шевченка : специфіка сприйняття, формування соцреалістичного канону в шевченкознавстві // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. : Філологічні науки. – 2011. – Вип. 208 : Збірник на пошану світлої пам'яті Ніли Вікторівни Зборовської. – С. 39–43.
 40. Літературно-критична діяльність В. Коряка // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2011. – № 989 : Філологія. – Вип. 63. – С. 93–98.
 41. Багрянний Іван Павлович // Шевченківська енциклопедія : в 6 т. – К., 2012. – Т. 1. – С. 296.
 42. Багрянний І. Сад Гетсиманський : роман / Іван Багрянний ; [післям. та прим. М. П. Сподарця]. – Х. : Фоліо, 2012. – 571 с. : іл. – (Шкільна бібліотека української та світової літератури).
 43. Рецепція формалізму в українському шевченкознавстві // Шевченків світ : наук. щорічник. – Черкаси, 2012. – Вип. 5 : До 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка. – С. 54–63.
 44. Дослідження біографії Т. Шевченка в літературно-критичних дискурсах 1920 – поч. 1930-х років // Біографія як текст : матеріали XI Міжнар. поетикологіч. конф. (16–17 жовт. 2014 р.). – Чернівці, 2014. – С. 42–43.

45. Казка і дитяча література в модуляціях ідеологічного дискурсу 1920 – поч. 1930-х років // «У тридев'ятому царстві» : феномен казки в літературі, фольклорі і медіа : матеріали Міжнар. наук. конф. (25–27 верес. 2014 р.) : збірник. – Бердянськ, 2014. – С. 26–127.
46. Проблеми казки і дитячої літератури в українському ідеологічному дискурсі 1920 – поч. 1930-х років. // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – Вип. 71. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 274–279.
47. Боротьба методологічних підходів у дослідженнях біографії Т. Г. Шевченка 1920–поч. 1930-х років // Літературний процес : методологія, імена, тенденції : зб. наук. пр. (філол. науки) / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; [редкол. : О. Є. Бондарева, О. В. Єременко, І. Р. Буніятова та ін.]. – К., 2015. – № 5. – С. 177–181.
48. Соціологічний метод в українському літературознавстві 1920-х років // Історіографія науки про літературу : матеріали XII Міжнар. літературозн. конф. (25 верес. 2015 р.). – Чернівці, 2015. – С. 64–65.
49. На маргіналіях українського формалізму 1920-х років // Пасіонарність другорядного : матеріали XIV міжнар. літературозн. конф., 11–12 трав. 2017 р. – Чернівці, 2017. – С. 222–225.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с.

С. 697: про М. П. Сподарця.

2. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. покажч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.

Про дослідження М. П. Сподарця – див. іменний покажчик.

3. Матвеева Т. С. Філологічні студії в Харківському університеті : культурно-історичний, естетичний, соціокомунікативний аспекти / Т. С. Матвеева // Харківський університет і українська культура (до 210-річчя від часу заснування ХНУ імені В. Н. Каразіна) : монографія / за ред. Ю. М. Безхутрого ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2015. – С. 91–165.

С. 114: про дослідження М. П. Сподарця.

Степанченко Іван Іванович

(1.07.1949 р. народж.)

Народився в м. Маріуполь Донецької області в родині службовців. 1966 р. закінчив із золотою медаллю середню школу.

Того ж року вступив на відділення російської мови і літератури філологічного факультету Харківського державного університету, яке закінчив із відзнакою в 1971 р. Із 1971 р. по 1974 р. працював учителем-експериментатором у середній школі № 17 м. Харкова (із 1972 р. за сумісництвом). У 1972–1975 рр. – викладач секції російської мови як іноземної кафедри іноземних мов Харківського

фармацевтичного інституту.

Із 1975 р. працює в Харківському національному педагогічному університеті ім. Г. С. Сковороди на посадах викладача, доцента, старшого наукового співробітника, професора, заступника декана філологічного факультету, завідувача кафедри російської мови та кафедри слов'янських мов.

1980 р. після закінчення аспірантури кафедри загального та російського мовознавства Університету дружби народів ім. Патриса Лумумби (м. Москва) захистив кандидатську дисертацію «Функционально-типологическое исследование поэтической метафоры (на материале метафор С. Есенина и В. Маяковского)». 1992 р. в Інституті мовознавства НАН України захистив докторську дисертацію «Лексика лирики С. Есенина (функционально-типологический анализ)».

2001–2006 рр. працював у Цзилінському університеті (м. Чанчунь, КНР).

Із 2006 р. – професор кафедри російської мови Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна (за сумісництвом), де викладає курс «Современный русский язык», а також спецкурси з поетики та функціональної лінгвістики.

Автор більше 170 публікацій з проблем аналізу художнього тексту, функціонування тексту в різних культурах, методики викладання орфографії та пунктуації тощо. Учасник більш ніж 100 конференцій, зокрема закордонних (Росія, Киргизія, Латвія, Литва, Азербайджан, Узбекистан, Угорщина, Китай тощо).

Під його керівництвом захищено 7 кандидатських дисертацій, консультував одну докторську дисертацію.

Із 1994 р. – головний редактор спеціалізованого журналу ВАК України «Русская филология: Вестник Харьковского национального педагогического университета им. Г. С. Сковороды». Член президії «Украинской ассоциации преподавателей русского языка и литературы».

Нагороджений медалями «За доблестный труд», «Почесна відзнака ХНПУ», почесними грамотами. Присуджено звання «Людина року – 2010».

Наукові інтереси: теорія тексту, художній (поетичний) текст у комунікативно-функціональному аспекті, вивчення поетичної лексики, навчання орфографії і пунктуації.

Основні праці

1. К вопросу о лингвостилистических принципах отбора и анализа поэтических текстов в практике преподавания русского языка как иностранного // Методика преподавания русского языка как иностранного : сборник / Ун-т дружбы народов им. П. Лумумбы. – М., 1977. – С. 30–137.
2. Психолингвистический эксперимент как один из методов функционального исследования метафор стиля // Теоретические проблемы речевого общения : сборник / АН СССР, Ин-т языкознания. – М., 1977. – С. 56–71.
3. Об изучении метафор стиля на экспериментальной основе // Вопросы лексической семантики : сб. науч. тр. / Ун-т дружбы народов им. П. Лумумбы ; [отв. ред. Л. А. Новиков]. – М., 1980. – С. 96–112.
4. Функционально-типологическое исследование поэтической метафоры (на материале метафор С. Есенина и В. Маяковского) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М., 1980. – 28 с.
5. Эволюция метафоры С. Есенина и В. Маяковского с точки зрения глубины метафоризации // Синтаксис и стилистика: функциональный аспект : сб. науч. тр. / УДН им. П. Лумумбы ; [отв. ред. О. А. Крылова]. – М., 1982. – С. 107–127.
6. Восприятие текста и методика его анализа в разных лингвокультурных группах обучаемых / И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская // Методика преподавания русской классической и советской литературы : междунар. конгресс Междунар. ассоц. преподавателей рус. яз. и лит. (МАПРЯЛ) : сб. тез. – Будапешт, 1986. – С. 240–241.
7. Национально-культурная специфика восприятия «Легенды о Данко» студентами-иностранцами / И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская // Страноведение и лингвострановедение в практике преподавания русского языка иностранным студентам : сб. науч. тр. / [отв. ред. Э. А. Исаева]. – М., 1987. – С. 73–82.
8. Художественный текст на занятиях по русскому языку / И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская / Лингвострановедение и текст : сб. ст. Ин-т рус. яз. им. А. С. Пушкина ; сост. Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М., 1987. – С. 82–91.
9. Причастия и прилагательные с -Н- и -НН- // Рус. речь. – 1988. – № 4. – С. 149–154.
10. О типологии лексических парадигм в поэтических текстах // Поэтика и стилистика : тез. Всесоюз. науч. конф., Звенигород, 9–11 нояб. 1989 г. – М., 1989. – С. 61–62.

11. Стилистический анализ стихотворений С. А. Есенина : учеб. пособие. – Х. : Вид-во ХДПІ ім. Г. С. Сковороди, 1989. – 106 с.
12. НЕ – приставка или частица? // Рус. речь. – 1990. – № 1. – С. 140–144.
13. К проблеме функциональной типологии художественных текстов С. Есенина // Общая стилистика и филологическая герменевтика : сб. науч. тр. / Твер. гос. ун-т ; [отв. ред. Г. И. Богин]. – Тверь, 1991. – С. 80–90.
14. Поэтический язык Сергея Есенина : Анализ лексики. – Х. : [ХГПИ], 1991. – 190 с.
15. Принципы функціонально-типологічного дослідження ідіостилію (на матеріалі лірики С. Єсеніна) // Мовознавство. – 1991. – № 6. – С. 41–46.
16. Красные цветы не могут быть синими // Рус. речь. – 1992. – № 1. – С. 117–120.
17. Лексика лирики С. Есенина (функционально-типологический анализ) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – К., 1992. – 37 с.
18. Функциональные типы стихотворений С. Есенина // Русская филология : Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – 1995. – № 2–3. – С. 19–23.
19. Художественный текст в аспекте разных лингвистических парадигм // Теория и методика анализа художественного текста. – Х., 1995. – С. 84–93.
20. Восприятие текста в условиях иной культуры (иностранцы читают русскую классику...) / Е. С. Бурякова, И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская ; под ред. И. И. Степанченко. – К. : Укр. вид-во, 1997. – 166 с.
21. К проблеме определения понятия «авторская пунктуация» // Русская филология : Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 1999. – № 1–2. – С. 95–96.
22. Антитеза «молодость – увядание» в произведениях С. Есенина и Н. Клюева (сопоставительный анализ лексики стихотворений «Отговорила роща золотая» и «Стариком, в лохмотья одетым») // В пространстве филологии : сб. ст. / отв. ред. В. М. Калинин ; Донецк. нац. ун-т. – Донецк, 2002. – С. 170–179.
23. Стилистика русского языка : пособие для аспирантов филол. ф-тов / Сяо Ляньхэ, И. И. Степанченко ; под ред. И. И. Степанченко. – Чанчунь : Изд-во Цзилин. ун-та (КНР), 2003. – 365 с.
24. Текст в аспекте разных лингвометодических парадигм // Русская филология : Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 2003. – № 3–4. – С. 47–50.
25. О. О. Потебня і функціональні дослідження художнього тексту // О. О. Потебня й актуальні питання мови та культури : зб. наук. пр. / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. – К., 2004. – С. 290–297.
26. Русский язык : пособие для студентов 1 курса физ. ф-та : в 2 ч. / Го Сю Ли, Лю Вэй, Хан Вэй, И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская. – Чанчунь : Изд-во Цзилин. ун-та (КНР), 2004. – Ч. 1. – 164 с. ; Ч. 2. – 132 с.
27. Современный русский язык : учебник для студентов ф-тов рус. яз. ун-тов КНР / И. И. Степанченко, А. Е. Юрковская, Ван Сяоян [и др.]. – Чанчунь : Изд-во Цзилин. ун-та (КНР), 2004. – 570 с.

28. Текст в акте коммуникации (к проблеме кодирования содержания) / М. Н. Правдин, И. И. Степанченко // Русская филология : Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 2004. – № 1–2 (25). – С. 11–17.
29. Русский язык для студентов-физиков : в 2 ч. / Го Сю Ли, Лю Вэй ... И. И. Степанченко [и др.] ; под ред. И. И. Степанченко. – Чаньчунь : Изд-во Цзилин. ун-та, 2006. – Ч. 1. – 164 с. ; Ч. 2. – 136 с.
30. Современный русский литературный язык : пособие для самост. работы студентов ф-тов иностр. яз. / О. В. Палатовская, Л. М. Пелепейченко ... И. И. Степанченко [и др.]. – Х. : ХНПУ, 2006. – 160 с.
31. Авторские знаки препинания как суперсегментные единицы парадигматического строя текста (на материале рассказов И. А. Бунина) // Слово. Думка. Людина : зб. наук. пр. з актуал. пробл. Лінгвістики : (До 80-річчя від дня народж. д-ра філол. наук, проф. Л. А. Лисиченко). – Х., 2008. – С. 128–136.
32. О методологических проблемах анализа текста // Русская филология : Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 2008. – № 3–4. – С. 55–59.
33. Парадигматическая организация лексики поэтического произведения как модель его восприятия (на материале стихотворения С. Есенина «Выткался на озере...») // Verba Magistri : Мовознавство. Літературознавство. Журналістикознавство. Педагогіка. Методика : зб. наук. пр., присвяч. ювіл. д-ра філол. наук, проф. С. В. Ломакович. – Х., 2008. – С. 194–199.
34. О конфигурации парадигматических структур поэтического текста (на материале стихотворений С. Есенина) // Філологічні студії : зб. наук. пр., присвяч. ювіл. проф. С. І. Дорошенка / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2009. – С. 328–339.
35. Наука о языке на пути к человеку : груз традиций в антропоцентрической парадигме // Филологические заметки : сб. науч. ст. – Х., 2009. – С. 75–79.
36. Об антропоцентризме в современной лингвистике как интегрированной научной парадигме // Филологический сборник / ХНПУ им. Г. С. Сковороды. – Х., 2010. – Вып. 9. – С. 7–14.
37. О языковой картине мира : к проблеме деметафоризации дефиниций в лингвистике // Русская филология : Вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2011. – № 1–2 (46). – С. 43–47.
38. Лингвистический антропоцентризм : традиции и новаторство // И слово Ваше отзовется : (К 80-летию со дня рождения д-ра филол. наук, проф. Е. С. Отина) : [сб. ст.]. – К., 2012. – С. 537–542.
39. Метафора в лингвистических дефинициях и интеграция наук о человеке // Русская філологія : Вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2012. – № 4 (48). – С. 45–48.
40. О смене научных парадигм в лингвистике // Литературный язык в проекциях истории и современности : К 90-летию юбилею проф. Георгия Ивановича Шкляревского : сб. науч. ст. / сост. Л. В. Педченко. – Х., 2012. – С. 82–86.

41. О лингвофилософской концепции М. Н. Правдина : [предисловие] // Лингвистика и философия : сб. науч. ст. / М. Н. Правдин ; сост. и авт. предисл. И. И. Степанченко. – К., 2013. – С. 4–11.
42. О лингвофилософской концепции М. Н. Правдина // Филологический сборник : сб. науч. ст. / ХНПУ им. Г. С. Сковороды. – 2013. – Вып. 15. – С. 9–15.
43. Михаил Николаевич Правдин. Памяти учителя // Текст и его единицы в функциональной парадигме : [сб. ст., посвящ. 85-летию со дня рождения М. Н. Правдина]. – К., 2013. – С. 113–116.
44. Парадигматический анализ лексики поэтического произведения / [И. И. Степанченко, М. П. Мирошниченко, К. В. Нестеренко и др. ; науч. ред. И. И. Степанченко]. – К. : Укр. вид-во, 2014. – 216 с.
45. Функционализм как альтернативная лингвистическая парадигма (на материале художественных текстов). – К. : Укр. вид-во, 2014. – 200 с.
46. О языковой и дискурсивной семантике // Русская филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2015. – № 2 (55). – С. 11–16.
47. Парадигматический анализ лексики поэтического произведения как средство интерпретации его содержания // Сквозь литературу : сб. ст. к 80-летию Леонида Генриховича Фризмана. – К., 2015. – С. 435–445.
48. С. Есенин и его окружение : А. Мариенгоф, Н. Клюев, С. Клычков. Сопоставительный анализ лексики / [И. И. Степанченко, Е. В. Гончар, М. П. Мирошниченко, К. В. Нестеренко, М. В. Оробинская, О. П. Просяник ; науч. ред. И. И. Степанченко]. – Х. : Издатель Иванченко И. С., 2016. – 240 с.
49. По-русски без ошибок. Русская орфография и пунктуация : алгоритмы, таблицы, упражнения, диктанты. – Х. : Издатель Иванченко И. С., 2017. – 228 с.
50. О свободе читательского восприятия с позиций функционализма // Русская филология : Вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. С. Сковороды. – 2017. – № 2 (61).

Література про нього

1. Черняк Л. М. Степанченко Иван Иванович / Л. М. Черняк // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 302–303.
2. Dictionary of International Biographical Centre. – Cambridge, 1999.*
3. Степанченко Иван Иванович // Харківський державний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди / за заг. ред. акад. АПН України І. Ф. Прокопенка. – Х., 2001. – С. 119–120.
4. Степанченко Иван Иванович // Професори Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди : біобібліогр. довід. / голов. ред. М. Белевцов. – Х., 2006. – С. 95.
5. Профессору Ивану Ивановичу Степанченко – 60 // Филологический сборник. – Х., 2009. – Вып. 7. – С. 3–4 с фот.

6. Лисиченко Л. А. Харківська філологічна школа. Лінгвістичні традиції : До 180-річчя від дня народж. О. О. Потебні / Л. А. Лисиченко, Т. Ю. Лисиченко. – Х. : НТМТ, 2015. – 230 с.*
7. Лазебник Ю. С. [Рецензія] / Ю. С. Лазебник // Мовознавство. – К., 1992. – № 4. – С. 71–72. – Рец. на кн.: Поэтический язык Сергея Есенина : Анализ лексики / И. И. Степанченко. – Х. : [ХГПИ], 1991. – 190 с.
8. Коновалова Т. І. Поетичне слово Єсеніна та сучасність : [рецензія] / Т. І. Коновалова // Друг читача. – 1992. – 1 січ. – Рец. на кн.: Поэтический язык Сергея Есенина : Анализ лексики / И. И. Степанченко. – Х. : [Б. и.], 1991. – 189 с.

Стовба Ганна Сергіївна

(26.10.1980 р. народж.)

Народилась у м. Харків. Середню освіту здобула у харківській гімназії (атестат з відзнакою), яку закінчила в 1998 р. Того ж року вступила на відділення класичної філології філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), яке закінчила в 2003 р.

Із 2003 р. по 2006 р. – аспірант кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології зі спеціальності «Література зарубіжних країн». 2008 р. захистила кандидатську дисертацію «Пізні романи В. Голдінга: поетика і проблематика “відкритого твору”».

Педагогічну діяльність розпочала в 2006 р. на кафедрі історії зарубіжної літератури і класичної філології, послідовно обіймаючи посади викладача (2006), старшого викладача (2010), доцента (2013; звання – з 2015 р.).

Викладає курси: «Історія античної літератури», «Історія зарубіжної літератури середніх віків і доби Відродження», «Історія зарубіжної літератури XVII–XVIII ст.», «Історія зарубіжної літератури XX ст.», «Історія сучасної англійської літератури».

Наукові інтереси: літературознавство, теорія літератури, історія зарубіжної літератури, англійська література XX–XXI ст., японська література XX ст.

Праці

1. Понятие симулякра и рассказ Х. Л. Борхеса «Поиски Аверроэса» / А. Д. Михилев, А. С. Стовба // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2003. – № 595 : Сер. : Філологія. – С. 51–54.

2. Симулякры и зеркальные модели в творчестве Х. Л. Борхеса // Від бароко до постмодернізму : зб. наук. пр. / [Дніпропетр. нац. ун-т, каф. зарубіж. літ.]. – Дніпропетровськ, 2003. – Вип. 6. – С. 239–243.
3. Постмодерністські прийоми письма в романі У. Голдинга «Бумажні людишки» // Наук. зап. Харків. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2004. – Вип. 2 (38). – С. 113–119.
4. Проблема постиження істини в романі У. Голдинга «Двійний язык» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 288–292.
5. Трансформація комічного в романі У. Голдинга «Бумажні людишки» // Дев'яте міжнарод. читання молодих учених пам'яті Л. Я. Лившиця / ХГПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – С. 48–49.
6. Гротеск в романі У. Голдинга «Зримая тьма» // Десяте міжнарод. читання молодих учених пам'яті Л. Я. Лившиця / ХГПУ ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005. – С. 61–62.
7. Гротескні образи в романі У. Голдинга «Зримая тьма» // Наук. зап. Харків. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 2005. – Вип. 1, ч. 2. – С. 145–153.
8. Ризоматична композиція в романі У. Голдинга «Зримая тьма» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 666 : Сер. : Філологія. – Вип. 45. – С. 79–83.
9. Специфіка композиції роману У. Голдинга «Бумажні людишки» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 727 : Сер. : Філологія. – Вип. 47. – С. 123–126.
10. Пізні романи В. Голдінга : поетика і проблематика «відкритого твору» : автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Сімферополь, 2008. – 20 с.
11. Черти відкритості в філософських романах «закритого типу» У. Голдинга // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2008. – № 838 : Сер. : Філологія. – Вип. 54. – С. 233–236.
12. Екзистенційний мотив самотності в романі А. Мердок «Чорний принц» / В. М. Феоктістова, Г. С. Стовба // Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов у дослідженнях студентів : зб. ст. за матеріалами ІХ Всеукр. наук. студ. конф. «Каразінські читання : Іноземна філологія. Пошук молодих» (Харків, 23 квіт. 2010 р.). – Х., 2010. – Вип. 6, ч. 2. – С. 155–158.
13. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження : метод. вказівки з курсу для студентів філол. ф-ту. – Х. : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 47 с.
14. Художні форми комічного в романі В. Голдінга «Ритуали плавання» / А. А. Михайлова, Г. С. Стовба // Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов у дослідженнях студентів : зб. ст. за матеріалами ІХ Всеукр. наук. студ. конф. «Каразінські читання : Іноземна філологія. Пошук молодих» (Харків, 23 квіт. 2010 р.). – Х., 2010. – Вип. 6, ч. 2. – С. 11–14.
15. Художні функції пейзажу та інтер'єру в романі Марії Стюарт «Порожні пагорби» / Т. В. Кравчук, Г. С. Стовба // Там само. – Вип. 6, ч. 1. – С. 160–164.

16. Специфика рецепции древних японских преданий и легенд в новеллах Акутагавы Рюноске // Світова література на перехресті культур і цивілізацій : зб. наук. пр. / Крим. центр гуманіт. дослідж. ; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2011. – Вип. 3. – С. 247–258.
17. Уильям Голдинг : поэтика и проблематика «открытого произведения». – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2012. – 216 с.
18. Образ дворцового в романе Кадзуо Исигуро «Остаток дня» : кросс-культурный аспект // Світова література на перехресті культур і цивілізацій : зб. наук. пр. / Крим. центр гуманіт. дослідж. ; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2012. – Вип. 6, ч. 2. – С. 219–229.
19. Жанровое своеобразие и тенденции развития английского постмодернистского романа // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2013. – № 1048 : Сер. : Філологія. – Вип. 67. – С. 191–196.
20. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посіб. [для студентів ден. та заоч. форм навчання зі спец. «Журналістика», «Українська мова та література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)»] / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. – Х. : Вид-во ХНУ ім. Каразіна, 2014. – 152 с. – (Навчальний посібник).
21. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження : метод. вказівки з курсу для студентів філол. ф-ту. – 2-е вид. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 48 с.
22. Поэтика сновидения в романе К. Исигуро «Безутешные» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1107 : Сер. : Філологія. – Вип. 70. – С. 164–170.
23. Поэтика телесности в триптихе Джона Барта «Химера» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 128–132.
24. До проблеми жанрового визначення твору Йоко Тавади «Підозрілі пасажери твоїх нічних поїздів» // Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Сер. філол. – 2016. – Вип. 62. – С. 322–325.
25. Чудесный мир кайдана в произведении Ёко Тавады «Подозрительные пассажиры твоих ночных поездов» // Вісн. Харків. нац. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2017. – Вип. 76. – С. 155–160.

Література про неї

1. Стовба Ганна Сергіївна // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/stovba/stovba.html.

Стрелков Павло Георгійович (1892–1955)

Народився в м. Петербург у родині міщанина, вихідця з селян Архангельської губернії. 1911 р. закінчив 6-ту Петербурзьку гімназію, отримавши премію за успіхи у вивченні російської мови.

Навчався на історико-філологічному факультеті Петроградського університету, де слухав лекції О. О. Шахматова, І. О. Бодуена де Куртене, Л. В. Щерби. 1917 р. закінчив університет і був залишений на кафедрі російської мови для приготування до професорського звання, проте перед революцією виїхав із Петрограда.

Із осені 1917 р. викладав російську мову й словесність у Череповецькому реальному училищі. Із 1920 р. – викладач російської мови, літератури та методики викладання російської мови в Череповецькому інституті народної освіти (із 1922 р. – Череповецький педагогічний технікум).

1922 р. викладав на курсах, на яких готували спеціалістів із ліквідації неписьменності, знайомив із літературою солдат Червоної Армії. Із 1924 р. навчався на Центральних курсах суспільствознавства (Москва), отримав право викладати суспільствознавство в дитячих закладах, керувати перепідготовкою працівників соціального виховання.

Протягом 1925–1931 рр. працював у Пермському університеті на педагогічному факультеті. Згодом, до 1937 р., був доцентом Кіровського (тепер – м. Уржум, РФ) педінституту, але залишив його через розгортання в СРСР чергової хвилі репресій проти інтелігенції.

1939 р. в Харківському державному університеті захистив кандидатську дисертацію «Синтаксис пермских сказок». 1939–1941 рр. працював на філологічному факультеті ХДУ.

У 1946 р. повернувся на історико-філологічний факультет Пермського університету.

Брав участь у складанні «Грамматики русского языка» (за ред. акад. В. В. Виноградова, 1952–1954), заснував діалектологічний напрямок вивчення російської мови в Пермському університеті.

Більша частина праць П. Г. Стрелкова з проблем дослідження мови та стилю письменників не була надрукована, а рукописи загинули під час німецько-радянської війни (1941–1945). Деякі роботи, присвячені сучасній російській літературній мові та мові художньої літератури XIX–XX вв., дотепер залишаються в рукописах.

Наукові інтереси: стилістика художньої мови (зокрема, мова творів А. П. Чехова), діалектологія, історична граматики російської мови.

Праці

1. О языке семи древнейших завещаний московских великих князей XIV века // Сб. О-ва филос., ист. и социал. наук при Перм. гос. ун-те. – 1927. – Вып. 2. – С. 107–124.
То же, отд. изд. – Пермь : О-во филос., ист. и социал. наук (ОФИС) при Пермском гос. ун-те, 1927. – 20 с.
2. К вопросу о фонеме // Сб. О-ва филос., ист. и социал. наук при Перм. гос. ун-те. – 1929. – Вып. 3. – С. 219–238.
3. О степенях сравнения прилагательных в русском литературном языке // Учен. зап. Перм. гос. ун-та. Отд. обществ. наук. – 1929. – Вып. 1. – С. 111–118.
4. К методологии грамматики : (Против формализма соврем. грамMAT. систем) // Рус. яз. в сов. шк. – 1931. – № 7–8. – С. 50–60.
5. Синтаксис пермских сказок // Учен. зап. Перм. гос. ун-та. Отд. обществ. наук. – 1931. – Вып. 1. – С. 1–60.
То же, отд. отт. – Б. м., [1931]. – 60 с.
6. Синтаксис простого предложения в школьном преподавании // Рус. яз. и лит. в ср. шк. – 1934. – № 3. – С. 23–28.
7. Части речи // Рус. яз. и лит. в ср. шк. – 1935. – № 4. – С. 8–25.
8. Местоимение // Рус. яз. в шк. – 1950. – № 5. – С. 37–45.
9. Числительное в русском языке // Рус. яз. в шк. – 1950. – № 4. – С. 27–35.
10. О речевых стилях в пьесе Чехова «Вишневый сад» // Изв. АН СССР. Отд-ние лит. и яз. – 1951. – Т. 10, вып. 2. – С. 136–152.
11. Победа реализма в стиховом языке Лермонтова // Учен. зап. Марийск. пед. ин-та. – 1955. – Т. 9. – С. 133–147.
12. Работа Чехова над языком своих произведений // Вопр. языкознания. – 1955. – № 1. – С. 42–59.
13. Семантическая структура пьесы Чехова «Вишневый сад» // Творчество А. П. Чехова. – М., 1956. – С. 215–239.

Література про нього

1. Стрелков Пав[ел] Георг[иевич] // Наука и научные работники СССР. – Л., 1928. – Ч. 6 : Научные работники без Москвы и Ленинграда. – С. 407.
2. Шведова Н. Ю. [Рецензия] / Н. Ю. Шведова, Н. А. Баскаков // Советская книга. – 1952. – № 2. – С. 110–111. – Рец. на ст. : О речевых стилях в пьесе Чехова «Вишневый сад» / П. Г. Стрелков // Изв. АН СССР. Отд-ние лит. и яз. – 1951. – Т. 10, вып. 2. – С. 136–152.
3. Грамматика русского языка : [в 2 т.]. Т. 1. Фонетика и морфология / Акад. наук СССР, Ин-т языкознания. – М. : Изд-во АН СССР, 1953. – 720 с.
С. 6: про використання матеріалів доцента П. Г. Стрелкова при підготовці глав «Глагол», «Імя числительное» та «Местоимение».
4. Библиографический указатель научных сотрудников ПГУ, 1916–1965 гг. / Перм. гос. ун-т, Фундамент. б-ка ; сост. Г. А. Азанова, Л. А. Брюшинкина,

В. Д. Инзельберг, К. Г. Шатунова ; отв. ред. З. Д. Филиных. – Пермь, 1966. – 451 с.

Про П. Г. Стрелкова див. іменний покажчик.

5. Буторин Д. И. Павел Георгиевич Стрелков (1892–1955) / Д. И. Буторин // Учен. зап. Перм. ун-та. – 1970. – № 214, вып. 2 : Исследования по стилистике. – С. 249–255.
6. Булахов М. Г. Павел Георгиевич Стрелков / М. Г. Булахов // Восточнославянские языковеды / М. Г. Булахов. – Минск, 1978. – Т. 3. – С. 220–221.
7. Генкель М. А. Я благодарна своим учителям / М. А. Генкель // Пермский университет в воспоминаниях современников. – Пермь, 1991. – Вып. 1. – С. 5–12.

С. 8: про П. Г. Стрелкова.

8. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с.

Про П. Г. Стрелкова див. іменний покажчик.

Сукаленко Нонна Іванівна

(26.09.1938–21.07.2005)

Народилась у м. Харків. Під час німецько-радянської війни (1941–1945) із 1941 р. по 1944 р. з матір'ю та сестрою перебувала в евакуації в Середній Азії. Протягом 1946–1956 рр. навчалася в Харківській загальноосвітній школі № 116.

1957 р. вступила на відділення російської мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який закінчила з відзнакою в 1962 р.

Із 1962 р. по 1965 р. – лаборант, старший лаборант кафедри англійської мови, згодом – старший лаборант кафедри загального та прикладного мовознавства ХДУ. Заочно закінчила англійське відділення факультету іноземних мов ХДУ (1967).

1965–1968 рр. навчалася в аспірантурі кафедри загального та прикладного мовознавства ХДУ. 1972 р. в Ленінградському державному університеті захистила кандидатську дисертацію «Деякі принципи укладання двомовних словників». 1991 р. захистила докторську дисертацію «Образно-стереотипна картина світу як відбиття емпіричної повсякденної свідомості».

У 1968–2002 рр. працювала на посадах викладача (1968), старшого викладача (1972), доцента (1975; звання – з 1977 р.), професора (1992; звання –

з 1997 р.) кафедри загального та прикладного мовознавства ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна).

1981–1983 рр. за запрошенням працювала на відділенні славістики Грейфсвальдського університету ім. Е. М. Арнута (НДР).

Автор 85 публікацій. Підготувала 3 кандидатів наук.

Наукові інтереси: теоретичні проблеми загального мовознавства, когнітивна семантика, теорія перекладу, співвідношення мови та мислення, мови та культури.

Основні праці

1. Значения и стилистика отглагольных имен существительных на -ние, -ка и бессуффиксных // Итоговая студенческая науч. конф., посвящ. 91-й годовщине со дня рождения В. И. Ленина / Харьков. гос. ун-т. – Х., 1961. – С. 113–115.
2. Деякі принципи укладання двомовних словників // Питання літературознавства та мовознавства : тези доп. та повідомл. респ. наук. конф. / ХДУ. – Х., 1967. – С. 123–125.
3. Деякі аспекти теорії перекладної лексикографії // Мовознавство. – 1969. – № 2. – С. 18–23.
4. Залежність вибору лексичного еквіваленту в перекладі від контексту // Вісн. Харків. ун-ту. – 1970. – № 50 : Сер. філол. – Вип. 5. – С. 77–83.
5. Лексическая и семантическая сочетаемость и их изучение в сопоставительном плане / В. В. Акуленко, Н. И. Сукаленко // Вопросы описания лексико-семантической системы языка : науч. конф. (16–18 нояб. 1971 г., Москва). – М., 1971. – Ч. 1. – С. 20–23.
6. Некоторые принципы составления двуязычных словарей : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Л., 1971.*
7. Проблема лексичної сполучуваності та її відбиття у двомовних словниках // Вісн. Харків. ун-ту. – 1971. – № 64 : Філологія. – Вип. 6. – С. 57–64.
8. Лексическая сочетаемость как объект двуязычной лексикографии // Математическая лингвистика : ежегодник по структур., приклад. и мат. Лингвистике / Киев. гос. ун-т. – К., 1973. – [Вып. 1]. – С. 110–117.
9. О различных уровнях нормы [в языкознании] / В. В. Акуленко, Н. И. Сукаленко // Структурная и математическая лингвистика : ежегодник по структур., приклад. и мат. Лингвистике / Киев. гос. ун-т. – К., 1975. – [Вып. 3]. – С. 3–11.
10. Двуязычные словари и вопросы перевода. – Х. : Вища шк., 1976. – 152 с.
11. Понятие нормы в языке и речи / В. В. Акуленко, Н. И. Сукаленко // Язык и речь. – Тбилиси, 1977. – С. 165–178.
12. Лексическая сочетаемость и норма // Вісн. Харків. ун-ту. – 1978. – № 183. – С. 63–67.
13. Комбинаторная семантика и поэтическая речь // Вісн. Харків. ун-ту. – 1980. – № 193. – С. 27–33.

14. Статистический и коммуникативно-динамический аспект лексико-семантической сочетаемости // Сочетаемость русских слов как лингвистическая проблема : (материалы для преподавателя). – М., 1983. – [Ч. 2]. – С. 262–263.
15. А. А. Потебня о влиянии чувственной системы познания на оценочные квалификации и актуальные задачи современного языкознания // Творча спадщина О. О. Потебні і сучасні філологічні наук : (До 150-річчя з дня народж. О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. / Харків. держ. ун-т. – Х., 1985. – С. 33–34.
16. Представление как часть языкового сознания // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272 : Спадщина О. О. Потебні і проблеми сучасної філологічної науки. – С. 17–25.
17. Про конотаційно-оцінний аспект мовної діяльності людини // Мовознавство. – 1985. – № 2. – С. 28–33.
18. О границах переводимости языковых образов // Теория и практика перевода, 1987 : респ. межведом. науч. сб. – К., 1987. – Вып. 14. – С. 26–33.
19. Роль образной картины мира при изучении языка как иностранного // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателей) / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1987. – С. 15.
20. Слово как отражение эмпирического обыденного сознания // Вісн. Харків. ун-ту. – 1987. – № 310 : Дослідження з класичної і радянської літератури, лінгвістически та граматичної структури української та російської мов. – С. 57–63.
21. Роль классификаторов в языковой картине мира // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : метод. рек. / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1988. – Вып. 2. – С. 29.
22. Метафоры и устойчивые сравнения как фактор специфики языка // Wiss Zeitschrift Ernst-Moritz-Arndt-Univer. – Greifswald, 1988. – Bd. 37, № 1. – С. 42–44.
23. Ассоциативный механизм оценки впечатлений в художественной речи // Структурно-семантический и стилистический анализ художественного текста : сб. науч. тр. / Харьков. гос. пед. ин-т им. Г. С. Сковороды. – Х., 1989. – С. 118–119.
24. Диалектика стереотипности и пластичности оценочных классификаций // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329 : Деякі проблеми сучасного шевченкознавства. – С. 95–100.
25. Специфика эмпирической языковой картины мира // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : (метод. рек. для преподавателя) / сост. Д. И. Руденко, Е. В. Добрынина ; ХИМЭСХ. – Х., 1989. – Вып. 3, ч. 1. – С. 48–49.

26. Интегральный образ реальности в языке // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Питання сучасного радянського літературознавства і мовознавства. – С. 79–81.
27. Лексико-семантические универсалии в свете учения А. А. Потебни // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 63–64.
28. Специфика речевого феномена по А. А. Потебне как преодоление антиномии языка и мышления // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 28–29.
29. Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира. – К. : Наук. думка, 1992. – 161 с.
30. Историческая «память» слова и проблемы культурологи // Рус. филология. Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 1994. – № 1. – С. 3–6.
31. Примхлива мозаїка повсякденної свідомості // Зб. Харків. іст.-філол. т-ва. Нова сер. – 1994. – Т. 3. – С. 155–160.
32. Антиномия языковых и речевых знаков // Рус. филология. Укр. вестн. : респ. науч.-метод. журн. – Х., 1996. – № 1–2. – С. 26–27.
33. Базисные метафоры в межкультурной коммуникации / Л. А. Быкова, Н. И. Сукаленко // Актуальні проблеми вивчення мови та мовлення міжособової та міжкультурної комунікації. – Х., 1996. – С. 30–32.
34. Специфика национально-культурных символов / Быкова Л. А., Сукаленко Н. И. // Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. – Lublin (Polonia), 1996–1997. – Vol. XIV–XV, sectio FF. – С. 411–425.
35. Базисні метафори та стійкі порівняння як важливий елемент мовної картини світу / Л. О. Бикова, Н. І. Сукаленко // Вісн. Харків. ун-ту. – 1997. – № 390 : Актуальні проблеми теорії комунікації та викладання іноземних мов. – С. 26–29.
36. Метафора в обыденном сознании и художественном творчестве // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсянико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 395–397.
37. О различной степени сокрытия смыслов культурных таксонов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 406 : Проблеми мови, мовленнєвої діяльності та викладання іноземних мов. – С. 199–203.
38. Чувственная система познания как важнейший фактор формирования языковой картины мира // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 430 : Сер. : Романо-германська філологія. – С. 194–198.
39. О природе символа // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 3–5.
40. Мощь информационного пространства // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 449 : Пушкін наприкінці ХХ століття. – С. 183–187. – (Сер. : Філологія).
41. Пошлость как концепт русской культуры // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 471 : Іноземна філологія на межі тисячоліть. – С. 255–260.

42. Учение А. А. Потебни и современная антропоцентристская лингвистика // Вісн. Харків. ун-ту. – 2000. – № 491 : Традиції Харківської філологічної школи. До 100-річчя від дня народження М. Ф. Наконечного. – С. 91–95.
43. Образная природа культурных концептов // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2001. – № 519 : Сер. : Філологія. – Вип. 32 : Сучасні філологічні студії : аналіз та інтерпретація. – С. 12–17.
44. Об отсутствии эпистемологии в гуманитарных науках и о диффузности понятия 'дискурс' // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2001. – № 520 : Сер. : Філологія. – Вип. 33 : Філологічні дослідження дискурсу – С. 19–21.
45. Пошлость как самобытный концепт русской культуры // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2003. – № 583. Сер. : Філологія. – Вип. 37 : Філологічні дослідження тексту. – С. 20–22.
46. О национальной специфике языковой картины мира // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 631 : Сер. : Філологія. – Вип. 41. – С. 65–68.
47. Александр Афанасьевич Потебня и... Джорж Лакофф // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2004. – № 635 : 200-річчя Харківської мовознавчої школи. – ([Сер. : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов]).
48. Сопоставление портретов человека в трех культурных ареалах : славянском, ближневосточном, дальневосточном // Логический анализ языка. Языки эстетики. – М., 2004. – С. 458–470.
49. Об одном важном концепте русской культуры // Культурные слова во фразеологизмах и дискурсивных практиках. – С. 202–207.
50. Сопоставление портретов человека в трех культурных ареалах : славянском, ближневосточном и дальневосточном // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 667 : Сер. : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – С. 225–230.

Література про неї

1. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 40–41: про дослідження Н. І. Сукаленко.
2. Гетьманець М. Ф. Сукаленко Нонна Іванівна / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довід. / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 303–304.
3. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про Н. І. Сукаленко.
4. Быкова Л. А. Слово о филологе : Сукаленко Нонна Ивановна, доктор филологических наук, профессор кафедры общего и прикладного языкознания, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (1938–2005) / Л. А. Быкова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2005. – № 667. Сер. :

Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – С. 222–224 з фот.

5. Быкова Л. А. Светлой памяти Нонны Ивановны Сукаленко... / Л. А. Быкова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2006. – № 727 : Філологія. – С. 252–254.
6. Бойко Н. В. Нонна, Нонночка, Нонна Ивановна... / Неонила Бойко // Ентузіаст : журн. студентів рус. отд-ня філол. ф-та Харьков. гос. ун-та ім. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 годах. – Х., 2007. – № 28. – С. 13–16.
7. Гетьманець М. Ф. Сукаленко Нонна Іванівна / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 256–257.
8. Сукаленко Нонна Іванівна // Професори Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : біобібліогр. довід. / за ред. В. С. Бакірова. – Х., 2009. – С. 292 з фот.
9. Быкова Л. А. Доктор филологических наук, профессор по призванию [Н. И. Сукаленко] / Лилия Быкова // Энтузиаст. – 2018. – № 37. – С. 86–91.

Сулима Микола Федорович (15.08.1892–1955)

Народився в сел. Гуляй-Поле Зміївського повіту Харківської губернії (тепер – с. Рябухине Нововодолазького району Харківської області) в родині священика. 1914 р. закінчив Харківську духовну семінарію.

Продовжив навчання у Варшавському університеті, але згодом перевівся до Харківського університету, на слов'яно-російське відділення історико-філологічного факультету, яке закінчив 1917 р.

Із 1918 р. упродовж восьми років учителював у гімназії ім. Б. Грінченка та інших середніх освітніх закладах Харкова; кілька місяців обіймав посаду інспектора навчальних установ.

1921 р. став лектором Харківського інституту народної освіти. 1922–1925 рр. навчався в аспірантурі науково-дослідної кафедри мовознавства ХІНО. Після закінчення аспірантури обіймав посади наукового співробітника (1925), професора (1929) тієї ж кафедри.

Із 1929 р. – також керівник Секції української мови Харківського філіалу Науково-дослідного інституту мовознавства, з 1930 р. – професор та керівник кафедри мови Харківського інституту соціального виховання.

1930 р. за плідну наукову діяльність отримав звання дійсного члена Секції живої української мови при Харківському філіалі Науково-дослідного інституту мовознавства.

Був головою підсекції методики суспільствознавства педагогічної секції та заступник голови секції мови Харківського наукового товариства.

У квітні 1932 р. уперше заарештований. Перебував в одній із харківських в'язниць майже рік. У вересні 1933 р. остаточно звільнений з роботи за «спроби спрямувати розвиток української літературної мови на буржуазно-націоналістичний шлях».

1934 р. його праці були розкритиковані в статті П.Горецького та І.Кириченка, надрукованій у часописі «Мовознавство» (1934, № 2), а сам він звинувачений в «українському буржуазному націоналізмі у синтаксисі».

1935 р. М. Сулимі вдалося влаштуватися на посаду професора кафедри україністики до Кримського педагогічного інституту (зараз – Сімферопольський університет).

У роки німецько-радянської війни (1941–1945) редагував українську газету¹, через що його після війни знов ув'язнили й засудили до страти. Учений відмовився від можливого помилування, утім смертну кару йому все ж замінили на довічне ув'язнення: відбував його в таборі «Спаськ» («Долина смерті»), розташованому в Карагадинській області Казахстану. Став інвалідом. Частково реабілітований після смерті Сталіна. Потрапив на поселення до міста Ухта (Комі АРСР) до будинку для людей похилого віку, де й помер у 1955 р.

Автор праць із сучасної української літературної мови (зокрема з синтаксису й стилістики), історії української літературної мови, діалектології. Уклав курс лекцій «Історія української літературної мови» та перший навчальний посібник із діалектології «Українська діалектологія» (обидва в книзі «Історичний курс української мови» (1928) – своєрідному синтетичному курсі історії української літературної мови). Надавав чимало рецензій і нотаток на теми української мови до різних журналів і збірників («Шлях освіти», «Молодяк», «Життя й Революція», «Радянська освіта», «Червона преса»).

Автор близько 80 праць.

Наукові інтереси: українська стилістика та синтаксис, історія української літературної мови (мова Т.Шевченка, Л.Українки, А.Тесленка, М.Хвильового), діалектологія, словотвір, лексикологія та фразеологія.

Основні праці

1. Українська мова : конспект занять, проведених в «Лектбюрі» при Харків. Губвіднаросвіті в квітні – травні 1921 року. – Х. : ДВУ, 1921. – 22 с.
2. Історія українського письменства : конспект. – Х. : ДВУ, 1923. – 38 с.
3. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1923. – № 8. – С. 323–324. – Рец. на кн.: Шляхом життя : читанка / Г. Іваниця, Я. Чепіга, Б. Якубський. – К. : Книгоспілка, 1923. – 256 с. ; До перемоги : рев. читанка-декламатор / М. Ю. Панченко. – [Х.] : ДВУ, 1923. – 336 с.

¹ Де саме – невідомо.

4. [Рецензія] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1923. – № 9–10. – С. 198–200. – Рец. на кн.: Хрестоматія нової української літератури Т. 2. Від початку 80-х років XIX ст. до останніх часів / М. Плевако. – Х. : Рух, 1923. – XV, 528 с.
5. [Рецензія] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1923. – № 9–10. – С. 211–213. – Рец. на кн.: Уваги до сучасної української літературної мови / О. Курило. – 2-ге вид. – К. : Книгоспілка, 1923. – 120 с.
6. Український article // Черв. шлях. – 1923. – № 8. – С. 174–179.
7. Найяскравіші особливості фрази шевченкового «Кобзаря» // Черв. шлях. – 1924. – № 10. – С. 216–222.
8. [Полемика між П. Бузуком, М. Сулимою та О. Н. Синявським] // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1924. – № 9. – С. 251–259.
9. [Рецензія] // Черв. шлях. – 1925. – № 11–12. – С. 360–362. – Рец. на кн.: Вибрані твори / ред. та вступ. ст. П. Филиповича. – К. : Книгоспілка, 1925. – CLVIII, 158 с.
10. Фразеологія Миколи Хвильового (фрагменти) // Черв. шлях. – 1925. – № 1–2. – С. 263–290.
11. Червоні зорі. Підручна книжка. Рік третій. / М. Іванченко, М. Любарський, М. Сулима. – Х. : ДВУ, 1925.
 [Перший триместр]. – 95 с.
 [Другий триместр]. – 88 с.
 [Третій триместр]. – 94 с.
12. До характеристики мови Архипа Тесленка // Черв. шлях. – 1926. – № 5–6. – С. 218–229.
13. Конструкції з прийменником «по» в шевченковій мові (із шевченкової фразеології) // Зап. укр. наук. т-ва в Києві. – 1926. – № 21. – С. 177–190.
14. Дещо за форми від «бути» в шевченковому «Кобзарі» // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – 1927. – С. 61–74.
15. Дещо про зниклі дієприкметники (уваги та матеріали) // Черв. шлях. – 1927. – № 5. – С. 145–167.
16. Дещо про культуру української мови // Молодняк. – 1927. – № 2. – С. 63–73.
17. З історії української мови : популярний начерк. – Х. : Рух, 1927. – 24 с.
18. З приводу наших мовних злиднів // Рад. освіта. – 1927. – № 2. – С. 25–33.
19. Із лексики збірника третього «Плуг» // Плужанин. – 1927. – Ч. 6. – С. 56–60.
20. Короткий бібліографічний поради́ник учителя́ української мови // Рад. освіта. – 1927. – № 3. – С. 71–73.
21. Лексично-семантичні непорозуміння : [доп. чит. на підсекції прикладного мовознавства 11 грудня 1927 р.] : [реферат] // Бюл. Харків. наук. т-ва. – 1927. – № 2–3 (4–5). – С. 17.
22. Літературна норма в українській синтаксисі : [доп. чит. на підсекції мови 19 травня 1927 р.] : [реферат] // Бюл. Харків. наук. т-ва. – 1927. – № 2. – С. 13–15.*
23. Мова української газети // Черв. преса. – 1927. – № 3–4. – С. 23–25.
24. Письменницька мова : доповідь // Перший Всеукр. з'їзд пролетарських письменників, 24–28 січня 1927 р. : стеногр. звіт. – Х., 1927. – С. 60–72.

25. Регулятори й дисонатори українсько-літературної мови // Життя й Рев. – 1927. – Кн. 1. – С. 74–78.
26. Рідковживані прийменники в шевченковій мові // Зап. Укр. наук. т-ва в Києві. – 1927. – Т. 26. – С. 149–158.
27. Трохи про мову «Плуга» // Плуг. – 1927. – № 8. – С. 19–23.
28. Уваги до правопису чужих слів // Вісті ВУЦВК. – 1927. – 1 січ. (№ 1).
29. Дещо про нормативно-мовну справу (Вимова, наголос, синтакса) // Рад. освіта. – 1928. – № 4. – С. 15–18.
30. Дієприслівники в шевченковому «Кобзарі» // Зап. Укр. наук. т-ва в Києві. – 1928. – Т. 28. – С. 184–198.
31. Лекції з української мови. (Стенограма лекцій, читаних у Харкові 27–28 акад. року на курсах для викладачів української мови). – Х., 1928. – (рукопис).*
32. В. І. Ленін і мовна справа // Рад. освіта. – 1928. – № 1. – С. 14–19.
33. Мова нашого студента. (З приводу тої мови й про саму мову) // Зап. Харків. ін-ту нар. освіти. – 1928. – Т. 3. – С. 19–28.
34. Про «позаяк», «поскільки» й «постільки» // 3б. центр. держ. курсів українознавства / за ред. П. Гребінника, М. Осипова, Д. Рудченка, М. Васильківського. – Х., 1928. – Вип. 1. – С. 32–41.
35. Про шевченкову мову // Зоря. – 1928. – № 3. – С. 5–18.
36. Проблема літературної норми в українській мові // Шлях освіти = Путь просвещения. – 1928. – № 4. – С. 132–141.
37. Речення з присудком на -но, -то в мові Лесі Українки // Наук. зап. Харків. наук.-дослід. каф. мовознавства. – 1929. – № 2. – С. 51–61.
38. Стилiстичні дрібнички-недоломки. (Лексика, семантика, синтакса) // Рад. освіта. – 1928. – № 7–8. – С. 18–25.
39. Українська фраза : (коротенькі начерки) : посібник та підручник для профшкіл і педвузів, держкурсів українознавства і роб. бібліотек учителя установ Соцвиху. – Х : Рух, [1928]. – 97 с. – (Бібліотека українознавства).
40. Українська мова : підручник для ст. концентру трудових шкіл. 5 рік / О. Білецький, Л. Булахівський, О. Парадиський, М. Сулима. – 3-тє вид. – Х., 1929. – 105 с.
41. Історичний курс української мови : [лекції] / Всеукр. заоч. ін-т нар. освіти. – [Х., 1930]. – 257 с. – Конвалют.
Зміст: Українська діалектологія : лекції I, II, III / М. Ф. Сулима. – С. 6–67 ; Історія української літературної мови (лекції XI, XII, XIII) / М. Ф. Сулима. – С. 231–254.
42. Лист [М. Сулими з відповідями та поясненнями на рецензію Горещького на книгу «Українська фраза»] // Черв. шлях. – 1930. – № 1. – С. 227–232.
43. Лист проф. Сулими до редакції «Прапора марксизму» [Відповідь на статтю Н. Кагановича] // Прапор марксизму. – 1930. – № 3. – С. 155–156.

Література про нього

1. Булаховський Л. А. [Рецензія] / Л. А. Булаховський // Рад. освіта. – 1927. – № 5. – С. 93. – Рец. на кн.: З історії української мови : попул. начерк / М. Сулима. – Х. : Рух, 1927. – 24 с.
2. Горецький П. [Рецензія] / П. Горецький // Черв. шлях. – 1929. – № 4. – С. 207–209. – Рец. на кн.: Українська фраза : (коротенькі нариси) : посібник та підручник / М. Сулима. – Х. : Рух, 1929. – 26 с. – (Бібліотека українознавства).
3. Горецький П. Націоналістичне шкідництво в синтаксі сучасної української літературної мови / П. Горецький, І. Кириченко // Мовознавство. – 1934. – № 2. – С. 39–62.
4. Мовознавство на Україні за п'ятдесят років / відп. ред. Й. А. Багмут. – К. : Наук. думка, 1967. – 455 с.
С. 45, 115, 185: про М. Ф. Сулиму.
5. Горбач О. «Білі» й «темні» плями в історії мовознавства УРСР 1930-х рр. / О. Горбач // Українські граматики. – Мюнхен, 1988. – Вип. 6. – Режим доступу : <http://r2u.org.ua/node/224>. – Назва з екрану.
6. Сулима Микола Федорович // Історія Національної академії наук України : 1924–1928 : док. і матеріали. – К., 1998. – С. 538.
7. Бевзенко С. П. Сулима Микола Федорович / С. П. Бевзенко // Українська мова : енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К., 2004. – С. 663.
8. Коршинський І. Ю. Микола Федорович Сулима : спогади, листування, архівні матеріали / І. Ю. Коршинський ; передм. П. Скуня. – Ужгород : Гражда, 2005. – 28 с.
9. Коршинський І. Мова також підсудна (спогади про професора М. Ф. Сулиму) / Іван Коршинський // Укр. мова. – 2007. – №. 1. – С. 87–93.
10. Сулима М. Ф. Автобіографія // Самі про себе : автобіографії українських митців 1920-х років / упоряд. Раїса Мовчан. – К., 2015. – С. 392–393.

Сумцов Микола Федорович

(6.(18).04.1854–12.09.1922)

Народився в Санкт-Петербурзі (Росія) в родині чиновника. Після смерті батька родина переїхала до Харкова, де М. Сумцов закінчив 2-гу чоловічу гімназію зі срібною медаллю в 1871 р.

Того ж року вступив на історико-філологічний факультет Харківського університету. Будучи студентом, отримав золоту медаль за твір з історії демонології. 1875 р. закінчив університет та був залишений стипендіатом при університеті.

1875–1878 рр. перебував у закордонному відрядженні в Австрії та Німеччині для підготовки до науково-педагогічної діяльності.

Після повернення в 1878 р. захистив дисертацію *pro venia legendi* (на отримання права викладати) про В. Ф. Одоевського та був призначений на посаду приват-доцента, згодом – доцента кафедри російської мови та словесності Харківського університету.

1885 р. захистив докторську дисертацію «Хлеб в обрядах и песнях». 1888 р. був затверджений на посаді екстраординарного професора. 1889 р. отримав звання ординарного професора.

1885–1886 рр. одночасно завідував Музеєм витончених мистецтв та старожитностей Харківського університету.

1880–1897 рр. – учений секретар, 1897–1919 рр. – голова Харківського історико-філологічного товариства.

Перший викладач Харківського університету, який почав виголошувати академічні лекції українською мовою (з 1906 р.).

Організатор проведення в Харкові 12-го Археологічного з'їзду (1902). 1904–1919 рр. – директор Етнографічного музею, який діяв при Харківському історико-філологічному товаристві, 1920–1922 рр. – директор Музею Слобідської України (зараз – Харківський історичний музей імені М. Сумцова).

Член-кореспондент Санкт-Петербурзької АН (1905), дійсний член УАН (1919 р.; із 1921 р. – ВУАН), член Чеської академії наук і мистецтв та кількох слов'янських наукових товариств. Дійсний член Наукового товариства імені Шевченка (1908).

Брав активну участь у громадському житті, обстоюючи самобутність української національної культури. Був одним із засновників Харківської громадської бібліотеки (тепер Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка). Організував перше педагогічне товариство.

Автор понад 1500 наукових та публіцистичних праць.

Помер у Харкові.

Наукові інтереси: український фольклор, українська фольклористика, етнографія, історія української літератури (зокрема творчість Т. Г. Шевченка, Г. С. Сковороди, І. П. Котляревського та ін.), історія російської літератури (зокрема творчість О. С. Пушкіна), музеєзнавство, мистецтвознавство (зокрема творчість Леонардо да Вінчі).

Основні філологічні праці

Повну бібліографію праць та літератури про нього до 1999 р. див. у покажч.: Микола Федорович Сумцов (1854–1922) : бібліогр. покажч. / Ін-т історії України НАН України ; Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка. – К. : Рідн. край, 1999. – 251 с.

1. К истории сочинений Г. Ф. Квитки // Харьков. губ. ведомости. – 1880. – 5 марта.
2. О свадебных обрядах, преимущественно русских. – Х. : Тип. И. В. Попова, 1881. – 206, IV с.
3. Два слова о малороссийских спектаклях : [о постановке в Харькове пьес И. П. Котляревского, Г. Ф. Квитки и А. П. Стороженко] // Южн. край. – 1882. – 4 янв.
4. По случаю 21-й годовщины со дня смерти Т. Г. Шевченко : (умер 26 февр. 1861 г.) // Южн. край. – 1882. – 28 февр.
5. Иоанникий Галатовский. – К. : Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1884 . – [2], 83 с. – (К истории южнорусской литературы XVII века ; вып. 2).
6. Лазарь Баранович. – Х. : Тип. М. Ф. Зильберберга, 1885. – [4], 183, [5] с. – (К истории южнорусской литературы XVII столетия ; вып.1).
7. Характеристика южнорусской литературы XVII века. – К. : Изд-во ред. журн. «Киевская старина», 1885. – 18 с.
8. Коломыйки // Киев. старина. – 1886. – № 4. – С. 635–658.
9. Научное изучение колядок и шедривок // Киев. старина. – 1886. – № 2. – С. 237–266.
10. Заяц в народной словесности // Этногр. обозрение. – 1891. – Кн. 10, № 3. – С. 69–84.
11. Колдуны, ведьмы и упыри : библиогр. указ. – Х. : Тип. К. П. Счасни, 1891. – 52 с.
12. Мышь в народной словесности // Этногр. обозрение. – 1891. – Кн. 8, № 1. – С. 49–94.
13. Былины о Добрыне и Марине // Этногр. обозрение. – 1892. – Кн. 13–14, № 2–3. – С. 143–169.
14. Параллели к повести Н. В. Гоголя «Вий» // Киев. старина. – 1892. – № 3. – С. 472–477.
15. Муж на свадьбе своей жены // Этногр. обозрение. – 1893. – Кн. 19, № 4. – С. 1–25.
16. Этюды об А. С. Пушкине // Рус. филол. вестн. – 1893. – Т. 29, № 1. – С. 148–163 ; № 2. – С. 353–382 ; Т. 30, № 3. – С. 158–173 ; № 4. – С. 328–339 ; 1894. –

- Т. 31, № 1–2. – С. 269–304 ; Т. 32, № 3. – С. 45–76 ; № 4. – С. 155–174 ; 1895. – Т. 33, № 1–2. – С. 1–24 ; Т. 34, № 3. – С. 135–142 ; № 4. – С. 233–276 ; 1896. – Т. 35, № 1. – С. 25–60 ; № 2. – С. 145–170 ; Т. 36, № 3–4. – С. 1–16 ; 1897. – Т. 37, № 1. – С. 71–93 ; Т. 38, № 3–4. – С. 35–59.
17. Малорусские сказки : по сборникам Кольберга и Машинской // Этногр. обозрение. – 1894. – Т. 22, № 3. – С. 97–135.
18. Сказки и легенды о Марке Богатом // Этногр. обозрение. – 1894. – Кн. 20, № 1. – С. 9–29.
19. Заметки о малорусских думах и духовных виршах : (По поводу сочинения П. И. Житецкого «Мысли о народных малороссийских думах» // Этногр. обозрение. – 1895. – Кн. 24, № 1. – С. 79–107.
20. К библиографии старинных малорусских религиозных сказаний. – Х. : Тип. Харьков. губерн. правл., 1896. – [2], 8 с.
21. Сказания о провалившихся городах // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1896. – Т. 8. – С. 297–305.
22. Литературная родня рассказа гр. Л. Н. Толстого «Чем люди живы» : (Легенды о покаянии ангела, преимущественно малорусские) // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1897. – Т. 9. – С. 132–139.
23. О мотивах поэзии Т. Г. Шевченко // Киев. старина. – 1898. – Т. 60, № 2. – С. 210–228.
- То же, отд. отт. – К. : Тип. ун-та, 1898. – 19 с.*
24. Поэзия А. Н. Майкова с педагогической точки зрения // Образование. – 1898. – № 3. – С. 40–54.
25. Разыскания в области анекдотической литературы : Анекдоты о глупцах. – Х. : Тип. губерн. правл., 1898. – 200 с.
26. Отношение В. А. Жуковского к Г. Ф. Квитке, Т. Г. Шевченко и М. А. Максимовичу // Мирн. труд. – 1902. – № 2. – С. 87–93.
- То же, отд. отт. – Х. : Тип. губерн. правл., 1902. – 7 с.*
27. Стихотворение Т. Г. Шевченко «Сонце заходить» в бытовой и литературной обстановке // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Т. 16 : Тр. Харьков. комиссии по устройству XIII Археол. съезда. – С. 225–233.
- То же // Из украинской старины / Н. Ф. Сумцов. – Х., 1905. – С. 97–105.*
28. В. А. Жуковский и Н. В. Гоголь // Харьковский университетский сборник в память В. А. Жуковского и Н. В. Гоголя. – Х., 1903. – С. 5–152.
29. В. А. Жуковский и Т. Г. Шевченко // Там же. – С. 71–75.
30. Шевченко (Тарас Григорьевич) // Энциклопедический словарь / изд. Ф. А. Брокгауз и И. А. Ефрон. – СПб., 1903. – Т. 39, полутом 77. – С. 355–361.
31. Памяти профессора Александра Ивановича Кирпичникова. – Х. : Тип. Печ. дело, 1904. – 17 с. : 1 л. портр.
32. Поэзия Н. Ф. Чернявского // Киев. старина. – 1904. – № 1. – С. 123–134.

33. Главные мотивы поэзии Т. Г. Шевченко // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Т. 16 : Тр. Харьков. комиссии по устройству XIII Археол. съезда. – С. 210–224.
То же // Из украинской старины / Н. Ф. Сумцов. – Х., 1905. – С. 82–96.
34. Кафедра русского языка и словесности в Императорском Харьковском университете с 1805 по 1905 год. – СПб. : В тип. Имп. Акад. наук, 1905. – 21 с.
35. Рисунки и картины Т. Г. Шевченко // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1905. – Т. 16 : Тр. Харьков. комиссии по устройству XIII Археол. съезда. – С. 234–241.
То же // Из украинской старины / Н. Ф. Сумцов. – Х., 1905. – С. 106–113.
36. Два слова о малорусской драме // Южн. край. – 1907. – 21 июля.
37. Старі зразки української народної словесності. – Х. : Печ. дело, 1910. – 20 с.
38. Последнее стихотворение Т. Г. Шевченко «Чи не покинуть нам, небого» // Вестн. Харьков. ист.-филол. о-ва. – 1911. – Вып. 1. – С. 12–16.
39. Харьков и Шевченко // Там же. – С. 3–11.
То же, отд. отт. – Х. : Печ. дело, 1911. – 9 с.
40. Злыдни в бочке : К сказанию о заключенном бесе // Сборник в честь семидесятилетия профессора Дмитрия Николаевича Анучина. – М., 1913. – С. 59–68.
41. Сны Т. Г. Шевченко : (К психологии худож. творчества) // Изв. Отд-ния словесности Акад. наук. – 1913. – Т. 18, кн. 4. – С. 355–364.
То же. – СПб. : Тип АН, 1914. – 10 с.
42. Этнографизм Тараса Шевченко // Этногр. обозрение. – 1913. – Кн. 98–99, № 3–4. – С. 88–102.
43. Памяти Лермонтова : Влияние Лермонтова на Льва Толстого и Шевченко // Южн. край. – 1914. – 2 окт.
44. Харьковский период научной деятельности И. И. Срезневского // Памяти И. И. Срезневского. – Пг., 1914. – С. 69–93.
45. Вага і краса української народної поезії. – 2-е вид. – Черкаси : Друк. Вид. т-ва «Сіяч», 1917. – 64 с.
46. Українські співці й байкарі. – 2-ге вид. – Черкаси : Друкарня Вид. т-ва «Сіяч», 1917. – 42 с.
47. Слобожанщина і Шевченко // Кобзар / Т. Г. Шевченко ; ред. В. Доманицького. – Х., 1918. – С. IV–LXXIII.
48. Нові словники української мови // Наука на Україні. – 1922. – № 2. – С. 158–159.
49. Хрестоматія по українській літературі. Т. 1. Народная словесність. Письменство XI–XVIII вв. Матеріали до «Слова о полку Ігоревім». Теми для студій над Т. Шевченком. – 4-е вид., виправ. та значно поширене. – Х. : Держвидав України, 1922. – 246 с.
50. Дослідження з етнографії та історії культури Слобідської України : зб. вибр. праць / [упоряд., підгот. тексту, передмова М. М. Красикова ; вступ. слово В. І. Гальперіна ; Харків. обл. центр нар. творчості ; Християн. благодійний

фонд ім. Андрія Первозваного ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Центр. наук. б-ка]. – Х. : АТОС, 2008. – 553 с. : іл. – (Студії з фольклору та етнографії Слобожанщини ; вип. 3).

Література про нього

1. Редин Е. К. Профессор Николай Федорович Сумцов : К тридцатилетней годовщине его учен.-пед. деятельности / Е. К. Редин // Сб. Харьков. ист.-филол. о-ва. – Х., 1909. – Т. 18 : Пошана (1874–1909) : изд. в честь проф. Н. Ф. Сумцова. – С. 3–29.
2. Збірник Харківської науково-дослідчої кафедри історії української культури. Т. 1. Пам'яті академіка М. Сумцова. – Х. : Держвидав України, 1924. – 154 с., з портр.
Зі змісту: Акад. М. Сумцов та потєбнянство / О. Ветухов. – С. 1–4 ; Питання про українські думи в працях акад. М. Сумцова / Ів. Єрофіїв. – С. 5–14 ; Акад. М. Сумцов і слобожанське письменство / Ів. Ткаченко. – С. 15–22 ; Академік М. Сумцов як діяч Музею Слобідської України / Р. Данковська. – С. 23–26.
3. Пивоваров В. М. М. Сумцов як дослідник давньої української літератури : автореф. дис. ... канд. філол. наук / В. М. Пивоваров. – К., 1992. – 15 с.
4. Єфремов С. Історія письменства в працях акад. М. Ф. Сумцова / С. Єфремов // Літературно-критичні статті / С. Єфремов. – К., 1993. – С. 281–286.
5. Микола Федорович Сумцов (1854–1922) : бібліогр. покажч. / Ін-т історії України НАН України ; Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; [уклад. Н. І. Полянська, В. О. Савчук, В. З. Фрадкін та ін.]. – К. : Рідн. край, 1999. – 251 с.
6. Шишов І. Я. Українознавець : Спроба першого прочитання наукових праць М. Ф. Сумцова : дослідження / І. Я. Шишов. – Х. : Майдан, 2000. – 171 с. : іл.
7. Іванова О. В. Фольклористичні праці М. Ф. Сумцова в контексті української фольклористики II половини XIX – початку XX століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / О. В. Іванова. – К., 2002. – 16 с.
8. Павлова О. Г. Тема Т. Г. Шевченка у науковій спадщині М. Ф. Сумцова / О. Г. Павлова // Шевченкіана на початку XXI століття : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 190-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка, 25 берез. 2004 р. – Х., 2004. – С. 177–188.
9. Дзюба О. М. Сумцов Микола Федорович / О. М. Дзюба // Енциклопедія історії України. – К., 2012. – Т. 9. – С. 906 з фот.
10. Михайлин І. Сумцов Микола Федорович / Ігор Михайлин // Шевченківська енциклопедія. – 2015. – Т. 5. – С. 1013–1014 з фот.

Сучалкін Олег Вікторович

(30.08.1965 р. народж.)

Народився в с. Сидорово Курагінського району Красноярського краю (РФ). Із 1972 р. по 1982 р. навчався у середній школі № 70 м. Харкова.

Вищу освіту здобув на філологічному факультеті Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) у 1991–1997 рр.

Із 1996 р. працює на кафедрі історії зарубіжної літератури і класичної філології ХНУ ім. В. Н. Каразіна на посадах старшого лаборанта (1996), викладача (1997); старшого викладача (1999).

2010 р. стажувався в Афіньському національному університеті ім. І. Каподистрії (Греція).

Викладає курси: «Давньогрецька мова і автори», «Історія грецької мови», «Вступ до класичної філології», «Історія Греції та Риму», «Методика викладання давніх мов».

Отримував подяки від Грецького Фонду Культури (2003), від університету штату Північна Дакота (США) (2007). Одержав грант Американської ради наукових співтовариств (2009). Лауреат премії імені К. І. Рубинського (2014 р.).

Наукові інтереси: давньогрецька і латинська мови в системі вищих навчальних закладів; історія зарубіжної літератури (антична, англійська, суфійська (арабська і персько-таджицька VII–XVI ст.), японська).

Праці

1. Миф у Катутла // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості. – С. 268–271. – (Сер. : Філологія.).
2. Преподавание древнегреческого языка в Харьковском университете (традиции, современные проблемы, перспективы // Древние языки в системе университетского образования : их исследование и преподавание : междунар. конф. (Москва, МГУ им. М. В. Ломоносова, 26–28 янв. 2000 г.). – М., 2000. – С. 150–151.
3. Грецькі рукописи : 3 фондів ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна : каталог рукописів XIV–XVIII ст. / [упоряд. О. В. Сучалкін, В. О. Репрінцева ; пер. із грец., наук. ред. О. В. Сучалкін ; пер. англ. мовою В. В. Донець]. – Х. : ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2003. – 68 с.
4. Избранные фрагменты древнегреческих авторов. Вып. 1. Плутарх. Параллельные жизнеописания : учеб. пособие для студентов филол. ф-та

- (спец. «древнегреческий и латинский языки, античная литература»). – Х. : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2004. – 106 с.
5. «Любов до грецьких муз...» : [передмова] / І. К. Журавльова, О. В. Сучалкін, О. А. Узбек // «Любов до грецьких муз...» : збірка укр. пер. давньогрец. творів / Харків. міське т-во греків «Геліос», ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна ; Фонд грецької культури (Одеська філія). – Х., 2006. – С. 5–35.
 6. Греческие рукописи ЦНБ ХНУ им. В. Н. Каразина // Вісн. Харків. ун-ту. – 2010. – № 901 : Сер. : Філологія. – Вип. 59. – С. 196–199.
Те саме // Корж Наталья Григорьевна : сб. ст. – Х., 2010. – С. 141–148.
 7. Греческие рукописи : Из собрания Центр. науч. б-ки Харьков. нац. ун-та им. В. Н. Каразина : каталог / [сост. О. В. Сучалкин ; науч. ред. О. А. Ручинская ; библиогр. ред. М. И. Боброва, И. И. Кононенко]. – Х. : Слово, 2012. – 178 с.
 8. Греческие рукописи Харькова // Элліни України. – 2013. – № 8–9 (авг.-сент.). – С. 14.
 9. В Харькове хранятся старинные греческие рукописи // Мир и Омония. – 2013. – № 36 (132). – С. 9.
 10. Греческий рукописный сборник XII в. из коллекции ЦНБ Харьковского национального университета им. В. Н. Каразина / О. В. Сучалкин // Вісн. Харків. ун-ту. – 2014. – № 1127 : Сер. : Філологія. – Вип. 71. – С. 106–109.
 11. Давньогрецько-український словник : для студентів гуманіт. ф-тів вищих навч. закл. / уклад. О. В. Сучалкін, О. Ю. Ярko. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – 124 с.
 12. [Вступне слово про переклад «Одіссеї» Гомера О. О. Потебнею] // Одіссея : уривки з поеми : пер. с греч. / Гомер ; [пер. О. О. Потебні ; вступ. ст. О. В. Сучалкіна ; післямова Ф. Й. Луцької] ; Харків. міське т-во греків «Геліос». – Х., 2018. – С. 3–4.

Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про О. В. Сучалкіна.
2. Олег Вікторович Сучалкін // Кафедра історії зарубіжної літератури і класичної філології : біобібліогр. покажч. / [упоряд. О. Д. Міхільов, Ю. А. Ващенко, С. К. Дегтярьова та ін.]. – Х., 2005. – С. 17–18.
3. Павленко Л. Українська класична філологія / Павленко Л., Звонська Л. – К. : Київ. ун-т, 2014. – 319 с.
С. 39, 157–158, 205, 268, 314: про О. В. Сучалкіна.
4. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΤΤΑ : [персон. сайт О. В. Сучалкіна с матеріалами в допомогу учеб. процесу]. – Режим доступу : <http://solggreek.weebly.com/piepsilonrhoiota-epsilonpsilonmualphaupsilontauomicronupsilon.html>.

5. Мартиненко Л. Новітні технології / Л. Мартиненко // Харків. ун-т. – 2015. – 17 листоп.
- У статті слово надається також О. В. Сучалкіну, який брав участь у створенні сайту кафедри історії зарубіжної літератури та утворив власний сайт. Наведено його фото.*
6. Щербак Л. Новітні технології : [у конкурсі кафедр на краще наук.-метод. забезпечення навч. процесу за напрямом «Розвиток веб-комунікативних технологій викладач-студент» третє місце посіла каф. історії зарубіж. літ. і класич. філології філол. ф-ту ; бесіда з її завідувачкою, доц. Є. С. Чекаревою, ст. викладачами О. В. Сучалкіним та О. Ю. Ярком, які утворили власні сайти на допомогу навч. процесу та створюють сайт кафедри] / Л. Щербак // Харків. ун-т. – 2015. – 13 листоп. – На фото : зав. каф. Є. С. Чекарева, ст. викладачі О. В. Сучалкін та О. Ю. Ярком.
7. Сучалкін Олег Вікторович // Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра зарубіжної літератури і класичної філології. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/suchalkin/suchalkin.html.

Тарасов Леонід Феокистович

(15.11.1928–13.02.2002)

Народився в с. Тарасово Медвенського району Курської області (РФ). Після закінчення Любимівської восьмирічної школи (Курська обл.) із 1946 р. по 1950 р. був курсантом командно-технічного відділення Ленінградського вищого інженерно-технічного училища ВМС.

Служив командиром взводу будівельного батальйону в м. Таллінн (1950–1951); працював викладачем-командиром взводу сержантської будівельної школи в м. Палдискі в Естонії (1951–1955). 1954–1955 рр. навчався на заочному факультеті Військового інституту іноземних мов, де одержав кваліфікацію перекладача з англійської мови. 1955 р. демобілізувався з лав збройних сил СРСР.

1956–1961 рр. навчався на відділенні російської мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету, яке закінчив із відзнакою. Під час навчання, у 1960 р., був обраний головою Студентського наукового товариства. Із 1961 р. по 1964 р. навчався в аспірантурі кафедри російської мови ХДУ і працював за сумісництвом молодшим науковим співробітником кафедри психології. 1964–1967 рр. – викладач кафедри російської мови ХДУ.

Неодноразово виїжджав до Польщі як викладач російської мови.

1967 р. захистив кандидатську дисертацію «“Германия” Генриха Гейне в русских переводах». 1982 р. – докторську дисертацію «Русская стихотворная речь: Историко-типологический аспект».

Із 1967 р. по 2001 р. працював на кафедрі загального та прикладного мовознавства на посадах старшого викладача (1967), доцента (1969 р., звання – з 1974 р.), в. о. завідувача (1977–1979), завідувача (1981), професора (1984).

Володів англійською, німецькою, французькою, словацькою, польською мовами.

Під його керівництвом захищено 2 кандидатські дисертації.

Читав курси: загальне мовознавство, вступ до мовознавства, історія мовознавства, чеська мова та ін. Вів науковий семінар «Теория поэтической речи».

Наукові інтереси: перекладознавство, методика лінгвістичного аналізу поетичного твору, метафора та інверсія в поетичній мові.

Праці

Повну бібліографію праць до 1988 р. див. у покажчику: Леонид Феоктистович Тарасов – профессор Харьковского университета : библиогр. указ. – Х. : ХГУ, 1988. – 8 с.

1. Поэтический синтаксис как предмет сопоставительной стилистики // Актуальные вопросы современного языкознания и лингвистическое наследие Е. Д. Поливанова : тез. докл. и сообщ. межвуз. лингвист. конф. – Самарканд, 1964. – Т. 1. – С. 160–162.
2. «Германия. Зимняя сказка» Г. Гейне и ее русские переводы // Вестн. Харьков. ун-та. – 1965. – № 12 : Сер. филол. – Вып. 2. – С. 145–154.
3. Особенности синтаксиса «Германии» Г. Гейне и их отражение в русских переводах // Вестн. Харьков. ун-та. – 1965. – № 12 : Сер. филол. – Вып. 2. – С. 155–160.
4. Синтаксис как предмет сопоставительной стилистики // Вопросы литературоведения и языкознания : науч. конф. преподавателей филол. ф-та : тез. и автореф. докл. – Х., 1965. – Вып. 2. – С. 69–71.
5. «Германия» Генриха Гейне в русских переводах : автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Л., 1966. – 18 с.
6. О чешском переводе поэмы А. М. Горького «Девушка и смерть» // Вестн. Харьков. ун-та. – 1968. – № 36 : Сер. филол. – Вып. 4. – С. 125–128.
7. [Рецензия] // Мовознавство. – 1969. – № 6. – С. 88–89. – Рец. на кн.: История лингвистических учений / Я. В. Лоя. – М. : Высш. шк., 1988. – 308 с.
8. Наш учитель : [про О. М. Фінкеля] / Л. Черкасова, В. Козьменко, Л. Тарасов // Веч. Харків. – 1969. – 2 жовт.
9. К методике лингвистического анализа поэтического произведения // Рус. яз. в шк. – 1972. – № 4. – С. 15–19.
10. Лингвистический анализ поэтического произведения : конспект лекций. – Х. : Вища шк. Изд-во при Харьков. ун-те, 1972. – 47 с.
11. «Весенняя гроза» Ф. И. Тютчева : (Лингвист. анализ) // Рус. яз. в шк. – 1973. – № 4. – С. 3–8.
12. Синтаксис в оригіналі й перекладі : (До методики аналізу) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1973. – № 8. : Сер. філол. – Вип. 8. – С. 60–74.
13. Теоретичне відкриття чи ігнорування досягнень? : (До дискусії з питань перекладу) / В. Калашник, Л. Тарасов, О. Юрченко // Прапор. – 1973. – № 2. – С. 96–98.
14. Про лінгвістичний аналіз поетичного твору / В. О. Рябуха, Л. Ф. Тарасов // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Сер. філол. – Вип. 9. – С. 53–59.
15. О методике лингвистического анализа поэтического произведения // Анализ художественного текста : сб. ст. – М., 1975. – Вып. 1. – С. 62–68.
16. «Утро» И. С. Никитина : (К 150-летию со дня рождения поэта) // Рус. яз. в шк. – 1975. – № 2. – С. 66–71.
17. Поэма М. Ю. Лермонтова «Мцыри» : (Стилист. комментарий) // Рус. яз. в шк. – 1976. – № 5. – С. 58–65.

18. Поэтическая речь : (типолог. аспект). – Х. : Вища шк., Изд-во при ХГУ, 1976. – 139 с.
19. «Утес» М. Ю. Лермонтова // Рус. речь. – 1976. – № 4. – С. 52–56.
То же // Язык художественных произведений : учеб. пособие / Е. Т. Воронина, В. Г. Гаврюшенко. – Днепропетровск, 1982. – С. 10–15.
20. О методике лингвистического анализа поэтического произведения // Лингвистический анализ текста : учеб. пособие / Е. Т. Воронина, В. Г. Гаврюшенко. – Днепропетровск, 1979. – С. 20–25. – Фрагмент книги Л. Ф. Тарасова «Поэтическая речь» (см. № 18).
21. К вопросу о лингвистической природе метафоры // Рус. яз. в шк. – 1980. – № 4. – С. 64–67.
22. Русская стихотворная речь : Историко-типологический аспект : автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – Днепропетровск, 1980. – 48 с.
23. [Рецензия] / В. С. Калашник, Л. Ф. Тарасов // Рус. яз. в шк. – 1982. – № 6. – С. 107–109. – Рец. на кн.: Язык лирики XIX в. (Пушкин, Некрасов) / А. Д. Григорьева, Н. Н. Иванова. – М. : Наука, 1981. – 340 с.
24. К вопросу о специфике стихотворного текста // Стили языка и стили речи как явление функционально-речевой дифференциации : крат. содерж. докл. и сообщ. на Всесоюз. координац. совещ. – Орджоникидзе, 1983. – С. 37–38.
25. Методические указания к специальному семинару «Лингвистический анализ стихотворного текста» : специальность «Русский язык и литература». – Х. : Вища шк. Изд-во при Харьков. ун-те, 1983. – 50 с.
26. Об изучении звуковой организации стихотворного текста // Вісн. Харків. ун-ту. – 1983. – № 245 : Поетика, стиль, лексикологія і граматична будова української та російської мов. – С. 53–60.
27. Оказиональные метафорические словосочетания и приемы их экспликации при обучении иностранцев русскому языку // Сочетаемость русских слов как лингвистическая и методическая проблема : (материалы для преподавателя). – М., 1983. – Ч. 2. – С. 267–268.
28. Рецензия / В. С. Калашник, Л. Ф. Тарасов // Филол. науки. – 1983. – № 5. – С. 92–93. – Рец. на кн.: Вопросы эстетики русской художественной речи / Н. В. Черемисина. – К. : Вища шк., 1981. – 240 с.
29. К вопросу о взаимосвязи понятия и слова в лингвистической концепции А. А. Потебни // Творча спадщина О. О. Потебні й сучасні філологічні науки : (До 150-річчя з дня народження О. О. Потебні) : тези респ. наук. конф. – Х., 1985. – С. 31–33.
30. Натура величезної сили й розуму : До 150-річчя укр. і рос. філолога О. О. Потебні / Л. Авксент'єв, Л. Тарасов // Веч. Харків. – 1985. – 21 верес.
31. [Рецензия] / Л. Ф. Тарасов, В. С. Калашник // Рус. яз. в шк. – 1986. – № 4. – С. 113–115. – Рец. на кн.: Язык поэзии XIX–XX вв. : Фет. Современная лирика / А. Д. Григорьева, Н. Н. Иванова. – М. : Наука, 1985. – 231 с.
32. Мовознавець – мислитель : [про О. О. Потебню] // Харків. ун-т. – 1985. – 24 верес.

33. XXVII з'їзд КПРС і питання ідеологічної боротьби // Харків. ун-т. – 1986. – 18 берез.
34. Струни перекладацької ліри : (З творчої майстерні Романа Дубківського) / В. С. Калашник, Л. Ф. Тарасов // Теория и практика перевода. – 1987. – Вып. 14. – С. 51–57.
35. Использование лексических средств латинского языка в курсе «Основы терминоведения» на отделении СПЛ ХГУ / Л. Ф. Тарасов, Г. В. Коптелова // Проблемы оптимизации преподавания дисциплин классической филологии и зарубежной литературы : сб. тез. докл. и сообщ. участников Всесоюз. науч.-метод. семинара «Актуальные проблемы преподавания дисциплин классической филологии и зарубежной литературы в свете решений XXVII съезда КПСС», Харьков, 3–5 февр. 1987. – Х., 1988. – С. 42–43. – Деп. в НИИВШ 11.01.89, № 31–89.
36. Метафора как средство создания образно-репродуктивной основы художественного текста // Семантика в преподавании русского языка как иностранного : метод. рек. / Харьков. ин-т механизации и электрификации с/х. – Х., 1988. – Вып. 2. – С. 263.
37. Роль инверсии в стихотворной речи // Риторика и синтаксические структуры : тез. краевед. науч.-практ. конф. – Красноярск, 1988. – С. 248–251.
38. Актуализация выделительных акцентов в стихотворной речи // Структурно-семантический и стилистический анализ художественного текста : сб. науч. тр. / Харьков. пед. ин-т. – Х., 1989. – С. 5–6.
39. Приемы и объединение метафор // Рус. яз. в нац. шк. – 1989. – № 9. – С. 21–24.
40. Приемы объяснения метафор при изучении художественного текста // Рус. яз. в нац. шк. – 1989. – № 9. – С. 9–11.
41. Сказка П. Ершова в украинском переводе М. Рильского // Петр Павлович Ершов – писатель и педагог : тез. докл. и сообщ. всерос. науч.-практ. конф., (22–24 нояб. 1989 г.). – Ишим, 1989. – С. 121–123.
42. Инверсия в стихотворной речи // Рус. яз. в шк. – 1991. – № 3. – С. 59–63.
43. Функціонування та розвиток мови : [рецензія] // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353 : Сер. : Питання сучасного радянського літературознавства і мовознавства. – С. 105–109. – Рец. на кн.: Загальне мовознавство / С. В. Семчинський. – К. : Вища шк., 1988. – 328 с.
44. Язык как орудие культуры – основа лингвофилософской концепции А. А. Потебни // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф., (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 5–7.
45. Слово в эстетической концепции А. А. Потебни и Д. Н. Овсянико-Куликовского // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 411 : Спадщина Д. М. Овсянико-Куликовського та сучасна філологія. – С. 16–19.

Література про нього

1. Степанченко І. Алгебра гармонії : [рецензія] / І. Степанченко // Друг читача. – 1977. – 14 квіт. – Рец. на кн.: Поэтическая речь : (Типолог. аспект) / Л. Ф. Тарасов. – Х. : Вища шк., 1976. – 139 с.
2. Традиции русского языкознания на Украине / [И. К. Белодед, Ф. П. Филин, Г. П. Ижакевич и др.]. – К. : Наук. думка, 1977. – 284 с.
С. 39: про дослідження Л. Ф. Тарасова.
3. Шестакова Л. Л. Славный юбилей : (К 70-летию журнала) / Л. Л. Шестакова // Рус. яз. в шк. – 1984. – № 5. – С. 7–11.
С. 10: про Л. Ф. Тарасова.
4. Теория литературных стилей. Современные аспекты изучения / М. М. Гиршман, Г. В. Степанов, И. Ю. Подгаецкая [и др.]. – М. : Наука, 1982. – 439 с.
С. 246–247: про концепцію Л. Ф. Тарасова.
5. Авксентьев Л. За високу якість підготовки спеціаліста : [про лекції Л. Ф. Тарасова для вчителів] / Л. Авксентьев // Харків. ун-т. – 1985. – 22 жовт.
6. Леонид Феокистович Тарасов – профессор Харьковского университета : библиогр. указ. / [сост. И. А. Блохина]. – Х. : ХГУ, 1988. – 8 с.
7. Гетьманець М. Ф. Тарасов Леонід Феокистович / М. Ф. Гетьманець // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – Х., 1995. – С. 307.
Те саме // Літературна Харківщина : довідник / за заг. ред. М. Ф. Гетьманця. – 2-е вид., випр. і допов. – Х., 2007. – С. 259–260.
8. Леонид Феокистович Тарасов : некролог // Рус. яз. в шк. – 2002. – № 3. – С. 109.
9. Пам'яті колеги // Харків. ун-т. – 2002. – 19 лют. (№ 3). – С. 4.
10. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 518, 519, 698: про Л. Ф. Тарасова.

Тарлєва Альвіна Вільямівна

(28.09.1965 р. народж.)

Народилася в Харкові. 1982 р. закінчила Харківську середню школу № 5. Того ж року вступила на філологічний факультет Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна), який у 1987 р. закінчила з відзнакою.

Працювала в Книжковій палаті УРСР редактором редакційно-видавничого відділу (1987–1988); у Харківському політехнічному інституті старшим лаборантом (1988–1989), викладачем (1989–1992) кафедри російської мови для іноземних студентів; у Харківському національному університеті радіоелектроніки викладачем кафедри мовної підготовки (1992–1995).

1995–2000 рр. навчалася в аспірантурі кафедри російської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2001 р. захистила кандидатську дисертацію «Мифопоэтический аспект семантики рассказов А. Платонова» (науковий керівник – доц. В. А. Маринчак).

2000–2008 рр. продовжила працювати на кафедрі мовної підготовки ХНУРЕ на посадах викладача, старшого викладача, доцента. Із 2008 р. дотепер – доцент кафедри мовної підготовки для іноземних громадян Харківського національного медичного університету.

Із 2012 р. за сумісництвом – доцент кафедри російської мови філологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Веде курс практичної російської мови для студентів-іноземців філологічного факультету, а також лекційний і практичний курс методики викладання російської мови як іноземної, керує коректорською практикою студентів.

Наукові інтереси: семантика тексту, порівняльне мовознавство, концепти культури, лінгвокультурологія, методика викладання російської мови як іноземної.

Праці

1. Активизация познавательных возможностей личности на начальном этапе обучения иностранных учащихся русскому языку / Башкирова М. А., Тарлева А. В. // Вестн. Харьков. гос. политехн. ун-та. – 1994. – Вып. 6, № 2. – ХГПУ, 1994. – С. 114–116.
2. Система мифопоэтических символов в рассказе А. Платонова «Река Потудань» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1999. – № 448. – С. 247–253.
3. Концептуально-семантические характеристики лексемы «терпение» в рассказах А. Платонова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – Вип. 473. – С. 199–204.

4. Роль мифопоэтического компонента в семантической структуре творческих концептов А. Платонова // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 491. – С. 667–671.
5. Развитие речи : [учеб.-метод. пособие для иностр. граждан]. – Х. : ХНУРЕ, 2000. – 201 с.
6. Русский язык для иностранных студентов подготовительных факультетов : (посібник) / ХНУРЭ ; Филатов Л. К., Башкирова М. А. ... Тарлева А. В. [и др.]. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – Х., 2000. – 200 с.
7. Мифопоэтический аспект семантики рассказов А. Платонова : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02. – Х., 2001. – 20 с.
8. Семантика цвета и его интенсивности в рассказах А. Платонова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 557. – С. 105–110.
9. Концептуальное значение «привычки» в рассказах А. Платонова // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 572. – С. 70–76.
10. Некоторые приемы исследования мифопоэтического слоя семантики художественного текста (на материале рассказов А. Платонова) // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2003. – Т. 6, № 2. – С. 45–49.
11. Функциональная направленность курса развития речи для иностранных граждан, изучающих русский язык на начальном этапе // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. : Філологія. – 2003. – Т. 4, № 2. – С. 45–49.
12. Дидактические принципы и их использование при обучении иностранных студентов русскому языку // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. : Соціологія. – 2003, т. 6, № 2. – С. 30–33.
13. Методические рекомендации для самостоятельной работы иностранных студентов подготовительных факультетов, изучающих научный стиль русской речи (медико-биологический профиль обучения). Ч. 1. – Х. : ХНУРЕ, 2003. – 41 с.
14. Методические рекомендации для самостоятельной работы иностранных студентов подготовительных факультетов, изучающих научный стиль русской речи (медико-биологический профиль обучения). Ч. 2. – Х. : ХНУРЕ, 2003. – 34 с.
15. Методические указания по обучению русской разговорной речи (вводный курс) для иностранных студентов подготовительных факультетов. – Х. : ХНУРЕ, 2003. – 44 с.
16. Методические указания по обучению языку специальности для иностранных студентов подготовительных факультетов (медико-биологический профиль). – Х. : ХНУРЕ, 2004. – 34 с.
17. Развитие речи : учеб. пособие для студ.-иностр. подгот. фак. вузов. – Х. : ХНУРЕ, 2004. – 201 с.
18. Методические рекомендации по обучению студентов-иностранцев языку специальности «Музыкальное искусство» / Башкирова М. А., Тарлева А. В. – Х. : ХНУРЕ, 2006. – 62 с.

19. Сборник тестовых заданий по научному стилю русской речи (для иностранных студентов 2 курса инженерно-технических специальностей) / ХНУРЕ. – Х., 2007. – 72 с.
20. Сборник упражнений по грамматике русского языка для студентов-иностранцев основного этапа обучения / Петрушова Е. В., Черненко И. И., Тростинская О. Н., Тарлева А. В. – Х. : Компания СМІТ, 2007. – 290 с.
21. Когнітивно-комунікативний підхід до розгляду категорії буття // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. – Х., 2008. – Вип. 12. – С. 213–221.
22. Предъявление форм выражения времени на разных этапах обучения русскому языку как иностранному / Тростинская О. Н., Копылова Е. В., Тарлева А. В. // Реализация традиционных методов и поиск инноваций в процессе подготовки иностранных студентов в современном высшем учебном заведении / НТУ «ХПИ». – Х., 2008. – С. 201–203.
23. Смыслообразующие компоненты «Сибирских рассказов» В. Г. Короленко // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Філологічні науки. – 2008. – № 24 (164). – С. 225–230.
24. Принципы эффективной организации и проведения спецкурса «Методика преподавания РКИ» для студентов-старшекурсников // Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів в умовах Болонського процесу : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф. / ХНМУ. – Х., 2009. – С. 113–115.
25. О некоторых особенностях семантики и аксиологии понятий круговорота и линейности жизни – смерти в русских народных пословицах // Рус. филология : вестн. Харьков. нац. пед. ун-та им. Г. Сковороды. – 2009. – № 3 (40). – С. 6–9.
26. Антропологический подход как философская основа современного языкознания // «Філософія і медицина: історія та сучасність : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 50-річному ювілею кафедри філософії, соціології та медичної соціології (23 жовт. 2009 р.). – Х., 2009. – С. 93–94.
27. Контроль успешности овладения русской речью студентами-иностранцами, обучающимися в вузах на английском языке // Проблемы функционирования и преподавания русского языка на Украине : материалы междунар. науч.-практ. конф. – Х., 2009. – С. 186–187.
28. Смысловая синонимичность и отличительные особенности понятий «душа» и «сердце» в русской фразеологии // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальные коммуникации. – 2010. – Т. 23 (62), № 2, ч. 1. – С. 199–203.
29. Интенсификация работы по обучению РКИ при использовании ситуативных рисунков // Русский язык в поликультурном мире : сб. науч. работ IV Междунар. науч.-практ. конф., 7–10 июня 2010 г., Ялта. – К., 2011. – С. 245–249.
30. Принципы организации пособия по РКИ для студентов, обучающихся в вузах на английском языке // Методологія та практика лінгвістичної підготовки

- іноземних студентів : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф., м. Харків, 27 квіт. 2011 р. / ХНМУ. – Х., 2011. – С. 168–172.
31. Применение современных технологий на уроке РКИ (при объяснении темы «местоположение предмета/лица») / Тарлева А. В., Гетманец А. О. // Русский язык за пределами России : лингвистический и социально-педагогический аспекты преподавания и изучения на Украине и в других странах : материалы VI междунар. науч.-практ. конф. – Х., 2011. – С. 343–346.
32. Подготовка англоговорящих студентов-стоматологов к ведению профессионального диалога / Тарлева А. В., Зудина Л. Ю., Мирошник Л. В. // Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів : зб. матеріалів міжвуз. наук.-практ. конф. / ХНМУ. – Х., 2012. – С. 166–169.
33. Рассмотрение семантической категории бытования в практике преподавания русского языка как иностранного // Русский язык в поликультурном мире : V Междунар. науч.-практ. конф. (8–11 июня, 2011 г., Ялта) : сб. науч. тр. – К., 2012.*
34. Рациональный подход к организации лексико-грамматического материала в пособии по РКИ для англоговорящих учащихся // Сборник статей по материалам 5 научно-практической конференции «Русский язык в поликультурном мире». – Ялта, 2012.*
35. Речевое общение врача-стоматолога с пациентами на русском языке (для иностранных студентов стоматологических факультетов, обучающихся на английском языке) / Зудина Л. Ю. Мирошник Л. В., Тарлева А. В. – Х. : ХНМУ, 2012. – 63 с.
36. Сборник упражнений по грамматике русского языка для студентов-иностранцев основного этапа обучения / О. В. Петрушова, И. И. Черненко, О. Н. Тростинская, А. В. Тарлева. – Х. : СМІТ, 2012. – 290 с.
37. Обоснование структурно-семантической организации вводно-корректировочного курса для иностранных студентов, обучающихся в вузах на русском языке / Тарлева А. В., Губарева С. А. // Материалы VIII науч.-практ. конф. «Русский язык вне России : инновации и традиции в преподавании». – 2013. – Вып. 8.*
38. Лингвострановедческий и лингвокультурологический потенциал в методике преподавания русского языка иностранцам // Материалы XIX Междунар. конф. «Инновации и традиции в преподавании русского языка в вузе и школе», 17–18 дек. 2014 г. / ХНУСА. – Х., 2014.*
39. Мотивація як складова моніторингу оцінки якості освіти у вузі / Краснікова С. О., Тарлева А. В. // Організаційно-методичне забезпечення системи внутрішнього моніторингу якості навчального процесу : стан та перспективи : матеріали XLIX навч.-метод. конф., м. Харків, 9 груд. 2015 р. / ХНМУ. – С. 67–72.
40. Практикум по русскому языку для студентов-иностранцев I курса / Краснікова С. О., Запорожець І. В. ... Тарлева А. В. [та ін.] ; ХНМУ. – Х., 2015. – 137 с.

41. Практический курс по обучению русскому языку иностранных студентов II курса (английский язык обучения). Падежный концентр. Ч. 2 / Красникова С. А., Ковальчук Е. В., Зудина Л. Ю., Тарлева А. В. – Х. : ХНМУ, 2015.*
42. Современные педагогические технологии в практике преподавания РКИ / Тарлева А. В., Гетманец Г. О. // Рус. филология. – 2015. – № 2 (55). – С. 58–61.
43. Сравнение стереотипов восприятия красивого в русском и бенгальском языках / Тарлева А. В., Аль-Газо Н. В. // Матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. «Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів», 24 квітня 2015 р. / ХНМУ. – Х., 2015.*
44. Изучение медицинских фразеологизмов-номинативов на уроках РКИ / Красникова С. А., Тарлева А. В., Ткаченко А. В. // V Міжнар. наук. конф. «Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії», 7–8 квітня 2016 р. / ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Х., 2016. – С. 322–326.
45. Лингвоэтикетные клише в академическом общении / Аль-Газо Н. В., Тарлева А. В. // Матеріали Всеукр. наук.-метод. конф. «Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів», 27 квіт. 2016 р. / ХНМУ. – Х., 2016. – С. 163–168.
46. Опора на родной язык при обучении образованию русских притяжательных местоимений / Аль-Газо Н. В., Тарлева А. В. // Проблемы та перспективи підготовки іноземних студентів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 6–7 жовт. 2016 р. / Харків. нац. автомобіл.-дорож. ун-т. – Х., 2016. – С. 160–161.
47. Особенности этикетных форм в дистантных и контактных культурах / Тарлева А. В., Аль-Газо Н. В. // Инновации и традиции в языковой подготовке иностранных студентов : материалы Междунар. науч.-практ. семинара, м. Харків, 15 груд. 2016 р. / Харків. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – У друці.
48. Применение метода свободного ассоциативного эксперимента в практике написания квалификационных работ иностранными студентами-филологами // Лінгвістичні та лінгвокультурологічні аспекти навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах освіти : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (31 берез. – 1 квіт. 2016 р., Дніпропетровськ). – Х., 2016. – С. 124–125.
49. Формирование вторичной языковой личности на уроках РКИ в неязыковом вузе / Красникова С. А., Тарлева А. В., Шафоростова С. Г. // Гуманітарна складова у світлі сучасних освітніх парадигм : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / Нац. фарм. ун-т. – Х., 2016. – С. 143–147.
50. Методика системного анализа концепта в китайской и русской лингвокультурах (на примере концепта мать) // Традиционная духовная культура восточнославянских и китайского народов : материалы Междунар. науч. конф., г. Гомель, 15–16 февр. 2017 г. – Гомель (Беларусь), 2017.*

Татаринов Вадим Євгенович

(25.09.1963 р. народж.)

Народився в м. Харків. 1970–1980 рр. навчався в Харківській середній загальноосвітній трудовій політехнічній школі № 18, яку закінчив із відзнакою.

Із 1980 р. по 1985 р. – студент відділення «Російська мова як іноземна» філологічного факультету Харківського державного університету (тепер – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). 1985–1989 рр. – викладач кафедри російської мови при деканаті для іноземних студентів ХДУ.

1987–1991 рр. навчався в аспірантурі кафедри історії російської літератури ХДУ. 1991 р. захистив кандидатську дисертацію «Поэтика рассказов и очерков В. Г. Короленко».

Із 1991 р. по 2007 р. працював на кафедрі історії російської літератури ХДУ (ХНУ імені В. Н. Каразіна) на посадах викладача (1991), старшого викладача (1995), доцента (1997, звання отримав у 2003 р.).

Автор 92 друкованих праць (без урахування перевидань).

Читав основні навчальні курси: «Введение в литературоведение», «История русской литературы второй половины XIX в.», «История русской литературы 1860-х – 1870-х годов», «История русской литературы 1880-х – 1890-х годов», «История русской литературной критики», «Основы издательского дела»; спецкурс «Жанрово-поэтические особенности романа Ф. М. Достоевского “Преступление и наказание”», вів науковий семінар «Философские идеи А. Шопенгауэра и русская литература второй половины XIX в.».

Із 2007 р. мешкає в Торонто (Канада).

Наукові інтереси: російська література XIX ст., історія видавничої справи, рідкісні книги і стародруки.

Основні праці

1. Жанрово-поэтическая структура рассказа В. Г. Короленко «Ат-Даван» // Вопр. рус. лит. – 1989. – № 54. – С. 105–112.
2. Образ-символ корабля у И. А. Бунина и В. Г. Короленко // Тезисы докл. на межвуз. науч. конф., посвящ. 120-летию со дня рождения И. А. Бунина, 24–27 сент. 1990 г. – Орел, 1991. – С. 43–46.
3. Образы-символы в рассказе В. Г. Короленко «Мороз» // Вісн. Харків. ун-ту. – 1991. – № 353. – С. 18–24.
4. Поэтика рассказов и очерков В. Г. Короленко : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01. – Х., 1991. – 16 с.

5. Своеобразие преломления этических и философских идей А. Шопенгауэра в «Стихотворениях в прозе» И. С. Тургенева и лирических миниатюрах В. Г. Короленко // Межвузовская науч. конф. «Проблемы мировоззрения и метода И. С. Тургенева» : (К 175-летию писателя) : тез. докл. и сообщ. – Орел, 1993. – С. 89–90.
6. «Падение дома Ашеров» Э. А. По и «Последний луч» В. Г. Короленко : (Опыт сравн.-типолог. анализа) // Вестник. Сер. : Проблемы филологии / Гуманит. акад. – Х., 1995. – № 4. – С. 27–30.
7. Детская тема в творчестве И. А. Бунина и В. Г. Короленко // Творческое наследие И. А. Бунина и мировой литературный процесс : материалы междунар. науч. конф., посвящ. 125-летию со дня рождения писателя / Орлов. гос. пед. ун-т. – Орел, 1995. – С. 108–109.
8. Судьбы революции и России в публицистике Л. Н. Андреева, И. А. Бунина и В. Г. Короленко // Эстетика диссонансов. О творчестве Л. Андреева : межвуз. сб. науч. тр. к 125-летию со дня рождения писателя. – Орел, 1996. – С. 40–43.
9. Духовная эволюция русской интеллигенции в 80-е годы XIX века в трактовке Д. Н. Овсяннико-Куликовского (на материале творчества В. Г. Короленко) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1998. – № 441. – С. 161–165.
10. Легкомысленный гений // Блеск и нищета куртизанок / Оноре де Бальзак. – М., 1998. – С. 5–12. – (Сер. : Зарубежная классика).
11. «Бабье лето» английской литературы // Джен Эйр / Шарлотта Бронте. – М., 1998. – С. 5–12. – (Сер. : Зарубежная классика).
12. Беспечная любимица судьбы // Консуэло / Жорж Санд. – М., 1998. – С. 5–16. – (Сер. : Зарубежная классика).
13. Последний романтик // Три товарища. Черный обелиск / Эрих Мария Ремарк. – М., 1998. – С. 5–10. – (Сер. : Зарубежная классика).
14. Закат одного сердца // Нетерпение сердца : новеллы / Стефан Цвейг. – М., 1998. – С. 5–10. – (Сер. : Зарубежная классика).
15. Неисправимый анархист и народный затейник // Похождения бравого солдата Швейка / Ярослав Гашек. – М., 1998. – С. 5–18. – (Сер. : Зарубежная классика).
16. Мечтательный викинг из Руана // Госпожа Бовари. Саламбо / Гюстав Флобер. – М., 1999. – С. 5–16. – (Сер. : Зарубежная классика).
17. Притяжение Бездны // Одесские рассказы / И. Э. Бабель. – М., 1999. – С. 607–624. – (Сер. : Зарубежная классика).
18. Вдохновенный творец и обольститель // Собор Парижской Богоматери / Виктор Гюго. – М., 1999. – С. 5–14. – (Сер. : Зарубежная классика).
19. Безумный зов плоти // Милый друг. Жизнь / Ги де Мопассан. – М., 1999. – С. 5–16. – (Сер. : Зарубежная классика).
20. Гражданин мира // Театр / Сомерсет Моэм. – М., 1999. – С. 5–8. – (Сер. : Зарубежная классика).

21. Проницательный лицедей // Узорный покров / Сомерсет Моэм. – М., 1999. – С. 5–8. – (Сер. : Зарубежная классика).
22. Вольный философ и книголюб из Флоренции // Декамерон / Джованни Боккаччо. – М., 1999. – С. 5–22. – (Сер. : Зарубежная классика).
23. Взгляд горгоны // Триумфальная арка. Жизнь взаимы / Эрих Мария Ремарк. – М., 1999. – С. 5–8. – (Сер. : Зарубежная классика).
24. Фантазия на тему жизни // Утраченные иллюзии. Покинутая женщина / Оноре де Бальзак. – М., 1999. – С. 5–12. – (Сер. : Зарубежная классика).
25. Апология слабости, или Волки и овцы // Американская трагедия / Теодор Драйзер. – М., 1999. – С. 5–8. – (Сер. : Зарубежная классика).
26. Методические указания, рабочий план-программа по истории русской литературы XIX века (вторая половина) / Р. Н. Поддубная, В. Е. Татаринов. – Х., 2000. – 32 с.
27. Война мышей и лягушек : Батрахомихомехия ... в зеркале «Илиады» Гомера ; ... в классической литературе ; ... в русской поэзии / [сост., подгот. текста, коммент. и послесл. В. Татаринова]. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2000. – 304 с. : ил. – (Сер. : Антология мудрости).
28. Да-Шопенгауэр-да : [предисловие ; комментарии] // Новый паралипоменон / Артур Шопенгауэр. – М., 2000. – С. 5–6, 9, 27, 47, 61, 75, 89, 101, 115, 125, 141, 154, 163, 317.
29. О любви в эпоху возрождения, равно как и во все последующие // Erotica. Ренессанс. Буйство плоти / Эдуард Фукс. – М., 2001. – С. 5–6. – (Сер. : Антология мысли).
30. Оноре Бальзак. – Х. : Веста ; Ранок, 2002. – 64 с. – (Сер. : Школьная программа).
31. Методическое пособие и рабочий план-программа по курсу «Введение в литературоведение» : для студ. I курса отд-ния рус. языка и лит. филол. ф-та днев. и заоч. формы обучения / И. И. Московкина, Г. Г. Руденко, В. Е. Татаринов. – Х. : [Б. и.], 2002. – 29 с.
32. Достойно ли совершенство слезы философа // Аристос / Джон Фаулз. – М., 2002. – С. 423–429. – (Сер. : Антология мудрости).
33. Свой остров // Клуб самоубийц : романы, повести, рассказы / Роберт Льюис Стивенсон. – М., 2002. – С. 5–16. – (Сер. : Зарубежная классика).
34. Гербарий из современников // Ярмарка тщеславия / Уильям Мейкпис Теккерей. – М., 2002. – С. 5–14. – (Сер. : Зарубежная классика).
35. Мопассан и французская реалистическая традиция второй половины XIX века в рецепции И. Бабеля // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 572 : Сер. : Філологія. – Вип. 36. – С. 192–201.
36. Мужчина в белом, с сигарой в зубах // Янки при дворе короля Артура / Марк Твен. – М., 2002. – С. 5–14. – (Сер. : Зарубежная классика).
37. Образ человека в новеллистике Исаака Бабеля // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2002. – № 557 : Сер. : Філологія. – Вип. 35. – С. 275–281.

38. Laboremus! // Жизнь насекомых : рассказы энтомолога / Жан Анри Фабр. – М., 2003. – С. 5–18.
39. Уильям Шекспир : Творч. путь поэта : Анализ поэт. текстов. Крит. материалы. Вопросы и задания для самоконтроля. – Х. : Веста ; Ранок, 2004. – 80 с. – (Сер. : Школьная программа).
40. Привычка к независимости // Лирика ; Евгений Онегин ; Медный всадник ; Пиковая дама ; Повести Белкина ; Маленькие трагедии ; Сказки / Александр Пушкин. – М., 2004. – С. 5–24. – (Сер. : Библиотека великих писателей. Брокгауз – Ефрон).
41. Потрясающий сцену : [предисловие ; примечания] // Гамлет ; Ромео и Джульетта ; Отелло ; Король Лир ; Макбет ; Сон в летнюю ночь ; Виндзорские насмешницы ; Сонеты / Уильям Шекспир. – М., 2004. – С. 5–28, 526–542. – (Сер. : Библиотека великих писателей. Брокгауз – Ефрон).
42. Паутина русской любви : [предисловие ; крат. хронол. канва биографии Л. Н. Толстого] // Война и мир / Лев Толстой. – М., 2004. – С. 5–42, 911–927. – (Сер. : Библиотека великих писателей. Брокгауз – Ефрон).
43. Дороги судьбы // Короли и капуста ; Рассказы : [пер. с англ.] / О. Генри. – М., 2004. – С. 9–18. – (Сер. : Библиотека всемирной литературы).
44. Эпоха абсурда в поисках автора : [предисловие ; хронол. канва жизни и творчества М. А. Булгакова ; примеч. и коммент.] // Мастер и Маргарита. Собачье сердце / Михаил Булгаков. – М., 2005. – С. 5–64, 391–412, 413–445. – (Сер. : Библиотека великих писателей. Брокгауз – Ефрон. XX век).
45. Одиноким волк с сердцем романтика // Мартин Иден ; Сердца трех : [романы : пер. с англ.] / Джек Лондон. – М., 2005. – С. 7–24. – (Сер. : Библиотека всемирной литературы).
46. Основы издательского дела : метод. пособие и раб. план-программа для студентов I курса филол. ф-та днев. и заоч. форм обучения. – Х. : ХНУ, 2006. – 24 с.
47. Зарубежная литература : учебник для 10 класса ср. шк. / Ващенко Ю. А., Мурадова И. Р., Татаринов В. Е. – Х. : Веста ; Ранок, 2006. – 672 с.
48. Зарубежная литература : учебник для 11 класса ср. шк. / Ващенко Ю. А., Краснящих А. В., Татаринов В. Е. – Х. : Веста ; Ранок, 2006. – 640 с.
49. Грозный вулкан вдохновения : [предисловие] // Божественная комедия : пер. с итал. / Алигьери Данте ; пер. Д. Минаев ; предисл. В. Татаринова ; примеч. Т. Шеховцовой. – М. : ЭКСМО, 2006. – С. 9–37. – (Библиотека Всемирной литературы).
50. Основы издательского дела : метод. указ., рабочий план-программа курса / Л. А. Скубачевская, В. Е. Татаринов. – Х. : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2009. – 31 с. – (Методическая литература).

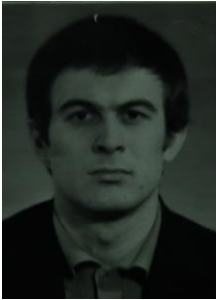
Література про нього

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.

С. 697: про В. Є. Татарінова. У тексті помилково: Є. В. Татарінов.

Телехов Валерій Леонідович

(8.10.1949–1.12.1978)

Народився в м. Богодухові Харківської області в родині службовців. Після закінчення Богодухівської середньої школи № 3 вступив на філологічний факультет Харківського державного університету, який закінчив у 1971 р.

1971–1974 рр. навчався в аспірантурі кафедри історії української літератури ХДУ. 1975 р. захистив кандидатську дисертацію «Наука і сучасний український радянський роман (60-ті – початок 70-х рр.)».

Із 1974 р. до кінця життя, яке передчасно обірвалося, працював на кафедрі історії української літератури ХДУ викладачем (1974), старшим викладачем (1976).

Читав курси: «Література народів СРСР», «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури».

Наукові інтереси: розвиток українського роману 1960–1970-х років ХХ сторіччя у зв'язку з науково-технічною революцією, зокрема тема науки в сучасній прозі.

Праці

1. «І серце з атомом карбують нині вік» : Критика 70-х років : наука і література // Прапор. – 1974. – № 7. – С. 90–95.
2. Проза Л. Первомайського в оцінці радянської критики // Вісн. Харків. ун-ту. – 1974. – № 109 : Філологія. – Вип. 9. – С. 20–27.
3. [Рецензія] // Укр. мова і літ. в шк. – 1974. – № 8. – С. 87–89. – Рец. на кн.: Художник у сучасному світі. (Науково-технічна революція і література) / М. С. Логвиненко. – К. : Дніпро, 1973. – 278 с.
4. Школа громадянства : Профспілкове життя [студентів ХДУ] // Веч. Харків. – 1974. – 11 груд.
5. Наука і сучасний український радянський роман (60-ті – початок 70-х рр.) : дис. ... канд. філол. наук. – Х., 1975. – 193, XXX л.
6. Радянське літературознавство 70-х рр. про співвідношення наукової та художньої творчості (до постановки питання) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1975. – № 125 : Філологія. – Вип. 10. – С. 3–11.

7. Комуністи, вперед! : [тема партії в рад. мистецтві] // Веч. Харків. – 1976. – 20 берез.
8. Література в боротьбі ідей : [рецензія] // Укр. мова і літ. в шк. – 1976. – № 9. – С. 88–91. – Рец. на кн.: Идеологическая борьба и литература. Критический анализ американской советологии / А. Беляев. – М. : Сов. писатель, 1975. – 374 с.
9. У Харківському університеті : [про напрямки наукової роботи кафедри історії укр. літ.] // Радян. літературознавство. – 1976. – № 8. – С. 95–96.
10. Цікава зустріч [студентів ХДУ з робітниками ХТЗ] // Рад. освіта. – 1976. – 7 лип.
11. Народжена революцією, гартована історією : Література зрілого соціалізму : деякі риси та тенденції розвитку // Прапор. – 1977. – № 11. – С. 77–87 ; № 12. – С. 92–100.
12. Соціальна активність – альфа і омега «рухомої естетики» // Прапор. – 1977. – № 1. – С. 90–92.
13. На орбітах дружби та єднання. На Україні проходять Дні літератури та мистецтва Азербайджанської РСР // Ленін. зміна. – 1978. – 28 верес.
14. На орбітах дружби та єднання. Дні літератури та мистецтва Азербайджанської РСР на Україні // Веч. Харків. – 1978. – 4 жовт.
15. Наукові дискусії про умовні форми в літературі реалізму і художні уроки Г. Ф. Квітки-Основ'яненка // Збірник тез, доп. і повідомл. респ. наук. конф., присвяч. 200-річчю з дня народж. класика укр. літ. Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. – Х., 1978. – С. 71–72.
16. Социалистический образ жизни и литература как научная проблема : итоги, поиски, перспективы // Тезисы Всесоюз. конф. в Николаеве, 1978.*
17. Соціалістичний спосіб життя і література // Рік 1977 : літ.-крит. огляд. – К., 1978.*
18. Відображення соціалістичного способу життя у сучасній прозі // Рік 1977 : літ.-крит. огляд : збірник / ред. В. Беляєв. – К., 1978. – С. 80–106.
19. Щедрість таланту : Художній світ Чингіза Айтматова // Прапор. – 1978. – № 12. – С. 117–124.
20. Джерело і запорука художнього прогресу : (Керівна роль КПРС у розвитку літератури в умовах зрілого соціалізму) // Укр. мова і літ. в шк. – 1979. – № 3. – С. 3–14.
21. Наука как объект художественного отображения // Вісн. Харків. ун-ту. – 1979. – № 183 : Філологія. – Вип. 12. – С. 3–9.

Телехова Олександра Петрівна

(8.01.1950 р. народж.)

Народилася в с. Блотниця (тепер – Болотниця) Талалаївського району Чернігівської області. 1957–1967 рр. навчалася в Болотницькій середній школі.

1967–1972 рр. – студентка відділення української мови та літератури філологічного факультету Харківського державного університету (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). 1973–1974 рр. працювала в Харківському технікумі громадського харчування. Із 1974 р. по 1979 р. – вчитель української мови та літератури в Харківській загальноосвітній школі № 105.

1979 р. прийнята на посаду старшого викладача кафедри історії української літератури ХДУ. Із 1980 р. – старший викладач кафедри методики викладання мови і літератури (згодом, у 1989 р., кафедру приєднано до кафедри загального та прикладного мовознавства).

1986 р. в Інституті педагогіки при Академії педагогічних наук України захистила кандидатську дисертацію «Підвищення ефективності вивчення літературної критики в систематичному курсі літератури в середній школі (на матеріалі української літератури 10-их класів)» та здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук.

Із 1989 р. – доцент кафедри загального та прикладного мовознавства ХДУ. У 1991 р. одержала наукове звання доцента. Із 2007 р. працює доцентом кафедри історії української літератури ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Автор понад 80 наукових праць.

Викладає курси: «Історія давньої української літератури», «Історія української літератури I пол. XIX ст.», «Історія української літератури II пол. XIX ст.», «Історія української літератури кінця XIX ст. – поч. XX ст.», «Методика викладання української мови в школі», «Методика викладання української літератури в школі». Вела спецкурси: «Методика викладання філологічних дисциплін у вищій школі», «Чинники успішного працевлаштування за фахом»; наукові семінари: «Вивчення літературної критики в школі»; «Нові імена в програмі з української літератури (5–11 класи)».

Часто виступає з лекціями перед учителями, є багаторічним факультетським керівником педагогічної практики.

Нагороджувалася Почесними грамотами ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Наукові інтереси: інноваційні форми навчання, новітні технології викладання філологічних дисциплін у вищій та середній школі.

Основні праці

1. До проблеми вивчення критичних праць у курсі української літератури в середній школі // Вісн. Харків. ун-ту. – 1985. – № 272. – С. 67–74.
2. Літературна критика у вдосконалених програмах з української літератури // Методика викладання української мови і літератури. – К., 1985. – Вип. 10. – С. 51–60.
3. Розвиток творчого мислення учнів у процесі вивчення критичних статей // Укр. мова і літ. в шк. – 1985. – № 10. – С. 14–18.
4. Ефективність залучення критичних джерел до вивчення творчості письменника і літературного процесу (на матеріалі систематичного курсу української літератури в середній школі) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 1986. – 24 с.
5. Літературно-художня критика в школі як засіб підвищення літературної освіти учнів // Вісн. Харків. ун-ту. – 1986. – № 284. – С. 119–125.
6. Вивчення літературно-критичних статей у школі : посіб. для вчителів. – К. : Радян. шк., 1987. – 187 с.
2-ге вид. – Х. : Гриф, 1999. – 131 с.
7. Критичні праці Олеся Гончара на уроці літератури в десятому класі // Літературний процес і творча індивідуальність письменника : (На матеріалі творчості Олеся Гончара) : тези доп. обл. конф. – Дніпропетровськ, 1988. – С. 125–128.
8. Вивчаючи життєпис Кобзаря : (Використання крит., автобіогр. та мемуар. літ. під час вивчення творчості Т. Г. Шевченка у восьмому класі) // Вісн. Харків. ун-ту. – 1989. – № 329. – С. 28–33.
9. Завдання для самостійної роботи з української літератури. – Х. : ХДУ, 1989. – 26 с.
10. Реферат М. Коцюбинського «Іван Франко» у системі вивчення життєпису Каменярка // Тези доп. та повідомл. наук.-метод. конф., присвяч. 125-річчю з дня народж. М. М. Коцюбинського. – Чернівці. 1989. – С. 35–36.
11. Завдання шкільного літературного аналізу у світлі поглядів О. О. Потебні // А. А. Потебня – исследователь славянских взаимосвязей : тез. Всесоюз. науч. конф. (окт. 1991 г.). – Х., 1991. – Ч. 1. – С. 154–156.
12. До проблеми нового прочитання літературних творів // Тенденції розвитку української літератури та літературної критики нових часів : тези доп. та повідомл. міжвуз. наук.-теорет. конф., 15–16 трав. 1996 р. – Х., 1996. – С. 60–61.
13. Збірник диктантів з української мови : посіб. для вчителів, учнів серед. навч. закладів, абітурієнтів / Л. М. Ковшик, Л. Г. Пенцова, Л. Г. Савченко, О. П. Телехова. – Х. : Прапор, 1996. – 93 с.
14. Сучасна концепція мовної освіти і викладання методики мови // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : сб. науч. тр. – Х., 1997. – Вип. 1. – С. 252–257.
15. Вивчення літературно-критичних праць у школі : посіб. для вчителів. – Х. : Гриф, 1999. – 132 с.

16. Вивчення теорії літератури в школі : посіб. для вчителів. – Х. : Гриф, 1999. – 127 с.
17. Засвоєння елементів стилістики в процесі вивчення рідної мови в школі : (Традиції М. Ф. Наконечного в сучасній методиці) // Вісн. Харків. нац. ун-ту. – 2000. – № 491. – С. 707–709. – (Сер. : Філологія).
18. Українська література : метод. матеріали до вивчення шкільного курсу : посіб. для вчителів. – Х. : Ранок, 2000. – 127 с.
2-ге вид. – Х. : Ранок. – 2001. – 267 с.
19. Тематичне оцінювання знань і вмінь учнів за підручником / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Проблеми сучасного підручника середньої і вищої школи : зб. наук. пр. – Донецьк, 2001. – Вип. 1. – С. 20–25.
20. Українська мова. 5 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 45 с.
21. Українська мова. 6 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства. – 2002. – 44 с.
22. Українська мова. 7 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 36 с.
23. Українська мова. 8 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 26 с.
24. Українська мова. 9 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 28 с.
25. Українська мова. 10 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 32 с.
26. Українська мова. 11 клас : Тематичне оцінювання. Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Світ дитинства, 2002. – 33 с.
27. Дидактична гра «Урок» у системі фахової підготовки вчителів словесників / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Преподавание языков в вузе на современном этапе. Межпредметные связи : сб. ст. – Х., 2004. – С. 252–257.
28. Теорія і методика викладання української літератури в школі (навчально-методичний компакт) / Ю. М. Безхутрий, О. П. Телехова. – Х., 2004. – 55 с.
29. Формування національної самосвідомості учнів, реалізація міжпредметних зв'язків / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // Вивчаємо укр. мову та літ. – 2004. – № 28. – С. 5–7.
30. Вивчення статті І. Я. Франка «Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність» у 9 класі) // Укр. мова і літ. в шк. – 2005. – № 2. – С. 28–30.
31. Використання критичних праць під час вивчення української літератури (10–11 класи) // Укр. мова і літ. в шк. – 2006. – № 2. – С. 31–36 ; № 3. – С. 32–35.
32. Етнопедагогіка в системі літературної освіти майбутніх учителів-словесників // Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.]. – Х., 2006. – Вип. 17. – С. 329–333.
33. Освітньо-виховні орієнтири педагогічної практики студентів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко, Л. В. Набока, В. В. Черненко // Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.]. – 2006. – Вип. 17. – С. 334–335.

34. Використання літературно-критичних праць під час вивчення української літератури. 10–11 клас // *Укр. мова і літ. в шк.* – 2007. – № 2. – С. 31–36.
35. Українська мова. 6 клас : Тематичне оцінювання : Зошит для залікових робіт / О. П. Телехова, О. В. Тесленко, А. В. Чопіян. – Х. : Світ дитинства, 2007. – 48 с.
36. Історична тематика на уроках літератури (До проблеми вивчення роману П. Куліша «Чорна рада» з нагоди його 150-річчя) // *Вісн. Харків. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна.* – 2008. – № 798 : Сер. : Філологія. – Вип. 53. – С. 279–282.
37. Роман П. Куліша «Чорна рада» : вивчення на уроках літератури в 9 класі // *Вивчаємо українську мову та літературу.* – 2008. – № 30. – С. 28–30.
38. Уроки духовності в сучасній школі / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // *Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.].* – Х., 2008. – Вип. 20. – С. 275–280.
39. Фольклор і фольклорна фразеологія в школі як націєтворчий фактор // *Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.].* – Х., 2009. – Вип. 22. – С. 107–112.
40. Літературно-художня критика в системі літературної освіти : Критичні праці Ю. Шереха як джерело вивчення творчості письменника і літературного процесу // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна.* – 2009. – № 843 : Сер. : Філологія. – Вип. 55. – С. 158–161.
41. Літературно-художня критика в системі літературної освіти : Стаття І. Франка «Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність» як джерело вивчення життєпису митця // *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна.* – 2009. – № 873 : Сер. : Філологія. – Вип. 58. – С. 168–171.
42. До проблеми реалізації програми курсу методики викладання у вищій школі // *Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.].* – Х., 2010. – Вип. 24. – С. 178–184.
43. Учитель словесності : професія чи покликання // *Незгасимий СЛОВОСВІТ : зб. наук. праць на пошану проф. Володимира Семеновича Калашника / уклад. Микола Філон, Тетяна Ларіна ; ХНУ ім. В. Н. Каразіна.* – Х., 2011. – С. 600–607.
44. Українська література. Завдання для навчання і контрольних робіт (5–8 класи) / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2012. – 70 с.
45. Українська література. Завдання для навчальних і контрольних робіт (9–11 класи) : посіб. для студ. і вчителів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 64 с.
46. Виховні аспекти уроку словесності / О. П. Телехова, О. В. Тесленко // *Наук. зап. каф. педагогіки / ХНУ ім. В. Н. Каразіна [та ін.].* – Х., 2012. – Вип. 24. – С. 156–162.
47. Українська література. Завдання для навчальних і контрольних робіт : 5–8 кл. : посіб. для студентів і вчителів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х., 2012. – 65 с.

48. Українська література. Завдання для навчальних і контрольних робіт : 9–11 кл. : посіб. для студентів і вчителів-філологів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х., 2012. – 74 с.
49. Українська мова. Завдання для комплексних контрольних робіт (5–9 класи) : посіб. для вчителів / О. П. Телехова, О. В. Тесленко. – Х., 2013. – 127 с.
50. Рецензія на книгу В. Нестеренка «Це незгубне слово “Україна”» / О. Чугуй, О. Телехова, М. Зубков // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – № 1078 : Сер. : Філологія. – Вип. 68. – С. 247–248. – Рец. на кн.: Незгубне Слово У-країни. Ви лем єси Почин і Кінець. Влескнига / Володимир Нестеренко. – Донецьк : Світ книги, 2012. – 123 с.

Література про неї

1. Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна за 200 років / В. С. Бакіров, В. М. Духопельников, Б. П. Зайцев [та ін.]. – Х. : Фоліо, 2004. – 750 с. : іл.
С. 698: про О. П. Телехову.
2. Шевченкознавство у працях викладачів та вихованців Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (40-ві роки XIX – початок XXI ст.) : бібліогр. показч. / уклад. О. П. Чугуй, Т. О. Чугуй, О. С. Журавльова, Ю. Ю. Полякова, Н. В. Аксьонова ; наук. ред. О. П. Чугуй ; бібліогр. ред. С. Б. Глибицька. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 128 с.
Про дослідження О. П. Телехової – див. іменний показчик.
3. Олександра Петрівна Телехова // Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Філологічний факультет. Кафедра історії української літератури. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/katedras/prof_sites/telekhova/telekhova.html.